Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

C. H. RØRDAM

MINE REFERATDAGE

HOS

KONG CHRISTIAN IX

H. HAGERUPS FORLAG • KØBENHAVN
1930

MINE REFERATDAGE
HOS
KONG CHRISTIAN IX

KONG CHRISTIAN IX MED SINE TO DØTTRE

KEJSERINDE DAGMAR OG DRONNING ALEXANDRA

MINE REFERATDAGE
HOS
KONG CHRISTIAN IX

SVUNDNE DAGE VI

AF

C. H. RØRDAM
OBERST, KAMMERHERRE

KØBENHAVN
H. HAGERUPS FORLAG
1930

Copyright 1930 by Kristine Rørdam.

PRINTED IN DENMARK
KØBENHAVN - GRÆBES BOGTRYKKERI
1930

1899

DEN 4. Januar. Var i Dag for første Gang til Referat hos Kongen efter Hjemkomsten fra Gmunden, hvortil Kongen afrejste Lørdag d. 12. Novbr.; en knap Maaned efter at Dronning Louise d. 15. October var blevet bisat i Roeskilde Domkirke.

Kongen synes Gudskelov at være legemlig rask og ønskede alle de mange Sager gjennemgaaet, som havde hobet sig op i de mellemliggende 8 Uger. Idet jeg takkede for et Brev, Kongen havde tilskrevet mig fra Gmunden, spurgte jeg, hvorledes Julen var forløbet dér under den store Sorg, som saa nylig havde ramt Kongen og hele den Kongelige Slægt.

»Ja, det var jo en stor Trøst for mig at kunne være i Julen hos min kjære Datter,« svarede Kongen. Han tav lidt og tilføjede saa stærkt bevæget: »Men Dronningen havde jeg jo ikke hos mig!«

»Hjærtet ved,
Kjærlighed
er det fagreste Træ i Skoven!«

Saaledes staar der i den gamle Sang, og at det er sandt, føler enhver, der har mistet den, der var os kjærest.

Kongen havde rejst sig, gik hen til Bordet og tog et af de mange Fotografier af Dronningen, som stod der og rakte mig det stille. Bevæget saa ogsaa jeg paa Dronningens kjære, kjendte Træk; det var et ualmindelig vellykket Billede. »Gudskelov, vi ved, vi skal mødes igjen!« sagde jeg dæmpet, idet jeg gav Kongen det tilbage.

»Ja, for Jesu Kristi Skyld!« svarede Kongen stille; — tog saa et efter et flere Billeder, saa paa dem og viste mig tilsidst det sidste Billede af Dronningen i en smuk Ramme, hvorpaa var indridset følgende Vers:

»Det er saa let at lægge Kors paa Andre,
»Det er saa tungt med Korset selv at vandre;
»Men vil du favne Ham i Aftenfreden,
»Saa maa du følge Ham i Middagsheden.

»Vel Dig, som gik med Ham i Livets Trængsler,
»For Dig gaar Dødens Port paa lette Hængsler!
»Vel mig, om Stav jeg kan af Korset skjære,
»Da gaar jeg let, hvor Vejene er svære.«

Kongen læste dem op for mig — stærkt grebet, Taare paa Taare løb ned ad Kinderne! — ogsaa jeg var dybt bevæget.

»Det er af den smukke Psalme: »Et Kors det var det haarde trange Leje«! yttrede jeg. »Hvem har skrevet den?« spurgte Kongen. »Christian Richardt, Deres Majestæt!«

Vi talte derpaa om, hvilken Glæde og Trøst det er, naar Forældre og Børn mødes i den samme Tro, og Kongen talte med Varme og Taknemmelighed om, hvor meget alle »Børnene« altid havde været for ham og Dronningen — i Sorg som i Glæde.

Inden jeg gik, bad Kongen mig komme til Taffel $6^1/_2$.

De øvrige Gjæster var omtrent de samme, som jeg saa ofte før har truffet som Kongens og Dronningens Gjæster: Comtesse Reventlow, Frk^{ne} Oxholm og Bluhme, Garderofficererne og Hofmarschal Oxholm, som har overtaget afdøde Overhofmarschal Løwenskjold's Embede.

Men nu staar Dronningens Plads mellem Kongen og Prinds Hans tom. Hvor lidt man dog i Livet tænker paa, naar det er sidste Gang! Gjorde man det, vilde man være mere taknemmelig for hver en Stund, man fik Lov at være sammen med dem, man har kjær og — kjærest!

Prinds Valdemar og Prindsesse Marie med deres to ældste Sønner, Aage, 12 Aar gammel, og Axel, 11 Aar, deltog i Taflet. Prinds Aage er nu Gudskelov ganske kommet sig efter sin Sygdom i Sommer, som voldte Dronningen saa stor Ængstelse. Ja, den unge Gren retter sig lettere, selv om det ser »mørkt« ud!

Nu sidder Kongen alene paa sin vante Plads! — —

Efter Taflet spillede de to unge Prindser forskjellige kjønne smaa Duetter paa Violin og Violoncel. Trods deres unge Alder gik Sammenspillet godt; de er utvivlsomt begge musikalske.

Det glædede mig at se, hvor det øjensynligt opmuntrede Kongen at høre derpaa.

18. Januar. Ifølge Kongens Ordre havde jeg forinden Kongens Afrejse til Gmunden forelagt en Liste over alle de mange Institutioner som: Velgjørenhedsselskaber, Asyler, Hospitaler osv. osv., der nød godt af Dronningens udstrakte Godgjørenhed.

»De maa ikke lide noget Tab!« havde Kongen indprentet mig. — Det var i Sandhed blevet en stor aarlig Sum, — men alligevel indkommer der stadig Andragender til Kongen saa fra den ene, saa fra den anden Institution, som ikke staar paa min Liste fra Kabinetssekretær Hennings, hvilket jo noksom viser, at Dronning Louise har fulgt den smukke Regel, »ikke at lade den venstre Haand vide, hvad den højre gør«!

Nogle saadanne fornylig indkomne Ansøgninger havde jeg med i Dag, og Kongen svarede strax paa min Forespørgsel i den Anledning: »Ja, de skal naturligvis have det samme, som Dronningen gav dem.«

Paa Grund af disse Referaters Beskaffenhed maa jeg desværre ofte røre ved det friske Saar: Dronningens Død; men af Kongens Svar fremgaar altid, baade hvor dybt han savner hende, der trofast fulgte ham i mange, mange Aar, som hvor stille og gudhengivent Kongen bærer Sorgen. Jeg faar saa ofte en sikker Fornemmelse af, at det er Kongen en Trøst, at

det efter menneskelig Beregning ikke kan vare saa længe, før de atter skal ses!

Men vi andre ønsker jo inderligt, at Vorherre vil bevare vor kjære, gamle Konge endnu en god Stund.

Ved Taflet faldt Talen paa Professor Bache's nys fuldendte Billede af Kong Georg i Legemsstørrelse. Det er malet under Kongens Ophold her i Efteraaret, og Kongen har kun staaet 5 Gange for Bache. Jeg for mit Vedkommende finder Ligheden meget god, — navnlig er Udtrykket i Øjnene udmærket veltruffet. Billedets Fremkomst skal — siges der — skyldes, at Kong Georg skal have yttret, at hvis han var bleven dræbt i det berygtede Attentat imod ham umiddelbart efter den græsktyrkiske Krig, vilde hans Kjære intet Billede have haft af ham.

25. Januar. I Anledning af Kronprindsens og Kronprindsessens Afrejse til Stockholm idag Kl. 11½ talte Kongen meget om Kong Oscar's Sygdom og den midlertidige Regjerings-Overdragelse til den svenske Kronprinds. Kong Oscar er formentlig — foruden legemlig medtaget af Sygdom — ogsaa nervøst angrebet af de politiske Vanskeligheder ved Sverrig-Norge Mellemværendet.

Hvad vil Enden blive derpaa? —

Kongen er Gudskelov rask og ser vel ud. Sikkert ikke mange af Danmarks 80aarige Mænd kunde — som Kong Christian ved den offentlige Audiens sidste Mandag — staa op i 2¼ Time og kun faa Timer senere ride 2 Heste trætte! Og dog er det sikkert netop denne daglige Motion, Ridningen, der væsentlig bidrager til at bevare Kongens Helbred.

Ved Taflet taltes om det nylig stedfundne Jordskjælv paa Peloponnes, der synes at have været ret alvorligt, og dette gav Anledning til Omtale af det store Jordskjælv i Nizza og paa Sct. Thomas i Tredserne. En af mine Bekjendte opholdt sig netop den Gang paa Sct. Thomas og har for mig skildret den Gru og Rædsel, som de følte, der gjennemlevede hine forfærdelige Timer. Samtidig med Jordskjælvet hævede sig en mægtig Havbølge, — og alle flygtede derfor op paa de nær-

mestliggende Bakker og Højdedrag, hvor hjærteskjærende Scener fandt Sted! I skrigende eller stum Fortvivlelse raktes tusinder af foldede Hænder mod Himlen! Alle var overbeviste om, at dette var Dommedag! Hvad det jo ogsaa blev for de mange Hundrede, som paa hin Dag kaldtes bort.

Efter Taflet gav Frk. Oxholm mig nogle til Dronningen stilede Breve og omtalte derved en fattig Kone, der en Dag før Bisættelsen kom til Bernstorff for at lægge en lille Bouket paa Dronningens Kiste. Grumme fattig var hun klædt, og de faa Blomster, hun havde i Haanden, var ganske almindelige. Da Frk. Oxholm spurgte hende, om hun havde kjendt Dronningen, svarede hun: »Nej, jeg har saamænd aldrig set Dronningen; men naar det var hendes Fødselsdag, blev alle vi Fattige bespist og ogsaa ved Juletid; saa *hun maa* have været et godt Menneske!« Kongen kom hen til os og hørte med vemod-blandet Glæde denne smukke Udtalelse. Efter nogen Tids Tavshed spurgte Kongen derpaa, om jeg ikke savnede mine 2 Heste (som jeg mistede Retten til at ride, da jeg gik af som Adjutant). Jeg kunde jo ikke nægte det, da Ridning altid for mig har været den bedste Form for Motion.

»Jeg har tænkt paa,« yttrede Kongen da, »at De godt kan ride en af mine Heste.«

Jeg takkede — umaadelig glad, haabende at Kongen kunde mærke, hvor taknemmelig og glad jeg blev.

»Jeg skal saa i Morgen sige dem Besked i Stalden!« sagde Kongen, idet han med et venligt Nik forlod os.

Hvor glæder jeg mig til atter at sidde paa Ryggen af en Hest! kun Skade, at jeg overlod min Afløser som Adjutant hele min Ride-Ekvipering i den Tro, at jeg for Fremtiden var fordømt til at leve som »Jordtramper«!

8. Februar. Ved Taflet idag, hvortil Hs. Majestæt havde indbudt mig, da jeg i Formiddags — som sædvanlig om Onsdagen — mødte til Referat af alle de mange forskjellige Andragender og Ansøgninger, som daglig tilsendes saavel Kongen selv som den Kongelige Civilliste, fortalte Güldencrone meget

morsomt om, hvorledes det var gaaet ham, da han engang var paa Rejse i Udlandet med Kongen.

Som sædvanlig paa saadanne Rejser rejste Kongen incognito under Navnet »Greve af Falster«.

En Dag havde Güldencrone bestilt Diner'en serveret i et Værelse ved Siden af Table-d'hôte Salen, hvor Stemningen var meget munter.

»Hvorfor spiser vi ikke derinde?« spurgte Kongen.

Jo, Baronen mente det convenerede Kongen bedst saaledes.

»Nej, lad os kun sidde derinde blandt de andre.«

Næste Dag spiste man altsaa ved Table-d'hôte, og Kongen befandt sig overmaade vel derved og var glad ved at være mellem de mange fremmede Mennesker.

I en By i Schweiz, hvor man ligeledes spiste ved Table-d'hôte, morede det Kongen at faa Gjæsterne til at tro, at Güldencrone var Kongen, og denne selv en af Kavalererne. Kongen bød stadig Baronen først, skjænkede i hans Glas og behandlede ham i det hele med en udsøgt Opmærksomhed, at de Tilstedeværende maatte tro, at Güldencrone var Monarken. Men Kong Christian var alligevel bedre kjendt end som saa selv nede mellem Alperne!

Da man rejste sig fra Bordet, viste de dybe Ærbødighedshilsener for Kongen noksom, at Gjæsterne ikke havde ladet sig narre. — —

Kongen var idag tavs og alvorlig. Jeg tror dog ikke, at Kongen befandt sig mindre vel, — tværtimod! Hans Befindende er sikkert i alle Maader god; men Vanskeligheder og Gjenvordigheder paa mange Punkter kan nok gjøre Kongen alvorlig og taus. Og saa er der jo hver Dag saa meget, som minder vor kjære, gamle Konge om, hvad han nys mistede. Det kan nok gjøre stille og vemodsfuld. Saaledes vilde det ogsaa gaa os andre. Pludselig dukker et Ansigt, — en Skikkelse frem for vort indre Blik; — vi synes at see en, som var os usigelig kjær, men som vi aldrig mere skal gjense hernede! Da sænker Skyggen sig over os, og vi se indad — *bag* det, som er!

13. Februar. Kongen vilde have været til Roeskilde idag; men da Hs. Majestæt er noget forkjølet, havde Lægen fraraadet det. Kongen var derfor noget nedtrykt, da jeg indfandt mig til det sædvanlige Onsdags-Referat.

»Ja, jeg vilde jo have været til Roeskilde idag,« yttrede Kongen og saa derpaa taus ud af Vinduet.

»Det var sikkert bedst for Deres Majestæt at vente, til Forkjølelsen er helt forbi, Vejret er ogsaa idag saa mørkt og raat; det mildner altid ved et saadant Besøg at have lyst, klart Vejr!« tillod jeg mig at sige. Kongen forstod, hvad jeg mente med de sidste Ord og nikkede venligt.

»Har De hørt at Professor Studsgaard er død?«

»Ja, Deres Majestæt, man har lige nu fortalt mig det i Forgemakket. Jeg var i hans Hjem igaar Eftermiddags; men hans Frue sagde, han havde lige haft et meget alvorligt Anfald, saa ingen turde indlades.«

»Jeg var der ogsaa, men kom hellerikke ind,« bemærkede Kongen og udtalte sig med stor Varme og Paaskjønnelse om Studsgaards Dygtighed og altid redebonne Hjælpsomhed i den forholdsvis korte Tid, hvori han var Kongens Livlæge.

Ved Taflet fortalte Comtessen mig, at hun netop havde haft Brev fra Kejserinden, der skrev, at hun »talte Dagene og Timerne« til hun igjen skulde gjense »sin kjære Fader«. Kejserinden kommer da formentlig ligesom sidst Aar til Danmark for at fejre d. 8. April, — i Aar Kongens 81aarige Fødselsdag. Med Vemod havde Kejserinden skrevet om atter at gjense det gamle Hjem, hvor Dronningen savnes saa dybt! Forhaabentlig kommer Prindsessen af Wales ogsaa og andre af den store Slægt; thi netop i Aar vil det jo være en meget stor Trøst for vor kjære Konge at have sine Kjære samlede om sig. Man mærker strax, hvilken velgjørende Virkning deres Nærværelse har paa Kongen!

Kejserinden, Prindsessen af Wales og Hertuginden — et sjældent Trekløver! Med Hjerterne saa varme for *Danmark* og alt, hvad der er *dansk*. Hvor ofte har det ikke glædet mig at høre deres varme Patriotisme og trofaste Vedhængen ved deres lille, skjønne Fædreland.

»Gammel Kjærlighed ruster ikke,« siger det gamle Ord. Kun Skade, vort Fædreland er saa lille. Magten og »Retten« sidder altid i Spydstagen.

Man talte iøvrigt meget om Professor Studsgaard, som i de korte 3 Aar, hvori han har været knyttet til Hoffet, har vundet sig mange Venner, der satte Pris paa ham. Personlig satte jeg stor Pris paa ham; han virkede saa velgjørende beroligende over for sine Patienter og skal have været stor som Operateur. Det gjør mig ondt at tænke paa, at ogsaa han nu er borte herfra! Der tyndes ud i Kredsen! Ja, og snart kommer maaske Touren til En selv, — det store Øjeblik, for hvilket vi alle gyser! Vor Herre være os nær, naar *den* Stund kommer, og gjøre vor Tro stærk, saa den kan bære os over det dybe, mørke Svælg, saa vi ret kan faa at fornemme, at:

»*Jesus* haver det alt fuldbragt!«

22. Februar. Kongen har i nogle Dage lidt af en smertefuld Lumbago, og da Studsgaards Begravelse desuden var fastsat til Kl: 12 idag, troede jeg egentlig ikke, jeg havde naaet at faa Foretræde hos Kongen, tilmed da den jourhavende Adjutant meddelte mig, at Hs. Majestæt havde været optaget lige fra Kl: 10.

Desuagtet naaede jeg at komme ind til Kongen; men da jeg ved, hvor det at sætte eller rejse sig piner Kongen under Lumbagoen, og da Kongen stod op, da jeg kom ind, skyndte jeg mig efter at have spurgt til Hs. Majestæt's Befindende at referere Sagerne saa hurtig som muligt. Der var heldigvis ikke mange, som skulde underskrives, men Kongen blev ogsaa hurtig træt og brød af med Ordene: »Ja, saa spiser De vel her idag, min kjære Oberstlieutenant?«

Jeg takkede og trak mig bukkende tilbage og nu gik det i fuld Fart til Frue Kirke.

Jeg mindes ikke ved nogen anden Begravelse, — naar det da ikke var en europæisk Berømthed — at have set et saa stort Følge. Alle Stolepladser, Pulpiturerne og Sidegange var opfyldt af sortklædte Damer; sikkert var der blandt dem mange, der næst Vorherre havde Studsgaards dygtige Haand

at takke for Sundhed og Helbredelse. Præcis paa Slaget 12 kom Kongen, Kronprindsen, Prinds Valdemar og Prindsesse Marie. Stiftsprovst Paulli talte.

Hvad der greb mig mest var at høre, at Studsgaard var død i den christne Tro. Engang i Sommer havde han sagt til Paulli, at han søgte at naae saa vidt, at han »kunde døe i Fred«, og dette »Haab« var Gudskelov gaaet i Opfyldelse, da Sygdommen for anden og sidste Gang kom igen. Henvendt til Kongen bragte Paulli Studsgaards sidste Hilsen: »Naar jeg er borte herfra, sig saa til Kongen, at jeg omfattede ham med den største Kjærlighed, og at jeg havde haabet at faa Lov at frede om ham i de sidste Aar!« Bevæget hørte vi alle denne smukke Hilsen fra ham, som ogsaa mange af os i de faa Aar havde faaet kjær og vil savne.

Yngre Læger bar Kisten ud af Kirken, medens et smukt »Farvel« blev sunget.

Taffel Kl. 6½ paa det hyggelige Amalienborg. Excellensen Castenskiold, der som alle, der var i Dronningens specielle Tjeneste, nu er gaaet over i Kongens, marschallerede for første Gang som tjenstgjørende Kammerherre.

Kongen spurgte, om jeg var begyndt at ride, og hvad jeg syntes om Hesten? Jeg udtalte, hvor overordentlig glad og taknemmelig jeg var for at maatte ride den, og at jeg allerede havde redet flere Toure.

»Den bærer godt og er et dejligt kvikt og livligt Dyr!«

»Det glæder mig, at De synes om den,« yttrede Kongen.

Ved Bordet talte jeg meget med Comtessen om Madame de Staël's Memoirer, som hun for nylig havde laant, men ikke ret havde Mod til at begynde paa paa Grund af deres voluminøse Omfang. Jeg gyser ogsaa tilbage for en tyk Roman; men *personlig oplevede* historiske Begivenheder maa hellere fylde adskillige Bind. Det fængsler mig altid i høj Grad saa at sige at leve sammen med dem, der engang spillede en Rolle paa Virkelighedens Theater.

Inden jeg gik, røg jeg sammen med Exc. Castenskiold en Cigar inde hos den jourhavende Adjutant. Vi glædede os alle

ved at have set Kongen saa meget livligere og raskere end de foregaaende Dage.

Blot det nu maa gaa godt i Morgen, da Kongen siges at ville overvære Sørgehøjtideligheden i »Ansgar« Kirke i Anledning af den franske Præsident Faure's Død.

1. Marts. Desværre er Hs. Majestæt endnu ikke helt fri for Lumbagoen. Da jeg spurgte til Befindendet, svarede Kongen: »Det vil ikke rigtig gaa over. Jeg fik det igjen en Dag ved Ridningen. Det er en underlig lunefuld Sygdom; undertiden kurerer man den uden at vide det; undertiden kommer den igjen ved det, man forrige Gang kurerede den med.« Man kunde da ogsaa nok se, baade naar Kongen rejste og satte sig, at Smerterne pinte ham.

Talen drejede sig iøvrigt meget om den »store Forventning« paa Sorgenfri Slot.

»Ja, endnu er der intet sket,« sagde Kongen. »Jeg har hørt derfra nu i Formiddag, og de er begge meget frejdige, Prindsesse Alexandrine er jo ogsaa kraftig og sund, saa jeg haaber, det skal gaa rigtig godt!«

Ja, det er jo ogsaa »Naturens« Orden og en stor Glæde, naar det først er vel overstaaet.

Efter at have faaet Kongens Underskrift paa adskillige Dokumenter og refereret mine Sager, viste Kongen mig et Etui med Medailler, tilsendt fra Østerrig i Anledning af Kejser Frantz-Joseph's Regjeringsjubilæum, og Talen gled derved hen paa de trange Aar, Kejseren har haft, dels da Kronprinds Rudolf omkom, dels da Kejserinden for kort Tid siden faldt for en infam Anarkist's Morderhaand. Ogsaa om Østerrigs Deltagelse i Krigen imod os i 1864 talte Kongen. Den daværende østerrigske Conseilspræsident er netop for nylig død, og Kongen talte om ham og hans »Compagnon« Bismarck.

Dybt føler Kongen endnu den Dag i Dag Tabet af Hertugdømmerne; man føler hans varme Kjærlighed til det tabte Land i hvert Ord, hører den i hans Stemme, ser den lyse ud af hans smukke, trofaste Øjne.

Ved Taflet omtalte Kongen, at han havde været ude for

at besøge Prinds Christian's, men ingen truffet hjemme, »begge de to Unge var ude at spadsere«.

Frk. Bluhme fortalte om en Præst, en af mine Fættre, hvis Kapellan altid sluttede sin Bøn paa Prædikestolen med de Ord: »Og saa vil vi bede for vor kjære, gamle Præst, at han maa blive et omvendt Menneske!« Frøkenen var meget indigneret derover. Jeg kunde ingen Indignation føle; thi for mit eget Vedkommende vilde jeg ønske, at man ogsaa vilde bede saadan for mig. Thi har vi end *Tro*, er den dog altid *svag*, og i meget forsynder vi os hver Dag, som vi inderlig maatte ønske at blive »omvendt« fra.

Forhaabentlig har min Fætter taget det paa samme Vis, men umulig er det jo ikke, at de af hans Menighed, som kjendte ham, er »fløjet i Flint« ved den Lejlighed. Naa, Historien er vel — som alle Historier — stærkt farvet!

Damerne vil vide, at Hertuginden ogsaa kommer til d. 8. April. En stor Glæde vilde det sikkert ogsaa være for vor kjære Konge, om alle de tre Døttre kunde komme til den Dag og saa forhaabentlig blive nogen Tid efter Fødselsdagen. — Ja, det »gamle Hjem« har altid en forunderlig dragende Magt! Jeg mindes det saa vel fra mit eget, dyrebare Barndomshjem, Ondløse Præstegaard! Desværre, de Døre har alt i mange Aar været lukket; men Minderne derfra er friske og levende.

»Slægt skal følge Slægters Gang«, men mig synes, at de *gamle* Hjem havde saa meget godt, som Nutidens Hjem savner.

8. Marts. Mange forskjellige Sager at referere for Kongen.

Baade for Kongens og min egen Skyld — men først og fremmest for Ansøgernes Skyld — sætter jeg mig altid meget nøje ind i hver enkelt Sag. Det er mig selv en Pestillens, naar Folk, der skal forklare en Sag for mig, ikke klart og tydeligt kan fremsætte, hvad det drejer sig om, og jeg mener derfor med Rette, at Andre kan stille den samme Fordring til mig. Dertil kommer, at Kongen ofte kræver meget nøje Oplysninger, saaledes at man vanskelig kan anvende *for* megen

Tid paa selv at være fuldstændig à jour med alle Enkelthederne i vedk. Sag. Hænder det, at Kongen spørger om noget, jeg ikke ved Besked om, siger jeg ligefrem, at jeg ikke ved Besked derom, men skal søge det oplyst til næste Gang.

Jeg kan ikke lade være her at udtale, at man sikkert vilde *forbavses*, hvis man vidste hvor *lidt*, Kongen bruger til sig selv! Mangt et Hjem vilde kunne lære meget ved at gjennemse Kongens Regnskab: — hvorledes intet, der blot er brugbart, bortkastes eller erstattes med nyt; — og jeg tør indestaa for, at Hovedgrunden dertil er, at det er Kong Christians største Glæde at hjælpe og glæde saa mange som muligt af alle de Ansøgere, som mellem Aar og Dag henvender sig til Kongen. Hvem giver overhovedet i Forhold til sin Indtægt som Kongen? Jeg tør sikkert svare: »Ingen!«

Til det nylig oprettede »Kvindernes Køkken«, som til flere af den Slags »Bespisningsanstalter« giver Kongen f. Ex. store aarlige Beløb.

Taffel Kl. 6½. Comtessen, som var noget upasselig, var ikke til Stede. Iøvrigt vil jeg her bemærke, at Kongen har beholdt Dronning Louises tre Hofdamer, der nu bærer Titlen: »Hofdamer ved Hs. Majestæt Kongens Hof«.

Derved er for en stor Del det daglige Livs Præg paa Amalienborg blevet bevaret og alene paa Grund af, at Dronningen satte saa megen Pris paa disse Damer, er Kongen glad for at se og tale med dem. De tre Damer har jo ogsaa i mange Aar været blandt Kongens og Dronningens nærmeste Omgivelser.

Kongen var glad ved at kunne meddele, at Kejserinden iflg. modtaget Brev kunde ventes hertil om en 14 Dages Tid og ligeledes Prindsessen af Wales, som f. T. opholder sig i Syden.

Talen faldt dernæst paa Finland, og Kejser Nicholaus's nys udstedte Reskript vedrørende Finlands fremtidige ændrede Stilling overfor Rusland. Den mørke Skygge, som dette har kastet over det stakkels Finland, forstaar man saa godt! Prinds Hans fremhævede i Samtalen herom Kejserinde Maria Feodo-

rowna's varme Sympathi for Finland og dets ulykkelige Befolkning.

Efter Taflet gaves den sædvanlige lille Cour inde i »den røde Havesal«. Medens jeg drak min Kaffe og talte med Kommandør Scheller, maatte jeg stadig se paa Kongens slanke, elegante Skikkelse, som han stod dèr i Samtale med Exc. Castenskiold, og med Undren tænke paa, at snart oprinder — om alt gaar vel — den 81aarige Fødselsdag. Een-og-firs Aar! og endnu saa forunderlig ungdommelig og smidig i Gang og Bevægelser! Hvilken sund, kraftig Natur viser det ikke, og hvor maa man ønske, den vil gaa i Arv til de kommende Slægter.

15. Marts. Lykønskede Hs. Majestæt til det lille Oldebarns Fødsel Lørdag d. 11. ds. paa Sorgenfri. Kongen udtalte sin store Glæde derover og tilføjede: »Og Gudskelov, baade Prindsesse Alexandrine og den lille Søn har det saa godt.«

Det er *første Gang* i Danmarks Kongehistorie, at en Konge oplever at se sin Efterfølger i 4de Led i lige Linie. Vor Herre lade fremdeles alt gaa godt for Prinds Christian og Prindsesse Alexandrine og bevare for dem den lille Søn til Glæde og Velsignelse for deres Samliv og give ham selv engang at blive en *god* og *dygtig* Konge for vort Folk.

Den Lille blev født Kl. $7^1/_2$ Morgen, og allerede ved 9 Tiden var Prinds Christian inde paa Amalienborg for at melde Kongen den glædelige Begivenhed.

Jeg tænker, hans Hest har vel nok faaet en dobbelt Portion Havre for det forcerede Ridt i Dagens glædelige Anledning.

I mit Hjem har vi fornylig læst en Bog: »Dengang jeg drog afsted« (Erindringer fra 1848—50, fortalt af en Deltager i Tidens Begivenheder), hvori fortælles, at Kong Christian, da han som Prinds og Chef for Hestgarden i 1848 fra Kolding drog Syd paa, holdt en Tale til sine Folk og fremdrog for dem, at de nu, inden de drog fra Jyllands Grund over i Sønderjylland, maatte betænke, at nu var det Baandet til Kongen og Fædrelandet, der bandt dem, saa at de ikke

maatte svigte, selv om de kom til at kæmpe med Venner og Frænder, samt, at Garden, da den derpaa red over Sønderbro, spillede: »Hvo ikkun lader Herren raade«.

Jeg fortalte Kongen dette og spurgte, om den lille Fortælling var paalidelig, da det altid er mig en Tilfredsstillelse at faa slige Begivenheder — saa vidt muligt — konstaterede.

Kongen svarede: »Det er jo nu over 50 Aar siden, saa jeg erindrer det i hvert Fald *ikke*.«

Taffel Kl: 6½. Jeg kom i saa god Tid, at jeg en Stund stod »solo« inde i den smukke, røde Havesal, glædende mig ved at erindre de mange glade, interessante Timer, jeg dèr har oplevet i de henved 8 Aar, jeg var Kongens Adjutant.

Alt staar som hin Dag i Maj 1891, da jeg som jourhavende Adjutant første Gang gav Møde til Taflet, forventningsfuld ved Tanken om alt, hvad jeg skulde opleve i min nye og ganske uvante Stilling. Gudskelov, det blev lykkelige og glade Aar for mig og alle mine Kjære, og vil jeg gjenopleve dem, behøver jeg blot at tage frem de af mig førte Dagbøger fra de Aar.

Dèr hænger det store Billede af Christian IV, og hist Billederne af Christian VII og Caroline Amalie, — og her Frederik VI og Dronning Marie i Empiredragt. Derovre mellem Vinduerne staar de 4 kvindelige Marmorbuster forestillende »Aarstiderne«, dèr det kostbare, gamle Taffeluhr fra Ludvig XIV's Tid, Marmorbordene og Konsollerne med de store Spejle, der sikkert kunde vise mangt et interessant Billede fra svunden Tid, om nogen evnede at lade det gjenspejle længst forsvundne Scener, — og hist de to store Bronce-Rytterstatuer fra Kongens russiske og tyske Regiment, og de gammeldags, smukke Kakkelovnsskjærme.

Hele dette sjældne og smukke Interieur indesluttet af røde Vægge, Tæpper og tunge Silkegardiner, oplyst af de store Glas Prismelysekroner, hvori Elektriciteten nu har afløst Gassen, er saa dansk og hyggeligt, at man uvilkaarligt betages af en Følelse af hjemlig Velvære. Og nu kommer en Lakai ind og spreder ved Hjælp af »Kongerøgelse« paa en gloende Ildskuffe en herlig Vellugt i det skjønne, stille Gemak.

DE FIRE GENERATIONER
(Maleri af L. Tuxen).

Hvor husker jeg tydeligt, naar Dørene aabnedes, og Kongen og Dronningen med hinanden under Armen eller i Haanden traadte ind! Saa blev Vinter 1898 altsaa den sidste paa *den* Vis paa Amalienborg! Vor Herre bevare endnu en god Stund vor kjære, gamle Konge!

Her i denne Sal gav Frederik VI — ligesom nu Kongen — Audients, saa den har oplevet meget, og hvem ved, maaske skal den opleve endnu mere! — — —

Naa, efterhaanden kom Comtessen, Exc. Castenskiold (som marschallerede idag), Frk. Oxholm og Frk. Bluhme, samt de to Garderofficerer Waagepetersen og Krieger.

Saa aabner en Lakai Fløjdørene, og Kongen og Prinds Hans kommer ind. Kongen hilser som altid venligt paa hver især og spørger mig, hvorledes min Hustru og mine Børn har det.

»Jo Tak, Deres Majestæt, vi er Gudskelov alle raske!«

»Ingen Influenza?« (Influenzaen hærger f. T. Kjøbenhavn.)

»Ikke engang Spor deraf!«

»Det glæder mig, min kjære Oberstlieutenant!«

Videre spørger Kongen, om den gamle Kone, som idag fylder 90 Aar, har faaet sin Gave, 100 Kr., som Kongen har betænkt hende med. Jeg svarer, at det er besørget allerede tidligt i Formiddags, og at der blev *stor* Glæde i det lille Hjem, da Kongens Gave kom. Det fornøjede Kongen at høre.

Comtessen, hvem jeg havde tilbords, udtalte sig med stor Beundring om Prinds Carl, der nylig er vendt tilbage fra England for at overtage sin Komando, medens Prindsesse Maud er fulgt med sin Moder til Syden og først kommer her tilbage til d. 8. April.

Comtessens begejstrede Udtalelser om Prinds Carls dejlige »Ansigtstræk og hans ganske ualmindelig klare Teint« fremkalder en spøgefuld Bemærkning fra Kongen: »Det er godt, De ikke er ung, min gode Comtesse; saa kunde det let blive farligt!«

Men det er sandt nok, at Prinds Carl virkelig er et ualmindelig kønt, ungt Menneske, og hvad bedre er: et godt Menneske. — Kongen har idag for første Gang i Aar redet

en Tour i det Fri og synes at befinde sig vel derefter. Jeg forstaar godt, at Kongen netop i Dag efter de vemodige Timer i Roeskilde har trængt til denne Ridetour i den sollyse Luft; ingen Motion frisker en i den Grad op paa Legeme og Sjæl, som en Ridetour, og herligt med det lyse Vejr, vi har haft de sidste Dage, det vil forhaabentlig ogsaa hjælpe til at jage Influenzaen paa Flugt. Antallet paa nye Tilfælde var i 1 Uge 4000, men i Virkeligheden har det jo nok været dobbelt saa stort, bl. a. fordi en stor Del af de angrebne Patienter jo ikke kommer under Lægebehandling. Nu er dog samme Sygeliste gaaet ned til 4 à 500.

Kina's Deling discouteres stærkt i Anledning af Italiens seneste Prætensioner. Jeg for mit Vedk. anser de europæiske Magter for nogle store Røvere, men kan jo ikke nægte, at jeg alligevel hellere ser *dem* ved Magten end at skulle vente en gul Folkevandring. Uh! ha! maset og traadt ned af Kinesere! Nu sidder de europæiske »Ulve« derovre og skeler nok lidt til hinanden, og engang imellem hører man en vis Knurren, — men hidtil har de dog kunnet enes om Byttet. Men engang i Tiden! Hvor vil de kives og slaaes derovre, til Japan eller Amerika napper det hele! Det er nu min »kinesiske Katekismus«.

22. Marts. Kongen var idag i ualmindelig godt Humør, man mærker tydeligt, hvor oplivet han er ved Hertugen og Hertuginden af Cumberland's Besøg. De kom i Mandags med den ældste Datter, Marie Louise.

Forhaabentlig kommer Kejserinden paa Lørdag, Prindsessen af Wales kommer ogsaa — om end senere. Kongen udtalte selv sin store Glæde over at have sin »kjære Datter« hos sig, men var iøvrigt lidt træt af flere forudgaaende Audienssøgende, og jeg afsluttede derfor mit Referat hurtigst mulig.

Taffel Kl. 6½. Talte længe med Kronprindsessen, der var saa lykkelig over den lille, nyfødte Sønnesøn. Prindsesse Alexandrine, der efter Omstændighederne har det særdeles godt, er endnu ikke oppe; men Kronprindsessen fortalte, at

Prinds Christian hver Dag dinerer inde hos sin Hustru ved et lille Bord, der flyttes hen til Sengen.

Begge de to unge Forældre er grumme glade og taknemmelige for deres lille Søn, der trives godt og tiltager i Vægt.

Ogsaa i Prinds Carls og Prindsesse Ingeborgs Hjem ventes om nogle Maaneder en glædelig Begivenhed. Maatte alt der ogsaa gaa rigtig godt!

Senere talte jeg atter med Kronprindsessen, der bl. a. yttrede, at hun forleden Dag havde givet Prinds Christian alle de Lykønsknings-Telegrammer, der indløb ved hans Fødsel 26. September 1870, og der blandt dem ogsaa var en Lykønskning fra daværende Kejser Napoleon III, der jo dengang sad som Tyskernes Fange paa »Wilhelmshöhe«. Ja, hvor meget er der ikke sket i de mellemliggende 29 Aar, og dog vil maaske endnu mere gjennemgribende Begivenheder ske i de kommende 29 Aar.

29. Marts. I Lørdags Aftes ankom Kejserinde Maria Feodorowna og blev som sædvanlig modtaget af Kongen, hele den Kongelige Slægt og det store Kongelige Følge.

Der er en Slags Mennesker, jeg altid sætter stor Pris paa at tale med: helbefarne Matroser. De lange Rejser, det meget de har set og oplevet, det haarde Slid ombord og de mange alvorsfulde Timer i Storm paa Havet saavel i Nordens iskolde Nætter som under Tropernes Orkaner har ligesom staalsat og forædlet Charakteren i højere Grad, end det ellers er Tilfældet med de fleste af os Mennesker.

»Vi Sømænd gjør ej mange Ord«, som der staaer i Sangen; men hvad de *siger*, kan man *stole* paa; et trofast Haandtryk, et alvorligt, aabent og ærligt Blik.

Hvor underligt det end lyder, har jeg ofte, naar jeg har set og talt med Kejserinden, maatte mindes dette Indtryk, og tænker man paa alt, hvad Kejserinden har oplevet fra hin Dag 1866, da hun drog herfra for at blive russisk Kejserinde, og indtil denne Dag, saa kan man vist med Sandhed sige, at ogsaa hun har været ude paa »de lange Rejser« og at hvad

der i hine alvorsfulde Timer oplevedes afspejler sig i det stille, rolige Ydre og i de alvorlige og dog saa milde Øjne, som just er ejendommelig for Kejserinde Dagmar.

Ogsaa dennegang ledsages Kejserinden af de to Comtesser Koutousoff og Fyrst Bariatinsky, der tillige er General-Adjutant hos Kejseren.

Endvidere er igaar Aftes ankommet hertil Prindsesserne Alexandra og Olga, samt Prinds Christian og Prinds Ernst August af Cumberland. De Kongelige Gjæster bor dels i Kongens Palais (Kejserinden i Dronningens tidligere Gemakker paa 1. Sal), og dels i Christian VIII Palais.

Da jeg idag mødte til Referat, spurgte Kongen strax: »Har De meget idag?« jo, det kunde jeg ikke nægte, Sagen var jo nemlig den, at jeg ogsaa havde adskillige Sager fra sidste Onsdag, og da nu Kongens Fødselsdag nærmer sig, er der som sædvanlig i den Anledning indkommet en stor Mængde Ansøgninger, som jeg ogsaa havde med, da der jo ikke er saa mange Dage igjen til d. 8. April. Ikke ret mange ved vist, hvor store Beløb Kongen giver bort til sin Fødselsdag. Sidste Aar, da Kongen blev 80, skjænkedes mange tusind Kroner til forskjellige Velgjørenhedsselskaber, men Kongen havde paalagt mig til vedkommende Modtagere af disse Pengegaver udtrykkelig at fremhæve, at Hs. Majestæt *ikke* ønskede nogen Meddelelse i Aviserne. Jeg effectuerede Ordren, og virkelig holdt alle den saa efterrettelig, at saavidt mig bekjendt intet Blad fik Nys derom.

Kong Christian giver altid helst i Stilhed.

12. April. Ved Referatet idag viste Kongen mig de Blomster, han havde faaet til sin Fødselsdag. Det var et sandt Væld af Blomster! Fra Borde, Vindueskarme og Gulvet straalede de en i Møde. Særlig glad var Kongen over en Forglemmigej i Urtepotte: »Den har jeg saamænd faaet af en fattig Kone«, fortalte Kongen, »men den er næsten den smukkeste af dem alle. Jeg glæder mig tidt ved at staa og se paa den.«

Det var ogsaa et ualmindelig smukt Exemplar — et Hav

af lutter smaa, blaa Kroner. Jeg ønskede kun, at Giveren havde kunnet se Kongens Glæde over den. I Pakker og Konvolutter medbragte jeg de forskjellige Gaver, der var sendt Kongen blandt andet et Stykke Rav, i hvis Indre fandtes en lille, bevægelig Vanddraabe. Ved denne havde man maaske kunnet bestemme Saltholdigheden i Urtidens Havvand. Endvidere en Masse syede og broderede Sager, samt Gratulationskort i Dusinvis fra Gamle og Unge, Rige og Fattige og desuden talrige Digte mere eller mindre heldige i Henseende til Versefødder, Orthografi o. s. v. men alle lige velmente og loyale! Det er ikke mange af disse Sager, Kongen beholder. I Reglen tilbagesendes de med en Takskrivelse, ofte ledsagede af en Pengegave fra Majestæten. Det er ikke alene Landets Børn, der selvfølgelig husker Kongens Fødselsdag; ogsaa mange Udlændinge husker hvert Aar d. 8. April.

Referatet idag var derfor ogsaa langt, men omsider naaede jeg igjennem det.

Kongen talte om den store Glæde det er for ham i denne Tid at have saa mange af sine Kjære hos sig.

»Men,« tilføjede Kongen lidt vemodig, »nu er min kjære yngste Datter jo allerede rejst igjen.«

Gudskelov vor kjære, gamle Konge er kommet saa forholdsvis godt over det halve Aar, der er forløbet, siden Slægten sidst samledes her i hine trange September- og Oktoberdage ude paa Bernstorff.

Taffel Kl: 7. Indbudt var den russiske Gesandt Grev Benckendorff med Frue og den engelske Legationssekretær Johnstone ligeledes med Frue, samt Professor Plum.

Ved Bordet kom jeg til at sidde omtrent overfor Prindsessen af Wales, der nikkede venligt til mig. Hvem skulde se, at Prindsessen nærmer sig de 55! Saa ungdommelig og smuk, og en Skikkelse som en ung Pige! Man forstaar godt, at Prindsessen af Wales er Englændernes Yndling. Det vilde hun sikkert være over alt og særlig i et Land, hvor Kvindelighed og Ynde er saa højt i Cours. Hendes sædvanlige Følge Hofdame Miss Knollys og General Clarke er ogsaa dennegang med.

Efter Taflet kom Kejserinden hen til Professor Plum og mig og fortalte, at hun idag havde besøgt Finsen's Lysinstitut og udtalte sig med stor Beundring om alt, hvad hun havde set derude. Som betegnende for Finsen's Personlighed og Beskedenhed fortalte Kejserinden, at han paa hendes Lovtaler over, hvad han udrettede for de stakkels Lupuspatienter, kun havde svaret:

»Ja, det er jo ganske morsomt for mig.«

Beskedenhed er i Sandhed et Særkjende for virkelig store Characterer.

Kongen talte meget om sin tidligere Adjutant Oberst Moltke, der i disse Dage er død ude paa »Sygehjemmet«, en Mand, som Kongen satte overordentlig Pris paa. Ogsaa hos Frederik VII var han Adjutant og nok en af de faa, som Grevinde Danner — trods alle sine Rænker og Intriger — ikke kunde faa Ram paa, skjøndt han var hendes svorne Modstander. Han omtales almindelig som sjælden forstandig og elskværdig, men havde paa den anden Side den lige saa sjældne »Feil« at være altfor gavmild; selv ude paa »Sygehjemmet« — har man i disse Dage fortalt mig — strømmede Tiggerne til hans Dør. Vilde Opsynet derude forhindre Tiggere i at banke paa Oberstens Dør, saa bankede de udefra paa Vinduet, og det fejlede jo aldrig, at Obersten da aabnede Vinduet og rakte Vedkommende en Pengegave.

3. Maj. Professor Saxtorph er i disse Dage fratraadt sin Stilling som Kongens Læge, idet han jo er blevet udnævnt til Overlæge ved Kommunehospitalet i afdøde Professor Studsgaards Sted.

Formentlig har man fra begge Sider ment ikke at kunne forene Studsgaards Stilling som Livchirurg hos Kongen og Overlægens ved vort største Hospital, der jo daglig stiller store Krav til Indehaveren af ovennævnte Stilling.

Men sikkert maa det i høj Grad beklages, at Saxtorph ikke definitivt har ment at kunne overtage en saadan Stilling; thi Kongen har — saa vidt jeg i Øjeblikket mindes — ikke

en eneste Gang haft noget alvorligere Tilbagefald i Saxtorphs Tid som Kongens Læge.

Kongen fortalte mig, at Kejserinden ifølge et indløbet Brev havde haft en god Hjemrejse til Rusland.

»Ja, nu er det blevet noget ensomt for Deres Majestæt,« yttrede jeg.

»Ja,« svarede Kongen med et vemodigt Udtryk i Stemmen, »nu maa jeg igjen leve i Erindringerne.«

10. Maj. Ved Taflet idag drejede Samtalen sig hovedsagentlig om den heftige Strid, som i disse Dage føres mod Dr. Edv. Brandes og Peter Nansen paa Grund af disses usædelige Skrifter og den Tendens i samme Retning, som slige Forfattere lægger for Dagen i deres Arbejder, og som de gjerne vil indpode Samfundet.

Modstanden mod hele denne nedbrydende Retning er først blevet rejst af »Kristeligt Dagblad«, og Kampen antager daglig større og større Dimensioner.

Pastor Schack ved Helligaands-Kirken har i »Bladet fra Munden« og lignende Piecer taget kraftigt og djærvt til Gjenmæle mod disse vor Tids falske Profeter. Pastor Ifversen ved Helligkors-Kirken stempler i nævnte Dagblad E. Brandes og P. Nansen med flere som »litterære Slyngler«.

Rene Ord for Pengene maa man sige, men taknemmelig maa man være, at der dog er *nogle*, som tør træde op mod dem, som med velberaad Hu saar »Klinte i Hveden«.

17. Maj. Kongen modtog idag Generalinde Thomsen, Comtesse Tramp og General Freiesleben, der overrakte Kongen den af danske Kvinder skjænkede Guldkrands til Dronning Louises Kiste.

Kongen var dybt bevæget og vil i Morgen tage ned til Roeskilde for selv at anbringe Krandsen.

Der er kommet et saa betydeligt Beløb ind til Krandsen, at der er et Overskud paa 7—8000 Kr., som af Kongen er bestemt til Gave for Dronning Louise's Børnehospital, der ligesom Diakonissestiftelsen særlig laa Dronningen paa Hjerte.

25. Maj. Kongen var meget optaget af og talte med hjertelig Deltagelse om de ved Explosionen i Tirsdags paa Hærens Laboratorium Forulykkede, hvoraf 8 blev dræbt (3 Civile og 5 Militære) og 2 saaredes (1 Oversergent og 1 Befalingsmand).

Kongen havde Tirsdag Formiddag, kort efter at de Saarede var blevet bragt ind paa Garnisons Sygehus været inde at se til dem og fortalte mig om en af dem, som havde været frygtelig tilredt og faaet en Arm og et Ben amputeret. Han havde dog kjendt Kongen, men var død faa Øjeblikke efter.

»Oversergenten, den Stakkel,« yttrede Kongen, »har man dog godt Haab om, at han vil komme sig helt. Han vilde saamænd rejse sig overende i Sengen, da jeg talte til ham.«

Hvorledes Ulykken er sket bliver formentlig aldrig opklaret. Jeg meddelte Kongen, at jeg igaar havde været ude paa Ulykkesstedet, hvor Oberstlieutenant S. Meyer havde forklaret, at der ialt kun var exploderet ca. 100 ℔ Krudt, men at den store Sprængvirkning utvivlsomt skyldtes de 13 à 14—15 Centimeters Granater, med hvis Fyldning man havde været beskæftiget.

Grædende stod derude en af de Forulykkedes Fader, hans unge Forlovede og to Søstre. Det greb mig dybt.

Endnu saas paa Betongulvet en stor Blodplet, hvor omtalte Oversergent havde haft sin Plads.

Stakkels Oberstlieutenant Meyer var selv i høj Grad fortvivlet over den sørgelige Begivenhed og yttrede: »Jeg har sagt til Generalen, at han hellere maa sætte en anden paa min Plads; jeg vil aldrig kunne glemme denne grufulde Ulykke!«

Jeg trøstede ham naturligvis saa godt jeg kunde; men forstaaeligt er det jo, at naar saa forfærdelig en Ulykke hænder et Sted, hvor man har Hovedansvaret, synes det en i første Øjeblik umulig at forblive i en saadan Stilling.

Taffel Kl: 7.

Efter Taflet kom Kongen hen til mig og talte atter om den stedfundne Explosion og om Sprængstoffers Farlighed

idetheletaget, særlig de brizante Sprængstoffer, som Kongen vidste, at jeg særlig har beskæftiget mig med, idet jeg som tjenstgjørende Officer ved Ingenieurregimentet saa at sige daglig paa Regimentets Øvelsesplads paa Østre-Glacis arbejdede med Dynamit og Skydebomuld samt Anvendelsen af den Zubovitz'ske Landtorpedo, hvilken vor Regjering afkjøbte Opfinderen i 1883, hvorefter der oprettedes en Landtorpedoafdeling, til hvis Chef jeg designeredes.

Det interesserede Kongen at høre lidt nærmere om bemeldte ungarske Lieutenant v. Zubovitz, der havde deltaget i et stort Antal Krige, og som bl. a. ved Plewna i den russisk-tyrkiske Krig, i hvilken han ogsaa deltog, fik højre Skulderblad revet af, hvilket han yndede at constatere ved at smide Frakken og lade Folk føle, at hans Ryg var blød paa det Sted, hvor andre Mennesker har et Skulderblad. Endvidere var Lieutenant v. Zubovitz nok som bekjendt i sin Hjemstavn for de mange Dueller — deriblandt flere meget alvorlige, — som han havde udfægtet.

Nogen Tid efter at jeg i 1884 var vendt hjem fra Wien, hvor jeg daglig havde været sammen med ham, havde han saaledes paa samme Dag 2 Dueller, i hvilke han saarede begge sine Modstandere. Han sendte mig selv Bladenes Referater derom.

Kongen yttrede at have set ham under hans Ophold her i Kjøbenhavn i 1883, bl. a. ude paa Østre-Glacis, hvor Kongen overværede en af Zubovitz ledet Torpedosprængning.

31. Maj. Idag ved Taflet mindede Kongen Castenskiold om, at det idag var Halvthundredaarsdagen for Rytterifægtningen ved Aarhus og henvendte i den Anledning nogle smukke Ord til Castenskiold for hans modige Optræden ved Kolding 1864, hvortil C. svarede, at han dog hellere havde været med ved Aarhus.

Iøvrigt drejede Samtalen sig hovedsagentlig om Dreyfus-Affæren, som nu syntes at nærme sig sin Afslutning med det Resultat, at Dreyfus erklæres uskyldig og hentes hjem til Frankrig, hvor han forhaabentlig faar al den Æresoprejsning,

RITMESTER ZUBOVITZ

som overhovedet *kan* gives i et saadant Tilfælde. Hvilket forfærdeligt Drama er ikke blevet udspillet, og hvorledes vil man overhovedet kunne give ham Satisfaktion?

Jeg for mit Vedkommende maa indrømme, at jeg fra Begyndelsen fuldt og fast troede paa hans Skyld, og at Krigsrettens Medlemmer i sin Tid har dømt ham skyldig i god Tro paa hans Brøde kan vel heller ikke betvivles.

Hvilke infame Slyngler maa ikke *de* have været, som lavede de falske Dokumenter, paa Grund af hvilke han blev dømt.

7. Juni. Inden jeg idag kom ind til Hs. Majestæt fortalte Kapitain Lembcke, der var jourhavende, at Kongen de foregaaende Dage ikke havde haft det godt.

I Lørdags, Kronprindsens Fødselsdag, da der var Familietaffel paa Amalienborg, havde Kongen ved Taflet rejst sig for at udbringe Fødselsdagsbarnets Skaal.

»Denne Dag for 56 Aar siden,« havde Kongen bl. a. sagt, »var den gladeste Dag i mit Liv,« men da Kongen derefter nævnede Dronningen, tog Bevægelsen saaledes Magten over ham, at han ikke kunde faa Ordene frem.

Noget efter rejste Kongen sig og forlod Taflet, men vendte dog lidt efter tilbage. Senere paa Aftenen følte Kongen sig syg, og de følgende Dage havde han ikke været ganske vel.

Jeg spurgte derfor til Kongens Befindende, da jeg kom ind og blev glad ved at høre ham svare: »Jo Tak, nu har jeg det godt igjen.«

Taffel Kl: 7. Jeg sad ved Siden af Prinds Hans, og Samtalen faldt paa Prinds Philip af Orleans, der under Udbrudet af den franske Revolution 1789 hemmelig og ved allehaande Intriger — bl. a. ved at opkjøbe Brød — pustede til Oprørsflammen i Haab om selv at kunne bestige Thronen. Haabet skuffedes som bekjendt; — derimod maatte han selv senere bestige Skafottet. Saadan gaar det jo: »Den, der graver en Grav for andre, falder selv i den.«

Den senere Konge Louis Philip var hans Søn. Ført ind

paa det revolutionære Thema fortalte Prinds Hans om sit eget Ophold i Berlin 1848.

Det Rytterregiment, hvorved han stod, var blandt de Tropper, som anvendtes mod Oprørerne. Under et Choc gjennem en af Gaderne styrtede Prindsens Hest, og med Tabet af den og sin Chako maatte han tilfods følge sit Regiment, medens der uophørligt fra Tage og Vinduer fyredes paa Soldaterne.

Den følgende Nat camperedes paa aaben Gade. Regimentskommandøren og Prindsen havde søgt Hvile paa Stentrappen op til en Kirke. Ud paa Morgenstunden meldte en Ordonnans, at Oprørerne nu ogsaa begyndte at besætte de omliggende Huse.

»Der blev strax commanderet: »Træd an!« og jeg husker, som var det idag, at vi oppe paa et Tag ligeover for os bemærkede en Mand, der gjorde sig rede til at skyde paa os. En Soldat sigtede imidlertid paa ham, skød — og Manden deroppe vaklede, rullede ned ad Taget, og endnu kan jeg høre det skrækkelige Dump, da han faldt ned paa Brostenene.«

Prindsen udtalte sig iøvrigt i Overensstemmelse med de historiske Fakta om den daværende Kong Friederich Wilhelm d. 4's Mangel paa Bestemthed og Resoluthed. Bl. a. fortalte Prindsen, at da den russiske Kejser Nicolaus engang var i Besøg i Berlin, var der stor Galadinér paa Slottet, og under denne rejste Kongen sig for at udbringe sin kejserlige Gjæsts Skaal. I smigrende Ord omtalte han Kejser Nicolaus ikke alene som Ruslands mægtige Hersker men som hele Europas fremtidige Leder og Styrer.

Da Referatet af denne Tale bragtes i Aviserne, studsede man, og særlig harmedes Preusserne. Vreden over Kongens Tale antog saadanne Dimensioner, at der ikke var andet for end at dementere Bladenes Referat. »Men jeg havde dog selv været tilstede,« sluttede Prinds Hans, »og hørt hvert eneste Ord, Kongen sagde; saa jeg kan bevidne, at det første Referat var fuldstændig korrekt.«

Sikkert var Taflet idag det sidste for denne Gang paa det

hyggelige Amalienborg; thi paa Lørdag flytter Kongen til Bernstorff.

Maatte Sommeren blive god for vor kjære, gamle Konge, saaledes at vi atter, naar Løvet falder, og Vinteren banker paa, maa faa Lov at se Kongen drage herind igjen rask og vel tilmode.

14. Juni. Nu, da Kongen er flyttet til Bernstorff, afhentedes jeg af en af de Kgl. Vogne med »rød Kusk« paa Bukken til stor Glæde for alle Børnene, der fra Altanen, som løber uden for vor Lejlighed ud imod Slotspladsen, vinkede Farvel til mig. Paa Vejen hentede jeg Baron Güldencrone, der ogsaa møder til Referat om Onsdagen. Han var som altid meget underholdende og fortalte en forøvrigt pudsig Historie om Kejser Wilhelm I. Denne var engang ankommet til Wiesbaden for at bruge Badene der og spurgte da om Værtens Navn. Dybt bukkende svarede denne, som hed Heil: »Heil, Euer Majestät!« »Naa ja; men jeg spørger om Deres Navn?«

»Heil, Euer Majestät!« Kejseren vendte ham fortvivlet Ryggen vis paa, at det vilde være umuligt at bringe Manden til at afholde sig fra at svare med »Tirader«.

Som jeg nok havde ventet, var Kongens Humør mindre godt. De sørgelige Minder fra sidste Efteraar mærkes jo ogsaa endnu tydeligere her, hvor alt taler sit stumme men veltalende Sprog om det, som engang var!

Da jeg spurgte til Kongens Befindende, svarede han dog: »Jo Tak, jeg har det godt!« Jeg tror ogsaa, at det Ildebefindende, som Kongen siges at have lidt af siden Udflytningen, — han skal bl. a. have været omtrent ganske taus! — først og fremmest skyldes en aandelig Depression, som jo kun er ganske naturlig. Tilmed har Vejret været køligt og blæsende, saa Kongen ikke har kunnet faa den sædvanlige Ridetour.

Jeg medbragte bl. a. Sager til Underskrift Udnævnelsen af den nye Livchirurg, Dr. med. Jens Schou.

Da jeg var færdig med, hvad jeg havde at forebringe, bemærkede Kongen: »Ja, jeg beder Dem ikke til Middag,

min kjære Oberstlieutenant, for De skal dog ikke have den Ulejlighed at tage herud to Gange; — men saa glæder jeg mig til at se Dem en anden Dag!«

Naar Kongen er paa Bernstorff, plejer Güldencrone og jeg ikke at blive inviterede til Middag undtagen en enkelt Gang. Jeg har paa Fornemmelsen, at Kongen — hensynsfuld som altid — tror, at det vilde være »en Plage« for os at tage to Gange ud paa samme Dag, og dertil kommer, at Spisesalen paa Bernstorff ikke er særlig rummelig, saa det nok kan knibe med Pladsen, naar de kongelige Gjæster kommer.

Güldencrone og jeg tog derfor hjem efter at have spist Frokost sammen med den jourhavende Adjutant.

21. Juni. Desværre har Kongen været syg siden sidste Gang, jeg var paa Bernstorff, saaledes at Dr. Schou maatte tilkaldes midt om Natten. Man kunde nok se det paa Kongens Ansigt, han saa saa forpint ud, stakkels kjære Konge.

En Lykke er det da, at Dr. Schou for Sommeren bor i Gjentofte, saaledes at han i Løbet af nogle Minutter kan være hos Kongen, naar blot Kongen vilde sende Bud i Tide! Men hensynsfuld, som han er, ventes der sikkert som Regel for længe med at sende Bud efter Lægen, som dog er den eneste, der kan hjælpe Kongen. En saa gjennemført Hensynsfuldhed overfor *alle* som Kong Christian's, findes der sikkert næppe Mage til!

Kongen talte meget om den forhaandenværende sørgelige »Lock-out«, der jo er saare beklagelig, — men vist dog et nødvendigt Onde, en Sygdom, der maa gjennemgaaes, før sunde, rimelige Forhold kunne tilvejebringes mellem Arbejdsgiver og Arbejdere. Førend Lovgivningsmagten træder til, vil varige, rolige Forhold dog næppe opnaaes, saafremt Loven *overhovedet* kan gribe tilstrækkelig dybt ind paa hele dette Omraade. Det er noget, Tiden vil vise! Jeg tvivler dog om det, skjøndt jeg ikke benægter, at en eventuel Lov i denne for hele Landet saa vigtige Sag i flere Henseender kunde have heldbringende Virkninger.

Forøvrigt kom dette ualmindelig tørre Foraar paa Tale.

Siden 1ste Pinsedag har vi bogstavelig talt ikke haft en Draabe Regn. Et saare skjønt solrigt og varmt Foraar har vi haft. Idag begynder Sommeren jo — efter Almanakken i det mindste! Blot den ikke bliver lige saa vaad som Foraaret har været tørt! Naa, Vorherre har jo hidtil altid givet den danske Bonde en fyldt Lade.

28. Juni. Kongen idag synlig oplivet ved Efterretningen om to smaa Oldebørns Fødsel; en lille Datter hos Prindsesse Ingeborg og i Rusland en lille Storfyrstinde.

»Jeg kunde nok have ønsket for Kejserinden, at det var blevet en Søn!« yttrede Kongen; men man maa jo være taknemmelig for, *hvad* det bliver, naar det blot gaar godt.«

For Tiden er den græske Kronprinds her i Besøg, medens Kronprindsessen er blevet hos sin Moder, Enkekejserinde Friederich.

Kronprindsen minder i det Ydre en Del om sin Fader, men Udtrykket i Øjnene er Moderens. Han ser rask og tilfreds ud, nu er det jo ogsaa to Aar siden hin ulykkelige Krig mod Tyrkerne.

Dens Sidestykke i Historien findes vist ikke, forsaavidt som den begyndte med en lille Stats Kamp for at fravriste en langt større og mægtigere Stat en af dennes Besiddelser (Øen Creta) og endte med, at Grækenland blev slaaet saa fuldstændig ned, at det under alle andre Forhold vilde have været fortabt og formentlig være blevet udslettet af Nationernes Tal.

Men hvad sker! Grækenland mister ikke alene *intet* af, hvad det ejer; men Stridens Æble, Creta, bliver efter ca. 1 Aars Forløb en tildels uafhængig lille Stat under Prinds Georgs Styrelse!

Jeg for mit Vedkommende glæder mig kun over Resultatet; men lige ualmindeligt bliver det dog i en Verden, hvor Retten ellers altid sidder i Spydstagen!

Kunde blot Stormagterne blive lige saa enige ang. Tyrkiets Skæbne, saa vilde Mohammedanerne, denne Skamplet for det »kristne« Europa, snart være ude af Sagaen.

Kongen omtalte sin eventuelle Rejse til Wiesbaden og Gmunden. Jeg haaber, det maa blive til Alvor; thi et Ophold hos Hertuginden vilde sikkert være den bedste »Medicin« for vor kjære gamle Konge!

Torsdag 6. Juli. Atter idag straalende Sommervejr, — men nu trænger vi ellers snart til Regn! Kongen havde igaar efter endt Referat inviteret mig til Middag idag.

Paa Søndag rejser Kongen, ledsaget af Baron Güldencrone og Livchirurg Dr. Schou, til Wiesbaden og derefter til Gmunden. Det glæder mig rigtigt, da jeg haaber og tror, at denne Rejse sikkert vil gjøre Kongen godt.

Paa et Bord i Havesalen paa Bernstorff stod en Vase med Blomster plukkede paa Fredericia's Slagmark, paa Rye's Høj, ved Landsoldat-Mindesmærket o. s. v. ombundet med hvide og røde Baand. Denne duftende Erindringsgave er i Formiddags overbragt Kongen gjennem en af Fredericia's Festcommites Medlemmer i Anledning af den store Fest, som idag afholdes i Fredericia til Minde om 6te Juli-Slaget 1849.

Kongen var blevet dybt rørt over den smukke Gave, fortalte jourhavende Adjutant, Kapitain Kaufmann.

»Hvorledes gaar det Dem og Deres Familie inde i Byen i denne Varme?« spurgte Kongen venligt. »Jeg var idag inde i Byen og aflagde Besøg i forskjellige Boutikker, og det var dog en forfærdelig Varme, der er derinde!«

Jeg takkede og svarede, at vi var meget taknemmelige for at have den dejlige, brede Altan ud mod Ridebanen. Der tilbragte vi det meste af Dagen og nød vore Maaltider i et Sejldugstelt.

»Naa, det glæder mig, at De ikke bliver altfor plagede af Varmen derinde!« yttrede Kongen med et venligt Nik.

Frk. Bluhme spørger mig, om jeg tror, at »Lock-out'en« snart vil være endt, hvortil jeg svarer:

»Nej, hver vil vist endnu en Tid holde paa sit! Der skal længere Tid til at kunne naa hinanden over *slig* Kløft!«

Kongen rejser sig: »Jeg udbringer en Skaal for de mange brave Veteraner, som idag mødes i Frederits i Mindet om

den smukke Kamp idag for 50 Aar siden. Og da De, Castenskiold, er tilstede her som den eneste, der deltog i Slaget, vil jeg bede Dem modtage Skaalen!« Castenskiold rejste sig, Kongen »klinkede« med ham, og vi tømte alle vore Glas.

Castenskiold fortalte mig senere, at han af Kongen om Formiddagen var blevet sendt ud til Oberst Wegener, der ogsaa er Veteran fra Fredericia-Slaget, for i Dagens Anledning at bringe ham Kongens Hilsen, hvilket havde glædet den gamle 84aarige Mand umaadeligt.

Søndag Aften den 9. Juli Kl: $8^3/_4$ var jeg ude paa Toldboden for at sige »Farvel« til Kongen, der ombord paa »Dannebrog« afrejste til Wiesbaden og Gmunden.

Efter at Kongen havde sagt hver især et venligt Farvel, gik han ombord, og fra »Dannebrog«'s Dæk hilste han, venligt smilende Farvel til de mange Forsamlede.

Sagte forsvandt efterhaanden »Dannebrog« mellem de mange for Anker liggende Skibe, der alle havde Lanternerne tændte.

Hist og her blinkede en Stjerne paa den skjønne Sommerhimmel i den lune Sommeraften, da jeg sammen med min kjære ældste Datter, som havde fulgt mig til Toldboden, gik tilbage til vort eget, yndige Hjem paa Christiansborg Slot.

Mandag d. 21. August Kl: 4 Eftermiddag vendte Kong Christian atter hjem fra Gmunden, hvorhen Rejsen var gaaet efter et kortere Ophold i Wiesbaden.

Et straalende, dansk Sommervejr bød ham velkommen. Der stod vor kjære Konge da atter paa »Dannebrog«'s Dæk, venligt hilsende ud til den store Skare, idet Skibet langsomt gled ind langs Bolværket.

Jeg saa paa dem, der stod om mig og i den lidt fjernere staaende Folkeskare. Man kunde se paa alle Ansigter Glæden over at faa vor kjære, gamle Konge hjem igjen.

Den Kongelige Familie gik ombord for at byde »Velkommen«, og lidt efter gik Kongen let og elegant over Landgangsbroen.

Jeg var *glad* ved atter at faa Lov at trykke hans Haand! Rask og vel saa Kongen Gudskelov ud, og efter de Kavalerers Udsagn, der har været med paa Rejsen, har Helbredet ogsaa hele Tiden været tilfredsstillende.

23. August. Ved Referatet idag talte Kongen med stor Bevægelse om Storfystthronfølger Georg Alexandrovitch's pludselige Død i Kaukasus og de store Sorger, som i de sidste Aar er gaaet hen over Kejserinden.

Dødsbudskabet havde truffet Kongen undervejs paa Rejsen til Wiesbaden.

»Imorgen faar jeg jo den Glæde at se min kjære Datter igjen,« yttrede Kongen. »Gudskelov, naar Børn i Sorgens Dage tyer til deres Hjem!«

»Ja,« bemærkede jeg, »der forstaaes man jo ogsaa bedst og kan derfor ogsaa bedst dele Sorgerne med hinanden.«

»Ja, det er sandt,« svarede Kongen.

Paa Grund af Kongens lange Fraværelse havde jeg en stor Mængde Sager at referere. Hvor rækker Kongen dog altid med Glæde en hjælpende Haand til dem, der trænger!

Han vil engang blive savnet *dybt!*

Kongen talte om de mange »kjære Gjæster«, som i disse Dage ventes: Imorgen som sagt Kejserinden med Storfyrst Michael, som nu efter sin ældre Broders Død, og saa længe Czaren ingen Søn har, bærer Titlen »Storfyrstthronfølger«, og Storfyrstinderne Zenia og Olga, samt Storfyrstinde Zenia's Børn; paa Lørdag Prindsessen af Wales og Prindsesse Victoria, og forhaabentlig senere hen Kejser Nicolaus med Gemalinde og 3 Børn.

30. August. Man mærker nok, hvor stor en Trøst det er for Kongen at se sine to kjære Døttre med Børn og Børnebørn færdes i de Stuer, som ellers staar tomme og forladte og derved gjør Mindet om Dronningen dobbelt trangt. Ja, *mange* savner Dronningen! Desværre er det jo Livets Lov, at Plads efter Plads kommer til at staa tom!

Kongen gav Ordre til, at alle de Asyler og Børnehjem,

der tidligere Dronningens Fødselsdag trakteredes med Chocolade og Kager, ikke maa glemmes iaar. Man mærker tydeligt, at alle Kongens Tanker concentreres om d. 7. Sept., denne Dag, der saa ofte har været fejret her paa Bernstorff med Fest og Glæde.

Det vil blive en trang Dag for Kongen at komme over! Gudskelov, at den store Børne- og Børnebørnsflok kan slaa Kreds om ham.

Kongen talte meget om den store »Lock-out«, som nu snart tør ventes sluttet. Kongen var *glad* ved Tanken derom.

»Det er altid sørgeligt,« yttrede han, »naar Borgerne i samme Land skulle strides paa den Vis!«

Ja, Striden har jo desværre været haard; og dog vil den maaske blive til Gavn for kommende Tider, forsaavidt som den har bidraget til at afbalancere Forholdet mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, og forhaabentlig bidrage til en lettere Løsning af mulig senere Konflikter.

At Arbejderne ikke har lavet Spetakler og Gadetumulter vidner fordelagtigt om den danske Arbejders Besindighed og har vakt berettiget Sympathi for dem i alle Kredse.

Oberst Schnack er blevet Krigsminister istedet for Oberst Tuxen; Direktør Bramsen Indenrigsminister istedet for Bardenfleth, medens Conseilspræsident Hørring overtager Justitsministeriet ad interim efter Rump.

6. September. Kongen talte bevæget om, at det imorgen er d. 7de September den Dag, der vækker saa mange Erindringer.

Paa den anden Side Havesalen staar Dronningens Værelse urørt som idag for 1 Aar siden. Kongen tyer ofte derind, siger man, og det forstaar jeg saa godt; thi ogsaa jeg vilde føle Trøst ved at bevare saa urørt som mulig alt, hvad der engang havde tilhørt den, man havde elsket og mistet.

I Tirsdags kom den unge, russiske Kejser med Gemalinde og 3 Børn, tre henrivende Smaapiger! Bernstorff er derfor nu optaget til sidste Plads.

Kongen sendte mig op til »vor« Kejserinde, (»vor« til

Forskel fra Kejserinde Alexandrovna) med en Ansøgning fra en Dame, Kejserinden kjender noget til.

Det gjorde mig inderligt ondt at se Kejserinden saa bevæget ved Talen om Sønnen, som hun jo lige har mistet. Taarerne løb ned ad hendes Kinder, medens hun talte derom. Hvor staar man altid underlig fattig paa et virkelig trøstende Ord overfor en saadan Sorg. Uvilkaarlig føler man, at alt, hvad man kunde sige, rummer saa lidt *virkelig* Trøst. Thi der er jo i Virkeligheden *kun een eneste Trøst:* Troen paa at skulle ses igjen! og det mærker man noksom paa Kejserinden, at ogsaa hun finder Trøsten i en fast Tro paa et evigt Gjensyn!

Vi talte om, hvor svært det er at se deres Ansigter blegne i Døden, som man har haft saa inderlig kjær, — og Kejserinden viste flere Billeder baade fra tidligere og den sidste Tid, som hun selv har taget af sin Søn. Kejserinden fortalte, at Storfyrstthronfølgeren hin Dag havde villet kjøre en Tour paa sin Motorcycle, men pludselig havde befundet sig ilde, var staaet af Cyklen og havde lagt sig i Græsset ved Vejkanten, hvor han fik en forfærdelig Blodstyrtning. En Bondekone, der passerede forbi, og som ikke kjendte ham, havde spurgt, om hun skulde bringe ham lidt Vand?

»Nej Tak,« havde han svaret og ganske kort efter udaandede han.

»Jeg tør derfor tro,« sagde Kejserinden bevæget, »at han ikke har lidt saa meget!«

Paa Dødsstedet er nu rejst et lille Kapel, som Kejserinden viste mig et Billede af. Vejen forbi det gaar langs et af Kaukasus' høje skovklædte Bjærge.

Hvor underligt at tænke paa, at han, der var født til mulig engang at bestige Ruslands Kejserthrone, skulde dø saaledes — alene og ved en Vejkant! Kun en fattig Bondekone staar hos ham og byder ham en Drik Vand. Dog *Han,* der rækker Menneskene »det evige Livs Vand«, har ogsaa staaet ved hans Side og ført ham hjem, der, hvor Sjælen ikke kues af det skrøbeligé Støv — Legemet! — —

Vi talte om Dagen imorgen og om, hvor stort Savnet af Dronning Louise er for alle dem, der havde hende kjær.

»Vi har idag alle været til Alters,« sagde Kejserinden bevæget.

Imorgen tager hele den Kongelige Familie til Roeskilde for at lægge Krandse paa Kisten.

Med stor Kjærlighed talte Kejserinden om sin Moder og mindedes med Taknemmelighed alt, hvad *hun* havde været for Hjemmet og dem alle.

»Min Moder satte ogsaa stor Pris paa Dem, kjære Rørdam!« yttrede Kejserinden. Det *glædede* mig inderligt at høre disse Ord! Ja, sandelig Dronning Louise var mig god; — — dybt savner jeg hende!

Inden jeg trak mig tilbage, viste Kejserinden mig 2 Blomstermalerier i Oliefarve, malet af Dronningen, idet hun udtalte: »Jeg kjender alle de Billeder, min Moder har malet; men de er spredt paa forskjellige Steder; det er egentlig Synd! De burde alle samles paa eet Sted.«

13. September. Ved Taflet (Kl: 7 paa Bernstorff) talte jeg med Grev Benckendorff, der ledsager Kejseren, om den store Lock-out herhjemme. Han fortalte, at Arbejderbevægelsen nu ogsaa er begyndt i Rusland — kommende Vest fra. I Riga havde saaledes iaar været ret alvorlige Uroligheder, der maatte dæmpes med Militærmagt. Det gaar med slige Bevægelser som med Sygdomme: de smitter og overføres efterhaanden til de omliggende Lande.

Efter Taflet den sædvanlige Cour. Kejseren ser raskere og kraftigere ud; ogsaa den unge Kejserinde er bleven fyldig. Der siges, hun ammer sin mindste, lille Pige, — virkelig beundringsværdigt i dette Tilfælde.

22. September. Taffel Kl: 7. Stærk Blæst, Grene og Blade falder og dækker Spadserevejene i Jægersborg Allé. Helt efteraarsagtigt ser det ud. Efter Taflet kom Prindsessen af Wales hen og talte med mig bl. a. om den store Nød og Elendighed iblandt Londons utallige Fattige.

Forrige Aar havde Prindsessen i Anledning af Dronning Victoria's 60 Aars Regjeringsjubilæum foranstaltet en Bespisning af Londons Fattige.

»Senere hen,« sagde Prindsessen, »kritiserede man i Bladene denne Bespisning og mente, at mine Omgivelser havde givet mig urigtige Begreber om Nødens Størrelse o. s. v. Men det var noget Snak! der er saamænd ingen, der behøvede at give mig Oplysninger, — Idéen var forøvrigt ganske min egen!«

Kong Georg, som var kommet til, beklagede, at de indgivne Ansøgningers Antal oversteg hans Evner til at imødekomme disse, »for min Portemonnai er nu ikke saa stor som Kejserindens!« tilføjede han spøgende.

Iøvrigt fortalte han interessant om de professionelle Tiggere i Paris, der tilsyneladende bebor usle Værelser, som er beregnet paa at vække Medlidenhed hos dem, som skal undersøge deres Forhold; medens de samme Tiggere ofte kan have comfortable Lejligheder flot monteret kun faa Gader fra de førstnævnte usle Kvarterer, hvor de altsaa i Virkeligheden lever »bon« af den Indtægt, Tiggeriet indbringer dem.

18. October. Kongen viste mig et Fotografi af Krydserkorvetten »Valkyrien«, der med Prinds Valdemar som Chef nu er paa Vej paa et længere Togt til Siam. Formaalet er at styrke Handelsforholdet med Østasien, — forhaabentlig vil det lykkes.

Dette Togt har været et politisk Stridsæble i Folkethinget, men omsider bevilligedes dog en Sum, som yderligere suppleredes af Kjøbenhavns Handelsstand, og som forhaabentlig vil bringe gode Renter.

Kongen og hele den Kongelige Slægt gik i Søndags ombord for at sige Prinds Valdemar »Farvel«. Først henpaa Sommeren 1900 kan »Valkyrien« ventes tilbage. — —

I det under mig sorterende Archiv er man bleven opmærksom paa en ikke saa ringe Mængde interessante Skrivelser og Dokumenter stammende fra den Tid, da Prinds Christian Frederik (senere Kong Christian VIII) som Statholder og Konge styrede Norge. Bl. a. Dokumenter findes den originale

skriftlige Henvendelse fra Storthinget til Prinds Christian Frederik, samt Dokumenter fra det norske Statsraad til Kongen (Christian Frederik), hvori Thronfrasigelsen omtales.

Jeg medbragte disse Dokumenter og viste Kongen dem samt et Brev fra 1814 fra den engelske Kong Georg, hvori denne attesterede at have modtaget Meddelelsen om Thronfrasigelsen.

Kongen læste med Interesse disse gamle Dokumenter og delte forøvrigt min derom fremsatte Anskuelse: at hele denne Samling Archivalier rettest burde opbevares i Geheimearchivet.

»Hvorledes er de i det hele taget kommet i Intendant Archivet?« spurgte Kongen.

»Jeg skal ikke bestemt kunne sige det, Deres Majestæt, men jeg antager, at det er Adler, der var Christian d. 8des Kabinetssekretær og højre Haand, der som daværende »Partikulairkasses« Chef har samlet hele dette Archiv og givet det Plads i Intendanturens Archiv.«

Blandt andre Sager findes ogsaa en meget omfattende Korrespondance mellem Christian VIII og nævnte Adler.

Rigsarchivar Bricka faar nu noget at studere igjennem og ordne, og Efterverdenen noget at læse, som sikkert vil interessere den.

Et stort Held at disse Papirer skaanedes ved Branden 1884.

Kongen syntes mig, trods en lettere Forkjølelse, ualmindelig glad til Mode. Nu er ogsaa hele Familien samlet paa Bernstorff, idet Hertugens er ankommet tilligemed alle 6 Børn, ledsaget som sædvanlig af Baron v. Düring.

25. October. Det kneb med at komme op i Morges, thi vi var kommet meget sent — eller rettere »tidligt« — i Seng efter vor *skjønne*, *festlige* Sølvbryllupsdag igaar, den 24de October.

Det var en *dejlig* Dag for min Hustru og mig og vore kjære Børn, som allerede længe med Glæde havde set hen til denne Dag. Mange var de skjønne Blomster, Planter, Breve, Telegrammer og smukke Gaver, som Venner og Bekjendte

glædede os med; men den største Glæde var at mærke Børnenes Glæde over Festen og Kjærligheden til deres »gamle Forældre«.

Smukt havde de pyntet i alle Stuerne, da vi kom ind om Morgenen, — glade lykønskede de os og frydede sig over hver ny Gave eller Blomst, som blev bragt.

Vore Slægtninge og enkelte gode Venner samledes hos os til en festlig Middag, hvor der blev holdt mange smukke Taler og sunget flere Sange, hvoraf jeg hidsætter en, som en af Børnene havde skrevet, og som rørte min Hustru og mig dybt.

»Det Minde, som stærkest binder vort Sind
i Dage mørke og trange,
det Minde, som klarest lyser ind
i Sommerdagene lange,
er Mindet her fra vort kjære Hjem,
hvor Barndommens Roser spirede frem.

»Naar alting er glemt i Livets Larm,
vi husker vor Moders Stemme,
vi husker vor Faders kjærlige Arm,
som værned os alle herhjemme.
Vi husker hvert eneste kjærlige Ord,
vi hørte af Far og af Mor.

»Den fattigste Fugl har fagreste Røst,
naar Takken løfter dens Stemme;
saa glem vore Smaavers' Mangel og Brøst
for Tankerne, som de gemme:
Vor Tak til den kjærligste Far og Mor,
som findes paa hele den vide Jord!«

Forunderligt at tænke paa de svundne 25 Aar! Vorherre har været os usigelig naadig og beskjærmet alle vore kjære Børn raske og glade for os.

Han holde fremdeles sin kjærlige Haand over os og føre

os alle engang frelst »fra Synd, fra Sorg og Fare« hjem til det store Faderhjem.

Vorherre være inderlig takket for denne dejlige Dag!

Ja, hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden — — og her »Pennen« — af med.

Det kneb som sagt at komme op og være Kl. 10 paa Banegaarden, hvor Hertugens indtraf fra Gjentofte paa Vejen hjem til Gmunden. Mange Herrer og Damer var samlede, ogsaa den Kronprindselige Familie indfandt sig.

Hertugen kom hen og lykønskede mig saa venligt til Sølvbryllupsdagen! Han maa have erfaret det gjennem Baron v. Düring, som kom til mig i Forretningsanliggender igaar midt under Festtravlheden; thi jeg har ellers ikke omtalt det til nogen.

Hertuginden var meget bevæget ved Bortrejsen fra det kjære, gamle Hjem og bad mig hilse Kongen, som var bleven paa Bernstorff. Vi talte om, at Adskillelsen altid er trang, men at Kongen jo Gudskelov i det hele og store har det godt og befinder sig vel.

Frk. Oxholm, som har lovet at følge Hertuginden til Roeskilde, bebrejdede mig venligt, idet hun ønskede mig til Lykke, at ingen havde vidst noget som helst om vor Sølvbryllupsfest, førend v. Düring igaar ved Taflet havde omtalt det.

»Jeg tror, Kongen blev meget kjed af det,« yttrede hun.

Jeg svarede, at jeg med Villie ikke havde udbasuneret vor Familiefest, netop for man ikke deraf skulde tage Anledning til at tro sig forpligtiget i nogen Retning.

Toget brusede afsted, — og jeg kjørte til Bernstorff, hvor jeg overbragte Kongen Hertugindens Hilsen. Kongen viste mig et Billede af hele Familien, siddende ved Frokostbordet. Det var særdeles godt, og Ligheden — især for nogles Vedkommende — udmærket.

Endnu har Kongen dog Kejserinden og hendes Børn hos sig, hvilket er til stor Opmuntring og Glæde, hvad man noksom mærker og ser.

Da mit Referat var tilende, fortalte jeg Kongen om vor

KONGEFAMILIEN VED FROKOSTTAFLET PAA BERNSTORFF

Personerne fra venstre til højre: PRINSESSE MARIE LOUISE af Cumberland, STORFYRSTINDE OLGA af Rusland, PRINSESSE OLGA af Cumberland, HERTUGINDE THYRA af Cumberland, KEJSERINDE DAGMAR af Rusland, KONG CHRISTIAN IX, PRINSESSE ALEXANDRA af Wales, KONG GEORG af Grækenland, HERTUGEN af Cumberland og PRINSESSE ALEXANDRA af Cumberland.

smukke Sølvbryllupsfest igaar; Kongen lykønskede mig varmt og hjerteligt og bad mig ogsaa overbringe Hs. Majestæts Hilsen og Lykønskning til min Hustru.

8. November. Efter Taflet idag paa Bernstorff Kl. 7 talte Kejserinden med mig om sin ældste Søn, Kejseren, som inden det bekjendte Attentat i Japan havde lidt meget af en voldsom Migraine, men som efter Attentatet var fuldstændig ophørt.

»Det var en meget primitiv Behandling, han fik derovre,« yttrede Kejserinden, »og da han havde haft saa stort et Blodtab, turde de ikke bedøve ham. Men min Søn er meget »haard«! siddende i en Stol og rygende Cigaretter gjennemgik han den store og smertefulde Operation uden nogetsomhelst smertestillende Middel!«

»Jeg har forøvrigt haft Brev idag fra min Søster, Alexandra,« vedblev Kejserinden, »hun skriver, det er saa forfærdeligt svært for hende, naar hun aflægger Besøg i de mange Hjem, hvor der nu er Sorg, fordi de har mistet deres Kjære i den skrækkelige Krig derovre.«

(Krigen med Boerne i Sydafrika, der som bekjendt kostede England i tusindvis af unge, haabefulde Mennesker, som trods exempelløst Mod og Tapperhed fandt en ofte forfærdelig og pinefuld Død.) Udgiverens Anmærkning.

15. November. Lykønskede Kongen til Dagen. Man mærker noksom med hvor dybe, uudslettelige Træk hin 15. November 1863 er indskrevet i Kongens Erindring. Det var ogsaa en *svær* Dag, fulgt af lange, trange Tider, som kun oplystes af hin Dag — 11. Maj 1864, — da »Sejrssolen fra Helgoland« kastede sine Straaler ind i Danmarks mørke Nat. Derom skriver Chr. Richardt smukt og sandt:

»Stærke Drøn fra Nordhavsbølge,
friske Pust fra Helgoland,
med den grønne Tang i Følge
Sejr I bar til Danmarks Strand.

Det var som i gamle Dage,
det var Glimt af Nordhavs Sky,
det var os, som turde jage,
det var dem, der maatte fly.

Jyllands Bryst sin Harme svaler,
leger ej bag Klitten Skjul;
lystigt »Hejmdal«'s Hane galer,
Tordnen ruller fra »Niels Juel«.

Skudt i Brand ved danske Brande,
flammer Fjendernes Fregat,
lyser over mørke Vande
som et Fyr i Danmarks Nat.

Tak, I gjæve Orlogshelte!
Det var Bad paa lummer Dag;
nu hos Vaarens lyse Telte
vajer ungt vort gamle Flag!«

Senere fulgte de alvorlige politiske Kampe — navnlig under Estrup, — og endnu gaar jo Bølgerne højt. Men det skal jo altid være galt, inden det bliver godt, og godt for *alle* bliver det dog aldrig!

Det gælder om at tage Livet og Forholdene som de er og faa det bedst mulige ud af det.

29. November. Kongen omtalte sin Afrejse herfra paa Lørdag sammen med Kejserinden og gav mig forskjellige Bemyndigelser osv. under hans Fraværelse og endte med at sige: »Er der noget særligt, kan De jo skrive.«

Var inde hos Kejserinden, som ogsaa havde en Del Sager, som Hnds. Majestæt ønskede ordnet forinden Afrejsen.

30. November. Kl. 7 Taffel paa Bernstorff. Inviterede var: den russiske Gesandt Grev Benckendorff, den danske

Gesandt i Sct. Petersborg, Kammerherre Løvenørn og Jagtkapitain Kommandør Gad og naturligvis Hofmarschal Oxholm.

Kongen spurgte til Staldmester, General v. d. Maase's Befindende. Jeg kunde desværre kun svare, at Tilstanden ikke er god. Generalen bor i Staldmestergaarden ligeoverfor den Fløj, hvori vi bor paa Christiansborg Slot, og jeg havde netop om Formiddagen været derovre for at forhøre om Generalens Befindende og havde mødt Lægen, som ikke gav meget Haab.

Oxholm og jeg talte om de Følelser og Tanker, som uvilkaarligt griber en, hver Gang Sommeropholdet paa Bernstorff eller Vinteropholdet paa Amalienborg er tilende. Gjerne løftede man en lille Flig af det Slør, der dækker Fremtiden, haabende, at hvad man fik at se var godt. Uvilkaarligt ser man sig om som for at sige Farvel! Det er som nikkede de gamle Malerier til en!

Taflet er forbi! Tilbage gaar jeg gjennem Jægersborg Allé, hvor de sparsomme Lygter flimrer i Vinden. De lange, nøgne Lindegrene knager og gnider imod hinanden med en jamrende Lyd. Uvilkaarlig mindes jeg, naar man en skjøn Sommerdag færdes her »under de grønne Linde!«

2. December. Med Toget 7½ til Gjentofte. Kjørte sammen med Exc. Castenskiold, Kommandør Gad og Professor Plum. Vejret koldt — dog heldigvis uden Regn. Alle Ministrene og en stor Del af Diplomaterne havde givet Møde og naturligvis Kronprindsens og de Unge fra »Sorgenfri«.

Kongen og Kejserinden kom, kort før Toget skulde kjøre, og sagde venligt hver især »Farvel!«

Saa lød Afgangssignalet, og afsted brusede Toget. Man fulgte det med Øjnene og ønskede sikkert alle det samme: at vor kjære, gamle Konge var vel hjemme igjen, og at den Tid var nær, da »Polarstjernen« glider frem bag »Trekroner« og under Kanonsalut ankrer op paa Kjøbenhavns Rhed for at forkynde, at nu er Danmarks Sommer inde!

29. December vendte vor kjære, gamle Konge hjem fra sit Julebesøg i Gmunden.

Kl. 7$\frac{54}{}$ Eftermd. ankom Kongen til Hovedbanegaarden med Extratog fra Korsør.

Det var en Glæde at se, hvor rask og veltilpas Kongen saa ud. Opholdet hos Hertuginden har øjensynlig virket i høj Grad opmuntrende paa Hs. Majestæt.

Venligt hilste Kongen paa alle de mange, der var mødt for at byde ham »Velkommen hjem!«

»Men du sendte mig jo ikke noget Brev,« bemærkede Kongen spøgende til lille Prinds Erik.

»Næ, men jeg sendte dig Billederne!« svarede den lille Prinds.

»Ja, og de var rigtignok dejlige! Saa smukt colorerede, at de burde komme paa Udstillingen!« smilte Kongen.

Conseilspræsident Hørring mødte med den Kongelige Kundgjørelse, som Hs. Majestæt underskrev.

»Nu er din Magt forbi!« bemærkede Prinds Christian til Kronprindsen, hvortil denne svarede:

»Ja, og ogsaa Ansvaret!«

Paa alle Ansigter saa man Glæden over at vide Kongen hjemme igjen.

30. December paa Amalienborg til Referat. Der var imidlertid saa mange, der var mødt i Haab om at tale med Kongen, at Klokken blev næsten 1, førend jeg kom ind. Som jeg nok havde ventet, var Kongen meget træt, og jeg tillod mig derfor at foreslaa at vente med Referatet til næste Onsdag, hvilket Kongen samtykkede i, hvorpaa Hs. Majestæt venligt spurgte til min Hustru og Børnene. Idet jeg takkede, svarede jeg, at vi Gudskelov alle var raske og havde haft en dejlig Jul.

Kongen havde igaar paa Overrejsen Kiel—Korsør været ikke saa lidt søsyg, men Virkningerne havde heldigvis hurtig fortaget sig, saasnart Kongen kom i Land.

Ude i Havesalen stod en meget smuk 3-fløjet Kakkelovnsskærm, hvori var indsat Fotografier af hele den Kongelige Familie. Paa Midterfløjen et meget smukt stort Billede af Dronningen.

Det er Kongens Julegave fra Hertuginden — hjembragt fra Gmunden.

1900

3. Januar. Da jeg kom ind, var Kongen ifærd med at læse Aviserne, og Talen faldt derfor ganske naturligt paa den sørgelige »Boerkrig«. Man forstaar ikke rigtig de militære Principper, hvorefter Englænderne handler, ligesom det forekommer en, at de har begyndt Kampen for tidligt. Naturligvis er det umuligt saa langt fra Kampstedet og uden Kundskab til de lokale Forhold at bedømme de taktiske og strategiske Regler, hvorefter der — efter Avisartiklerne at dømme — gaaes frem derovre; men det forekommer en jo undertiden, at der maa have været Mangel paa Forhaandskjendskab til det Terrain og Milieu, hvori Kampen staar, og som koster saa meget dyrebart Blod. Modige er Englands unge Sønner ihvert Fald!

Koldblodige og med Dødsforagt gaar de imod de Fjender, som de ofte ikke engang ser, førend det er for silde. Og *hvor lides* der ikke — fjærnt fra Fædrelandet og i et Terrain, hvor Ambulancen o. lign. kun med stor Besvær dirigeres frem!

Skulde det ske, at England engang her i Europa skulde blive tvunget til at bruge sin Land-Armé, er der ingen Tvivl om, at Englands tapre, unge Sønner vil riste deres Navne med Tapperhedens udødelige Runer i deres Lands Historie.

1ste Staldmester, General v. d. Maase er afgaaet ved Døden Lillejuleaftens Dag.

Hvis Baron Güldencrone, som han taler om, vil tage sin Afsked som Chef for Adjutantstaben, er de, som er tilbage fra Christian IX's og Dronning Louises Hof, snart talte!

Forunderligt maa det være for Kongen at se den ene Plads efter den anden staa tom af alle dem, som engang hørte med til det daglige Liv paa Amalienborg og Bernstorff.

10. Januar. Ved Referatet idag viste Kongen mig en Regning fra en Tandlæge i Wien, som under Kongens Besøg i Gmunden nogle Gange havde været tilkaldt »for at se paa mine Tænder.« Regningen lød paa — — — — 1500 Kroner.

Hvem der var Tandlæge i Wien!!

Taffel Kl. 6. Jeg sad ved Siden af Comtessen, der var Kongens Borddame. Kongen fortalte livlig om sin Ungdomstid paa Landkadet-Akademiet.

»Jeg holdt altid saa meget af at færdes i Staldene,« fortalte Kongen, »og saa engang, da Prindsen af Philipsthal vilde kjøre ud for at gjøre en Visit, tilbød jeg mig som Kusk. Naa, jeg fik da ogsaa en af Kuskenes Mundering paa, og det passede meget godt, men Hatten kunde jeg ikke passe. Endelig fik jeg Portnerens trekantede Hat paa, og afsted kjørte jeg. Visitten gjaldt en Greve, der boede i Dronnings Tværgade. Jeg var ikke rigtig glad ved Svinget ind ad Porten, men det gik dog godt. Prindsen stod af i Porten og gik op, og jeg kjørte saa ind i Gaarden og holdt der.

Naar Visitten varede længe, plejede Greven at sende en Snaps ned til den ventende Kusk; og der kom da ogsaa Een ned med en Snaps til mig, — men den betakkede jeg mig for!«

»Det har nok rigtig moret Deres Majestæt,« bemærkede Comtessen, »hvor gammel var Deres Majestæt dengang?«

Kongen betænkte sig lidt: »Jeg maa vel have været 15 Aar! Ja, og Prindsen anede jo ikke, hvem der var hans Kusk! det var meget morsomt — og bedst, at det gik godt. Jeg havde det jo ellers efter de Tiders Skik noget strængt; jeg maatte f. Ex. ikke have noget at gjøre med Kadetterne; men jeg kunde jo ikke dye mig for om Morgenen at liste mig hen til det store Vindue, hvorfra man kunde se ned i Fægtesalen.«

Desværre har Prindsesse Alexandrine faaet Skarlagensfeber. Den lille Prinds Frederik er strax blevet isoleret, derimod ikke Prinds Christian, som dog ikke har haft Sygdommen, saa man maa rigtignok inderligt haabe, at han ikke vil blive smittet.

Kongen, der sætter overordentlig stor Pris paa sin Sønnesøn, som ogsaa ligner ham meget i flere Retninger, løftede sit Glas, idet han paa sin hjertelige Maade ønskede, at Prindsesse Alexandrine maatte komme godt over Sygdommen, og at Prinds Christian og den lille Søn maatte blive bevarede derfor.

Efter Taflet talte Frøken Oxholm en hel Del om den nuværende politiske Situation. »Det, vi trænger til,« yttrede hun bl. a. »er en *Mand!* Men Ulykken er, at saasnart en kommer lidt længere frem — eller højere op end de andre, falder de *over* ham — og *fra* ham!«

Det er sande Ord. Jeg mener, at enten maa et Ministerium slutte sig fuldt ud til Landsthinget eller fuldt ud til Folkethinget, — ihvert Fald som Sagerne nu staar herhjemme. Gjør Ministeriet ikke det, men vil kjøre midt imellem de to Thing, gaar det som for den, der vil sætte sig mellem to Stole!

24. Januar. Kronprindsen, Kronprindsessen, Prinds Harald og Prindsesse Thyra er f. T. i Stockholm og Prinds Valdemar i det fjærne Østen; men takket være Telegrafen hører Kongen ofte fra ham, hvad der er en stor Beroligelse. Først ved Midsommertid kan Prindsen ventes hjem.

Taffel Kl. 6. Comtessen, der atter har haft et meget alvorligt Anfald af sin Bronchitis, var ikke med tilbords. Hendes Læge, hvem jeg har talt med, yttrede, at hun havde været saa medtaget, at han ikke troede, hun var kommet over det; men nu er der indtraadt en forbavsende Bedring, saaledes at hun maaske kan faa Lov at komme lidt op imorgen. Alle udtalte deres Glæde derover; thi Comtessen er blandt de faa lykkelige Mennesker, der *kun* har Venner.

Det aktuelle Emne »Boerkrigen« kom atter paa Bane. Kapitain A. yttrede paa Kongens Spørgsmaal om hans Mening, at han (A.) nærede den største Sympathi for det lille, tapre Folk, der saa kjækt værgede sig mod det store, mægtige Folks røveriske Overfald.

Kongen følte sig aabenbart pinligt berørt af dette Svar,

og da A. ændrede sit Svar noget, idet han udelod »røveriske«, svarede Kongen:

»Ja, jeg kjender ikke de nærmere Forhold saa nøje, at jeg upartisk tør dømme derom, men i hvert Fald føler jeg den største Sympathi for det Folk, i hvis Midte min kjære, ældste Datter lever, og som har modtaget hende og altid behandlet hende, som var hun en af deres egne!« Kongen udtalte disse Ord med stor Varme, — og den gode A. saa lidt flov ud, hvad han ærlig talt ogsaa havde Grund til efter min Mening.

29. Januar. Tidlig imorges døde Comtesse Reventlow, idet hendes Sygdom pludselig havde antaget en meget alvorlig Character. Hun var et sjældent, *godt* Menneske, afholdt som faa, og vil efterlade sig et stort Savn hos alle.

31. Januar. Saasnart jeg kom ind til Kongen, sagde han: »Ja, De har vel ogsaa følt meget ved Comtessens Død?« Jeg kunde med Sandhed svare »Ja«; thi Comtesse Reventlow var virkelig et ualmindelig godt Menneske, altid saa mild og venlig mod alle, der færdedes ved Hoffet — høje som lave —, og har jeg end nu og da hørt hende udtale en Kritik, var det altid paa en godmodig Maade uden nogen Brod, hvad vi andre jo er saa tilbøjelige til. Kongen talte med stor Hengivenhed om hende fra den tidligste Tid, da hun som ganske ung Pige blev Hofdame ved Hoffet i »det gule Palais«.

Jeg spurgte, om hun havde faaet en mild Død?

»Ja, Gudskelov,« svarede Kongen, »jeg var flere Gange oppe at se til hende, og jeg troer egentlig ikke, at hun led noget.«

Kongen sad lidt taus, saa tilføjede han: »Nu er hun stedet for sin Dommer; men Han vil nok være hende mild, det var hun jo selv overfor andre.«

Ja, nu bliver her atter en tom Plads, og hun, som er gaaet bort, vil savnes meget!

Jeg meddelte Kongen, at jeg igaar Aftes havde haft et

Telegram fra Prindsessen af Wales, der bl. a. ogsaa udtalte sin Sorg over »vor inderlig kjære, gamle Comtesse's Død!«

»Ja,« svarede Kongen, »vi holdt alle saa meget af den kjære Comtesse.«

Taffel Kl. 6. Foruden Comtessens Død, som jo optager Sindene meget, taltes meget om den sørgelige Brandcatastrophe i Boldhusgade igaar, ved hvilken den gamle Klokker Svendsen ved Slotskirken havde den forfærdelige Sorg at miste en Datter, som styrtede ned fra 3die Sal og døde faa Timer efter.

Huset, i hvilket Branden opstod, var meget gammeldags med kun 1 Trappegang, hvad der besværliggjorde Redningsarbejdet meget.

Kongen udtalte sig med stor Deltagelse derom.

Jeg kjender ingen, i hvis Øjne og paa hvis Stemme, man ser og hører den varme Medfølelse ved andres Sorg, som Kong Christian!

Den forulykkede Dame var en Søster til den bekjendte Violinist Svendsen i det Kgl. Kapel.

Idag for kun 3 Uger siden sad jeg her paa samme Plads ved Kongens Taffel. Da sad Comtessen ved min Side glad og fornøjet, — og nu idag taler man om hendes forestaaende Begravelse og Sørgehøjtideligheden ovre i Christian VII's Palais!

Gud hjælpe os i sin Naade til, at vi og vore Kjære maa være beredte, naar den Dag kommer, da der kaldes paa *vort* Navn, og det er *os*, som skal staa for Hans Domstol.

7. Februar. Kongen rask og vel tilmode. Naar jeg tænker paa, at han den 8de April vil fylde 82 Aar, maa jeg undres over, at det jo ikke et Øjeblik falder en ind, at Kongen har naaet saa højt et Alderstrin.

Skulde jeg leve 29 Aar endnu, vilde jeg da vist komme til at ligne en Mumie!

Landmandsforsamlingen i Odense (i Slutningen af Juni Maaned), hvortil Kongen giver 1200 Kr. i Præmie, vil meget gjerne have Kongen derover.

Ogsaa i Esbjerg, hvor Kongens Rytterstatue skal afsløres, vilde Borgrene gjerne se Kongen ved den Lejlighed, og da Kongen har talt om mulig til Foraaret at rejse til Gmunden, hvor en af de unge Prindser skal confirmeres, kunde Rejsen mulig lægges: Wiesbaden, Gmunden, Esbjerg, Odense, hvis det da ikke bliver for meget for Kongen.

Taffel Kl. 6. Drøftede med forskjellige af de tilstedeværende Herrer den Ørefigen, Skuespiller Schyberg i Mandags gav Dr. E. Brandes, da de mødtes paa Østergade.

Man erindrer herved den Gang, da Forfatteren Esmann pryglede E. Brandes med en Hundepisk paa Helsingørs Jernbanestation.

Mon det dog ikke denne Gang skulde ende med en Duel? Det synes næsten umuligt andet!

16. Februar. Til Taflet idag Kl. 6 var indbudt foruden Kabinetssekretæren, Baron Güldencrone og den nye 2den Staldmester Grev Krag-Juel-Wind-Frijs.

Kongen fortalte om et Telegram, som han idag har modtaget fra Prindsessen af Wales, hvori hun skriver, at Englænderne under General French har undsat og er rykket ind i Kimberley. Man maa for Englændernes Skyld ønske, at Efterretningen er paalidelig, og at ikke — som ofte før i denne Krig — umiddelbart efter indtrufne Begivenheder vil gjøre den illusorisk eller betydningsløs.

Mellem Herrerne diskuteredes efter Taflet Duellen i Lørdags mellem Skuespiller Schyberg og Dr. E. Brandes paa Pistoler — 4 Skridts Afstand — 4 Skud ialt. Ingen saaredes! Skydning paa den Afstand med de ordinære *glat*løbede Duelpistoler uden Sigtemidler giver meget ringe Træffesandsynlighed, tilmed naar — som Tilfældet var her — de Skydende er ganske uøvede.

Schyberg siges at have stillet Betingelser, der vilde have gjort Duellen langt farligere, men at disse forkastedes af Brandes.

Med Undtagelse af »Politiken« synes hele den Kjøbenhavnske Presse at staa paa Schybergs Side, og Brandes og

hans Tilhængere vil sikkert af hele denne Affaire faa et stærkt og tydeligt Bevis for, at den store Majoritet af det kjøbenhavnske Bourgeoisi er en absolut Modstander af den Brandes'ske Retning.

Ved Forestillingen imorgen Aften i det Kongelige Theater, ved hvilken Schyberg skal optræde for første Gang efter Affairen (i »Det gamle Hjem«), vil det sikkert vise sig, hvor umaadelig ringe Sympathien for den Aandsretning er, som Brandes og Konsorter gjør sig til Talsmænd for i »Politiken«.

Men pudsigt er det, at den Retning, der ellers »griner« af og haaner Dueller, nu selv anerkjender deres Berettigelse.

At Dueller i det store og hele er et Onde, vil vel ingen benægte; men der er jo nu engang en hel Del nødvendige Onder her i Livet, og ihvert Fald har Dueller absolut den gode Virkning, at den gentleman-like Omgangstone højnes betydeligt derved, at man lærer at passe paa sin Mund baade i Tale og Skrift, medens det retslige Bødesystem — ihvert Fald som det er hos os — aldeles ikke lægger nogen Dæmper paa Menneskers Forhaanelses- og Bagvadskelsestilbøjeligheder.

En Bøde paa 50 à 200 Kr. for offentlig i et Blad at have forhaanet eller tilsølet en Medborger!

Er der Mening i det? Jeg synes det ikke. —

14. Marts. Først idag var jeg til Referat hos Kongen, idet flere af mine Børn har ligget af en ret alvorlig Influenza, saaledes at baade min egen og Kongens Læge fraraadede mig at gaa til Kongen.

Men nu er al Smittefare udelukket, og de af Børnene, som have været Patienter, atter raske.

Kongen, som stadig har ladet spørge til Børnene, spurgte deltagende, hvorledes det stod til hjemme. Det gjorde mig saa godt at mærke Kongens varme Deltagelse. Hans Ord kommer altid fra Hjertet; thi Kongen siger *kun*, hvad han virkelig mener.

Vinteren har været ualmindelig haard med voldsomme Storme og Snefald, og der var derfor mange Anmodninger

om Hjælp fra stakkels Mennesker, som led Kulde og Nød. Kongen har skjænket flere store Beløb til velgjørende Institutioner og bevilligede ogsaa idag ved Referatet mange Pengegaver til Trængende og Nødlidende.

Paa Mandag ventes Kejserinden; senere kommer rimeligvis Prindsessen af Wales. Om Hertuginden kommer foreligger endnu ikke noget bestemt.

Naar Kongen taler om sine »kjære Døttres Besøg«, mærker man noksom, hvor han glæder sig dertil. Sjældent saas vistnok et smukkere Forhold mellem en Fader og hans Døttre!

Trofast kommer de hvert Aar til d. 8. April.

Rask og rørig er Kongen, Gudskelov, trods den høje Alder.

Kongen talte meget om J. P. E. Hartmanns Begravelse igaar fra Frue Kirke, hvilken baade Kongen og Kronprindsen overværede. Med stor Beundring talte Kongen om den gamle, herlige Tonemester, som Kongen altid havde sat saa stor Pris paa. Hartmann har jo ogsaa componeret flere af de Melodier, som taler dybest til alle danske Hjerter, som: »Slumre sødt i Slesvigs Jord«, »Flyv Fugl, flyv!« osv. for ikke at tale om alle de dejlige Compositioner, som vel endnu i mange Aar vil lyde i det Kongelige Theater, naar de patriotiske og skjønne Operaer og Balletter som: »Liden Kirsten«, »Valkyrien«, »Trymskviden«, »Et Folkesagn« osv. opføres.

Hvor ofte har vi af den ældre Generation ikke frydet os saavel i Theatret som i Concertsale ved denne store Mesters herlige Tonekunst!

28. Marts. Ved Referatet idag gav Kongen en større Sum til Mindesmærket for J. P. E. Hartmann. Uden Overdrivelse kan det siges, at Kong Christian giver »Tiende« til ædle og gode Formaal. Kongens Hjerte slaar varmt for dem, som lever paa Livets Skyggeside.

Oppe hos Kejserinden, som kom i Mandags Aftes. Beboer som altid under sine Besøg her siden Dronningens Død dennes Værelser. Jeg maa altid se mig om, naar jeg kommer

derop i vor kjære, uforglemmelige Dronnings Værelser. Saa mange Minder rinder mig ihu!

Men »i Ringsted hviler Dronning Dagmar!«

Noget lignende udtalte jeg til Kejserinden.

»Ja,« svarede Kejserinden vemodigt, »det er egentlig ogsaa paa en Maade saa svært for mig; — og dog er jeg saa taknemmelig over den korte Tid, jeg er her, at bo her i disse Værelser, hvorfra jeg har saa mange dejlige Minder om min Moder! — — Ak ja! det er tungt at skilles fra dem, man har kjær! Men Gudskelov, vi engang skal ses igjen for aldrig mere at skilles!«

Kejserinden havde i Vinter haft en svær Tid, idet Storfyrstinde Olga havde været meget alvorlig angrebet af Difteritis.

Taffel Kl. 6. Hilste paa de to Comtesser Koutousoff, Frk. l'Escaille og Fyrst Bariatinsky, der ledsager Kejserinden. Ogsaa Excellencen Estrup var inviteret. En Fornøjelse atter at se ham. Han holder sig brillant.

Man behøver kun at *see* Estrup for at faa Indtryk af hans sjældne faste, retlinede Character.

Desværre er der ikke Tale om, at et Ministerium »Estrup« vil afløse Ministeriet Hørring, som jo har bebudet sin Afgang.

4. April. Imorgen ventes Prindsen og Prindsessen af Wales at ville ankomme hertil fra London. Prindsesse Alexandra plejer ellers ved denne Tid at komme hertil fra Rivieraen; men den sørgelige Krig i Sydafrika har formodentlig forhindret Prindsessen i den sædvanlige Udenlandstour.

Som sædvanlig er der indløbet en Mængde Lykønskningsskrivelser og Bønskrifter i Anledning af d. 8. ds.

En *stor* Glæde, at Kongen har det saa godt. Tiltrods for den alvorlige Influenza-Epidemi har Kongen endikke været forkjølet, hvad man ikke kan være taknemmelig nok for. Maatte d. 8. April endnu mangen Gang kunne fejres med Glæde ved det danske Hof!

11. April. Hvor lidt aner man dog om, hvad der skeer udenfor den lille Periferi, som man i Øjeblikket kan overse!

Da jeg sidste Onsdag sad ved Taflet, og man der talte om Prindsen og Prindsessen af Wales' Ankomst hertil den næste Dag, anede ingen her, at der omtrent samtidig i Brüssel faldt flere Revolverskud, som, hvis ikke Vor Herre havde villet det anderledens, kunde have bragt en stor Sorg over det danske og engelske Kongehus.

Ligesom Toget, hvori befandt sig begge de ovenfor nævnte Kongelige Personer med Følge satte sig i Bevægelse for at forlade Brüssel, sprang en ung 16aarig Anarkist, Spido, op paa Gangbrædtet og affyrede paa ganske nært Hold sin Revolver mod Prindsen og Prindsessen af Wales.

Selv har Forbryderen tilstaaet, at hans Skud gjalt Prindsen, idet han havde »væddet« 5 Frances om, at han turde udføre et Attentat paa denne; — men Prindsessen, som sad lige ved Siden af sin Gemal, har jo været fuldt saa udsat for Morderens Kugler.

Han, som siger: »Ikke en Spurv falder til Jorden uden min Faders Vilje!« vilde det anderledens og bevarede vor kjære, gamle Konge for en saa forfærdelig Sorg.

Atter er Europa blevet skræmt op, vækket af et Knald, der fortæller om, at uvorne Dyr lukker man inde og søger at gjøre uskadelige, — uvorne *Mennesker* derimod gives fri Tumleplads for deres mest diabolske Tendenser! Blandt mange andre af den Slags Ugjerninger erindrer man Mordet paa den østerrigske Kejserinde Elisabeth. Men hellerikke det var tilstrækkeligt til at bringe Verden til Fornuft. Hvilke endnu større Skændselsgjerninger kræves for at de, som har Magten til at forhindre saadanne, tager sig sammen til saa effective Forholdsregler, at der kan sættes en Stopper for dette Uvæsen, som nu frækt driver sit Spil!

Prindsen og Prindsessen, som Aftenen efter (Torsdag Aften) ankom hertil, modtoges som altid af hele den Kongelige Familie med Kongen i Spidsen og hilstes med stor Sympathi af den udenfor Banegaarden forsamlede Menneskemasse.

Taffel Kl. 7. Hilste paa Admiral Stevenson, General Clark og Miss Knollys. Generalen fortalte, at Prindsen idag til

Formiddag havde aflagt Besøg i den nye Husarkaserne paa Østerfælled.

Efter Taflet fik jeg Lejlighed til at lykønske Prindsessen af Wales til at have undgaaet det infame Attentat, og Prindsessen sagde da:

»De kan tænke Dem, jeg sad lige ved Siden af Prindsen, da jeg ser en Person springe op udenfor Vinduet og holde noget hen imod os. Uvilkaarlig lænede jeg mig frem, idet jeg troede, det maaske var et Bønskrift, — — idet samme faldt Skuddet, og jeg mærkede ligesom en varm Luftning fare lige forbi mit Ansigt. Det var Kuglen! den gik lige imellem Prindsen og mig.«

»Ja, Gud være takket, at Vorherre holdt sin Haand over Deres Kongelige Højheder!« svarede jeg meget betaget ved Tanken om, *hvad* der kunde være sket!

»Deri har De Ret!« svarede Prindsessen. »Kunde man ikke stole paa, at *Han* holder sin Haand over En selv og alle En's Kjære, vilde Livet være uudholdeligt!«

Vi talte derefter meget om Krigen i Sydafrika. Prindsessen omtalte med den største Sympathi og Beundring General Roberts, hvem hun kaldte en »fuldkommen Gentleman«. Jeg fremhævede det smukke Brev, han sendte sine Modstandere ved General Jauberts Død.

»Ja,« svarede Prindsessen, »som De saa ham der, er han i alle Livets Forhold. Sin eneste Søn har han mistet i Krigen. Han var Artillerioffícer og ganske ung. Han udmærkede sig bl. a. i den sidste Bataille, i hvilken han blev dødelig saaret. Dronningen sendte ham »Victoriakorset«, men han naaede ikke at modtage det, forinden han udaandede!«

Af Prindsessens Ord fik jeg et levende Indtryk af den *store* Tillid, man i England nærer til General Roberts' Dygtighed og Energie.

Jeg nænnede derfor ikke at bemærke, at Enden jo ikke er endnu, og at man maa forudsætte, at Boerne, der har vist en saadan Kraft og Modstandsdygtighed, utvivlsomt endnu vil yde en Modstand, der vil komme til at koste England *meget* Blod.

Prindsessen talte med Vemod og dyb Medfølelse om de mange Hjem i England, der har mistet deres Kjære i Krigen. Det var tydeligt at mærke, at det er Prindsessen en stor Sorg, at man paa Kontinentet nærer saa liden Sympathi for Englands Sag.

18. April. Forbavsende, hvilken glimrende Hukommelse Kongen har om Personer og Begivenheder, der ligger langt, langt tilbage i Tiden, og tydeligt nok fornøjer det ham selv at lade Tanken dvæle ved længst forsvundne Tider. Saadan gaar det os alle, jo ældre vi bliver. Skyggerne svinder ligesom bort fra Fortidens Billeder, der bliver kun Sollys tilbage.

Efter Referatet oppe hos Kejserinden, der som sædvanlig har modtaget en Masse Ansøgninger; men nu, da Hnds. Majestæt to Gange aarligt kommer til Danmark, vil der naturligvis ikke hver Gang kunne bortgives saa mange Dotationer, som da Besøget kun fandt Sted een Gang aarlig.

Prinds Hans kom ind, inden jeg havde afsluttet mit Referat for Kejserinden. Han beklagede sig over, at han næsten ikke havde sovet hele Natten paa Grund af Prikken i det ene Øje.

»Det er »Bjælken« i dit Øje, som har generet dig!« afbrød Kejserinden spøgende hans Beklagelser. Naturligvis kunde ingen af os lade være at le, og hovedrystende sagde Prindsen henvendt til mig: »Ja, ja, den kjære Kejserinde er altid saa spøgefuld.«

25. April. Det nye Ministerium Sehested inviteret til Taffel Kl. 7. — Et smukt Syn at se Kongen komme ind med sine to statelige Døttre. Saa længe de er her, føler Kongen sikkert Savnet af Dronningen mindre, end naar han ene færdes i disse Stuer, hvor alt taler med Mindets stærke Røst.

9. Maj. Lykønskede Kongen i Anledning af den græske Prindsesse Maries Forlovelse med den russiske Storfyrst Georg Michailowitch, Broder til Prindsesse Alexandrines Moder og til Storfyrstinde Zenia's Gemal. Kongen fortalte, at Brylluppet

allerede skal fejres med det allerførste paa Korfu — og om Prinds Christians nys tilendebragte Ophold i Berlin i Anledning af den tyske Kronprinds' Indtrædelse i Myndighedsalderen.

4. Juni (2. Pindsedag) afrejste Hs. Majestæt til Wiesbaden og Gmunden, hvor der baade skal være Konfirmation og Bryllup, idet Hertugparrets ældste Datter, Marie Louise, skal formæles med Prinds Max af Baden.

19. Juli. Kl. 11 Formiddag lagde »Dannebrog« til ved Nordre Toldbod i det dejligste Sommervejr, »det glückborgske Vejr«, som det nu næsten er bleven en Tradition at kalde det paa Grund af, at Vejret altid — hvordan det ellers forud har været, — naar Kong Christian afrejser eller kommer hjem, viser sig fra sin mest straalende Side.

Kongen stod i Admiralsuniform paa Komandobroen venligt hilsende paa de mange, som havde indfundet sig til Modtagelsen, og saa — syntes mig — rask og vel ud trods den besværlige Rejse, det havde været i den stærke, næsten trykkende Varme, vi har nu for Tiden.

23. Juli. Taffel 6. Kongen talte meget om sin Rejse, som øjensynlig har oplivet ham meget, og om Prinds Valdemars Hjemkomst paa Lørdag fra det lange Togt i Østen.

Kongen glæder sig meget til Prindsens Hjemkomst efter disse lange Maaneder, hvori Kongen ikke har set eller talt med sin Søn, hvad der under ordinære Forhold ellers dagligt sker.

1. August. Lykønskede Kongen i Anledning af Prindsefødselen paa »Sorgenfri« d. 27. Juli. Kongen udtrykte sin Glæde over, at det atter denne Gang var blevet en Søn og tilføjede: »Og en yderligere Glæde er det, at Prindsesse Alexandrine har det saa godt. Allerede i Morgen ophører Bulletinerne.«

Kongen dvælede med Fornøjelse ved Mindet om den vellykkede Fest i Mandags i Concertpalæet for Prinds Valdemar

og »Valkyrien«s Besætning. Der var bleven holdt mange og smukke Taler; men mest af alt havde det glædet Kongen at mærke den varme Sympathi, som fra alle Sider vistes Prinds Valdemar. Det er ogsaa ærligt fortjent: Trofast, ærlig og bramfri i al sin Færd og en modig, uforfærdet Sømand. Han er i Sandhed sin Faders Søn! ogsaa i det Ydre er der jo stor Lighed.

2. August. Taffel Kl. 6. Conseilpræsident Sehested o. a. inviterede. Alle var meget optaget af Mordet paa Kong Umberto (af Italien) og af et Attentat, der i Dag skal have fundet Sted imod Shahen af Persien, medens denne opholdt sig paa Udstillingen i Paris.

En Anarkist, som ved Attentatet paa Kong Umberto blev grebet og fængslet, har udtalt, at Kong Umberto var den første af 4 Offre, som Anarkisterne havde udset sig!

Shahen havde altsaa været Nr. 2! De Niddinger! En Strikke om Halsen og saa tilvejrs!

En Gaade, at disse Mordere stadig finder »Asyl« i Europas civiliserede Lande. Saalænge dette Forhold ikke ændres, maa man tage Konsekvenserne.

Frigivelsen af Spido (Belgieren), der skød efter Prindsen og Prindsessen af Wales, er efter min Mening ogsaa et stort og alvorligt Fejlgreb; thi vel er han kun 16 Aar, men har han allerede nu saa lidt »Ballast« i Hjernen, at han kan begaa en saadan Udaad, (thi det var jo dog ikke hans Skyld, at Kuglen ikke ramte den, den var tiltænkt;) saa bør han i hvert Tilfælde tages i Forvaring af det Offentlige.

Prinds Valdemar fortalte meget om alle sine interessante Oplevelser i Østen, hvor han — trods sin Protest — stadig fulgtes af 2 Politibetjente. For Øjeblikket er Forholdene jo forfærdelige derovre paa Grund af Boxeropstanden. Ingen aner, hvorvidt de europæiske Magters Gesandter endnu er i Live. Sikkert ved man kun, at den tyske Gesandt er myrdet.

Jeg udtaler til min Sidemand min Forargelse over, at den Lokomotivfører, som fornylig ved sin Aandsnærværelse forhindrede 2 Iltogs Sammenstød ved Svendstrup Station i Jyl-

land, til »Belønning for udvist Conduite« har modtaget — 30 Kr. (tredive Kroner)!!! — af Statsbanerne.

Jeg vilde i dens Sted have sat 3 Nuller bagved; thi hvilken forfærdelig Sorg har han ikke sparet utallige Mennesker for, og hvilke Værdier har han ikke reddet for Statsbanedriften.

Som Sammenligning fortalte Kongen om en lille fransk 7 Aars Pige, som for nylig ved at vifte med et Stykke Tøj havde hindret et Tog i at løbe ud paa en Bro, der var itu, og som havde faaet Æreslegionens Kors. Se *det* forstaar man! De 30 Kr. er en Skandale!!

9. August. Ved Taflet idag bragte Prinds Hans den opsigtvækkende Meddelelse, at den tyske Feltmarchal Graf v. Waldersee skal være Højstkommanderende over samtlige Tropper i Kina: Englændere, Russere, Franskmænd, Tyskere, Amerikanere og Japanesere! Da Kejser Wilhelm alt har rettet Forespørgsel til Greven, maa samtlige Magter altsaa have accepteret hans Valg til denne meget ærefulde — men ogsaa meget ansvarsfulde — Stilling. Sagen er jo nemlig den, at Forholdet mellem Russere og Englændere er saa vanskeligt, at en Overgeneral af en af de to Nationaliteter næppe kunde tænkes. Paa den anden Side vil det sikkert knibe for Franskmændene at skulle underordne sig en tysk Overgeneral. Men selvfølgelig er en fælles anerkjendt Overledelse nødvendig. Drabet paa den tyske Gesandt har vel ogsaa spillet en Rolle. Hvad der forøvrigt kan opstaa af Conflikter som Følge af Krigen i Kina, naar den engang er endt, er det nu umuligt at forudsige noget om. Det er jo som bekendt aldrig let at enes om, *hvem* der skal have det bedste Stykke af Kagen!

15. August. Traf i Forgemakket og hilste paa følgende af Ministeriet Sehesteds Medlemmer: Conseilpræsidenten, Trafikminister Baron Juul, Justitsminister, Geheimeetatsraad Goos, Indenrigsminister Bramsen og Kultusminister Bjerre.

Mon de Herrer vil klare Pynten?

Udsigten dertil er kun ringe.

Kongen talte om den forestaaende Forlæggelse af Residentsen til Fredensborg Slot, som skal gaa for sig d. 20. ds. Kongen var ikke meget glad ved Udsigten til at forlade sit »kjære« Bernstorff og yttrede bl. a.: »Jeg blev hellere her; men naar nu hele Familien kommer, er her jo daarlig Plads.«

Uvilkaarlig gled Talen hen paa det sidste Ophold paa Fredensborg Slot i 1893 og alt det meget, der er sket i de forløbne 7 Aar. Jeg tillod mig at bemærke, at Hs. Majestæt vilde faa meget mere Ro og kunde leve mere ugenert. »Ja, det er naturligvis meget sandt,« svarede Kongen. »Og Ridetourene dernede er jo anderledes fri for Vejfarende end her.«

Siden sin Hjemkomst har Kongen imidlertid kun redet et Par Gange; det er ikke rigtig gode Tegn; thi Kongens Ridning er, om jeg saa maa sige, »Barometeret« for hans Velbefindende.

16. August. Taffel Kl. 6. Kørte til Bernstorff sammen med Staldmester Grev Frijs, der marschallerer ved Torsdagstaflerne. Greven, der ikke tidligere har været paa Fredensborg Slot, spurgte om forskjelligt vedrørende Opholdet dernede. Jeg kunde give ham nøje Oplysninger i saa Henseende paa Grund af mit hyppige Ophold der som jourhavende Adjutant i Aarene 1891—92—93.

Til Taflet var endvidere indbudt Oberstlieutenant Wedell-Wedellsborg, Chef for Husarregimentet, der af den norske Regering er indbudt til paa Søndag at overvære en militær Fest i Christiania (et Rytterregiments Jubilæum).

Prindserne Hans og Valdemar var lige vendt hjem fra Kongefugleskydningen paa »Skydebanen«. Prinds Valdemar havde for Kongen nedskudt den højre Vinge og som Gevinst modtaget en meget smuk Sukkerskaal, som Kongen imidlertid forærede ham.

Senere paa Aftenen spurgte jeg Prindsen om, hvor høj Temperaturen havde været paa Siam-Togtet. »36° Celsius,« svarede Prindsen (altsaa 28,8° Reaumur). Paa min Bemærkning om, at det maa være forfærdeligt i en saadan Hede for de stakkels Maskinfolk, svarede Prindsen bekræftende men

yttrede dog, at han ved Selvsyn havde overtydet sig om, at der i Maskinrummene var sørget saa godt, som det overhovedet var muligt, for Frisklufts-Ventilation.

Fredensborg 22. August. Saa stod jeg da atter ude paa det gamle, minderige Sted! Saa mange Minder steg frem for Tanker — hver Plet herude fortæller sit, og levende, som var det igaar, staar de svundne Tider og alle de mange — ikke nu *her* levende Personer for min Tanke. Kongen beboer de samme Værelser paa 1ste Sal, som Dronningen ellers altid benyttede. Det første store Værelse er nu Kongens Arbejdsværelse. Men Kongen syntes mig ikke glad ved denne Ordning og yttrede, at han vilde flytte ned i sine gamle Værelrelser i Stuen. Jeg forstod saa godt, at alt her, som stod ganske urørt fra sidst, mindede Kongen altfor stærkt om, hvad han har mistet siden det sidste glade Ophold paa Fredensborg Slot.

Og dertil kommer, at Kongen heroppe stadig maa færdes paa de ikke særlig bekvemme Trapper, medens man fra Værelserne i Stueetagen kan gaa lige ud i Haven.

En stor Opmuntring er det for Kongen, at Kejserinden, som igaar ankom paa »Polarstjernen«, der ankrede op i Helsingør, nu igen er hos ham.

Ude i Gangen foran Kejserindens Værelser, som hun sidst beboede sammen med sin Gemal, Kejser Alexander III, stod fuldt af Kasser og Kufferter, og Lakaier og Kammerjomfruer var ivrig beskæftigede med at ordne den store Garderobe osv.

Fra Døren ligeoverfor Kejserindens kom Storfyrstinde Olga ud og rakte mig venligt Haanden, — ganske som den Gang hun endnu var en lille Pige.

Hvor er det smukt at se de Unge, som trods Rigdommen og Hoflivets Glans og Herlighed dog bevarer sig selv uforderve tiltrods for den Smiger, de er udsat for.

Storfyrstthronfølger Michael kommer først om nogle Dage, da han skal overvære nogle militære Øvelser ved Sct. Petersborg.

Hvor glædede Kejserindens hjertelige Modtagelse mig!

Venligt spurgte Hnds. Majestæt til de af mine Børn, som i Foraaret havde været alvorligt syge, og Gudskelov kunde jeg jo svare, at de nu atter var ganske raske. Da Talen faldt paa de 7 Aar, der er forløbne, siden Kejserinden sidst var paa Fredensborg, blev Kejserinden saa stærkt bevæget, at hun kun tavs kunde vise ud mod den lange Lindeallé, gjennem hvis grønne Hvælving Esromsøens Bølger spillede i Sollyset. Sikkert tænkte Kejserinden i dette Øjeblik paa de mange Gange, hun glad og lykkelig havde staaet her ved sin trofaste og kjærlige Mands Side, nydende den skjønne Udsigt. Hvor meget er ikke siden da forandret for Kejserinden.

I det hele taget tror jeg at mærke, at det er faldet Kejserinden svært at være paa Fredensborg, selv om hun udtalte sin Glæde over atter at have truffet sin »kjære Fader saa rask og vel!« En af de første Dage ventes Kong Georg og Prindsessen af Wales hertil.

27. August. Der var mødt ualmindelig mange til Audients idag, bl. a. flere Embedsmænd fra Fredensborg og Omegn. Audientsen trak derfor ud til Kl. 1, da Adjutanten bragte Geheimeetatsraad Rosenstand og mig Bud om at komme op til Kongen. Da Rosenstand, som lige naaede at komme ind inden 1, kom ud, aabnede Kongen Døren og sagde henvendt til mig: »Ja, nu er Klokken bleven saa mange. Vil De maaske gaa ned og spise Frokost og komme op til mig Kl. 2. Og saa bliver De jo nok til Taffel her idag?«

I det fra mine Adjutantaar saa godt kendte Værelse stod et langt Frokostbord dækket. Foruden de engelske, russiske og græske Damer og Herrer var tilstede Grev Sponneck (dansk Gesandt i Stockholm), Grev Ahlefeldt-Laurvig (Gesandt i Wien), Admiral Richelieu m. m. fl.

Efter Referatet hos Kongen gik jeg en Tur gennem den dejlige Park og ned til den lille Klynge lave Huse, som kaldes Sørup, hvor Koner med opkiltrede Skjørter stod foran de smaa Huse, ivrigt beskæftigede med at vadske Tøj — formodentlig for alle de »Fornemme«, som saa pludselig havde fyldt det ellers saa rolige Fredensborg med et uvant Liv!

Paa min Spadseretur i Parken mødte jeg Kejserinden og Prinds Valdemar med deres Hunde, der øjeblikkelig lavede sig til at fare i Hovedet paa en lille Hund, som stadig trofast havde fulgt med mig. Maaske opfyldte Misundelsen deres Hjærter; thi Hnds. Majestæt, som holder overordentlig meget af Hunde, klappede den lille »Proletar« og talte venligt til den, hvad den kvitterede for ved at sætte Poterne op paa Kejserinden, idet den logrede henrykt med Halen og aabenbart sagde paa sit Hundesprog: »Der kan I se! en anden en kan vel ogsaa nok komme i Betragtning.« — Forunderligt var det at gaa der paa alle de kendte Steder: Lyngbakken, SukkenesAllé, langs Esromsø i Nordmandsdalen, Skipperalléen osv.

Hofmarschallatet har været saa elskværdig at designere mig et eget Værelse, hvis Vinduer vender ud til Ridebanen. Medens jeg hvilede mig paa Sofaen der, hørte jeg atter den kjendte, smukke Klang af det gamle Slotsuhr.

Ved Taflet Kl. 7 i Havesalen var vi vel nok et halvthundrede Mennesker tilbords; — først og fremmest de Kongelige Gæster: Kongen, Kejserinden, Kong Georg, Prindsessen af Wales, Hertugen og Hertuginden af Cumberland, Prinds Valdemar og Prindsesse Marie, Storfyrstinde Olga, Storfyrstthronfølgeren, samt alle de fremmede Hoffers Damer og Herrer, samtlige Gæster osv. osv.

Jeg sad imellem Kommandør Caroc, der som altid under Kong Georgs Besøg er attacheret denne, og Kapitain Baron Blixen-Finecke. Sidstnævnte, som paa Siamrejsen havde besøgt Admiral Richelieu i dennes Hjem i Siam, fortalte livligt om den orientalske Pragt, hvormed dette var indrettet, og det morede os at høre, hvorledes de indfødte Tjenere, naar de meldte Admiralen et eller andet, da altid knælede for ham paa ægte, østerlandsk Maner.

Flere Gange hørte vi fra forskellig Side forbavsede og beundrende Bemærkninger om Prindsessen af Wales' smukke og ungdommelige Ydre. Ja, naar man tænker paa, at Prindsessen snart fylder 56 Aar, maa man jo ogsaa forbavses over de skjønne, friske Ansigtstræk og slanke, ungdommelige Figur. Men endnu mere beundringsværdigt er det, at Prindsessen —

trods al den Smiger og Beundring, hun sikkert har været udsat for, trods Bevidstheden om den høje Plads og den Magt, dette giver, — altid er den samme, altid lige hjærtelig, deltagende og godgjørende i en Grad, som kun de ved, der administrerer Prindsessens »Civilliste«.

2. September. I Toget til Fredensborg traf jeg Grev Moltke (Lütschau). I Samtalens Løb kom han ind paa at fortælle om den Tid, da han gjorde Tjeneste i den østerrigske Hær. Greven havde deltaget i Krigene i Ungarn 1848—49, ligesom i Krigen mod Italien og i 1859 i Krigene mod Napoleon III. Han skildrede den Opløsningstilstand, hvori det østerrigske Rige befandt sig i disse kritiske Aar, men omtalte med den største Beundring den gamle Feltmarschal Radetzsky. Radetzsky havde som Stabschef ved den østerrigske Hær deltaget i Slaget ved Leipzig 1813 mod Napoleon den Store. Feltmarschallen var en lille, uanseelig Mand, som altid bar en Skjærm over Øjnene. Det var altsaa ikke ved sit Ydre, han virkede; men han indgød alle en ubetinget Tillid.

Efter Grev Moltkes Udtalelser var Forholdene i den østerrigske Hær ret mangelfulde i 1859, ligesom Hæren efter hans Mening i Krigens Begyndelse holdt sig altfor uvirksom overfor Franskmændene, hvad den senere maatte bøde haardt for i Slagene ved Magenta og Solferino. I 16 Aar gjorde Moltke Tjeneste i den østerrigske Armé og blev i 1848 haardt saaret i Ungarn under en Kavalleriattache.

Jeg spurgte om Greven ikke havde nedskrevet disse interessante Livserindringer, men Greven benægtede dette — desværre!

Efter Referatet hos Kongen var jeg oppe hos Hertuginden, som viste mig et Billede af det nyformælede Par. Prindsen af Baden er en smuk Mand og var fotograferet i sin flotte Kyradseruniform. Jeg spurgte, om ikke det unge Par eller andre af Hertugindens Børn kom til Fredensborg. »Jeg tror det næppe,« svarede Hertuginden. »Det er jo nu saa sent, — Ferien er forbi, og de have alle begyndt deres Læsning

igen.« Jeg spurgte til den ældste Søn, der jo i flere Aar var meget syg. Hertuginden fortalte, at han nu er ganske rask. »Det er saa stor en Glæde for os!«

Man mærker tydeligt, at Hertuginden er en fortrinlig Moder for sine Børn. Ja, det er med Børn, som med Blomster: passes de godt, »staar« de godt! Ofte har jeg ved at se paa et Barn tænkt: »Du har en skjødesløs Moder, stakkels Barn,» — men altid glæder det mig saa meget at mærke denne virkelige dybe Moderømhed, som synes enkelte Kvinder medfødt, — *den* kan nemlig ikke *læres*. Og Børn er jo ligesom smaa Blomster: de rækker sig efter Solen!

Naa, det var nu en lang Sidebemærkning, men Børn har altid haft en stor Plads i mit Hjærte! —

Hertuginden viste mig et morsomt, gammelt Billede af sin Svigermoder, Dronningen af Hannover, som skal have været meget smuk, men paa dette Billede mindede Dronningen meget om — — Pave Pius den Niende!

Hertuginden lader til at være meget glad over igjen engang at være paa Fredensborg trods det store Savn af Dronningen, som Hertuginden med dyb Vemod talte om.

12. September. Conseilspræsident Sehested og Kultusminister Goos var idag ogsaa til Referat hos Kongen.

Talte længe med Kultusministeren om Excellencen Estrups Indtræden i Landsthinget som kongevalgt Medlem og Stormen i Oppositionspressen mod dette Valg.

Kl. 7 Taffel i Kuppelsalen.

Damerne og Kavallerer samledes som i fordums Dage i Havesalen, et af de smukkeste og hyggeligste Gemakker jeg kjender, blot ikke Loftet laa saa lavt.

Lidt efter aabnes Fløjdørene inde fra Sidegemakkerne, og Kongen førende Kejserinden og fulgt af hele den kongelige Familie kommer parvis ind i Salen, medens der bukkes og nejes, hvorpaa hele Selskabet begiver sig ind i Kuppelsalen, hvor hver snart finder sin Plads.

Prægtige, stemningsfulde Kuppelsal!

Uvilkaarlig mindes jeg fordums Tider, naar det russiske

Kapels Musik bruste deroppe fra Galleriet, og Kejser Alexander pludselig greb ind i Programmet ved at forlange en af vore Fædrelandssange, som han holdt saa meget af at høre.

Ja, nu er det »en saga blott«!

Prindsesse Louise af Schaumburg-Lippe, som for Tiden er her paa Besøg, talte efter Bordet længe med mig blandt andet om Udstillingen 1888, hvor hun, som dengang endnu ikke var konfirmeret, vandt 5 Kr. i en Tombola, hvilket dengang forekom hende at være en stor Sum, og om de smaa Visitter, hun saa ofte aflagde paa Prinds Haralds Værelse i de Timer, hvori jeg indviede ham i Matematikens Hemmeligheder.

Hun er den samme nu som dengang, elskværdig og ligefrem.

Jeg maa altid med Beundring mindes hendes søsterlige Kjærlighed overfor Prinds Harald, der i hende har haft en trofast og kjærlig Støtte fra den tidligste Tid. Ogsaa nu talte hun med varm Følelse om ham og udtalte Haabet om, at hans Optagelse nu til Oktober i Officersskolens ældste Klasses Stabsafdeling, maatte blive til Glæde for ham.

Hendes to ældste Børn, Prindsesse Marie og Prinds Christian er med hende her paa Fredensborg, medens den yngste, Prindsesse Stephanie, (opkaldt efter den tidligere østerrigske Kronprindsesse Stephanie,) endnu er for lille til at gjøre Touren: Oedenburg—Fredensborg.

Prindsessens Gemal ventes hertil en af de aller første Dage, hvortil hun glæder sig meget.

1. October. Medens jeg stod i Forgemakket og ventede paa at komme ind til Kongen, passerede Prindsesse Alexandrine, der er Kongens Gjæst paa Fredensborg, medens Prinds Christian deltager i Kantonnements Øvelserne i Jylland, igjennem Værelset og sagde mig venligt Goddag.

Ved Lyden af hendes Stemme kom den lille Prinds Frederik, som kun er $1^1/_2$ Aar gammel, frem i en af Dørene. Det er første Gang, jeg ser den lille Prinds saa nær ved. Han gør Indtryk af at være et sundt og kraftigt Barn; ihvert

Tilfælde har han en for sin Alder ualmindelig Færdighed i at gaa og tale.

Vorherre lade engang hans Haand gribe Scepteret og lade hans Røst lyde til Gavn og Velsignelse for Danmark og det danske Folk.

Naar den Stund engang kommer, slumrer jeg forlængst under Grønsværet!

Da jeg kom ind til Kongen, bemærkede jeg, at han var lidt forkjølet, hvilket maaske stammer fra Altergangen i Roeskilde Domkirke Lørdag d. 29. September, (Dronning Louises Dødsdag), da hele den kongelige Slægt communicerede dernede og lagde Blomster og Krandse paa Kisten.

Gik efter at have spist Frokost og besørget adskillige Tjenestesager en Tour i Parken, hvor jeg i Alléen ud mod Marken traf Prinds Valdemar og Prindsesse Victoria af England, som paa deres Cykler forcerede den derværende stejle Bakke.

Lidt efter kon Kong Georg til, ogsaa paa Cykel, og Kejserinden paa Tricycel. De diskuterede alle ivrigt og muntert Spørgsmaalet om, hvem der havde kunnet »tage« den stejleste Bakke i Parken.

Taffel Kl. 7. Blandt andre Gjæster var indbudt Biskopperne Skat Rørdam (min Fætter), Claussen, Gøtsche og Fr. Nielsen.

Jeg havde Miss Knollys til Bords, der talte meget om Krigen i Syd-Afrika, som nu heldigvis syntes sin Afslutning nær, og om de uhyre Offre, den har kostet England. Med den største Begejstring talte hun og flere andre af de tilstedeværende Englændere om General Roberts og andre af de bekjendte Førere paa den fjerne Krigsskueplads.

Neppe ser det lidt roligt ud i den ene Kant af Verden, saa buldrer det løs i den anden som nu f. Ex. i Kina. Gaar Solen mon nogen Dag over Himmelhvælvingen uden at den ser Menneskene udøse hinandens Blod?

Vil vore Efterkommere forstaa det bedre?

Jeg tror det næppe!

8. October. Blandt de mange Audienssøgende idag var en Bondemand med sin Kone og tre Børn i Alderen fra 5—7. Da jeg spurgte dem, hvad de havde paa Hjertet, svarede de, at de kom for at takke for en Pengegave, som var blevet dem tilsendt fra Kongen og Kejserinden i Anledningen af, at deres Gaard i Endrup for nylig var brændt.

Da Audiensen var forbi, kom der Bud inde fra Kongen, at den »Endrupske« Familie nu kunde faa Foretræde.

Det var ikke saa let for Adjutanten at faa dem alle lodset ind gjennem Døren til Kongens Værelse, thi de Smaa havde alt for travlt med at see og undersøge alt det meget mærkelige i Forgemakket: den broderede Skjærm foran Kakkelovnen, Silkegardinerne, Fryndserne paa Sofaer og Stole o. s. v.

Noget efter at Døren havde lukket sig efter dem, kom Kongen ud fra sit Værelse. »Jeg maa dog ind og hente lidt Godter til Børnene,« yttrede han og forsvandt i sit Soveværelse, hvorfra han lidt efter kom tilbage belæsset med forskjellige gode Sager.

Disse havde aabenbart gjort Lykke, thi da de tre Smaa noget efter kom ud, straalede deres Ansigter som Solen, medens de ivrigt tyggede og suttede paa Herlighederne.

Ogsaa »Fatter« og »Mutter« vare straalende glade over Kongens »storartige« Modtagelse.

Ja, naar Aartier engang er henrundne, og Livet paa Fredensborg — saaledes som det *nu* leves — er »en saga blott«, sidder maaske en gammel Gubbe ude i Endrup og fortæller om dengang, da Kong Christian IX selv hentede Godter til ham og hans Brødre paa Fredensborg Slot.

Imidlertid var Klokken blevet saa mange, at Kongen bad mig vente med mit Referat til efter Frokost, og næppe var Referatet endt, førend Hertuginden kom ind for at minde Kongen om, at Fotografen ventede, »for at tage Gruppebilledet«.

Galataffel Kl. 7. Det russiske Orkester fra »Polarstjernen« musicerede. Frøken l'Escaille, som jeg havde tilbords, fortalte om sin Fader, der havde tjent under Napoleon den Store, og gjort det ulykkelige Tog med i Rusland.

Jeg spurgte, om Familien havde Souvenirs fra den Tid og særligt nogle, der havde tilhørt Kejseren.

Ja, Udnævnelsesdokumentet med Kejserens egenhændige Underskrift og det Æreslegionens Kors, som hendes Fader havde modtaget for Tapperhed paa en af Valpladserne derovre.

»I Rusland,« yttrede Frøkenen, »existerer der endnu en Mængde Souvenirs om den store Kejser. I en Familie jeg godt kjender, gjemmer man endnu foruden hans Kaarde og Felthue flere andre Ting, som har tilhørt Kejseren.«

22. October. Referat hos Kongen, der idag syntes at have det adskilligt bedre end sidste Onsdag, og søgte siden Kejserinden, som idag gav Audiens.

Traf der Fyrst Bariatinsky, der talte om Krigen i Kina og viste mig to interessante Kort over Sibirien med de uhyre Jernbanelinier, som af den russiske Regjering for Tiden anlægges tværs gjennem Landet.

Taffel Kl. 7. Efter Taflet kom Prindsessen af Wales hen til mig og sagde: »Iovermorgen maa jeg desværre rejse herfra. Jeg vil derfor sige Dem Farvel idag.«

Prindsessen var helt bevæget ved Tanken om at forlade sin »kjære Fader«, men udtalte dog sin Glæde over at have truffet Kongen saa rask og vel. »Pas nu godt paa ham til jeg kommer igjen,« yttrede hun halvt spøgende, idet hun forlod mig.

Lidt efter passerede hun forbi mig med Kongen under Armen.

Jeg stod og saa efter vor ridderlige Konge og hans ældste, smukke og ungdommelige Datter, der, om alt gaar som det skal, engang vil indtage sin Plads paa Englands Dronningestol, iført Indiens Kejserindekaabe.

Ogsaa Kronprindsessen og Prinds Gustav talte jeg en Del med, og Kronprindsessen fortalte mig til min Overraskelse, at hun har lært sig selv Latin og Græsk for at kunne læse »det nye Testamente« paa Originalsproget, ja, endogsaa i Islandsk har Kronprindsessen taget Undervisning. Paa mit Spørgsmaal

angaaende det sidste Sprog, som jeg jo slet ikke selv kjender, svarede Kronprindsessen, at det havde megen Lighed baade med gammel Dansk og gammelt Svensk.

Imorgen skal der være Kongejagt i Grønholt Skov.

Kongen vil med og bliver kun hjemme, hvis Vejret bliver daarligt.

Jeg er derfor saa »venlig« at ønske, at det vil skylregne; thi at staa paa samme Plet i adskillige Timer, selv om maaske denne er baade solbeskinnet og lun, kan sikkert aldrig være godt for Kongen, da Luften alt er meget kjølig, idet det har frosset de sidste Nætter, og Jorden er kold og fugtig.

Ja, nu bliver det snart tomt herude paa Fredensborg Slot. Kong Georg er allerede rejst, ligeledes Hertugen og Hertuginden, og iovermorgen drager Prindsessen af Wales herfra sammen med Prindsesse Victoria.

Godt er det, at Kejserinden bliver her en Stund endnu; det bliver svært for Kongen at undvære denne Datter, som staar hans Hjerte saa nær. Endnu ved ingen, om Kongen ogsaa iaar tager til Gmunden. Nogle paastaar det ligesaa bestemt, som andre nægter det.

Gouvernøren af Creta, Prinds Georg, ankom forleden, — og saa længe Kongen bliver i Fredensborg, bliver hele den kronprindselige Familie jo ogsaa boende i »Kirkefløjen«, saaledes at Kongen stadig er omgivet af sin nærmeste Slægt.

31. October. Paa min sædvanlige Tur i Parken efter endt Referat og paafølgende Frokost traf jeg Kronprindsen og Prindsesse Thyra, som havde været nede i Endrup for at se til nogle Fattige. Sjældent træffer man vist en Kongeslægt, der som vor med saa megen virkelig Deltagelse tager sig af og gør godt imod dem, der lever paa Livets Skyggeside.

Parken er meget smuk nu i sin skønne Efteraarsdragt: alle Træernes Kroner er iklædt ligesom et gyldent Slør, som er saa tyndt, at man derigjennem ser Esromsøens blinkende Vande. Ja, her er smukt — men skrækkelig melankolsk, naar

man vandrer ene om imellem Sommerens falmede Pragt, som snart skal dækkes af den hvide Sne.

Taffel Kl. 7. Det er idag Kronprindsessens Fødselsdag, og Hs. Majestæt udbragte ved Taflet Fødselsdagsbarnets Skaal med hjærtelige Ord. Talte efter Taflet længe med Prindsesse Maud, som tillige med Prinds Carl og de Unge fra Sorgenfri var tilstede. Som Prindsessen stod der, kunde jeg godt have indbildt mig, at se en af de Oldenburg'ske Dronningeskikkelser lyslevende for mig.

Det ovale Ansigt med de store, smukke Øjne, den lige fine Næse, den blege Teint med de svagt rødmende Kinder — for ikke at tale om Dragten: nedringet med det langt nedløbende Kjoleliv og Hofslæbet.

Indtagende og varmtfølende er Prindsesse Maud. Paa alt, hvad hun siger, mærker man hendes stærke Medfølelse overfor Armod og Trang. Med Varme talte Prindsessen til mig om, hvor meget hun savnede Dronningen (sin Bedstemoder).

Skade, at det danske Folk har saa lidt Lejlighed til at lære Prindsesse Maud at kende, som hun *er*. Hendes Stilling er jo i flere Retninger ikke helt let, idet hun ikke saaledes som f. Eks. en vordende Thronfølgers Hustru paa saa mange Maader kommer i Berøring med Befolkningen.

5. November. Ved Referatet idag talte Kongen meget om Kgl. Skuespiller Emil Poulsens Afskedsforestilling igaar Aftes i det Kongelige Theater.

Jeg havde været i Theatret for sidste Gang at se denne store Skuespiller, som saa mange Gange har glædet mig ved sit storartede Talent. Sørgeligt, at hans svage Helbred altfor tidligt har tvunget ham bort fra den Scene, hvis Bærer han i mange Aar har været.

Det var meget sørgeligt ved denne hans sidste Fremtræden at se ham saa legemligt nedbrudt. Epilogen af Drachmann, synes mig, kunde have været bedre; men det maa ogsaa være meget vanskeligt ved slige Lejligheder at skulle være »Talerør« for den Paagældende selv!

Maaske er Fejlen min; men jeg har aldrig brudt mig om at se Emil Poulsen som Hjalmar i »Vildanden«. Denne fedtede, sødladne Stemme irriterede mig, naar man kendte Fremstillerens herlige, velklingende Røst, der i alle andre Roller glæder Øret. Jeg indrømmer det: Fejlen er sikkert min!

Ved Taflet drøftes Damer og Herrer imellem iøvrigt Spørgsmaalet: vil Kongen med de tiloversblevne Gæster tage ind til Amalienborg eller til Gmunden for der — ligesom i de sidst forløbne Aar — at holde Jul!

12. November. Blandt de Audientssøgende idag var Kgl. Skuespiller Emil Poulsen, og jeg benyttede da Lejligheden til hjerteligt at takke ham for de *mange* Gange, han har glædet mig ved sit storartede Spil. Paa min Bemærkning om, at jeg havde tænkt mig, at han mulig til sin Afskedsforestilling vilde have valgt Bisp Nichola's Rolle i »Kongsemnerne«, svarede han: »Ja, jeg tænkte selv derpaa og havde ogsaa haft stor Lyst at spille netop den Rolle engang igjen, men efter de ca. 20 Aars Forløb vilde det have kostet mig betydeligt Arbejde igjen at studere den og sætte mig ind i den, — og saa opgav jeg det atter.«

Paa mit Spørgsmaal, om han ingen Arvtager havde blandt sine Børn, svarede han, at hans yngste Søn havde stor Lyst til Scenen og havde faaet Lov at følge sin Lyst, da han formentlig havde »gode Anlæg«.

»Min ældste Søn,« vedblev han, »kom ogsaa, da han var blevet Student, og sagde, at han vilde til Scenen; men jeg slog strax alle Forhaabninger fuldstændig ned hos ham, da jeg var overbevist om, at han ikke havde tilstrækkeligt Talent. Jeg skal sige Dem: Skuespillerbørn kommer jo ganske naturligt meget let til den Tro, at de egner sig for Scenen, og de hører og ser jo ogsaa saa meget til Skuespilkunsten, at de derved lettere føler sig hjemme paa Scenen end andre. Men den første Betingelse er dog, at der virkelig er *Talent!*«

Paa mit Spørgsmaal til hans Helbred, svarede han melankolsk: »Tak, Sygdommen er hævet, men Efterveerne lider jeg stadig under!« Jeg søgte at opmuntre Professoren med Haa-

bet om, at han nu ved et roligere Liv maaske kunde blive ganske helbredet; men han troede aabenbart ikke meget paa en varig Bedring. Den store og næsten endeløse Jubel igaar Aftes ved Afskedsforestillingen havde dog glædet og opmuntret ham meget. Efter Forestillingens Slutning havde Folk spændt Hestene fra den ventende Vogn og, under Jubel og Hyldestraab til vor Scenes største Kunstner i mange Aar, trukket Vognen til Emil Poulsens Hjem i Ny Toldbodgade. — —

Naa, saa interesserede det mig ogsaa meget imellem de mange Audientssøgende at tale med Direktør Mønsted og høre, hvorledes han, der nu er en af Danmarks rigeste Mænd, har grundlagt og oparbejdet sin bekjendte Margarineforretning, der formentlig navnlig i England kaster svære Penge af sig. Jeg troede, han var »Fader« til Margarinen; men han benægtede dette, idet han fortalte, at man allerede i 1870 under Paris' Belejring begyndte at fabrikere Surrogater for Smør, der jo dengang snart steg til saa enorme Priser, at kun de allermest velhavende kunde tillade sig den Luksus at bruge Smør.

Da jeg kom ind til Kongen, kom Hs. Majestæt mig imøde med udstrakt Haand: »Jeg hører det idag er Deres Fødselsdag, min kære Oberstlieutenant!« (det viste sig senere, at Cabinetssekretæren var Meddeleren). »Jeg ønsker Dem hjærteligt til Lykke; alt godt for Dem og Deres i det kommende Aar — og takker Dem for Aaret, der gik. De er naturligvis velkommen til Tafiet her idag; men jeg kan nok tænke mig, at De hellere vil være mellem Deres Egne!«

Jeg kunde kun takke men desværre ikke sige, hvad jeg tænkte, at Kongen har en lykkelig Evne til altid at kunne sætte sig i Andres Sted — og det baade i smaa som i store Forhold. Mon mange andre, der har staaet eller staar paa en Throne, gjør ligesaa?

Paa Fredensborg Station traf jeg en ung Hr. Schmidt, der ogsaa havde haft Audiens hos Kongen. Vi kørte sammen tilbage til Byen, og paa Vejen fortalte han meget interessant og underholdende om sin Deltagelse i Boerkrigen i Syd-Afrika paa engelsk Side. Han havde oprindelig været Secondlieutenant i

den danske Hær, men var taget til Kapstaden, hvor han var kommet ind i det engelske Gendarmeri. Her tjente han i 6 Aar, hvorpaa han tog engelsk Landinspektørexamen og nedsatte sig i »Ladysmith« som Ingenieur og blev til Slut Bestyrer af en engelsk Guldmine.

Da Krigen brød ud, meldte han sig som frivillig og overværede som saadan »Ladysmith's« Belejring. Han skildrede gribende, hvad der i Byen var lidt af Sygdom og Sult.

»Kun tre Dage til havde vi endnu kunnet holde os, hvis Byen ikke var blevet undsat. Vi havde næsten spist alle vore Heste og fik hver Morgen kun en ganske lille Kjødration, som Regel et eller andet lille Ben at gnave paa. Tyfusen rasede i Byen, og Boerne overvældede os med Granater Døgnet igjennem.

Men det trangeste af alt var dog at komme paa Hospitalerne og der at skulle opmuntre de syge og saarede med en Trøst, man ikke selv troede paa.«

Jeg spurgte ham om, hvad der efter hans Mening var Grunden til Englændernes ringe Fremgang hele den første Del af Krigen. Han svarede: »Englænderne er stedse optraadt alt for mildt overfor Boerne; havde de været ganske anderledens strenge og hensynsløse i hele deres Krigsførelse, vilde Fjendtlighederne hurtigt være endt«.

»Har Lieutnant Schmidt nogensinde set Præsident Krüger?«

»Ja, jeg har baade set og talt med ham; han er en fuldstændig Analfabet, kan næppe skrive sit eget Navn.«

»Er der endnu stor Begejstring for ham?«

»Nej,« svarede Hr. Schmidt bestemt; »Boerne bebrejder ham, at han har forladt Landet, skjøndt det dog er ham, der har rejst og ledet den hele Bevægelse.«

Jeg spurgte derpaa Hr. Schmidt, om han troede, at Hadet og Fjendskabet mellem de to Nationer vilde holde sig nu, Krigen var endt.

»Nej,« svarede han, »jeg troer, at Englændere og Boere vil komme meget godt ud af det sammen nu, Krigen er forbi.«

Han roste iøvrigt i høje Toner den engelske Soldat for Udholdenhed, Mod og Ro.

Samtalen drejede sig derefter om mere fredelige Emner, idet han fortalte om Livet ved de store Guldminer og Diamantlejer.

De indfødte, hvis største Dyd ikke er Ærlighed, faar, naar de mistænkes for at have slugt en Diamant, (thi denne Maade at gjemme den Slags Tyvekoster paa er meget almindelig der) en svingende Skefuld amerikansk Olie, hvorpaa de anbringes under Bevogtning, indtil corpus delicti er kommet for Dagen.

Ja, ja, jeg vil just ikke sige, at det var den Tanke, der vilde paatvinge sig en ved Synet af en funklende Diamant paa en skøn Kvindehaand; men man skal jo lære, saa længe man lever! — — — —

Allerede Kl. $3^3/_4$ overraskede jeg min Hustru og Børnene ved atter at komme hjem, og mange var Lovtalerne over vor gamle Konges Hensynsfuldhed, og jeg kunde nu altsaa tilbringe Dagen paa den Maade, som er mig kjærest: Ene med alle mine Kjære uden anden Selskabelighed eller Gjæster.

Det synes mig altid, at der ved en saadan Mærkedag er saa meget at se tilbage paa og takke *Ham* for, der leder og styrer alt, og som saa kærligt og barmhjertigt har ført mig gjennem Livet, fra jeg var en lille Dreng og indtil denne Dag.

21. November. Hs. Majestæt forlagde igaar Residensen fra Fredensborg Slot til Amalienborg.

Kongen synes glad over at være kommen tilbage til det lune, hyggelige Amalienborg.

Nu alle Bladene er af Træerne, og Veje og Stier opblødte, er Amalienborg ogsaa langt at foretrække hvortil kommer, at Kongen siden i Lørdags har haft nogen Lumbago, som man nok kan se paa den stive Holdning, naar han sætter sig og rejser sig.

En lille Forskrækkelse havde Branden i »det gule Palæ« i Mandags Eftermiddag vel nok foraarsaget.

Heldigvis var Ilden, allerede inden Brandvæsenet kom til Stede, blevet slukket.

Prinds Aage, der var i Skolestuen, hvor Ilden udbrød,

alarmerede flinkt og gjorde saaledes sit til, at Ilden saa hurtig blev slukket og ikke foraarsagede nogen videre Skade.

Prinds Valdemar og Gemalinde er jo for Tiden i Frankrig, og Børnene bor paa Palaiset, saa der er jo yderligere Grund til at være taknemmelig over, at det gik saa godt, takket være som sagt den lille uforfærdede Prinds, som altsaa synes at have arvet Glycksborgernes Mod og Resoluthed i Farens Øjeblik.

Kongen havde strax faaet tilsendt Telegram om, at Ilden var slukket og alt vel.

Til Taflet Kl. 7 var blandt andre Excellencen Estrup inviteret.

Livchirurg Professor Schou meddelte mig, at han nærmest antager, at Kongen som sædvanlig vil tilbringe Julen i Gmunden.

Excellencen Estrup og jeg fulgtes efter endt Taffel til det Kongelige Theater, hvor »Carmen« opførtes for 100de Gang.

Herold og Frk. Boeck sang og spillede Hovedrollerne ganske fortrinligt, — sidste Akt storartet.

Estrup seer med megen lidt Fortrøstning paa den politiske Situation.

Udtalte bl. andet: »det ender med, at Højre opløses.«

28. November. Efter Referatet hos Kongen oppe hos Kejserinden, der var glad over, at det gaar saa godt fremad med Kejserens Befindende (har været angrebet af en slem Tyfus).

Kejserens Befindende er dog nu bedre; Temperaturen er snarere under end over den normale, men Reconvalescenttiden vil kræve megen Forsigtighed.

Jeg kender jo saa godt den Sygdom, idet en af mine Sønner ved Foraarstid var ret alvorligt angrebet af samme Sygdom, som han dog Gudskelov ganske er kommet over.

Da jeg lykønskede Hnds. Majestæt til Fødselsdagen iforgaars, bemærkede hun: »Ja, der er ogsaa mellem de Papirer, jeg har givet Dem, en hel Del Lykønskningsskrivelser; men det har været mig umuligt selv at naa at takke dem alle.«

Paa Søndag Formiddag afrejser Kejserinden herfra sammen med Storfyrstinde Olga.

Saa bliver der atter tomt og stille for Kongen paa Amalienborg.

12. December. Baron Güldencrone, som er Chef for Kongens Adjutantstab, ligger stadig alvorlig syg, og destoværre synes det at blive langvarigt.

Oberst Løvenfeldt fungerer derfor i hans Sted for Tiden og mødte ogsaa idag til Referat istedetfor Baronen.

Kongen befandt sig idag øjensynlig meget bedre end sidst, (Onsdag d. 5. December).

Talte om mange Ting, bl. a. den nysudkomne Bog »Erindringer fra Kong Frederik d. VI. Tid« af Louis Bobé, som er et Uddrag af Grev Rantzau Breitenburgs i sin Tid førte Dagbog.

Kongen er netop ifærd med at læse den; vi har allerede læst den hjemme.

»Ja, den handler jo om Personer og Forhold, som jeg har kjendt saa godt,« bemærkede Kongen.

»Greven (Rantzau-Breitenburg) var en ualmindelig herlig Mand. Min Fader holdt ogsaa saa meget af ham.«

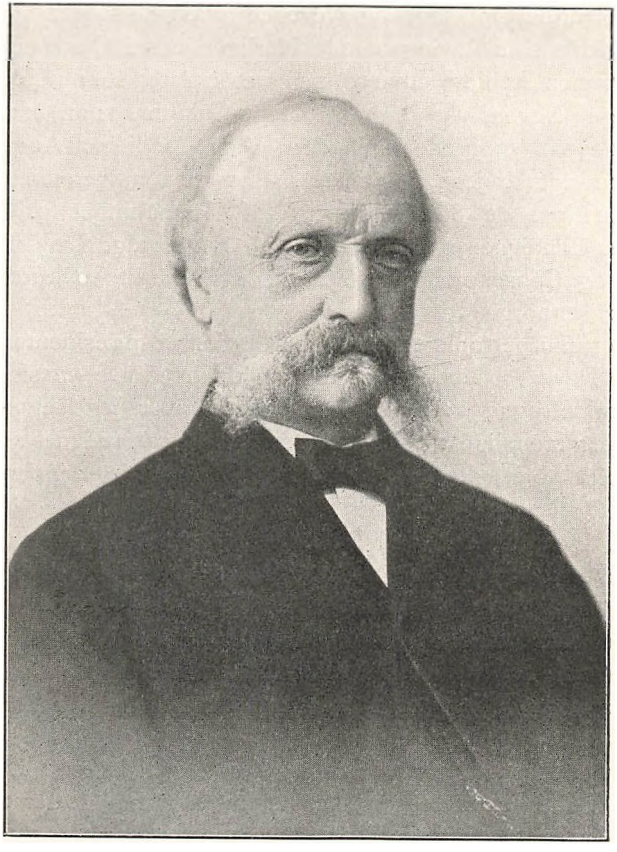
Jeg bemærkede hertil, at Greven jo ogsaa udtalte sig overordentlig smukt om Hs. Majestæts Fader.

»Ja, jeg har læst det, og det har glædet mig meget. Jeg seer, at Greven ogsaa omtaler den Rejse, paa hvilken han og min Fader skulde ledsage Frederik d. VII som Prinds. Men min Fader kunde i Længden ikke holde det ud og rejste hjem.«

Taffel Kl. 7. Livchirurg Professor Schou og Oberstlieutnant Løvenfeldt inviterede.

Ved Bordet fortaltes en meget morsom Historie om en meget rig Mand, som i sin Tid havde en dejlig Ejendom i Nærheden af Kjøbenhavn.

Han havde ogsaa en Neveu, som han ikke kunde lide, og Neveuen gjengældte fuldt ud hans Følelser og levede forøvrigt i Haabet om engang at blive Arving til alle Onkelens Herligheder.

JACOB BRØNNUM SCAVENIUS ESTRUP.
Conseilspræsident 1875—1894.
Efter Fotografi.

Omsider blev Onkelen syg til Døden, og Neveuen besøgte ham daglig.

»Ja, jeg har noget godt til dig, naar jeg nu snart er borte,« sagde Onkelen, og Neveuen glædede sig til snart at skulle sidde som Arving af alle Herlighederne. Onkelen døde, og Testamentet blev aabnet; men det eneste, som tilfaldt den »kjærlige« Neveu, var et gammeldags Gulduhr, som, naar man trykkede paa en Fjeder spillede: »Ach, du lieber Augustin«.

Forøvrigt drejede Samtalen sig om den nuværende politiske Situation, de 8's Udtrædelse af Landsthinget p. Gr. af Estrups Udnævnelse under d. $^{8}/_{9}$ til kongevalgt Landsthingsmand, og Conseilpræsident Sehesteds Erklæring overfor Grev Frijs-Frijsenborg.

Efter min personlige Mening burde Conseilspræsidenten have svaret Greven: »At Greven har ment, hvad De *nu* siger, at der skulde ligge i Deres Udtalelser, tvivler jeg selvfølgelig ikke om; men ligesaa bestemt hævder jeg, at saaledes som jeg i Foraaret opfattede Deres Udtalelser, opfatter jeg dem endnu!«

19. December. Ved Referatet idag talte Kongen meget om den nuværende politiske Situation, hvis Vanskeligheder ligger ham stærk paa Sinde. At Kongen i det hele taget handler *ikke* af Hensyn til sine personlige Interesser men *udelukkende* under Hensyn til, hvad han anser for *Fædrelandets virkelige Tarv*, er klart for enhver, der kender Kong Christian.

Havde Kongen kun handlet efter egne Interesser, vilde han jo forlængst være gaaet en anden Vej end den, han har fulgt.

Fremtiden skal jo skrive vor Tids Historie engang, og hvem det end bliver: *det* Vidnesbyrd maa der altid gives Kong Christian den Niende: Den Vej, som han ansaa for den bedste for Fædrelandets Ve og Vel, den fulgte han uanset sine egne, personlige Anskuelser eller Interesser.

1901

16. Januar. Kongen havde det Gudskelov godt idag, ligesom han hele Efteraaret har befundet sig ualmindelig godt.

Det er vist nok heldigt, at Kongen i Aar blev hjemme i Julen, thi i den Alder faar man alligevel let en Forkølelse paa en Vinterrejse.

Ved Taflet fortalte Kongen, at Prinds Christian idag er afrejst til Berlin, for at repræsentere Kongen ved Festlighederne dér i Anledning af Preussens 200aarige Bestaaen.

Kongen havde imorges modtaget et Brev fra Kejser Wilhelm, hvori han i varme Ord takker, fordi Prindsen giver Møde og udnævner ham til Ritmester i det samme tyske Husarregiment, for hvilket Kronprinds Frederik er Æresoberst.

Som et Bevis paa den Hurtighed, hvormed man i Berlin kan skaffe en Uniform færdig, fortalte Kongen, at han, da han for nogle Aar siden var i Berlin og der modtog Udnævnelsen som Æresoberst for et Ullanregiment, kort efter fik Besøg af en Skrædder, der skulde tage Maal af Kongen til den nye Uniform.

»Efter at det var gjort,« fortsatte Kongen, »aflagde jeg forskellige Visitter, og 2 à 3 Timer efter, da jeg kom tilbage til Hotellet, laa Ullan-Uniformen fix og færdig inde i mit Soveværelse.«

Efter Taflet var jeg i det Kgl. Theater og saa den sidste Halvdel af Bjørnsons »Mellem Slagene« og de to første Akter af »Thrymskviden«, hvori Balletmester Hans Beck var ganske fortrinlig som Loke.

Da jeg gik hjem fra Theatret, var der faldet en stærk Rimfrost. Træerne paa Plænerne ved Christiansborg Slot stod som mægtige, hvide Fjederbuske.

Der meldes i det hele taget i denne Tid om en usædvanlig stærk Kulde, som endogsaa hærger Sydeuropa (Frankrig og Italien). Rom er snedækt, og selv i Neapel er der faldet Sne. I Rusland har Thermometret i lang Tid staaet paa 23^0 under Frysepunktet, skrev Kejserinden forleden Dag i et Brev.

Uvilkaarlig maatte jeg mindes den historiske Dag idag for 129 Aar siden, hin Maskeradeaften paa Christiansborg Slot d. 16. Januar 1772.

Var det kun Kongens gode Vin, der virkede i den frostkolde Vinteraften, eller var det Virkelighed? Jeg ved det ikke.

I Buegangene og paa Ridebanen syntes mig fuldt af Borgere og deres Døttre i gamle Dragter fra vore Oldeforældres Tid — Studenter, Ungmøer, Lapse, Matroser o. s. v.

Blussende Begfakler stod i Krands om Ridebanen. Lys straalede ud fra hvert Vindu i Slottet. Opad Vindeltrappen med de gamle, slidte Egetræstrin var det mig, som lød Trin af højhælede Silkesko. Skønne, unge Skikkelser, fulgte af røde Lakajer og sortklædte Tjenere med Silkesløjfer paa Skuldrene, hver bærende sin adelige Herres Farver, syntes at glide mig forbi. Det rasler af Silke, Kniplinger og Fløjl i den lange smalle, kirkehøje Korridor af promenerende Par, der søger nogle faa Øjeblikkes uforstyrret Ro.

Hundrede af Lampetter og improviserede Lysekroner straaler i det ellers nøgne, mørke Rum.

Oppe fra Mascaradesalen lyder dæmpet Orkestermusik; det forekom mig, at jeg ganske tydeligt kunde høre de dybe, brusende Violonceller.

Dér henne i Kongelogen sidder Kongen, Christian d. VII, den lille, spinkle Skikkelse med de oldenborgske Ansigtstræk. Hans sygelige Blik flakker uroligt om i Salen; han seer alt og dog intet. Hist danser Dronningen med Grev Struense, og der staar Grev Brandt, »le maître de plaisir«. Alle Aktørerne i det blodige Drama, der begyndte nogle faa Timer senere, er samlede.

Man danser paa Gravens Rand. Musiken bruser. Et hvirvlende Hav af Silke, Fløjl, Guld og Ædelstene. Lysene straaler og zittrer fra Spejlene og Lysekronernes Prismer. Luften er hed og mættet af Parfume. Der courtiseres, intrigeres og snakkes løst og fast, aandrigt og taabeligt, — jeg synes at see og høre det altsammen — — — — og imorgen ved denne Tid, — hvilken Sceneforandring!!

Havde han, havde hun aldrig tænkt sig Muligheden deraf?

Jeg troer det, saavist som vi alle har en bestemt Følelse af, hvor logisk Livet er. Som man *saaer*, saa *høster* man.

Inderst inde lyder det Ord til os; man kan skjule for andre, at det lyder til Een. Eller man kan sige: »Lad komme, hvad der vil; jeg nyder Nuet, som det nu engang byder sig til.« Men Stemmen sidder derinde og advarer os stadig.

Det gælder at lytte opmærksomt til den Stemmes manende Røst. Det er ofte *svært* at gjøre det.

Vor Herre hjælpe os hver især dertil!

23. Januar. Dronning Victoria af England døde igaar Eftermiddags Kl. $6^1/_2$.

Dronningen har regeret fra 1837, altsaa i henved 64 Aar. Kongen var meget optaget deraf og talte om hendes ualmindelig lange Regjeringstid og alt, hvad der er sket i de mange Aar.

Som 19aarig ung Prinds repræsenterede Kongen Frederik d. VI ved hendes Regeringstiltrædelse. Kongen talte med Bevægelse om Prindsessen af Wales og den store Stilling, som hun nu gaar ind til som Dronning Alexandra af Kongeriget Storbritanien og Kejserinde af Indien.

En Dronning i Ordets bedste og smukkeste Betydning, en Pryd for Konge- og Kejserthronen, en Ære for vort lille, danske Land vil Dronning Alexandra blive.

Dette sagde jeg selvfølgelig ikke til Kongen, men tænkte det blot ved mig selv; thi jeg holder aldrig af at udtale noget, der *kan* lyde som Smiger, er det end aldrig saa sandt.

Jeg spurgte Kongen om, under hvilket Navn Prindsen af Wales vilde bestige Thronen. Kongen svarede: »Ja, det veed jeg saamænd ikke engang. Mulig beholder han begge Navnene, maaske vælger han Edward. I saa Fald vil hen altsaa blive »Edward d. VII«.«

Taffel Kl. 6. Kongen fortalte meget morsomt om sit allerede nævnte Besøg hos Dronning Victoria i 1837.

»En for En skulde vi træde frem for Dronningen og præsentere os i vor Egenskab af Repræsentant for det respektive Hof. Dette fandt Sted i en meget stor Sal, og man havde i

Forvejen underrettet mig om, at man — efter at have udført sin Mission — ved at gjøre tre baglæns dybe Buk naaede Døren i den anden Ende af Salen, gjennem hvilken man da trak sig tilbage stadig med Front mod Hendes Majestæt.

Det første Buk gik ogsaa meget godt; men da jeg derpaa traadte et Par Skridt tilbage og skulde til at gjøre det andet Buk, havde jeg ikke lagt Mærke til, at der midt i Salen stod en Slags Sofa (Causeuse), og istedetfor at fuldende min anden Kompliment satte jeg mig ned i denne. Dronningen morede sig meget derover; men jeg var jo fortvivlet og syntes, jeg havde gjort Skandale.«

Ja, det er jo heller ikke morsomt, naar sligt sker.

Og sikkert har den smukke unge, danske Prinds i sin gule Hestgarde-Uniform, tilmed i sin Galla Sløjfe-Uniform taget sig brilliant ud ved denne Lejlighed.

Som ung tager man sig jo altid slige Uheld meget mere nær end som ældre.

Senere faldt Talen paa den taabelige Overtro om visse Dages, Tals o. s. v. ulykkelige Betydning, idet man fortalte, at en udenlandsk Minister kort efter at være flyttet ind i en Lejlighed i Bredgade atter fraflyttede denne, idet han ikke havde lagt Mærke til, at Ejendommen havde det »uheldige« Nr. 13!

Kongen bemærkede dertil: »Jeg har nu aldrig troet paa sligt og forstaar heller ikke dem, som gjør det. Vi har mange Gange været tretten til Bords her paa Amalienborg, da hverken Dronningen eller jeg brød os det mindste om denne taabelige Overtro.«

27. Februar. Kongens Helbredstilstand har Gudskelov været overordentlig god hele Vinteren. Det rolige og ensformige Liv her paa Amalienborg passer aabenbart allerbedst for Kongen som overhovedet for alle i den Alder. Kongen tager ogsaa hver Dag sin Motion i Christiansborg Slots Ridehus mellem Kl. 3 og 4 og rider da altid to Heste, den ene efter den anden, og begge uafbrudt i skarpt Trav eller en rask Galop, idet Kongen lader Hesten udføre Volter og Otte-

tal, — ligesom Kongen meget ofte efter Taflet tager til det Kgl. Theater.

27. Marts. Taffel Kl. 6½. Saavel Dronning Alexandra som Kejserinde Dagmar ere nu atter Gjæster hos deres Fader paa det gamle hyggelige Amalienborg.

Dronning Alexandra er ganske den samme som altid, Kong Christian og Dronning Louises Døttre forandrer sig ikke, hvor højt de end stiger — menneskelig talt. —

Sikkert er det ikke mange, man kan give *det* Vidnesbyrd. Dronningen talte om, at Kongefamilien nu skal flytte fra Sandringham, »hvor vi har levet saa mange lykkelige Aar og har saa mange gode Minder fra.«

Jeg kunde ikke lade være at se paa det »kongelige Trekløver«, som sad der for Midten af det smukt pyntede Bord.

Hvor vilde det ikke have glædet Dronning Louise, om hun havde oplevet at se sin smukke, ældste Datter som Englands Dronning og Indiens Kejserinde!

Efter Taflet samledes de forskjellige Herrer inde hos den jourhavende Adjutant, Kapitain Lembcke, hvor man passiarede og røg indtil Kl. 9, da vi alle samlede gik over til Bal i Kronprindsens Palais, hvortil der var udstedt mellem 6 à 700 Indbydelser.

Hele den kongelige Familie — med Undtagelse naturligvis af Dronning Alexandra og Prindsesse Alexandrine, som desværre for Tiden er noget upasselig — deltog i Ballet.

Et Bal er jo altid smukt at see; men et »kongeligt« Bal med de mange glimrende Uniformer, de pragtfulde Baldragter, de straalende Brilliantdiademer og Smykker og den ualmindelige store Samling af nydelige, unge Damer, er virkelig et ualmindelig smukt Syn. Ingen kunde dog fremvise saa straalende Brillianter som de, der funklede paa Kejserindens Hals og i Diademet i hendes mørke Haar; dog bar ogsaa vor Kronprindsesse ualmindelig smukke og kostbare Hals- og Diademsmykker.

Det kronprindselige Hjem tog sig storartet smukt og festligt ud i Glansen af de mange elektriske Lysekroner, Blomster o. s. v.

Gardens Musikkorps spillede, og paa de blankt bonede Gulve gik Dansen glad og fornøjeligt i flere Timer.

23. Maj afrejste Kongen paa den sædvanlige Rejse til Wiesbaden og Gmunden.

17. Juli. (Jeg havde — naturligvis med Kongens Tilladelse — benyttet Kongens Fraværelse til en lille Udflugt til Helsingør, hvor jeg tilbragte 6 dejlige Dage sammen med min kjære ældste Datter og min yngste, lille Dreng. Helsingørs Omegn har altid forekommet mig at være et af de skjønneste Steder i vort lille Fædreland, hvad enten man nu seer ud over det friske, blaa Kattegat eller færdes i Skov og paa Mark. Hele denne dejlige Omegn, det skjønne, minderige Kronborg Slot med de mange historiske Minder, Marienlyst Park og de høje Bøgetræer langs Vejen til og ved Julebækshusene danner for mig ligesom Rammen om mange, glade Ungdomsminder fra dengang, jeg som ung Aspirant og Secondlieutenant havde Helsingør til Garnisonsby.) — —

Kl. 11 i Formiddags gik Kongen i Land fra »Dannebrog« paa Nordre Toldbod. Rask og glad saa Kongen ud, og stærke Hurraraab hilste ham, da han efter at have hilst paa de tilstedeværende satte sig op i den ventende Vogn og selv styrende sine to Graaskimler kjørte igjennem den store Skare, der havde samlet sig paa Toldboden.

18. Juli. Taffel Kl. 6. Ja, saa samledes man da alle atter engang i Bernstorff's smukke, hyggelige Spisestue. Jeg sad og glædede mig ved at see paa Kongen, som seer saa rask og vel ud.

Da jeg ud paa Aftenen var ved at tage af Sted, kom der Bud fra Kongen, at han gjerne vilde tale med mig. Hs. Majestæt ønskede at vide, hvorledes det var gaaet Prindserne Aage og Axel til deres nylig absolverede Examen.

Kongen maa altsaa have vidst, at Prinds Valdemar havde bedt mig om at være Censor i Mathematik, Regning og Physik ved bemeldte Examen, der afholdtes, medens Kongen var

i Gmunden. Jeg kunde heldigvis svare, at begge Prindserne havde vist sig at være meget vel forberedte, og at Examenen idethele var forløbet godt. Det glædede Kongen at høre. — —

Kongens Tanker er forøvrigt i denne Tid meget optaget af de politiske Forhold. Ogsaa nu talte Kongen derom og nævnede Navnet paa ham, der er udset til at danne det nye Ministerium.

Personlig kender jeg ham kun meget lidt; men jeg ved, at som Jurist har han erhvervet sig et godt Navn. Naturligvis ligger Ordningen af Forsvarssagen Kongen stærkt paa Hjertet; men hvem kan løfte Fremtidens Slør? Man kan kun haabe det bedste og gjøre Kong Christians Motto: »Alt for Fædrelandet« til sit uanset sine egne, personlige Følelser og Meninger.

Hvorom alt er, vil Overgangen ikke blive let for vor kjære, gamle Konge, men han gaar til den i fast Tro paa, at den Gud, der leder og styrer alt, ogsaa vil vide at føre Danmark lykkeligt over disse Skær.

Den 24. Juli 1901 vil sikkert altid blive regnet til en af Mindedagene i vor politiske Historie.

Man vil i Fremtiden kunne kævles om, hvorvidt den bør fejres eller ikke; men eet er vist: Kong Christian d. IX lod denne Dag komme i varm Følelse af og en fast Tro paa, at »sit Fædreland skylder man at prøve alt«, for derved at skabe det saa gode og blide Kaar som muligt.

Lykkes Forsøget ikke, er Skylden *ikke* den Konges, der altid lod sine personlige Interesser og Følelser ude af Betragtning, naar Talen var om hans Folks og Fædrelands Lykke.

Hvad der nu vil ske, er jo ikke blot efter »Venstres« Ønske; nej, selv »Højre« har i Maaneder raabt paa et Venstreministerium. Fra det Øjeblik, da »de 8 i Landsthinget« svigtede »Højre«, var Ministeriet Sehesteds Dage talt.

Blandt disse 8 var 2 kongevalgte Landsthingsmænd! — — Livet er konsekvent.

Ved Taflet idag talte man naturligvis meget om det nye Ministerium og dets Udsigter. Personligt kender Kongen kun — og endda meget lidt — Professor Deuntzer (Conseilspræsi-

dent og Udenrigsminister), Admiral Jøhnke (Marineminister) og Oberst Madsen (Krigsminister).

Jeg personligt kan ikke see andet, end at Kongen har handlet *meget klogt* i fuldt ud at acceptere Deuntzer's Ministerliste. *Ansvaret* for den paahviler jo *Deuntzer*, og sikkert vil han ogsaa blive stærkt kritiseret navnlig i Anledning af eet af Navnene, hvis Indehaver tillægges adskillige anti-nationale Udtalelser, der skjøndt aargamle dog nu vist vil genere Excellencen betydeligt.

At Justitsminister Alberti og Trafikminister Hørup ikke ere Venner er velkendt ligesom ogsaa, at Marineminister Jøhnke *har været* ivrig Venstremand, men dog nu maaske nærmest vil charakterisere sig selv som Højremand — det *kunde* jo ialtfald tænkes. Det er ihvert Tilfælde et Faktum, at Krigsminister Madsen er en varm Ven af og Støtte for hele Forsvarsbevægelsen.

At Ole Hansen er den første Bonde, der som Landbrugsminister indtræder i Ministeriet, tjener kun til Roes for ham og til Ære for hele den store Landbostand, som han repræsenterer, og som hele Landets Ve og Vel i saa høj Grad afhænger af.

Den kendte Politikker, Redaktør Enevold Sørensen — indtil nu Leder af det Bergske Blad »Kolding Folkeblad« — har overtaget Indenrigsministerposten, medens Lærer J. C. Christensen (fra Stadil Skole) har faaet tildelt Kultusminister-Portefeuillen.

Kort sagt: Ministeriet synes mig at rumme Personer af saa modsatte Tendenser, at Tanken om, at det vil kunne komme til et Brud imellem dem, ligger meget nær for Tanken.

»Mennesket spaa'r, men Gud raa'r.«

Skulde jeg agere Spaamand, vilde jeg sige: »Mon ikke det hele bærer henimod Dannelsen af eet stort Parti, der optager »Højre« og »Venstre« inden for sine Rammer og gaaer til Kamp mod det socialdemokratiske Parti?« Jeg haaber det!

Kongen modtog mig med det spøgefulde Spørgsmaal: »Naa, min kjære Oberstlieutenant, er De ogsaa blevet Venstremand, siden vi saa's sidst?« »Nej, Deres Majestæt; men desuagtet haaber jeg dog, at alt maa udvikle sig til det bedste.«

»Ja, det haaber jo ogsaa jeg,« svarede Kongen.

»Vi veed jo dog, at der er En, der leder og styrer alt. Det er ofte saa vanskeligt for os Mennesker at see, hvad der skal komme ud af det, som just for Øjeblikket skeer, og som Tiden fører med sig. Men det bliver dog tidt bedre, end vi havde kunnet troe og formode,« vedblev jeg.

»Ja, det er ogsaa sandt,« sagde Kongen tankefuldt.

Taffel Kl. 6. Conseilspræsident Deuntzer inviteret.

Det er første Gang, han er Kongens Gjæst qua Conseilspræsident.

»De skal have den Fornøjelse at sidde tilvenstre for den nye Conseilspræsident,« yttrede Castenskjold, som marschallerede idag. »Det er maaske et Varsel for Deres Fremtid!«

»Nej, jeg takker, Excellence! Tabouretten har altid forekommet mig et meget usikkert og lidet attraaværdigt Sæde. Jeg er glad ved min Intendant-Stol, blot jeg maa faa Lov at sidde i Ro paa den.«

Situationen maa iøvrigt ikke være saa let for Deuntzer. Navnlig »Vort Land« har i disse Dage bragt nogle for Hørup meget ubehagelige Artikler og vil formentlig følgende »Politiken«s Taktik, da *den* var i Opposition, vedblive dermed.

Deuntzer fortalte, at der til Ministeriet indløber en saadan Masse Lykønskningsskrivelser, at han havde opgivet at takke for hver enkelt, og indskrænket sig til gjennem Bladene at udtale Ministeriets Tak.

At der blandt den store Venstre-Befolkning og Socialisterne er Glæde over det nye Ministerium er jo en Selvfølge, og forhaabentlig vil der i *hele* Landet blive Grund til Glæde over

»Systemskiftet«, naar dette i sin Tid viser sig istand til at gjennemføre de for Land og Folk *virkelig* gavnlige Reformer — og da ikke mindst for Forsvarssagen — som »Venstre« har lovet, naar det kom til at danne et Ministerium, som jo nu er sket.

Men det er jo altid lettere at give end at opfylde et Løfte.

Ministeriet vil vist faa store Vanskeligheder at overvinde, — og kan Venstre og Socialisterne i Længden gaae sammen? Qui vivra verra!

8. August. Paa Grund af Sørgehøjtideligheden igaar ombord paa det tyske Skoleskib »Moltke« i Anledning af Enkekejserinde Friedrich's Død, som Kongen overværede, og som formede sig meget smukt og højtideligt, kom jeg først idag, Torsdag, til Referat paa Bernstorff.

Efter at have talt om den ovenforomtalte Sørgehøjtidelighed, fortalte Kongen, at de nye Ministre — med Undtagelse af Indenrigsminister Enevold Sørensen, der ligger syg — havde været til Taffel i Tirsdags. Efter Taflet havde Kongen blandt andre talt med Trafikminister Hørup, der for Tiden er daarlig til Bens, saaledes at han kun kan bevæge sig ved Hjælp af to Stokke.

»Da jeg var bange for, at det skulde trætte ham at vedblive at staa op,« fortalte Kongen bl. a., »bad jeg ham sætte sig ned. Det vilde han ikke; men Conseilspræsidenten, der stod ved Siden af, klappede ham paa Skulderen og sagde: »naar Kongen tilbyder Dem at tage Plads, saa tag dog mod Tilbudet. Hs. Majestæt har jo dog givet Dem en Taburet.«

22. August. Paa Vej over fra Kavallerbygningen til Referat hos Kongen mødte jeg Prindsesse Victoria af England, der tilligemed sin Moder, Dronning Alexandra ankom hertil igaar paa »Osborne«. Landstigningen fandt Sted ved »Bellevue«, hvor Hnds. Majestæt blev modtaget af hele den kongelige Familie med Undtagelse af Prinds Valdemar og Prindsesse

Marie, som f. T. er i Rusland i Anledning af Storfyrstinde Olga's Bryllup.

Prindsesse Victoria saa ualmindelig rask ud og sagde ogsaa, at hun befandt sig vel. Derimod lod hendes Udtalelser mig formode, at Kong Edward, der for Tiden befinder sig ved Badestedet »Homburg«, ikke befinder sig ganske vel. »Han bliver ogsaa saa svær,» bemærkede Prindsessen. »Men hvor ser Kongen her dog rask ud! Det er rigtignok en stor Glæde, og det trods den høje Alder!«

Kongen saa virkelig ogsaa ualmindelig rask og vel ud, da jeg stillede til mit Referat og udtalte baade sin Glæde over atter at have »min kjære Datter og Datterdatter« hos sig og over paa Mandag yderligere at kunne vente Kejserinde Dagmar og senere Kejser Nicolaus med Gemalinde, Kong Georg og Dronning Olga m. fl.

Derimod kommer vist desværre Hertugens ikke hertil dette Efteraar.

Paa Lørdag forlægges Residensen derfor til Fredensborg, og atter begynder saaledes en af disse lykkelige Somre for vor kjære Konge, da hele den store Slægt stævner hid til Mødet med ham, som de alle omfatter med saa stor Kærlighed og Ærbødighed.

Traf og talte forøvrigt med Conseilspræsident Deuntzer, som altid er meget talende og fortællende. Jeg havde haft stor Lyst til at spørge ham, hvad det saa bliver til med det paatænkte Folketog til Kongen, men undlod det med velberaad Hu paa Grund af de mange ubehagelige Udtalelser, som Bladene har bragt i den Anledning. Efter D.'s Udtalelser at dømme synes Hørup's Sygdom at være af ret betænkelig Art, skjøndt han ikke saaledes er lænket til Sygelejet som Excellencen Sørensen. Situationen vil vist i mange Henseender blive meget vanskelig for det nye Ministerium. Hvordan Enden vil blive synes ikke at være saa vanskelig at forudse. Livet er jo dog altid logisk.

Bruddet med Socialdemokratiet, der nu ugenert kan køre videre paa tidligere Udtalelser, medens Reformpartiet nu som Regeringsparti maa sadle om i mangt og meget, er formentlig

kun Begyndelsen til Dannelsen af 2 store Partier: Det Konservative og Socialdemokratiet.

4. September. Tidlig i Morges læste jeg i Avisen den sørgelige Efterretning, at Hertugen og Hertuginden af Cumberland har haft den store Sorg at miste deres Søn, Prinds Christian, som ganske uventet er død efter kun faa Dages Sygeleje.

Det sørgelige Budskab optog os alle meget. Min Hustru og Børnene mindedes jo tydeligt hin Dag i Foraaret, da han var hos os med sin Lærer, Dr. Stern. Han var saa ung, køn og glad og nu — —! Ja, det er trangt, naar Klokkerne ringer til Afsked for dem, vi har kjær! Ogsaa for Kongen vil dette være en Sorg. Han holdt saa meget af den unge Prinds, hvis Gudfader han var.

Ved min Ankomst til Fredensborg Slot bad jeg Tjeneren melde Kongen, at jeg var i Forgemakket; men at mine Forretninger ikke var presserende, dersom det mulig ikke passede Hns. Majestæt at modtage mig. Tjeneren gik — men kaldte mig faa Minutter efter ind til Kongen.

Da jeg for Kongen udtalte saavel min egen som min Hustru's og mine Børns hjertelige Deltagelse i den store og uventede Sorg, blev Kongen meget bevæget og viste mig 2 Telegrammer, som var modtaget igaar: et om Formiddagen og som ikke gav Anledning til særlig Bekymring, saaledes at det sidste Telegram om Aftenen med Dødsbudskabet var kommet som et Lyn fra en klar Himmel. »Han var saa ung og glad,« yttrede Kongen, »og saa meget for sit Hjem. Men Gudskelov, at han er død i Troen paa Gud!« og Kongen pegede paa nogle Ord i Hertugindens Telegram. Det var tydeligt, at Hertugindens rolige og gudhengivne Ord var en stor Trøst for Kongen.

Vi talte om, at den eneste Trøst, naar vi mister vor Kjære, er den at vide, at de er døde i Troen paa Vorherre Jesu Christi Naade.

Taffel Kl. 7 i Kuppelsalen, der straalede i elektrisk Belysning fra de pragtfulde Kroner. Ligesom sidste Aar sad

nu her hele den Kongelige Familie: Kongen, den Kronprindselige Familie, Kejserinden, Dronning Alexandra, Kejser Nicolaus med Gemalinde, Kong Georg og Dronning Olga osv. osv.; men Stemningen var alvorlig og trykket, hvad der jo ikke var underligt.

Professor Schou og jeg fulgtes til Stationen, hvor vi traf Conseilspræsident Deuntzer, som ogsaa havde været til Taffel, samt Geheimeetatsraad Hørring og Kammerherre, Gesandt i Sct. Petersborg Løvenørn.

11. September. Ved Referatet talte Kongen om den trange Dag i Morgen i Gmunden (den unge Prinds Christians Begravelse). Prindsen er død af Blindtarmsbetændelse antagelig foraarsaget ved, at han har slugt nogle Kirsebærstene. Hvor mange saadanne Stene har vi, der nu er gamle, ikke slugt som unge, naar man var paa Sommerferiebesøg i det gamle Hjem! Dengang kendte og forstod man ikke den frygtelige Fare derved, og heldigvis er det jo ogsaa kun sjældent, det gaar saa sørgeligt som her.

»Min Datter skriver, at det er hende saadan en stor Trøst, at Christian ikke var bange for at dø. Han vilde »gerne hjem til sin Frelser« dèr, vidste han, »fik han det altid kun godt!« sagde han til sin Moder, kort før han døde,« sagde Kongen bevæget. »Det er i Sandhed stort,« yttrede jeg, »at kunne sige det i saa ung en Alder. Da jeg var ung, stod Døden for mig som noget saa grufuldt, at jeg skælvede ved Tanken om den. For man synes jo, at Fremtiden staar saa straalende for en. Men den, Vor Herre gjemmer som ung, sparer Han jo for mange Sorger. Ingen ved, hvad Livet vil bringe.«

»Nej, det er sandt; — det er ogsaa saa stor en Trøst for min Datter, at hendes kjære Søn døde i sin Barnetro med saadan Fred og Glæde.«

Prinds Valdemar er allerede afrejst til Gmunden for at være hos Hertuginden. Mon ikke Kongen, naar Gæsterne er afrejste, skulde tænke paa ogsaa at tage til Gmunden? Jeg kunde tænke mig det.

Taffel Kl. 7. Kong Edward VII er nu ogsaa her paa Fredensborg; — Kongen kom i Søndags, og i Tirsdags afrejste Kejser Nicolaus og Kejserinde Alexandra af Rusland til Flaademanøvrene i Danzig og vil derefter aflægge et Besøg i Frankrig. Grev Benckendorff var ikke glad ved det sidste Besøg; men man maa jo haabe, at det vil løbe af uden Ubehageligheder af nogen Slags.

Hilste paa Kong Edward, som ser ganske flink ud, men bliver meget svær. Underligt at tænke paa den næsten ubegrænsede Magt, som ligger i den ene Mands Haand! Selv er han meget rolig, meget tavs, men ser og hører aabenbart alt, hvad der har Interesse for ham.

Det sidste Attentat — paa Præsident Mac Kinley — var iøvrigt Samtaleemnet. Skrækkeligt, at disse onskabsfulde Mord stadig finder Sted!

25. September. Atter idag straalende Efteraarsvejr efter nogle Dages voldsomt Regnvejr. Engang i næste Uge tager Kongen nok til Bernstorff med de tilbageværende Gæster; thi Kong Edward og Dronning Alexandra tilligemed Prindsesse Victoria afrejste allerede i Mandags, hvad der sikkert var en Sorg for Dronningen, som sidste Onsdag (18. Sept.) udtalte, hvor bedrøvet hun var over »allerede at maatte forlade min kjære Fader og det dejlige Fredensborg«. I Søndags blev jeg kaldt til Fredensborg, hvor Kong Edward med nogle meget venlige Ord overrakte mig Victoria Ordenen's smukke Kors.

Taffel Kl. 7. Sad ved Taflet ved Siden af Storfyrstthronfølger Michaels Kavaler Oberst Daschkoff, der vel ikke taler Dansk; men vi klarede os alligevel med at »prata litet Svensk«! da han hverken taler Tysk, Engelsk eller Fransk.

Prinds Valdemar er nu atter hjemme efter sit Besøg i Gmunden. Kongen omtalte i Formiddags hvilken Trøst, det havde været for Hertuginden at have sin Broder hos sig under Begravelsen og de første svære Dage.

Prinds Harald og jeg gjorde Følgeskab ind til København. Han er nu ved at gjennemgaa Officersskolens ældste Klasse,

som lader til at interessere ham. Glæder mig altid at mærke, at Prindsen er det samme elskværdige Menneske som i de Aar, jeg underviste ham i Mathematikkens og Physikkens »Gaader«.

30. September. En Masse Mennesker havde idag indfundet sig, da Kongen ikke har givet Audients de foregaaende 6 Mandage. Blandt de Audienssøgende var gamle Biskop Svane fra Viborg med Datter.

Efter forrige Aar at være paakørt af en Cyklist laa han længe syg og fratræder nu d. 1ste November Viborg Bispestol. Den gamle Biskop ser aabenbart med stor Bekymring den politiske Fremtid imøde.

Han havde forleden Dag været oppe og hilst paa Kultusminister Christensen-Stadil.

»Hvorledes syntes Biskoppen saa om ham?«

»Jo, han er ganske, som jeg saa godt kender dem, disse Typer paa jydske Seminarister.«

Biskoppen mente idet hele taget, at han (Ministeren) saa Sagerne fra et Skolelærer-Standpunkt. Særlig tænkte Biskoppen med stor Bekymring paa de Menighedsraad, som Christensen-Stadil menes at ville sætte igjennem ved Lov, saaledes at Præsterne fremtidig skulle vælges af Menigheden, d. v. s. Menigheden foreslaar 3 Kandidater, hvoraf Kultusministeren da har at vælge den ene. Biskoppen mente, at det vilde give lignende Ulemper som nu ved Valget af Skolelærere.

Den gode gamle, elskværdige Biskop var idet hele taget saa bekymret for, hvad Fremtiden mulig vilde bringe, at det gjorde mig oprigtig ondt, og jeg prøvede at trøste ham ved bl. a. at sige: »Ja, vi Mennesker er jo tidt saa bekymrede for, hvorledes det altsammen skal gaa, men vi maa jo dog stole paa, at En styrer og leder alt, saaledes at maaske *det* ender med at blive til det gode, som bekymrede os allermest.«

»Jo — — o,« det mente Biskoppen jo ogsaa, idet han dog til sidst bemærkede: »Men man har jo dog ogsaa set et Folk gaa under.«

Naa, saa meget Pessimist er jeg nu ikke, selv om jeg

nok synes, at Bølgerne stundom gaar lige højt nok i det danske Folk.

Det var første og bliver ogsaa sidste Audiens, Kongen dennegang giver paa Fredensborg Slot; thi paa Fredag forlægges Residensen atter til Bernstorff.

Efter Referatet oppe for at melde mig hos Kejserinden og hilste der paa Kong Georg, Prindsesse Ingeborg og Prinds Georg (Creta's Guvernør), som er blevet udnævnt til dansk Viceadmiral. Efter en animeret Frokost sammen med Damerne og Herrerne gik jeg derpaa i det skjønneste Sommervejr en dejlig Tour ad Skipperalléen, Sørup og tilbage gjennem Parken.

Taffel Kl. 7 i Kuppelsalen.

Talte efter Taflet med Prindsesse Louise (Schaumburg-Lippe), der var glad ved Tanken om endnu at have 14 Dage at være her i.

Jeg spurgte om ikke Prinds Friederich ikke kom? »Nej, han har travlt med at tage sin Major-Examen.« Rørende at mærke, hvor meget Prindsessen holder af Danmark. Vi vare godt enige om, at det lille Danmark er den skjønneste Plet i Verden.

Ogsaa Kong Georg talte jeg en hel Del med. Vi mindedes gamle Dage, da Dronning Louise og Kejser Alexander endnu færdedes her sammen med alle de andre kongelige Personer.

Efter Taflet røg jeg en Cigar inde hos den jourhavende Adjutant, da Tjeneren kom og spurgte, om han skulde bestille Vogn til Stationen. Jeg foretrak imidlertid at gaa i det dejlige Maaneskinsvejr. Jeg standsede ved Indkjørselen og saa op mod det skjønne, hvide Slot med alle de oplyste Vinduer i Parkens mørke Løvramme. Jeg mindedes Dronning Louises Ord, da hun sammenlignede det med et Tornerose-Slot.

Ja, om Fredensborg Slot vil om Aarhundreder fortælles mangt og meget, — meget som er sandt, men vel ogsaa en Del, som er stærkt farvet for ikke at sige helt opdigtet. Vist er det, at vi, som har levet og færdedes der paa en Tid, hvis Mage næppe mere vender tilbage i Danmarks Historie,

har saa mange smukke og overordentlig interessante Minder derfra.

9. October. I Lørdags aabnede Kongen Rigsdagen.

Dette er, saa vidt jeg veed, ikke sket siden 1866. Højtideligheden foregik i Folkethingssalen. Thronstolen fra Frederik d. VI's Tid (bragt fra Rosenborg) var dækket med Kongekaaben (udvendig rødt Fløjl med Guldkrone, indvendig hvidt Hermelin). Foran Thronstolen var placeret de tre Sølvløver. Kongen oplæste med høj og tydelig Røst Throntalen; ved Kongens Side stod Kronprindsen og Prindserne Christian, Carl og Harald. I Logen ligeoverfor sad: Kejserinden med Storfyrstthronfølgeren, Kong Georg og alle vort eget Hofs kongelige Damer og Herrer med Følge.

Nede paa Gulvet tilhøjre for Thronstolen Ministrene, tilvenstre Kongens Følge, i hvilket jeg havde den Ære at befinde mig.

Hele Akten varede kun et Kvarter.

Da Kongen havde læst Throntalen op, udbragte Folketingets Formand et: »Grundloven og Kongen leve!«

Jeg synes, han burde have sagt: »Kongen og Grundloven leve;« og saaledes referede Bladene det ogsaa; men det stemmer altsaa ikke med Faktum.

Om det er klogt af Ministeriet ved hele denne Akt, ligesom at have lagt Tyngdepunktet saa stærkt over paa Folketinget, vil Tiden vise.

25. October. Taffel Kl. 7. Residensen er nu forlagt til Bernstorff, hvad der vist kan være ganske heldigt, da Kongen har været en hel Del plaget af »Lumbago«, som det noget barske Efteraarsvejr ikke gjør bedre, og her paa Bernstorff er der dog anderledens lunt end paa Fredensborg.

Prinds Valdemar og Prindsesse Marie deltog i Taflet; de ere forlængst flyttede ind i »det gule Palais«.

Den kjendte Sønderjydes, Gustav Johannsen's Død, som betyder et stort Tab for den danske Sag i Slesvig, optog naturligvis alle stærkt.

Han var en god dansksindet Mand, som har indlagt sig megen Fortjeneste ved sin uforfærdede Kamp for Danskhedens Sag blandt andet som Redaktør for »Flensborg Avis«, (grundlagt 1869), hvorved han paadrog sig flere Fængselsstraffe af de ham fjendtligsindede, tyske Myndigheder.

I Flensborg har han haft stor Indflydelse og blev efter Junggreen's Død i 1886 Rigsdagsmand for 1ste Slesvigske Kreds, som han repræsenterede til sin Død, men ogsaa opstillet i de andre Kredse er han derved særlig betegnet som hele Nordslesvigs Talsmand. 1888 valgtes han til den preussiske Landdag, da denne sluttede sig til Edsaflæggelsen. Han var i Besiddelse af stor Takt og politisk Kløgt, og ved sine varme og sande Ord vidste han altid at gribe og vække sine Tilhørere. Johannsen har gjentagne Gange fra Talerstolen fremhævet »§ 5'« store og blivende Betydning.

De Ord, som staar paa Junggreen's Gravsten: »Lykkeligt det Folk, der fostrer saadanne Sønner«, kan med fuld Ret ogsaa anvendes om Gustav Johannsen.

Kongen forekom mig idag noget træt. Intet Under, da han idag har overværet Tietgens Begravelse i Marmorkirken, som baade var en lang og trættende Ceremoni.

1. November. Taffel Kl. 7 paa Amalienborg.

Ja, hvor flyver Tiden dog afsted!

Den dejlige Sommer med alle dens skjønne Dage er svundet; atter »suse de kolde Vinde«; men heroppe paa det kjære, velkendte Amalienborg er der hyggeligt og lunt. Man kan jo ogsaa sagtens være glad og taknemmelig, naar man har alle sine Kjære raske og glade. Endnu er Kejserinden her, dog varer det næppe saalænge, idet Hnds. Majestæt ventes at ville afrejse til Gmunden. Ogsaa Prinds Georg (Creta) er her endnu, men menes ligeledes at ville afrejse en af de første Dage.

Prinds Valdemar og Prindsesse Marie med deres tre ældste Sønner deltog i Taflet ligesom den nye Livchirurg Dr. le Maire, der nu er traadt i Funktion og Professor Dr. Schou.

Efter Taflet gik jeg i det Kgl. Theater og saa 2den Akt af »Genboerne«. Til Trods for at Olaf Poulsen som Lieutenant

von Buddinge accentuerer det Komiske vel stærkt, morede jeg mig og lo, saa Taarerne løb mig ned ad Kinderne. Han er ubestridelig en stor Komiker; kunde han kun afholde sig fra at overdrive Komikken. Heri synnes mig Phister altid at have været den store Mester og Forbillede. Frøken Anthonsen spillede Kobbersmede-Madammen meget godt; men Fru Sødring er hun jo ikke!

13. November. I Anledningen af Prinds Christian's Sygdom gik jeg over for at skrive mig paa den i hans Palais fremlagte Liste. Prindsen blev forleden Dag angreben af Skarlagensfeber, men ligger syg ude paa Sorgenfri Slot, idet Indflytningen til Amalienborg endnu ikke havde fundet Sted. Temperaturen er desværre noget høj, og Halsen siges at være ret angrebet, og Kongen, der holder ualmindelig meget af denne Sønnesøn, taler med en vis Bekymring om Sygdommen.

Professor Sørensen fra Epidemihospitalet er tilkaldt og skal have udtalt, at Sygdommen ofte antager en stærkere Karakter, naar Patienten er ældre. Inderligt maa man haabe, at den unge Prinds maa komme godt over Sygdommen uden nogen alvorlige Følger.

27. November. Traf i Forgemakket for første Gang Justitsminister Alberti. Han er ret høj med svære Lemmer og har store, tykke Hænder og Fødder, en »velvoksen« Mave, forholdsvis lille Hoved, er fed i Ansigtet og har grønne Tænder. Tilsyneladende en jovial og gemytlig Mand.

Ved at see ham, tænkte jeg mit; thi det er mærkeligt, hvor sjældent man seer de nye Ministre i Hs. Majestæts Forgemak. Vi, der har vor bestemte Referatdag, kan ikke andet end studse derved.

Kongen fortalte mig, at Kejserinden i god Behold har naaet Gmunden, hvor Hendes Majestæt formentlig vil blive en Ugestid eller saa.

Jeg kunde meddele Kongen, at jeg selv fornylig havde haft Brev fra Hertuginden, hvori hun overordentlig smukt og

fattet talte om den store Sorg, der ramte Hjemmet i Gmunden ved Prinds Christian's uventede Død.

4. December. Traf i Forgemakket Marineminister, Admiral Jøhnke. Vi talte om Menighedsraadenes Valg af Sognepræster, som jeg udtalte mig stærkt imod, idet det efter min Mening efterhaanden vil blive Socialisterne, der vælger Præsterne.

»Ja, jeg har nu ikke videre Interesse for Religionen,« svarede Excellencen, »men jeg synes, det er ækelt at se, hvorledes Præsterne ved en saadan Lejlighed kan slaas om Kaldet. Og saa skal jeg sige Dem noget: Christensen Stadil har den store Fordel, at der ikke er det Sted paa ham« — Excellencen satte Fingeren paa mit Bryst, — »hvor man kan finde en Plet.«

Den anførte Udtalelse om Præsterne kan jo desværre ikke benægtes, selv om man ikke kan skære alle over een Kam; men den foreslaaede Valgmetode bliver derfor ikke mere hensigtssvarende.

Jeg har tidligere truffet Admiral Jøhnke i Selskabslivet og maa give ham det Skudsmaal, at han er en livlig og fornøjelig Selskabsmand, som maaske dog ikke altid overvejer sine Ord saa nøje, som han burde.

Idag var han hos Kongen angaaende Valg af den nye Udskrivningschef og deraf følgende Valg af den nye Jagtcaptain hos Kongen.

Taffel Kl. $6^1/_2$. Talen faldt bl. a. paa den nye Debutantinde i Operaen, Frk. Thyra Larsen, som i Lørdags debuterede i »Den flyvende Hollænder« og gjorde megen Lykke. Den unge Dame, som i et Par Aar har nydt Understøttelse fra Hs. Majestæt til sin Uddannelse ved Conservatoriet, er en Protegé af Kgl. Kammersangerinde Fru Keller, som siges at vente sig meget af hende.

Jeg kunde fortælle Kongen, at jeg har haft Lejlighed til at høre Frk. Thyra Larsen synge, og at det ogsaa forekom mig, at hendes Stemme med Tiden vilde kunne blive en Gevinst for den kongelige Opera.

Efter Bordet talte jeg med Prinds Hans og anbefalede ham varmt at tage sig af Geheimearchivet (Rigsarchivet), hvis ene Halvdel er i saa høj Grad udsat for Brandfare, at vi, hvis Ulykken skal være, meget let kan miste en stor Del af vort gamle interessante, historiske Archiv, hvad der vilde være et uopretteligt Tab.

Min Anledning til særlig at nævne dette nu var, at jeg for nogle Dage siden var oppe hos Rigsarchivar Bricka, som ved samme Lejlighed viste mig Archivets faretruende Tilstand.

Paa mit Spørgsmaal, om der ikke var gjort noget for at afværge en saadan Ulykke, svarede han: »Jo, gjentagne Gange. Jeg har ogsaa fornylig talt med Christensen-Stadil og bedt ham tage sig af Sagen; men Kultusministeren syntes ikke at have nogen Interesse for det. Han lovede, at han mulig vilde se herop engang.«

Bare ikke Archivet er brændt, inden han kommer!

Frk. Oxholm, som siden Comtessens Død er »eneste« Hofdame hos Kongen og en af de efterhaanden faa endnu Levende fra Kong Christians og Dronning Louises Ungdomstid, og jeg fik os iøvrig en lang Samtale, mest om de svundne Tider, førend Dødens Skygger paa forskjellig Maade satte sit Spor paa det daglige Liv ved Hoffet.

Nu er det tre Aar siden Dronning Louise døde. Meget er forandret siden da, og maaske er det godt, at Dronningen ikke oplevede de nye politiske Forhold. Man kan spørge, om de var kommet, hvis hun havde levet! Eet er sikkert: faa Dronninger kan taale en Sammenligning med Dronning Louise! Klog — som faa — viste hun sin Klogskab bl. a. deri, at hun, uden at nogen rigtig vidste og mærkede det, spillede den allerstørste Rolle baade ind- og udadtil. Intet Under, at en Mand som Bismarck var hendes bitre Modstander! Hvor ofte har Dronning Louise (»Europa's Svigermoder«, som han kaldte hende), ikke krydset hans Planer, denne snedige Spiller paa Politikkens Verdenstheater! Dronning Louise havde »gode Kort« paa Haanden — trods Danmarks Lidenhed, — og hun vidste at bruge dem.

18. December. Taffel Kl. $6^1/_2$. Sad mellem Frøken Oxholm og Capitain Lembcke, den jourhavende Adjudant.

Vi diskuterede ivrigt Salget af de vestindiske Øer til Amerika, der nu synes at være »brændende«. »Hvad mig angaar, er jeg, alt vel overvejet, Modstander af dette Salg, og det af mange Grunde. Frk. Oxholm mente, at der i sin Tid under Grev Frijs-Frijsenborg er udstedt en Skrivelse, hvori det bl. a. udtales, at saalænge Kong Christian IX sidder paa Thronen, vil Vestindien ikke blive skilt fra Danmark. Existerer virkelig et saadant Dokument, vil *det* alene jo forhindre Salget. Jeg sagde Frøkenen, at jeg ikke kendte denne Skrivelse eller nogen Kundgjørelse deraf; men existerer den, maa den jo frem nu.

27. December. Paa Grund af de to Juledage kom jeg først til Referat idag, Fredag.

Kongen spurgte venligt, om jeg og mine havde haft en god Jul. Jeg kunde Gudskelov svare, at vi alle i mit Hjem havde været raske og haft en dejlig Juleaften og -tid med hverandre.

Kongen havde fra hele sin store Slægt ogsaa kun modtaget gode Tidender.

Prinds Christian's Skarlagensfeber er nu ganske overstaaet — og godt overstaaet; men endnu vedvarer Isolationen, saaledes at det har været en noget stille og ensom Jul for de unge paa Sorgenfri Slot.

Kongen udtalte sin Glæde og Taknemmelighed over, »at jeg forhaabentlig snart igjen kan have den Glæde at see min kjære Sønnesøn. Han skal forøvrigt ligne en hel Vildmand; de siger, han har faaet Fuldskæg; men jeg faar vel næppe den Fornøjelse at se ham med den Prydelse.«

»Er det dog ikke underligt,« bemærkede Kongen videre, »min Datter skriver fra Sct. Petersborg, at de der har 20^0 Frost og her er det saa mildt, som om det kunde være ved Foraarstid.«

Ja, mærkelig nok har vi i de sidste Aar ofte haft det saa mildt ved Juletid, at man allerede de første Dage i det nye Aar har set de smukke smaa, gule Eranthis skyde frem i

Haverne og tiltrods for Udeblivelsen af en stræng Vinter, har vi ofte faaet gode og varme Somre.

1902

2. Januar. Ved Referatet idag takkede jeg paa egne, Hustrus og Børns Vegne for det svundne Aar.

Rigtignok havde jeg ved Nytaarscouren igaar Lejlighed dertil; men Ordene falder adskilligt lettere og naturligere, naar man er alene med Hs. Majestæt.

Kongen talte om den anstrengende Dag, det havde været igaar, idet Hs. Majestæt først havde været i Kirke og saa modtaget Ministrene, Thingenes Formænd, Hoffets Damer og Herrer og endelig Diplomaterne.

Kl. 6 var der Gallataffel, hvor der var mange Mennesker, som Kongen var nødt til at sige et Par Ord i Anledning af Aarsskiftet, »og da det endelig var forbi, var der en Bunke Telegrammer at skrive, saa jeg sad paa »Contoiret« til langt ud paa Natten,« sluttede Kongen, idet han viste paa den enorme Bunke af Breve og Telegrammer, som var indløbet til Jul og Nytaar, og som Kongen altid selv besvarer.

Kongen spurgte, hvorledes Christiansborgs Slotsruiner havde staaet sig i den voldsomme Orkan, der dog heldigvis kun varede nogle Timer (Kl. 1—5), men dog længe nok til at forvolde adskillige Ulykker; jeg kunde kun svare, at man ikke saa sjældent og det baade i roligt Vejr og i Storm hører stærke Drøn derovre fra af nedstyrtende Mure. Man burde fuldstændig afspærre al Passage forbi Slottet baade ved Buegangene og gjennem Portene til Prinds Jørgens Gaard. Herved kom Talen paa Slottets Opførelse efter Branden 1794.

I det nu brændte Slot siges at være anvendt en Del Tømmer og Materiale fra det nedbrudte Hørsholm Slot.

Efter Taflet viste Kongen mig 2 smaa Oliemalerier af Hestgarden og Fodgarden. Jeg kjendte dem godt. De tilhørte Dronningen og stod i sin Tid oppe i Bibliotheket, hvor Aftenerne altid tilbragtes, saalænge Dronningen levede. »Den Dag, da

Frederik VII blev begravet i Roeskilde, saa jeg for sidste Gang den smukke Hestgarde,« bemærkede jeg, »og foran Ligvognen førtes Kongens hvide Hest.«

»Ja, det er meget rigtigt,« svarede Kongen.

Jeg mindedes ogsaa, at jeg ved samme Lejlighed havde seet den franske General Fleuris, som ved denne Lejlighed repræsenterede Napoleon III, og hvem vi Skoledrenge jo betragtede med særlig Opmærksomhed. »Og den første Gang jeg saa Deres Majestæt, var nogle Maaneder før ved Prinds Ferdinands Begravelse. Deres Majestæt gik ved Siden af Kong Georg, der da lige var blevet Konge i Grækenland.«

»Ak, ja, det er nu mange Aar siden.«

Kongen omtalte derpaa Arveprindsen (Chr. VIII's Broder og gift med Fr. VI's Datter, Arveprindsesse Caroline) og uden at lægge Dølgsmaal paa hans Svagheder, der jo ogsaa var nok som bekjendt, omtalte Kongen med Varme hans gode, kjærlige Sind og store Patriotisme. Jeg benyttede Lejligheden til at spørge, om følgende lille Historie var sand, idet jeg flere Gange har hørt den fortælle af Personer, som paa en eller anden Maade havde staaet Arveprindsen nær. Frederik d. VII sendte, saaledes fortæller man, en Juleaften Prinds Ferdinand en tyk Bog, hvis Blade var lutter Femrigsdaler-Sedler. Da man naaede Nytaar, sendte Prindsen Bud til Kongen, at han nu havde læst 1ste Del af den interessante Bog, som Hs. Majestæt havde været saa naadig at forære ham til Jul, og lod forespørge, om han maatte laane 2den Del. Kongen morede sig meget over denne Historie, men yttrede: »Jeg har aldrig hørt den, men derfor kan den meget godt være sand; den ligner ganske Arveprindsen, der ofte havde de pudsigste Indfald.«

15. Januar. Traf Professor Tuxen i Forgemakket. Han maler i denne Tid paa det store Kongebillede: De fire Generationer, som er bestilt af Comiteen til »Christiansborg Slot's Udsmykning«, og som jeg for nogle Uger siden saa i hans Atelier i Bredgade. Kongen har den lille Prinds Frederik paa

Skjødet; paa Kongens ene Side staar Kronprindsen, paa den anden Prinds Christian.

Kongen, Kronprindsen og Prinds Christian bærer alle tre Kongekaabe, hvilket forekommer mig ukorrekt, da jeg mener, at den kun kan bæres af den, der er *Konge;* men jeg gjorde ingen Bemærkninger herom til Tuxen, da jeg ikke ved, om det mulig er en fejl Opfattelse af mig, og de pragtfulde Dragter jo iøvrigt giver Billedet et straalende og pragtfuldt Præg. Jeg spurgte, om Kongen havde set det? »Nej, endnu ikke.«

Ligheden med Kongen var ikke god; men Tuxen bemærkede ogsaa, at han foreløbig havde maattet nøjes med at male efter Fotografier etc. »Men jeg haaber da nok, at Kongen senere vil sidde for mig.«

Det var altsaa det, som Professoren idag kom for at opnaa Hs. Majestæts Tilsagn om.

Iøvrigt er Billedet i sig selv jo meget interessant derved, at det viser de 4 første Generationer af den Glycksborgske Kongestamme. Maatte Lykken, saaledes som Navnet jo betyder, følge Slægten i de kommende Aar!

23. Januar. Til Taffel Kl. 6 var bl. andre indbudt Staldmester Grev Frijs, Kongens nye Jagtcapitain Kommandør Bardenfleth o. a.

Efter Bordet kom Kongen hen til mig: »Jeg har underskrevet Deres Udnævnelse til Oberst; men De har maaske endnu ikke modtaget den?« Idet jeg takkede for Hs. Majestæt's store Naade imod mig, maatte jeg svare, at Udnævnelsen ikke var kommet mig i Hænde.

»Ja, men saa vil De sikkert snart modtage den, for jeg underskrev den igaar.«

De Nærmeststaaende, der havde hørt Samtalen, ønskede mig hjertelig til Lykke, saa snart Kongen havde fjernet sig. Man mærker noksom, at Kongens Tanker i denne Tid i høj Grad drejer sig om Sagen: Vestindiens Salg, hvoraf Kongen er en absolut Modstander. Sikkert forekommer Sagen ham i høj Grad upatriotisk, hvad den jo ogsaa er.

Mange siger til Forsvar for Salget: »men hvis Amerika nu

alligevel tager Øerne, saa faar vi ikke en Øre for dem.« Det er ganske rigtigt. Men at Amerika tager Øerne med Vold, er ingen *Skam* for Danmark. Derimod vil det altid være en Skam for os *frivilligt* at sælge dem.

Salget er, vil man vide, indledet under Hørring.

Man skulde synes, at et »Systemskifte« gjorde det let for Venstreministeriet at følge en ny Cours ogsaa i det Spørgsmaal; men medens man ellers maa være Ministeriet Deuntzer taknemmelig for den Ihærdighed, hvormed det har gjennemført alle »Højres« gamle Lovforslag, kunde det for en Gangs Skyld gjøre en Undtagelse overfor Vestindien. Hvad det endeligt bliver til, er vanskeligt at sige; men i Sagens sidste Instans ligger Sagens Afgjørelse jo i Folkethingets og Landsthingets Haand. Man maa haabe paa Landsthinget.

Uvilkaarligt mindes man Stroferne i Sangen:

»Oh Danmark! Oh Danmark!
Du Rænker ej forstod.«

(Alliancen med Napoleon, November Forfatningen 1863, exempli gratia).

29. Januar. Kongen har det, Gudskelov, godt og foretager hver Dag sine sædvanlige Ridetoure.

Da jeg i Lørdags Formiddag var oppe for at takke Kongen for min Udnævnelse til Oberst, havde Morgenbladene just bragt et Rygte om et Attentat forøvet mod Kong Georg af en sindssvag Person. Kongen havde endnu ingen direkte Meddelelse faaet derom fra Athen og var derfor, kunde jeg nok mærke, noget urolig, skjøndt Meddelelserne jo lød paa, at Kong Georg var forblevet uskadt.

Allerede Dagen efter viste hele Historien sig at være opdigtet. En stor Skam med disse upaalidelige Bladrygter, som ofte volder unødig Uro og Angest i mangt et Hjem. Besynderligt at lægge Mærke til, hvorledes det for Nutidens Journalister først og fremmest synes at gælde Sensation og at være »første Mand« til at bringe en eller anden Nyhed, — den

være forøvrigt lige saa sørgelig, den være vil for Vedkommende. Det, man i gamle Dage forstod ved »Hjemmets Fred«, »Hensynsfuldhed« og »Takt«, synes mere og mere at blive fremmed for Nutidens Journalistik.

Idag kunde Kongen dog Gudskelov føle sig ganske sikker paa, at der ikke var et sandt Ord i den hele Historie. Jeg udtalte min Glæde derover og skyndte mig iøvrigt at referere mine Sager, da jeg vidste, at Jagtkapitain, Kommandør Bardenfleth og Admiral Zachariae ventede udenfor, idet Hs. Majestæt idag d. 29., Christian d. VII's Fødselsdag (1749) uddeler det af Chr. VII indstiftede Hæderstegn for Marinens Underofficerer m. fl.

De lykkelige var nu samlede i Forgemakket. Paa Slaget 12 skulde Uddelingen finde Sted. Med Hæderstegnet, en lille Sølvmedaille, følger 20 Kr. aarligt.

26. Februar. Hørup, som jo i lang Tid har været syg og nedbrudt, døde den 15. ds. Kongen var jo som bekendt ikke repræsenteret ved hans Begravelse i Lørdags, der som ventet nærmest antog Form af en Demonstration, ved hvilken Lejlighed Conseilspræsident Deuntzer bl. a. talte. Kongens Syn paa Livet og dets forskellige Forhold er jo saa *diametralt modsat* Hørups, at man ikke kan undre sig over, at Kongen staar *fuldstændig uforstaaende* overfor en Natur som Hørups. —

Ved Referatet idag talte Kongen om ovenfor nævnte Begravelse, hvorom Bladene har bragt alenlange Artikler. Efter at have berørt Hørups forpolitiske Karrière førte Kongen Samtalen videre hen paa de Nationalliberale og deres nok som bekendte Politik i 1864, idet Kongen ved sin Omtale af Minister Hall, (Førsteminister og Udenrigsminister fra 1860 til Slutningen af 1863, 1870 Kultusminister og stemt for Danmarks Deltagelse i Krigen 1870—1871 paa fransk Side; gik af som Minister i Juni 1874. De sidste Aar syg og svag, døde 1888) bemærkede: »At de Mennesker ikke kunde indse, at vi ved deres Politik mistede begge Hertugdømmerne, og at de var Skyld i, at mange brave danske Mænd maatte ofre Livet til ingen Nytte!«

Taffel Kl. 6½. Bl. a. inviteret til Taffel var Exc. Estrup. Altid en Glæde at se hans energiske og livlige Træk. Hvad man end kan mene om Estrup's Politik: En rigtig Stadskarl er han og har altid været, en Mand, som ikke var bange for at vove sin Trøje, naar han mente, at det gjaldt Fædrelandets Bedste.

Efter Bordet talte Kongen længe med ham, formodentlig en Fortsættelse af den Samtale, som under Estrups timelange Besøg begyndtes i Formiddags.

Naar Kongen og Estrup taler sammen, ses det tydeligt, at der er fuld Forstaaelse og Sympathi imellem dem; men besynderligt maa det være for disse To at discutere de nuværende Forhold.

Naa, alt i denne Verden er jo kun en Prøvetid.

Nous verrons!

Allerede paa Mandag ankommer Hertugen og Hertuginden med Familie og i Løbet af Marts Maaned Kejserinden og Dronning Alexandra, der alle kommer hertil for at fejre Kongens 84aarige Fødselsdag d. 8dende April.

Havde Dronningen levet, kunde Kongen og Dronningen i Aar have fejret deres Diamantbryllup d. 26. Maj.

Men saaledes skulde det nu ikke være!

12. Marts. Ude i Forgemakket traf jeg Oberst Baron Güldencrone, der idag fylder 65, og derfor gaar af som Chef for Adjudantstaben. Baronen har det sidste Aar været meget skrøbelig, saa han ikke har kunnet gjøre Tjeneste. I Dagens Anledning gav Kongen ham Fortjenstmedaillen i Guld. Oberst Løvenfeldt er udnævnt i hans Sted til Chef for Adjudantstaben.

Kongens nye Adjudant, Kapitain i Ingenieurcorpset, Kapitain Torben Gruth var ogsaa mødt for at melde sig hos Kongen. Han er en stille, tilbageholdende ung Officer. Havde hans Onkel, Oberst Valdemar Hoskiær — ogsaa af Ingenieurerne — levet, havde det sikkert glædet ham meget at se sin Neveu som Adjudant hos vor kjære gamle Konge, hvilken Stilling han selv havde haft. Oberst Hoskiær var i mange Aar

som Oberst ved Ingenieurcorpset min Chef, og med Sandhed kan jeg tilføje: en ualmindelig human og forstaaende Chef baade overfor Officerer og Mandskabet, hvorfor han ogsaa var afholdt i en sjælden Grad af alle, hvem han kom i Berøring med.

Taffel Kl. 6½. Hvor mærkes det altid tydeligt, hvor glad Kongen er, naar en af hans Døttre er hos ham, og hvor godt jeg forstaar det; thi hvor svært maa det tidt ikke være at leve alene her paa Amalienborg, som gjemmer saa mange lykkelige Minder fra Dronningens Tid.

Paa Hertugen og Hertuginden mærker man nok som, at Tanken om den unge Søn, som de har mistet, fylder dem med dyb Vemod. Navnlig var Hertuginden ved sin Ankomst forleden meget alvorlig og sørgmodig.

Ja,

»Nødigt sige vi Farvel,
men Velkommen, oh, saa gerne!«

og da særlig, naar det gjælder det *sidste* Farvel hernede.

Efter Taflet anmodede Kommandør Bardenfleth, der er attacheret Hertugen, Herrerne om at ryge en Cigar ovre hos Hertugen i Christian VII's Palai.

Hertugen er en overordentlig kundskabsrig og interessant Mand at tale med, inde som han er i alle Tiders Strømninger og Bevægelser. Naar Hertugen er her, faar den Kavaler, som er ham attacheret, ikke Lov til at ligge paa den lade Side, idet Hertugen ønsker ved Selvsyn at see og kjende alt, hvad der kan være af Interesse for ikke at tale om, at Hertugen kjender vore forskellige Samlinger en hel Del bedre end mangen en Kjøbenhavner med »K«. Ogsaa de politiske Forhold interesserer Hertugen meget, hvorfor Samtalen naturligvis i Aften drejede sig om den ændrede politiske Kurs herhjemme. — Hertugen havde idag bl. a. været ude at bese »Oscar d. Anden«, der skal afgaa til New York. Det er den første danske Amerikadamper, der er udstyret i Lighed med de engelske og tyske Oceandampere, selv om den naturligvis ikke kan sammenlignes med disse i Størrelse og Pragt. (Apropos

Sammenligning mellem tyske og danske Skibe: Ved en Dejeuner ombord i »Dannebrog«, hvor Kejser Wilhelm havde været Kongens Gjæst tilligemed nogle af sine Kavallerer, yttrede nogle af disse sidste, da man efter Dejeuneren samledes paa Dækket, med Henblik paa nogle danske Krigsskibe, som laa i Nærheden af Dannebrog: »Sehen Sie mal die niedlichen dänischen Dinger!«

Idet jeg dog maa tilføje, at Ordene ved den Lejlighed dog ikke blev henvendt til en *dansk* Søofficer; men alligevel — — —!)

19. Marts. Traf i Forgemakket Marineminister Jøhnke, Justitsminister Alberti og Chefen for Kongens Adjutantstab, Oberst Løvenfeldt.

Løvenfeldt, der fra tidligere Tid kjender Alberti godt, spurgte denne: »Hvordan gaar det i Rigsdagen?«

Alberti: »Udmærket.«

Løvenfeldt: »Hvor skal Pengene komme fra til alle Reformerne?«

Alberti: »Det maa Finansministeren virkelig om; derfor har man jo en Finansminister!«

I disse Dage optages forøvrigt Almenhedens Interesse af den efterhaanden om sig gribende store Discussion, som i disse Dage føres i alle vore Blade i Anledning af den brave, danske Dragon, Niels Kjeldsen, der faldt 28. Februar 1864, skudt ned bagfra af den tyske Fændrik Grev Lüttichau, medens Kjeldsen forsvarede sig i Kamp mod flere preussiske »røde Husarer«!

Discussionen er fremkaldt ved Professor Karl Larsen's Bog: »Dragon Niels Kjeldsen og hans Drabsmand«, der for saa vidt har haft den Betydning, at det ved de Undersøgelser, som ovennævnte Bog har fremkaldt, er blevet uomstødelig godtgjort, at hele denne Scene har fundet Sted ganske saaledes, som ovenfor omtalt.

I Virkeligheden har ogsaa kun et enkelt Blad, »Politiken« taget Professorens Parti, hvad man jo nok forstaar i Betragtning af, at dette Blad aldrig har haft Ord for at have patriotiske Sympatier, og Sagen er nu endt med, at Karl Larsen har tabt Slaget paa alle Punkter og reduceret ad absurdum.

2. April. Kongen har desværre ikke i Dag kunnet overvære Højtideligheden i Anledning af Afsløringen af Monumentet for »2den April 1802«, Slaget paa Rheden, som er opstillet paa Flagbastionen i Citadellet, idet Kongen de sidste Dage ikke har befundet sig ganske vel, og Vejret desuden har været ualmindeligt barskt med voldsomme Regnbyger og stærk Blæst, saa Lægerne ansaa det for risikabelt at udsætte Kongen derfor.

Kongen ventede indtil sidste Øjeblik med at tage en Bestemmelse; men da begge Læger nedlagde et bestemt Veto derimod, bestemte Kongen sig meget imod sin Vilje til at blive hjemme.

Jeg hørte senere, at Kongen ikke var gaaet Glip af noget, hvad Skjønheden angaar, og da jeg selv senere saae meldte Mindesmærke, maatte jeg uvilkaarligt mindes nogle Ord, som en af Deltagerne ved Afsløringen den samme Dag yttrede til mig: »Det ligner fuldstændig en Peberbøsse;« nej, maa jeg saa bede om Monumentet paa Holmens Kirkegaard over Heltene fra 2den April eller den smukke Iver Huitfeldt-Søjle med »Sejrens Gudinde« paa Langelinie.

9. April. Taffel Kl. 6½. Sad ved Siden af Frøken L'Escaille, der har tilbragt hele Vinteren hos Kejserinden i Sct. Petersborg, men en af de første Dage rejser hjem til Brüssel.

Hun talte meget om de alvorlige Studenteruroligheder i Rusland og om den Gjæring, som idet hele taget gjorde sig gjældende overalt i det store Rige.

»Jeg troer ikke mange af os gaar i Seng,« udtalte hun, »uden at tænke: Mon vi imorgen har Revolutionen? — Man føler alle mere eller mindre, at man, om jeg saa maa sige, lever paa en Vulkan, og dette kan selvfølgelig ikke undlade at præge hele Livet derovre.«

Ogsaa Urolighederne i Belgien i Anledning af Fordringen om almindelig Stemmeret, som synes at antage ret revolutionære Former, kom paa Tale, og hvor mærkeligt det er at lægge Mærke til, at det ikke alene er i Naturen, at det gærer

og bryder ved Foraarstid, men at det tilsvarende meget ofte har sin Parallel i Menneskelivet.

Hertugen og Hertuginden tilligemed deres to Døttre Alexandra og Olga og to Sønner afrejser imorgen, hvorimod Kejserinden og Dronning Alexandra bliver her noget endnu.

23. April. Conseilpræsident Deuntzer var idag inde hos Kongen til et langt Referat i Anledning af det Vestindiske Spørgsmaal, som fornylig har været for i Landsthinget. Endnu forlyder der intet bestemt, saa man har jo Lov til at haabe paa, at Landsthingets »Nej« vil forhindre Salget og skaane Kongen for den Sorg, som det vilde være for ham at see Danmarks Omraade yderligere formindsket — denne Gang tilmed frivilligt!

7. Maj. I Forgemakket var Conseilpræsident Deuntzer, Oberst Løvenfeldt, den jourhavende Adjutant Kapt. Lembcke og jeg.

Jeg bragte »Vestindien« paa Bane. »Det vil blive en National-Ulykke, hvis vi ikke sælger Vestindien,« yttrede Deuntzer.

»Hvorledes begrunder Deres Excellence det,« spurgte jeg.

»Bliver Øerne under os, ender det med at de gjør Oprør derovre,« svarede han.

»Hvorfor troer De det?«

»For det vil de!«

»Det troer jeg slet ikke; det er der jo ikke Spor Grund til at antage.«

»Jo, det kan De være vis paa, og desuden vil Øerne, hvis de vedbliver at være under os, gaae deres sande Ruin imøde.«

»Men,« indvendte jeg, »der er jo allerede ved privat Initiativ samlet flere Millioner sammen til Øernes Ophjælpning.«

»Ja, ved privat Initiativ; men i Folkethinget er der ikke den ringeste Stemning for at bevillige Øerne det mindste, hvis de bliver hos os.«

»Jeg maa sige,« indskød en af de tilstedeværende, »at jeg

overhovedet ikke forstaar, at man kan tænke paa at sælge af sit Land.«

»Naa,« svarede Conseilpræsidenten, »det gjør jo alle de andre Lande og har ogsaa gjort det i tidligere Tid.«

»Maaske et stort Land kan tillade sig sligt. Men et Land der er saa lille som vort — —!«

Samtalen blev afbrudt ved, at Klokken inde fra Kongen ringede, hvorpaa Excellencen forsvandt øjensynlig glad over denne Afbrydelse. Mit private Haab er, at *Landsthinget* vil fastholde sit Standpunkt: forinden det tager Stilling til Salgstraktaten at ville foranledige en Afstemning gjennem Kolonialraadet; — — og *Folkethinget* sit Standpunkt samt endelig, at et eventuelt Fællesudvalg ikke vil føre til Enighed, hvorved hele Salgspørgsmaalet vil være ude af Verden.

Deuntzer synes i denne Sag ikke rigtig at vide, hvilken Side af Sagen, han skal tage endelig Stilling til, hvad der synes mig at stille ham i et lidt mærkeligt Lys som Character betragtet.

Hellere lidt mindre godt Hoved, men en bestemt Mening og Villie end gode Evner og ubestemt som et Rør, der svajer hid og did.

Og hvad faaer saa den Slags Mennesker ud af det? Ingen takker dem, og naar de engang ikke mere er »Topfigur« — ja, hvad mon Dommen saa bliver!

Taffel Kl. $6^1/_2$. Talte efter Bordet en hel Del med en tilstedeværende Professor, som jeg af Hensyn til de efterfølgende Udtalelser vil bemærke var Mediciner, om forskellige af det, som man plejer at kalde Dogmer i Christendommen. Angaaende Christi Fødsel bemærkede han, at der for ham intet vidunderligt var i Christi overnaturlige Fødsel, idet Hunkjønnet i Naturens Verden undertiden ogsaa kunde føde Liv til Verden uden i Forbindelse med Hankjøn, samt at Vorherre, hvis han idet hele var til, jo godt kunde lade sin Søn føde endnu 1 ja 2 Gange!

Jeg maa dertil sige, at jeg sjældent er blevet saa forbavset som over at høre disse Udtalelser i Særdeleshed i Betragtning af, at Vedkommende som sagt var Mediciner; men maa-

ske har han taget lidt rigeligt til sig af den gode Rødvin ved Taflet; det vil jeg dog alligevel for Standens Æres Skyld antage.

Efter Taflet tog jeg hen i det kongelige Theater, hvor jeg hørte Svenskeren Forsell synge i Operaen »Don Juan«. Han synger vel meget smukt og har elegante Manerer, men kommer dog ikke op paa Siden af Herold, som med sin dejlige Stemme og brilliante Spil altid henrykker enhver, som hører ham.

14. Maj. Den 8. ds. har der paa den franske Ø Martinique (Vestindien) været et forfærdeligt vulkansk Udbrud af Vulkanen »Mont Pelée«, hvorved hele Byen St. Pierre er blevet totalt ødelagt, og efter hvad man siger, skal ca. 40,000 Mennesker være omkomne — en Ødelæggelse, som kun kan sammenlignes med Vesuvs Udbrud i Aaret 79 f. Chr., hvorved Herkulanum, Pompeji og Stabiæ gik til Grunde.

Efter de foreløbige Meddelelser i Aviserne kom det vulkanske Udbrud saa pludseligt, at saa at sige ingen undgik Døden: en Ildbølge gik som en flammende Hvirvelstorm hen over Byen, medens glødende Lava og Askeregn fuldendte Ødelæggelsen.

Vor Orlogsmand, »Valkyrien«, der laa ved Sct. Thomas, er afgaaet til Martinique, hvor den efter Meddelelserne har kunnet bidrage til at frelse nogle faa Hundrede af de ulykkelige, der overlevede denne rædselsfulde Katastrofe.

Forfærdelig er det at læse Skildringen om denne grufulde Ulykke, der som en Dommedag er gaaet hen over den ulykkelige Ø, og som et vældigt »Memento« lyder den til os alle fra Ham, der i et Øjeblik kan komme for at holde Dom over os og alt det, vi har stolet saa trygt paa. Maatte det ikke have lydt forgæves til nogen af os, hvis Herre og Frelser Han er, som »skal komme igjen at dømme levende og døde«.

Prindsesse Marie har strax sat sig i Spidsen for en Indsamling til de Nødlidende. Kong Oscar, der for Tiden er i Frankrig, har ifølge Bladene givet 5000 Francs.

Ved Referatet idag overrakte Kongen mig 4000 Frcs.

med de Ord: »Vil De være saa god at bringe min Svigerdatter disse som mit Bidrag til de ulykkelige Mennesker.« Jeg gik altsaa over til Prindsesse Marie, der blev meget glad over Kongens store Gave, og bl. a. faldt da Talen ganske naturlig paa Spørgsmaalet om Salget af vore Vestindiske Øer, som Prindsessen ogsaa er en stor Modstander af. Forhaabentlig faaer vi ogsaa Lov til at beholde dem takket være Estrup og hans Parti i Landsthinget, hvor Majoriteten er imod Salget.

21. Maj. Taffel Kl. $6^1/_2$. Ved Taflet taltes bl. a. om Præsident Loubets Besøg her og om hans Forgængere paa den franske Præsidentstol og da særlig Præsident Carnot, som 1894 i Lyon blev dødelig saaret af en italiensk Anarkist og saaledes er en blandt de mange, der i de senere Aar er faldet for Snigmorder-Haand.

Præsident Loubet ankommer hertil paa Søndag, og Besøget vil kun vare fra Kl. 11—3; altsaa i Ordets egentligste Betydning en fransk Visit, som Præsidenten aflægger paa Hjemvejen efter Besøg i St. Petersborg. Det er første Gang, Overhovedet for den franske Republik gjæster Kjøbenhavn.

I Lørdags hjemsendtes Rigsdagen, efter at Landsthinget i Fredags havde fastholdt sin Stilling til det vestindiske Spørgsmaal. *Desværre* er Sagen næppe dermed ude af Verden. Man vil nemlig vide, at Ministeriet vil søge at formaa Kongen til at forlænge Ratifikationsfristen for Overenskomsten af de vestindiske Øers Salg et helt Aar, — altsaa til Maj 1903; — nu kommer det altsaa an paa Kongens Stilling til denne Anmodning. Alle, som staaer Kongen nær, ved, at det for Kongen personlig vil være en stor Sorg at afstaa Øerne, og jeg ser ikke rettere, end at ved en Forlængelse af Ratifikationsfristen vil vi desværre vistnok miste Øerne. Thi til Oktober vil Halvdelen af Landsthingsmedlemmerne gaa af for at erstattes med nye, og giver Kongen den nævnte Tilladelse til Udsættelse, er der maaske dem blandt Befolkningen, som vil tro, at Afstaaelsen af Øerne sker med Kongens Billigelse, hvilket igjen i højeste Grad vil paavirke Landsthingsvalgene til Gunst for Salgsvennerne.

Opnaar Ministeriet ikke Kongens Tilladelse, maa det formentlig indgive sin Dimission. Situationen er altsaa prekær, og det er at haabe, at alle Venner af Øernes Bevarelse for Danmark ikke lader Hænderne synke i Skødet, men rejser en Agitation endnu mere energisk og dygtig end den, der til Dato er udfoldet.

Mærkelig nok har Venstre i de store patriotiske Spørgsmaal (Forsvarets Ordning o. s. v.) stedse været paa den forkerte Side, det vil sige: Venstre har stadig staaet med Pengepungen i den ene Haand og Patriotisme i den anden, og har altid valgt det første.

Hvorledes vil Historien engang dømme herom?

Jeg troer ikke, der kan være Tvivl om Svaret. Thi hvad enten Dommen engang skal fældes af danske eller fremmede Historikere, vil den sikkert præges af Forbauselse over dansk Venstre-Politik i vore Dage.

28. Maj. Kongen er idag — eller rettere i Aften — afrejst med »Dannebrog« til Lübeck ledsaget af Prinds Hans, Kommandør Bardenfleth, Kapitain Kauffmann (Adjutant du jour) og 2den Livchirurg Dr. le Maire, og Prinds Valdemar og Prindsesse Marie der følger Kongen til Lübeck.

Det havde blæst stærkt hele Dagen; men henad Aften var det blevet stille — helt sommerligt Vejr. Medens vor Konge iført sin Admirals-Uniform stod paa Kommandobroen og hilste ind mod Land til de mange, der var mødt for at sige Farvel, begyndte »Dannebrog's« Skruer at arbejde, og langsomt gled Skibet bort fra Bolværket, medens alle blottede Hovederne. Vorherre føre vor kjære, gamle Konge rask tilbage igjen.

»Berlingske Tidende« har bragt Meddelelse om, at Kongen er gaaet ind paa Ministeriets Anmodning om at forlænge Ratifikationsfristen vedrørende Vestindiens Afstaaelse til Maj 1903. Formentlig har Ministeriet været forberedt paa at gaa af, hvis dets Anmodning ikke var blevet imødekommet.

Hvad jeg skrev forrige Onsdag, det skrev jeg.

Spørgsmaalet vil formentlig komme frem med fornyet Kraft, naar Landsthingsvalgene nærmer sig. Man faar nu see, hvad Resultatet vil blive. Fremtiden bliver aabenbart interessant; idet Justitsminister Alberti ved et offentlig Møde i Pintsen bebudede, at Landsthinget, saafremt det ikke vil bøje sig, vil blive opløst, — ikke alene dets ordinære Medlemmer *men ogsaa de 12 kongevalgte*. Disse sidste er jo ifølge Grundloven »valgte paa Livstid«.

Men hvad betyder da disse Ord »paa Livstid«.

Saafremt sort er hvidt, et Plus det samme som et Minus og et »Ja« det samme som et »Nej«, saa vil det ogsaa kunne findes rigtigt, at de »paa Livstid« af Kongen valgte Landsthingsmedlemmer vil kunne miste deres Mandat samtidig med en Landsthingsopløsning; men i modsat Fald er det rent ud sagt — — ja, jeg lader Pladsen staae aaben til behagelig Udfyldning.

Dermed være dog slet ikke sagt, at jeg er en personlig Modstander af Systemskiftets Mænd. Kan dette Systemskifte føre til — hvad der er mit Haab —, at vi faar et stort og kraftigt conservativt Parti (dannet ved Sammenslutning af Højre og Venstre) til Værn mod Socialisterne, der jo alt i Rigsdagen har udtalt, at Ministeriet Deuntzer er det mest »frihedsfjendske Ministerium«, vi endnu har haft, vil Systemskiftet jo kun have bragt et meget stort Gode. Men hvad man maa kræve af Systemskiftets Mænd som overhovedet af alle virkelige »Mænd« er, at de ikke indlader sig paa Fortolkninger, der gaaer stik imod al Sandhed og Logik. Sligt er kun taabeligt og i Længden ikke til Støtte for vedkommende Parti, hvad Fremtiden nok skal vise.

18. Juli. Igaar, d. 17. Juli, vendte Kongen hjem fra sin Udenlandsrejse til Wiesbaden og Gmunden, Gudskelov rask og vel til Mode.

Som altid var der mødt mange Mennesker ved Modtagelsen paa Toldboden, og højt og hjertelig lød Hurraraabene fra »Dannebrog« og Mængden paa Toldboden.

Ved slige Lejligheder føles det noksom, hvor glade alle ere over igjen at have Kongen hjemme.

Efter Modtagelsen besteg Kongen med sin Adjutant den ventende lille Kalechevogn for selv at styre de velkjendte graa Skimler ad Vejen til Bernstorff Slot.

Da jeg idag var til Referat paa Bernstorff kondolerede jeg Hs. Majestæt i Anledning af Søsterens, Hertuginde Friederike af Anhalt-Bernburgs Død.

I Samtalens Løb yttrede Kongen at han var taknemmelig og glad over paa Udrejsen at have faaet Lejlighed til at se og tale med sin »kjære Søster«, »men jeg kunde jo forøvrigt nok skjønne, at det var sidste Gang, vi to Sødskende saas.«

Jeg spurgte, om Hertuginden havde været længe syg.

»Nej, Gudskelov, egentlig slet ikke; det var Alderdomssvækkelse. Hun fik Lov at dø stille og mildt,« svarede Kongen. »Alle viste ogsaa megen smuk og hjertelig Deltagelse ved hendes Bisættelse i Ballenstedt, hvor hun jo har været bosat siden 1834.«

Under Kongens Fraværelse har Kong Edward af England gjennemgaaet en meget alvorlig Operation, hvorom Efterretningen kom som Lyn fra klar Himmel, og som brat kuldkastede alle Kroningsfestlighederne. Nu synes Kong Edward imidlertid at være i virkelig god og fremadskridende Bedring; men det har sikkert været en lang og svær Tid for Dronning Alexandra, der sammen med en Sygeplejerske personlig har taget Del i Kongens Pleje.

Da jeg talte herom med Kongen, fortalte han, at Kong Edward, da Lægerne havde erklæret en Operation for ganske uundgaaelig, skal have svaret: »Nej, ikke før Kroningen er vel overstaaet. Efter den er jeg ganske til D'Herrer Lægers Disposition.«

Imidlertid udviklede Sygdommen sig saaledes, at øjeblikkelig operativ Indgriben var nødvendig. Nu synes der imidlertid virkelig at være Tale om, at Kroningen kan finde Sted mellem d. 8—11. August; men Kongen udtalte sig dog til mig med megen Betænkelighed herom.

Hvad Dronning Alexandra har været for sin Gemal i denne

trange Tid ses nok som af de mange smukke Udtalelser herom i den engelske Presse, og sikkert vil alle Englændere benytte Kroningen til at vise Dronningen deres Hengivenhed og Taknemmelighed.

Nede i »Rosenhaven« (i Slotsparken) er der af Kongen, Kejserinden, Dronning Alexandra, Kong Georg, Hertuginden, Kronprinds Frederik og Prinds Valdemar rejst et meget smukt Mindesmærke for Dronning Louise: en høj, slank Søjle af hvidt Marmor. Marmorblokken, hvoraf Søjlen er hugget, er skænket af Kong Georg og bragt hid fra Grækenland.

Støtten er rejst paa Dronningens Yndlingssted i »Rosenhaven«. Mellem et Mylder af skjønne, duftende Roser staar den og taler sit tyste Sprog om hende, hvis Liv var saa rigt paa Kjærlighed og Omsorg for andre. Jeg havde ikke set den, og Kongen gik ned for at vise mig den. Da vi stod sammen dernede i den skjønne Sommerdag, medens Fuglene kvidrede, og Rosernes Duft fyldte Luften rundt om, talte Kongen med dyb Bevægelse om hende, som han har mistet og om svundne Tiders mange Minder.

24. September. Da jeg idag ankom til Bernstorff Slot, stod Kongen, Kejserinden, Dronning Alexandra m. fl. paa Slotstrappen i Begreb med at kjøre til Bellevue for at modtage den russiske Storfyrstthronfølger Michael og den nyformælede græske Prinds Nicholaus med Gemalinde Storfyrstinde Helena, jeg gik derfor over i Kavalerbygningen for at vente paa Kongens Tilbagekomst. —

Da jeg senere hen mødte til Referatet, fortalte Kongen, at der havde været Vanskeligheder ved Landsætningen i Baad, da Vinden idag er østlig og stærk; men at det forsaavidt var gaaet godt, idet kun Passagererne i en af Baadene havde faaet nogle krappe Søer ind over sig. Herved kom Kongen til at tale om Dronning Alexandra's Ankomst til Toldboden i Fredags og den enorme Regnbyge, der brød løs lige i det

Øjeblik, da Dronningen satte Foden paa Land, og som i faa Sekunder gjennemblødte alle lige til Skindet og bragte fuldstændig Forvirring i hele Modtagelsesprogrammet. Unægtelig er det den mest »vaade« Modtagelse, jeg i alle disse Aar har været med til. Det var, som om alle Himlens Sluser var aabnet, saaledes styrtede Regnen ned!

Forgæves søgte vor gamle, ridderlige Konge, som holdt en Paraply over Dronningen, at faa hende ind i en af de ventende Vogne. Hendes Majestæt vilde — med sin sædvanlige storslaaede Hensynsfuldhed — passere langs Fronten af det opstillede Æreskompagni (Husarer tilfods). De var jo mødt for hendes Skyld, skulde hun saa ikke hilse paa de »brave, danske Soldater«! Saadan er jeg vis paa, Dronningen har tænkt, og Kongen og Dronning Alexandra passerede da ogsaa hele Æreskompagniet tiltrods for den øsende Regn. Først derefter fandt Hjemkørselen Sted. Heldigvis havde hverken Kongen eller nogen anden taget Skade af »Skyllen«, skjøndt den unægtelig var eftertrykkelig.

8. Oktober. Lørdag d. 4. ds. holdt Kongen Revue — heldigvis i stille og solklart Vejr. Det har ellers været ret koldt den sidste Tid — enkelte Dage kun 6° Reaumur, saa der havde været noget Ængstelse ved Tanken om, hvorvidt Kongen vilde kunne taale denne Anstrengelse, som man jo nok kan kalde en Revue for, naar man er 84 Aar; men Gudskelov gik det altsaa godt, og Kongen udtalte sig med Glæde om Troppernes Holdning, som havde været udmærket tiltrods for flere Dages forudgaaende Øvelser.

Efter Referatet hos Kongen var jeg oppe hos Dronning Alexandra og hilste der paa Prindsesse Victoria, der er fulgt med sin Moder hertil. Naturligvis faldt Talen paa de alvorlige Dage, da Kong Edward var saa betænkelig syg.

»Var Kongen ikke blevet opereret den Gang,« yttrede Dronningen, »har Lægerne sagt mig, at han vilde være død paa selve Kroningsdagen. Men han havde jo ogsaa længe lidt forfærdeligt, saa det var paa høje Tid, at Operationen blev foretaget. Det var en frygtelig Tid for Kongen, den

Stakkel. Men nu har han det saa godt, at De kan tænke Dem, at han kan deltage i Jagter!«

Prindsesse Victoria udtalte sin Beundring for, hvad Dronningen havde været for dem alle og da især for Kongen, i hvis Pleje Dronningen utrættelig har deltaget; men Dronningen slog det hen som kun ganske naturligt og selvfølgeligt og fremhævede Lægernes eminente Dygtighed og store Bestemthed i Kurens Forløb, hvoraf sikkert det gode Resultat har været afhængig.

Landsthingsvalgene faldt — som ventet — ikke ud til Fordel for Højre; men Venstres Sejr var dog heller næppe saa stor som ventet. Rigsdagen aabnedes i Mandags (Kongen var ikke tilstede). Istedetfor Professor Matzen valgtes Konferentsraad Hansen til Landsthingets Formand. Ved Afstemningen vil det Parti, »de Otte« give deres Stemme, faa Majoriteten.

Det er iøvrigt glædeligt at mærke, hvorledes Tanken paa Vestindien optager alles Sind. Man kan i denne Tid ikke tale med nogen, uden at Spørgsmaalet om vor fjærne Koloni's Skæbne drøftes, og det skal siges til den danske Nations Ære, at for de allerfleste staar Tanken om at miste Øerne som unational — en Utopi!

11. Oktober. Jeg er i dette Øjeblik kommet hjem efter at have set den verdensberømte franske Skuespillerinde Sarah Bernhardt i »l'Aiglon« (Ørneungen) paa Folketheatret. Trods hendes Ydre, der er saa uheldigt som vel muligt for denne Rolle — Napoleon den Stores unge Søn, Kongen af Rom, — glemte man dette fuldstændigt — hvor utroligt det end lyder — for hendes storslaaede Spil! Sarah Bernhardt *spiller* ikke Komedie: hun *er* den Person, det er givet hende at fremstille. Det er nu anden Gang, jeg har haft den »Oplevelse«, kan det med Rette kaldes, at se denne berømte Kunstnerinde — sikkert Aarhundredets største i *sin* Kunst!

22. Oktober (— en *historisk set glædelig Dag!*) Kongen, Kejserinden og Storfyrstthronfølgeren er igaar flyttet ind til Amalienborg, hvorhen jeg altsaa idag styrede mine Fjed. Kongen havde netop modtaget Telegram fra Dronning Alexandra, der forleden afrejste. Hendes Majestæt var som altid meget bevæget ved Afrejsen fra sit »kære, gamle Hjem«, hvad der ikke er underligt; thi ingen ved jo, hvornaar det er sidste Gang, Dronningen og Kejserinden ser deres Fader og dermed deres elskede Barndomshjem paa den Maade som nu, hvor de endnu sikkert føler sig »som Børn« i Hjemmet!

»Hvorledes er Vejret idag?« spurgte Kongen i Samtalens Løb.

»Ualmindeligt smukt, Deres Majestæt, roligt og stille! Jeg vil kun ønske, at det maa blive en ligesaa »smuk« Dag i Landsthinget idag;« svarede jeg.

»Ja, *det* har De saamænd *Ret* i!« svarede Kongen med en Inderlighed, der noksom viste, hvormeget Vestindiens Bevarelse ligger ham paa Hjerte. Jeg kunde meddele Hs. Majestæt, at jeg forleden havde truffet Landsthingets nye Formand, Konferensraad Hansen, og at han, der forøvrigt er stemt mod Salget, havde yttret, at det selv nu saa nær ved Afgjørelsen var umuligt at sige, hvorledes Resultatet vilde stille sig. Den Mulighed kunde jo nemlig tænkes, at Flere vilde svare: »Stemmer ikke!« hvilket vilde gjøre Sagens Resultat usikkert; men paa den anden Side vil Sagen blive forkastet med 1 Stemmes Majoritet.

Maatte det ske!

Kl. 5 Eftermiddag spredtes Byen over Løbesedler:

»Landsthinget har forkastet den Vestindiske Traktat.

Øerne bliver altsaa ikke solgt!«

Løbesedlerne rives bort, — overalt høres kun Glæde og Taknemmelighed over Resultatet. Man føler det, som var man befriet for et langt, uhyggeligt Mareridt. I mit Hjem glædede vi os alle inderligt ved Efterretningen; men min Glæde var dog først og fremmest paa Kong Christians Vegne. Sikkert var han nu glad, vor kjære Konge; og hvor godt forstaar man det ikke! I 1864 mistede vi Hertugdømmerne

— og saa nu at skulle have mistet Vestindien! Gudskelov! *derfor* blev Kongen dog skaanet.

»End Dannebrogs forrevne Flig
kan over Nordens Fremtid rig
slaa ud sin røde Fold«.

(H. Ibsen).

Var Vestindien blevet solgt, var det blevet en stor »Rift« i vort skjønne Banner!

Kl: 7 Taffel. Almindelig Feststemning og Glæde! Frøken Oxholm fortalte mig, at Kongen havde grædt af Glæde, da Budskabet om Øernes Bevarelse bragtes ham! Glæden har Kongen jo sikkert ret kunnet dele med sin »kjære Datter«, Kejserinden, der som sit Fædrelands trofaste Datter vilde have følt Salget af Øerne dybt og smerteligt.

Mellem os — Herrer og Damer — var naturligvis den glædelige Begivenhed Samtaleemnet, medens der ventedes paa de Kongelige.

Saa traadte Kongen ind med Kejserinden, Prinds Valdemar og Prindsesse Marie.

Hvor saa de alle glade ud! der laa som et Solskin over Ansigterne.

Jeg mindes aldrig at have set Kongen saa glad!

Man gik tilbords til den idag dobbelt festlig og stemningsfuldt-lydende Ouverture til »Elverhøj«, spillet af det russiske Kejserskibs Musikkorps. Kongen nikker i Takt til Musikken; hans smukke, blaa Øjne lyser af Glæde; ogsaa Kejserinden ser gladere ud, end jeg længe mindes i disse sidste Aar.

Storfyrstthronfølgeren har desværre været meget upasselig i flere Dage af en Forkølelse, saaledes at han har maattet holde Sengen. Jeg talte med hans ledsagende Kavaler: Oberst Daschkoff om, i hvor høj Grad Storfyrstthronfølgeren i det Ydre minder om sin Fader, Alexander III, i Modsætning til Czaren, som jo egentlig ikke minder om nogen af sine Forældre.

Storfyrstthronfølgeren skal, efter Oberstens Sigende være

en godt begavet, ung Mand, som har megen Interesse for sine militære Studier. Faar Czaren ingen Sønner, vil det blive *ham,* som bestiger sine Fædres, Romannowernes Throne!

»Berlingske Tidende« meddeler iaften, at det i et Ministerraad, der er bleven afholdt umiddelbart efter Vestindie-Traktatens Forkastelse i Landsthinget, er blevet enstemmigt vedtaget, at Ministeriet ikke finder Anledning til at indgive sin Demission i Anledning af Salgstraktatens Forkastelse i Landsthinget. Denne Beslutning stemmer næppe ganske med et Parlamentarisme-Ministeriums Principper! Ministeriet kunde jo ogsaa have forsøgt Landsthingets Opløsning, men har sikkert af gode Grunde undladt at prøve denne Udvej. Resultatet er altsaa: *Vi beholder Vestindien,* og vi beholder ogsaa Ministeriet Deuntzer. *Det første* maa *vi være meget glade for;* det andet maa Ministeriet selv være glade for; men det vil næppe gavne dets Prestige — særlig overfor Socialdemokraterne, der sikkert ikke vil lade nogen ministeriel Blottelse ubenyttet, men attakere deres fingerede Allierede, Venstre, som var det inkarnerede Højremænd fra Provisoriets Kampdage.

Ja, tempora mutantur et nos in iis mutandum.

Efter Taflet i det Kgl. Theater, hvor jeg glædede mig over Herolds herlige Sang og fortrinlige Spil i »Carmen«.

5. November. Idag slutter Aktietegningen til det nydannede »Vestindiske Kompagni«, hvortil ogsaa Kongen har givet et større Bidrag. Aabenbart er det Kongen kjært paa denne Maade personlig at vise sin Glæde over Øernes Bevarelse.

For mit eget Vedkommende mindes jeg ikke at have udført et mig mere kjærkomment Ærinde end det: at overbringe Hs. Majestæts Ordre til »Handelsbanken«. Den blev da ogsaa modtaget med stor Glæde og fuld Honnør.

Om de paaregnede 4 Millioner vil blive tegnede er maaske

tvivlsomt; men at Kapitalen i hvert Fald vil blive stor nok til, at Kompagniet kan arbejde med fuld Kraft er vistnok givet.

(I Foraaret, da Rigsdagen sluttedes, vilde jeg have holdt 100 mod 1 paa, at vi havde mistet de Vestindiske Øer!

Det er dog rart, at man stundom ogsaa kan skuffes i de *daarlige* Forventninger!)

Hans Majestæt har yderligere givet 2000 Kroner til »Comitéen for nødlidende Svenskere«, som paa Grund af en ualmindelig svær Misvæxt ser dens Existens truet.

Ogsaa her i Danmark spaaede man i Juni og i Juli en slet Høst; men trods alle Spaadomme og trods den ualmindelige regnfulde Sommer er det dog bleven en Middelhøst!

Atter et Exempel paa Skuffelse i *daarlige* Forventninger. Facit: »Mennesket spaa'r, men *Gud* raa'r,« — — heldigvis! Taffel Kl: 7.

Talte efter Taflet om Kongens Helbredstilstand, som i de sidste Dage har været mindre god. »Men Kongen har dog redet idag!« bemærkede Hnds. Majestæt, »og det maa dog betragtes som et godt Tegn!«

Kejserinden udtalte sin Glæde over, at Storfyrstthronfølgeren nu atter er ganske rask, saaledes at han idag kunde være med ved Taflet.

Man mærker tydeligt, hvilket ualmindelig smukt Forhold der er mellem Moder og Søn, hvorom den russiske Læge, Dr. Lang netop ved Taflet havde udtalt sig. Han omtalte den unge Storfyrste som en ualmindelig trofast og rettænkende Karakter, ligesom han stedse foretrækker sin Moders Selskab for alle andres, hvad der jo kun kan være et godt Vidnesbyrd for saa ung en Mand. Dr. Lang udtalte, at Storfyrsten foruden sine militære Studier, som han med virkelig Interesse og Dygtighed helligede sig, var meget musikalsk og spillede smukt paa Fortepiano.

Dr. Langs Udtalelser glædede mig meget især for Kejserindens Skyld; thi det kan enhver se, at der er et smukt Forhold mellem denne Moder og Søn. En af de første Dage

afrejser Storfyrstthronfølgeren til Krim, hvor Kejserparret for Tiden opholder sig.

19. November. Efter Referatet hos Kongen oppe hos Kejserinden, som ønskede at give nærmere Bestemmelser angaaende den Buste af Kejser Alexander III, der med Hnds. Majestæts Tilladelse vil blive rejst i Fredensborg. Talen var om, *hvor* Busten skulde anbringes, og Kejserinden sagde i Tilslutning hertil: »De ved nok, naar man kommer nede fra Søen og gaar ad Alleen (Sukkenes Alle), saa kommer man op ad en Bakke, og lige ovenover den staar en meget lang Bænk. Der holdt Kejseren altid saa meget af at sidde!« Kejserinden tav, — det skælvede i hendes Ansigt ved de mange Minder, der sikkert i dette Øjeblik lod Savnet føles endnu stærkere. Ja, stakkels Kejserinde Dagmar! hvor sørgeligt, at hun saa tidlig skulde miste ham, som uden Tvivl var hende en Husbond efter hendes Hjerte, ligesom hun var *hans* »Hjertes Hustru«. Hvor mindes jeg tydeligt de To, naar de stod ved hinandens Side nede paa Fredensborg Slot, et sjældent smukt og stadseligt Par!

Han var Danmark *god*, »Danmarks Kejser«, som han kaldtes; men hvem andre end *Kejserinde Dagmar* skyldte vi hans varme Følelser overfor vort lille Land og Folk?

Endnu er det en ganske uforstaaeligt, at denne ualmindelig kraftige, tilsyneladende saa sunde og raske Skikkelse, mange Aar førend det efter *Naturens* Orden kunde ventes, skulde saa brat rammes af Sygdom og Død!

Utvivlsomt har Kejserinden spillet en stor Rolle i Kejserens Politik — ogsaa udadtil.

Ogsaa i den Retning er hun sin kloge Moders Datter. Begge har de sikkert overfor deres Gemal spillet den største Rolle, men uden at Omverdenen har haft Øje derfor. *Sjældent* er det at træffe Mennesker, der som vor Dronning Louise og Kejserinde Dagmar ikke ønskede at *vise* den Magt og Indflydelse, de i Virkeligheden udøvede.

Ikke at falde for denne Fristelse, — som menneskelig set ligger saa nær, — viser just den sande Klogskab; men dertil

kræves jo ogsaa en Selvfornægtelse, som kun de Færreste er i Besiddelse af.

27. November. Det var igaar Kejserindens Fødselsdag, men først idag fejres den »russiske Fødselsdag«, idet den russiske Tidsregning jo er forskellig fra vor, og Kejserinden var derfor i Formiddag i den russiske Kirke i Bredgade. Det er overhovedet en smuk Skik — nok værd til Efterfølgelse, — at Fødselsdag og Navnedag helliges ved Taksigelsesbesøg i Kirken.

Taffel Kl: 7. Frøken Bluhme, som jeg havde tilbords, fortalte om et meget morsomt Brev, som var i hendes Eje, og som hendes Far, daværende Conseilspræsident Bluhme, havde modtaget fra Frederik VII. Bl. a. skrev Frederik VII til Conseilspræsidenten: »Send Rigsdagen hjem. Jeg er ked af at høre paa dens Vrøvl. Fanden skulde give dem Middagsmad«.

Om sin Fader fortalte Frøken Bluhme yderligere, at han, der i 1864 var meget syg, en Dag fik Besøg af Monrad, der efter mange og lange Overtalelser tilslut fik overtalt ham til at paatage sig Dannelsen af det nye Ministerium.

»Han (Monrad) sagde bl. a. til min Fader,« vedblev Frøken Bluhme, »at han var den eneste, der kunde gøre det. Jeg mindes tydeligt, at jeg næste Dag kjørte med Fader til Amalienborg; men han var allerede den Gang saa syg, at han aldrig burde have givet efter for Monrads Overtalelser. Fader gjorde det sikkert ogsaa kun, fordi han mente endnu at kunne gjøre Gavn ved at danne Ministeriet.

Flere Aar efter, da jeg var Hofdame hos Arveprindsesse Caroline, blev Monrad en Dag præsenteret for mig.

»Er De i Familie med vor store Bluhme?« spurgte han.

»Jo, temmelig nær; jeg er hans Datter,« svarede jeg.

»Det var morsomt, vi fik ham til Conseilspræsident,« vedblev han.

»Men saa sagde jeg ham rigtignok, at jeg fandt det alt andet end »morsomt«, at Far, syg og medtaget som han var, i 1864 havde givet efter for hans (Monrads) Anmodning, som

han jo aabenbart havde burdet afslaaet. Thi jeg kan med Sandhed sige, at det virkelig blev Anledningen til Faders Død.«

Om det ensformige Liv som Hofdame hos Arveprindsessen fortalte hun med meget Lune. »Men har De aldrig set Prindsessen?«

»Nej, aldrig saa nær ved, at jeg kan have nogen Mening om Arveprindsessens Ydre. Jeg har naturligvis ofte set Prindsessen sidde ved Vinduet i Palaiset i Bredgade; men de store Kapper, Damerne den Gang bar paa Hovedet, forhindrede en i at danne sig et virkeligt Skjøn over Ansigtet.«

»Ja, stakkels Prindsesse Caroline var jo frygtelig vansiret ved de Brandsaar, hun havde paadraget sig ved Uforsigtighed under Paaklædningen. Hun var forøvrig et ualmindeligt godt Menneske — og flittig. Altid havde hun et eller andet Haandarbejde for.«

I en Række af Aar plejede Prindsesse Caroline at tilbringe en længere Tid hos Enkedronning Caroline Amalie paa Sorgenfri; men de to Damer, der i flere Henseender var saa forskellige, sympathiserede ikke i Længden, og disse Sommerophold hørte derfor op af sig selv.

4. December. Kejserinden rejste igaar, — saa nu er den sidste af Kongens Sommergjæster »fløjet bort«; men forhaabentlig kommer jo atter en 8. April og en Eftersommer, hvor hele den Kongelige Slægt atter kan samles, — vil Gud! raske og glade.

Taffel Kl: 6½. Ved Bordet faldt Talen paa Kejserindens elskværdige Kabinetssekretær Grev Koutousoff. Blandt andre Færdigheder skriver han meget smukke Digte. Kongen spurgte, om jeg havde læst disse.

»Jo, Deres Majestæt, oversat paa Tysk.«

Om jeg syntes om dem? »Udmærket. De er skrevet meget tiltalende i den alvorlige og dystre Stemning, som er særegen for russisk Poesi, og vidner om et fint, poetisk Gemyt.«

Det omtaltes, at hans store Navne, Feltmarschal Koutou-

soff var Napoleons værdige Modstander paa Ruslands Snemarker. I Tolstoys »Krig og Fred« skildres Feltmarschallen meget levende. Kabinetssekretæren har ikke saa faa Karaktertræk tilfælles med sin store Forfader; thi han er — ligesom denne — en rolig og besindig Character, der aldrig handler uden først at tænke, og som derfor altid handler klogt.

Frøken Oxholm, der var Hs. Majestæts Borddame, havde for nylig læst en Bog imod Dødsstraffen og var, sagde hun, næsten bleven stemt imod denne Strafs Anvendelse. Selvfølgelig kan man ikke være en Beundrer af Dødsstraffen, der *er* et Onde; men af to Onder vælger man det mindste. Mordernaturernes Tilbøjelighed til at terrorisere den øvrige Menneskehed og den Bestialitet, hvormed de som oftest udfører deres Forbrydelse, medfører et endnu større Onde for den almene Sikkerhed, og:

»Øvrigheden bærer ikke Sværdet forgæves«.

En Øvrighed skulde man dog synes først og fremmest er til for at forsvare de lovlydige Borgere — for ikke at tale om de uskyldige Børn!

10. December. »Der gaar i denne Tid ligesom en Epidemi hen over Kjøbenhavn — en Epidemi langt sørgeligere, end om det var en Sygdom, der hærgede Hjemmene. Fallitter, Selvmord, pludselige Afrejser til ukendte Bestemmelsessteder af Mænd med kendte Navne, som man har stolet paa, troet paa Dagen før! Grunden til disse sørgelige Forhold maa sikkert søges i Nutidsmenneskets Higen efter med eet Slag at ville være rige og paa samme Menneskers Mangel paa Evne til at sætte Tæring efter Næring. I Klædedragt, Mad og Drikke, i Boligforhold, i hele den Maade, Selskabeligheden foregaar paa, er der en Luxus, der før eller senere »knækker Halsen« paa mange af dem, der ved en forstandig Levevis kunde og *burde* have beredt sig og sine et lykkeligt Liv indenfor Hjemmets Vægge.

Er det Mændene eller Kvinderne, som bærer Skylden?

Mon man ikke kan være enige om, at i det hele og store

har de ikke noget at lade hinanden høre. Men forfærdeligt maa det være for de Hjem, som rammes paa denne Maade.

I en stor Sorg, sendt af Gud, kan der gjemmes en stor Velsignelse; men Sorg og Skam, som Menneskene selv bringer over sig og sine Paarørende, — — hvor forfærdeligt maa det ikke være!

Gud bevare i sin Naade alle ens Kjære fra nogensinde at falde for den Slags Fristelser.

31. December. Nytaarsaftens-Taffel Kl: $6^1/_2$. Prinds Hans er i disse Dage vendt hjem fra Itzehoe, hvor han har besøgt Broderen, Prinds Julius, der er angrebet af Podagra og sikkert er temmelig syg. Kongen var derfor noget alvorlig i Formiddags ved Referatet. Det er jo hellerikke saa længe siden, Kongen mistede en Søster; snart kan Kong Christian blive alene tilbage af det Slægtled.

Inden Hs. Majestæt trak sig tilbage, ønskede han os alle hver især et godt og lykkeligt Nyaar, hvilket vi alle af vort fulde Hjærte ogsaa tilønskede vor kjære Konge.

Ja, Gud bevare endnu en Stund Kong Christian! Tungt vil det blive engang at høre Kirkeklokkerne ringe over vor *kjære* Konge.

Men hvo ved! maaske bliver det os yngre, som gaar først bort. Ingen kender Dagen og Timen, da vi skal kaldes frem til Regnskab for Vor Herre og Dommer. Er der derfor nogen anden i hele den vide Verden at klynge sig til end Ham, der gav sit Liv for os, og som alene kan bevare vort *Liv* — selv igjennem Døden? Hvem andre end Ham skulde vi klynge os til med alle vort Jordelivs Sorger og Bekymringer, — med det, som tynger os haardest af alt: vor Synd?

Ingen anden — nej, *ingen anden!*

Prøv ikke paa at støtte dig til andre Støttestave end *Korset*. *Det alene* kan bære dine Synders Vægt.

»Vel *dig*, som gik med ham i Livets Trængsler,
for dig gaar Dødens Port paa lette Hængsler.
Vel *mig*, om Stav jeg kan af Korset skjære,
da gaar jeg let, hvor Vejene er svære.«

(Chr. Ricardt.)

1903

1. Januar, Nytaarsdag, var der som sædvanlig $12^1/_4$ Cour i »Christian IX's Palais«, hvor Kongen omgivet af hele den Kongelige Familie modtog alle de ved Hofferne ansatte Damer og Herrer, Ministrene og Rigsdagens Formænd, den kommanderende General og Admiral, Overpræsidenten, Politidirektøren, Sjællands Biskop og Stiftsamtmanden samt Højesterets Justitiarius.

Kl: 6 straalede den smukke Spisesal i Christian VII's Palais i Glandsen fra de prægtige store, elektriske Prismekroner, og Bordet lyste af Sølv, Krystal og skønne, duftende Blomster. Ingen af den her tilstedeværende store Kongelige Slægt manglede i Kredsen om »min højtelskede Fader«, som Kronprindsen smukt udtrykte sig i sin Nytaarstale til Kongen. Musikken brusede, — det nye Aar begyndte under de bedste Auspicier, saavidt vi Mennesker da kan se.

28. Januar. Da jeg idag kom ind i Soveværelset, stod der — som jeg først antog — et Par grevelige Jægere i graa Dragter. Min Antagelse viste sig at være fejl, idet de præcenterede sig som to Infantericapitainer iført de nye Uniformer, der formentlig altsaa nu vil blive reglementeret.

Lidt efter arriverede Krigsminister Madsen, der for Majestæten skulde præsentere de to »levende Modeller« for den nye Uniform. Smuk kan man ikke sige den er, men mulig meget praktisk. Det vil jo nu vise sig. Hovedhensynet, at disse nye Uniformer forhaabentlig vil spare mangen brav, dansk Soldats Liv, bør jo forsone en med Forandringen, som vi ældre Officerer vel nok vil have vanskeligt i at vænne os til.

Jeg har ofte før hørt doceret, at man i Militæretaten har været af den Anskuelse, at jo pynteligere Soldaten er klædt, desto mere soldatermæssigt vil han føle sig og derfor ogsaa opføre sig.

At denne Anskuelse altsaa *ikke* passer, maa man haabe.

4. Marts. Hertugen og Hertuginden med Prindsesserne Alexandra og Olga ankom i Lørdags og antages at ville blive Kongens Fødselsdag over — ihvertfald Hertuginden og de to Døttre. Efter Taflet idag tog Kongen i Theatret med Hertuginden, og Hertugen bad derfor os Herrer over til sig, hvor Conversationen snart gik livlig, medens man nød de fine Cigarer, Hertugen altid byder sine Gæster.

Talen faldt bl. a. paa den Mærkværdighed, at Hertugen og Kejser Wilhelm er fælles om visse hannoveranske Slotte, idet Hertugen er Ejer af nogle af Værelserne — Kejseren af andre i det samme Slot! Det samme er Tilfældet med et Stutteri, et Bibliothek m. m.

Hertugen forklarer nærmere Grunden til denne besynderlige Ordning, som er den, at mange af de Ejendomme etc., som havde tilhørt Hertugens Fader, Kong Georg af Hannover, blev af Preussen efter 1866 betragtet som værende Statsejendom, og trods energisk Protest var Resultatet blevet denne mærkværdige Ordning.

I Byen Celle i Hannover henlevede den ulykkelige Dronning Caroline Mathilde jo som bekendt sine sidste Aar. I et af de Værelser, Dronningen havde beboet paa Slottet, havde hun med en Diamant indridset et Vers. Denne Rude var imidlertid en skjønne Dag — — skaaret ud! og det blev almindeligt sagt, at en preussisk Officer, som i Krigen 1866 var indkvarteret i Celle og netop beboede det af Dronningen i sin Tid som Soveværelse benyttede Gemak, havde skaaret Ruden med den historiske Indskrift ud!

11. Marts. Desværre er der idag fra Gmunden kommet Meddelelse om, at en af de unge Prindser er blevet angrebet af Mæslinger; saaledes at alle Hertugens afrejser en af de første Dage! Sikkert en lige stor Skuffelse for Kongen som for Hertuginden, der begge har glædet sig til et længere Samvær. — — I Bladene læses der Rygter om, at Kejser Wilhelm i nær Premtid vil gæste Kong Christian! men samtidig dementeres disse Rygter fra Berlin og Gmunden via Wien. Kunde være ganske interessant at se »Hans Preus-

siske Majestæt«, som jeg sidst havde den Ære at blive præsenteret for i 1888, da han besøgte den »Store-Nordiske-Udstilling« ledsaget af den unge Herbert Bismarck, som unægtelig ikke mindede om sin store Fader og ikke gjorde noget sympathetisk Indtryk.

25. Marts. Kejserinden ankom i Torsdags. En Glæde for Kongen efter Hertugindens bratte Afrejse.

Heldigvis forløber »Mæslingerne« i Gmunden godt, skal nu blot Sygdommen ikke smitte alle de andre Søskende; men ihvertfald er det naturligvis en stor Beroligelse for Hertuginden selv at kunne være om Børnene i denne Tid.

Mærkelig nok meddeles i Bladene, at den tyske Kronprinds, som f. T. opholder sig i Ægypten, ogsaa ligger syg af Mæslinger.

Ved Taflet fortælles, at Kejser Wilhelm vil komme med »stort Følge«. Besøget vil vare fra 2.—4. April. Kejseren vil faa attacheret General Hedemann, Commandør Caroc og Kapitain Gruth.

Militær er rekvireret fra Helsingør, idet Tropperne ved Modtagelsen skal danne Spalier fra Toldboden til Amalienborg, — dog kun 1 Geled, efter Krigsminister Madsens Forslag.

7. April. Kejser Wilhelms Besøg her ved Hoffet fra Torsdag d. 2. ds. Kl: 5 Eftermiddag til Søndag Aften d. 5te Kl: 9 er nu endt.

De fleste Blade har jo bragt detaillerede Beretninger angaaende alt, hvad der under et saadant Besøg kommer til Udenforstaaendes Kundskab. Jeg skal derfor kun tilføje, at naar Kejseren paa Billederne fremstilles som en alvorlig Mand med et nærmest barsk Ydre, passer det ikke med det Billede, *de* fik Indtryk af, som paa nært Hold saa og talte med Kejseren.

Ingen vilde i denne jævne, smilende Herre med det i alle Maader lidet distingverede Ydre ane »en Kejser« — mindst »der Kaiser«!

Kejser Wilhelm var mod alle uden Undtagelse Elskværdigheden og Forekommenheden selv.

Imidlertid siges der om ham, at han i Tyskland ikke er at stole paa overfor sine Omgivelser, saaledes at den, der idag soler sig i hans Naade, den næste Dag kan vente at blive behandlet som værende i højeste Unaade et Karaktertræk, der jo ikke plejer at være i Faveur af Vedkommende. Kejserens Udtalelser baade ved Galataflet d. 2. og ved Afrejsen havde — forekommer det i det mindste mig — dog næppe behøvet at fremkomme i — hvad skal jeg sige — saa »ydmyge« Udtryk. Ogsaa uden disse havde de været tilstrækkeligt høflige og venlige. Enfin! det bliver jo altid *dens* Sag, som udtaler Ordene, ogsaa at *svare* dertil. Os kan det jo ikke skade, — tværtimod maa man haabe, at dette Kejserbesøg, som fortrinsvis kun var en høflig Genvisit efter vor Kronprinds' Besøg i Berlin, ihvert Fald for en Tid maa faa en vis Betydning for og Indflydelse paa Tysklands Optræden overfor de Danske i Nordslesvig. Man skulde dog synes, at de Styrende i Slesvig blot ved at læse de Udtalelser, Kejseren lod falde under sit Besøg her ved Hoffet, vilde blive mere hensynsfulde i deres Optræden overfor de danske Undersaatter.

Nous verrons!

Jeg sad ved Galataflet ved Siden af en af Kejserens Kavalerer, som ofte havde været Fyrst Bismarcks Gæst, ogsaa efter dennes Afskedigelse som Rigskansler. »Han var de første Aar meget bitter og tilgav sikkert aldrig Kejseren,« udtalte denne Herre, som iøvrigt lovpriste »Jærnkansleren« som en udmærket Familiefader, en fortrinlig Vært, i Besiddelse af »Mutterwitz« og en stor Ynder af Tobak, hvad der jo alt er noksom kendt fra den omfattende Bismarck-Litteratur, hvorfra man sikkert kan danne sig et træffende Billede af ham, der engang var »Jærnkansleren«, men nu kun er »Støv«!

»Bismarcks Sønner vil aldrig komme til at spille nogen Rolle ud over den, de agerede, medens Faderen var ved Magten. De savner alle Faderens Kapacitet,« udtalte samme Hofkavaler. Jeg bemærkede, at jeg i 1888 som Kontorchef ved

den »Store Nordiske Kunstudstilling« i Kjøbenhavn under et Besøg, Kejser Wilhelm da aflagde her ledsaget bl. a. af Herbert Bismarck, havde haft Lejlighed til at lægge Mærke til den besynderlig beskyttende, næsten arrogante Maade, hvorpaa denne Herre optraadte overfor sin Monark: som en flere Aar ældre, i Livet prøvet Raadgiver og nær-staaende »Ven«. Den tyske Herre trak paa Skulderen: »Ach ja —!« Men let maa det jo hellerikke altid være at være en stor Mands Søn og derved tvinges ind i en Stilling, som man ikke er voksen og under andre Forhold aldrig vilde have aspireret til.

— — — —

Mange Audienssøgende i Forgemakket idag, bl. a. Marineminister Jøhncke. Det var en Ynk at se den fordum livlige og spændstige Mand nu efter ca. 6 Maaneders Sygeleje møjsommelig slæbe sig afsted ved Hjælp af to Stokke.

Endvidere var tilstede Krigsministeren Madsen og Indenrigsminister Sørensen foruden flere andre.

Saa traadte Excellencen Estrup ind. Tiltrods for at Estrup konverserede livligt, blev Stemningen dog aabenbart trykket mellem de nu styrende Excellencer. Man mærkede noksom, at Tilstanden mellem de Tilstedeværende var status quo.

Hofmarschal Oxholm, som ogsaa var tilstede, fortalte, at han en Dag under Kejser Wilhelms Besøg, traf denne i Christian VII's Palais, just tilbagevendt fra en af sine mange smaa Udflugter.

Ved Synet af Oxholm stillede Kejseren sig ret med Haanden til Huen og afgav følgende militæriske Melding: »Wilhelm, Kaiser von Deutschland, meldet sich zurück nach dem Palais Seiner Majestät der König von Dänemark!« alt selvfølgelig med livlig Venlighed.

Taffel $6^1/_2$. Sad ved Siden af Kommandør Bardenfleth, som fortalte, at Kejser Wilhelm, hvem B. jo havde været attacheret, havde udtalt, at man ved det tyske Hof bestemt antog, at Fyrst Bismarck i sin Tid havde haft Planer om at støde Hohenzollerne fra Thronen for selv at indtage Pladsen. Utænkeligt er det vel ikke. Ihvert Fald forstaar man saa bedre, at den unge Kejser saa brat skilte sig af med den

gamle, prøvede Statsmand. Iøvrigt ligger det jo nær, at slige Formodninger kan opstaa. Lignende Rygter verserede bl. a. under Richelieu's Styrelse i Frankrig.

Efter Taflet kom Dronning Alexandra hen til mig, og Talen faldt bl. a. paa Kejserens Besøg her.

»Jeg kender ham jo, fra han var ganske lille,« yttrede Dronningen, »han minder meget om sin Mor — er ligesaa rastløs som hun, — springer i Konversation fra det ene Emne til det andet. Der var jo forøvrigt et grumme sørgeligt Forhold mellem den Moder og Søn. Som Barn *skulde* han altid, naar han var med ved Taflet, lægge sin lamme Haand paa Bordet, — det var meget vanskeligt for ham, da den altid gled ned igjen.

Nu bruger han altid ved Maaltiderne en Kniv, der ogsaa er indrettet som Gaffel.«

Imorgen glæder — tror jeg med Sandhed at kunne sige — hele det danske Folk sig til at fejre vor inderlig kjære Konges 85 Aars Fødselsdag. Vorherre bevare ham endnu en god Stund for Danmark og for os alle!

15. April. Traf i Audientsgemakket 3 græske Officerer, der for Tiden er paa Besøg her i Landet. De har gjort 1 Aars Tjeneste ved et preussisk Regiment, og en af dem fortalte, at Kejser Wilhelm efter nogle Divisionsøvelser i Nærheden af Berlin i samtlige Officerers Nærværelse kritiserede en gammel og fra Krigene meget bekjendt og udmærket renommeret Generals Manøvrer saa skarpt og skaanselsløst, at Generalen umiddelbart efter sin Hjemkomst indgav Begjæring om Afsked, der ogsaa tilstodes ham. I Tilslutning hertil fortaltes om en anden ligesaa besynderlig Kritik ved en militær Øvelse kort Tid efter Kejserens Thronbestigelse, da Kejseren altsaa var en meget ung Mand; men desuagtet faldt Ordene saa skarpt og myndigt, som kom de fra en Napoleon den Store!

Det virkede komisk — og var ikke klogt gjort.

22. April. I Søndags, d. 19de blev det med eet en forfærdelig Snestorm. Hele Dagen stod Himmel og Jord i eet,

som man siger: I kort Tid blev alle Telegraflinier afbrudt, og Tog sad fast overalt her paa Sjælland; idet Snestormen kun har raset over Sjælland og Lolland-Falster — men slet ikke i Jylland og Fyn.

Gaderne her i Byen er blokerede af høje Snedriver som ved Juletid.

Forinden denne uventede »Vinter« var Foraaret godt i Gang, og enkelte Buske stod alt grønne. De har forhaabentlig ingen Skade taget; thi paa denne Aarstid faar Solen hurtig Magt med Sneen, og vore herlige, smaa Sangfugle, som alt var vendt tilbage hertil fra »Ægyptens Kødgryder«, synes heldigvis hellerikke at have lidt noget under Snestormen. Kun Pløret er enormt allevegne.

I Anledning af 9de Bataillons 200 Aars Jubilæum (i Lørdags i Aalborg) giver Kongen hver af Invaliderne fra 1864 en Pengegave. Kongens Kærlighed til og Interesse for »mine brave, gamle Soldater« fornægter sig aldrig. — —

Taffel Kl. 6½. Den russiske og engelske Legation inviterede, samt Prinds Valdemar med Sønner og Prinds Christian og Prindsesse Alexandrine. Kronprindsens og Prindsesse Marie er for Tiden i Udlandet.

Imorgen rejser desværre Kejserinden og Dronningen. Saa bliver Kongen atter alene paa Amalienborg. Det er altid en stor Overgang; men forhaabentlig samles om kun 4 Maaneder atter hele Slægten om vor kjære, gamle Konge — og vel denne Gang atter paa Fredensborg Slot.

Prinds Carl, som kom hertil fra England med Dronning Alexandra, følger med tilbage. Prindsesse Maud har desværre skrantet meget disse sidste Aar og var af Lægerne forbudt paa denne tidlige Aarstid at foretage Sørejsen hertil. »Min Datter var helt ude af sig selv, da vi rejste,« sagde Dronningen, da Hendes Majestæt efter Taflet under Couren talte med Oxholm og mig, »jeg maatte jo trøste hende med, at vi da kom tilbage. Det er ikke let, naar man er ung, at skulle tage saa mange Hensyn til sit Helbred.«

29. Juli. I Lørdags vendte Kongen tilbage fra sin Rejse i Wiesbaden og Gmunden.

Kun sørgelig, at Kongens Broder, Prinds Julius, som længe havde været syg og sengeliggende, var afgaaet ved Døden den 1ste Juni i Itzehoe, hvor Kongen havde besøgt ham kort Tid forinden.

Forøvrigt har følgende Begivenheder fundet Sted under Kongens Fraværelse: Natten mellem 10—11. Juni fandt det frygtelige Mord af Kong Alexander og Dronning Draga Sted i Belgrad, idet nogle sammensvorne Officerer trængte ind til Kongeparret og paa en oprørende Maade myrdede dem.

(Alexander I var som bekendt Søn af Milan I og Dronning Nathalie og besteg 1889 Thronen efter sin Faders Abdication. Han var meget upopulær i Hæren og forbedrede ikke sin Popularitet ved Aar 1900 at ægte Fru Draga Maschin, som havde et daarligt Rygte.)

5. August. Kongen var idag meget optaget af den alvorlige Ulykke, som igaar kunde have indtruffet under Prindsesse Louises (Schamburg-Lippe) Badning i Sundet.

Prindsessen, som for Tiden er her i Besøg, vilde igaar, som hun hver Dag plejer, svømme ud fra Badehuset, men var kommet for langt ud i Strømmen og kæmpede nu forgæves for at naa tilbage til Badehuset.

En Lakaj hørte hendes Raab om Hjælp, løb resolut ud paa Badebroen, sprang ud og frelste næst Guds Hjælp vor kjære Prindsesse.

Hvor forfærdelig havde det ikke været, om Prindsessen var kommet af Dage under sit Besøg her i Hjemmet.

Selv skriver Prindsessen til mig som Svar paa et Brev, jeg i ovenstaaende Anledning havde tilskrevet hende:

»Jeg beder Dem og Deres Familie modtage min hjerteligste Tak for Deres venlige Deltagelse; hvilken en Guds Lykke, at det gik som det gjorde. Man føler ret i saadant et Øjeblik, at Han staar os bi, og at uden Hans Hjælp formaaer vi intet — — —.«

Ja, det er sandt. Det føler vi alle, som blot een Gang har

været i en Fare eller Nød, hvoraf vi kun ved Guds direkte Indgriben er bleven udfriet.

Jeg har senere selv talt med Prindsessens Redningsmand, som udtalte: »Det havde nær knebet for mig; thi selv om jeg i de unge Aar var en god Svømmer, har jeg i de senere Aar ikke haft Lejlighed til videre Træning. Og jeg fik kun liige Tid til at kaste Frakken, inden jeg sprang i. Det var i sidste Øjeblik, jeg naaede Prindsessen, som, selv om hun er en god Svømmer, ikke kunde klare sig i den stærke Strøm. Men jeg kender det godt fra mig selv, at man, naar man svømmer ud, glemmer at tænke paa Tilbagevejen.«

Det var i Sandhed en Guds Lykke, at denne behjertede og dygtige Svømmer netop skulde være til Stede i dette Øjeblik.

Prindsesse Thyra fortalte mig senere, hvor »frygtelig« det havde været for hende at staa paa Badebroen hin Dag ude af Stand til at kunne gjøre nogetsomhelst for at frelse sin Søster. Vejret var koldt, og Vandet kun 9^0, saa egentlig havde de slet ikke tænkt at ville bade, og Prindsesse Louise var kun svømmet ud for at bjerge et lille Skib, som et af Børnene havde sat i Vandet, og som af den stærke Vind var ført temmelig langt ud. Prindsessen befandt sig dog nogenlunde vel, saaledes at hun kunde gaa tilbage til Slottet, og først her, efter den voldsomme Spænding og Angest var forbi, besvimede hun og maatte gaa til Sengs.

Gud ske Lov at vor kjære Prindsesse nu atter er fuldstændig kommet sig, og inderlig taknemmelig er sikkert alle hendes Kjære for denne — — i Sandhed mirakuløse Redning.

2. September. Sammen med Prinds Carl og Oberst Løvenfeldt kørte jeg til Fredensborg, hvortil Residensen de sidste Dage i August er blevet forlagt paa Grund af de mange Kongelige Besøgende, som i den nærmeste Tid ventes at ville ankomme hertil.

Jeg spurgte Prinds Carl, hvorledes Prindsesse Dagmar, der ligger syg paa Charlottenlund Slot af Diphteritis, befinder sig, hvortil han svarede, at Feberen ikke var særlig høj, og at

Professor Petersen (Livlægen), da Almenbefindendet var tilfredsstillende, haabede, at Sygdommen vil forløbe let.

Prinds Carl af Sverrig med Gemalinde og Børn, som i nogen Tid har været paa Besøg her, er hurtigst mulig rejst hjem til Stockholm. Blot nu Prindsesse Louise og hendes smaa Børn maa kunne undgaa Smitten.

Efter at have refereret mine Sager hos Kongen og deltaget i den fælles Frokost med Hoffets Herrer og Damer, gik jeg en Tur i Slotsparken, hvor jeg mødte Kong Georg, der ankom hertil i Lørdags.

»Skal De maaske ud at spadsere, saa kan vi jo følges ad,« bemærkede Hs. Majestæt venligt.

Den ualmindelig vaade og kolde Sommer, som vi iaar har haft, kom paa Tale, og Kongen fortalte, at Vejret i Grækenland iaar havde været akkurat som her, hvad der forøvrigt er ret sjældent i det langt sydligere liggende Grækenland.

Derimod er Klimaet paa Korfu ligesom her i Danmark, ja, Luften kan der ofte være saa fugtig, at man formelig kan stryge Vandet af Møbler o. s. v., men til Trods for denne klimatiske Fugtighed befinder Korfu's Indbyggere sig udmærket, hvorimod de bliver syge eller i det mindste utilpas, saasnart Vejret bliver varmt og tørt.

»Nu faar De snart travlt,« yttrede Kongen, »naar Kejserinden og Dronningen kommer, med den Masse Ansøgninger, som bliver sendt dem.«

Jeg svarede, at Ansøgningernes Antal i Aarenes Løb ganske vist var steget meget, men, at selv om der var mange professionelle Tiggere imellem, var der ogsaa mange ulykkelig stillede Mennesker, som trængte haardt til Hjælp, og i hvis Hjem Kejserindens og Dronningens store Godgjørenhed var som en Solstraale i Fattigdommen og Savnet.

21. October. Efter Referatet hos Kongen meldte jeg mig hos Kejserinden, hvor jeg traf alle de tre Kongelige Søstre: Kejserinde Dagmar, Dronning Alexandra og Hertuginde Thyra. Det var tydelig at mærke, hvor glad det søsterlige Trekløverblad var ved at være samlet i det gamle Hjem og i de Værel-

ser, hvor de saa ofte har tilbragt glade Timer med deres Moder.

Jeg havde faaet i Kommission at anmode de Kongelige Damer om at skrive deres Navne og Valgsprog paa en særlig Art Papir, som skulde benyttes ved Overførelsen paa Fotografier af vore 3 Kongedøttre, som skal indsættes i Festskriftet: »De Kongelige Danske Ridderordener«, der udgives af Oberstlieutenant Grandjean i Anledning af, at det d. 15. November er 40 Aar siden, Kong Christian IX besteg Thronen.

Kongen har iøvrigt officielt ladet meddele, at han personlig ikke betragter de svundne 40 Aar som tilstrækkelig Anledning til at holde Jubilæum; men da Tilladelsen til bemeldte Festskrifts Udgivelse er bleven givet, førend nogen Bestemmelse toges om Festligholdelse af de 40 Aars Regeringsjubilæum, er der vist ingen Tvivl om, at man d. 15. November vil enes om at vise Kong Christian, hvor nær alle Danske i disse 40 Aar er blevet knyttet til den Konge, som aldrig har svigtet sit Valgsprog: »Med Gud for Ære og Ret,« og hvis Hjerte altid slaar varmt for alle Danske og alt, hvad Dansk er.

11. November. Ved Referatet idag faldt Talen naturligvis paa 40 Aars Dagen for Kongens Thronbestigelse d. 15. November 1863, og jeg bemærkede, at den Dag iaar ligesom i 1863 faldt paa en Søndag.

»Det tager De nu vist fejl i,« bemærkede Kongen, »husker jeg rigtig, var det en Mandag.«

»Nej, Deres Majestæt; jeg mindes saa grant hin Søndag; idet jeg nemlig som daværende Skolediscipel i Roeskilde Kathedralskole sad og spillede Whist med et Par Kammerater i et af disses Hjem, da pludselig ud paa Aftenen en Fader til en af mine Medspillende kom styrtende ind og aandeløst fortalte, at Kong Frederik VII var død paa Glycksborg Slot.«

»Jo, nu troer jeg for Resten ogsaa, at De husker rigtig. Jeg tog fejl af den følgende Mandag. Naa, men hvad gjorde De saa, da De hørte Nyheden? Spillede De videre?«

»Nej, Deres Majestæt, vi lod Kort være Kort og samledes i Dagligstuen med Familien, hvor snart flere af Byens gode

Borgere kom til, og Talen drejede sig nu kun om Danmarks Fremtid, der jo ved Frederik d. VII's Død i politisk Henseende var ret usikker.«

De Ord, som Kongen nu yttrede, viste noksom, hvilket smerteligt Indtryk mange af hine Dages *ondskabsfulde* og *løgnagtige* Avisartikler har efterladt i Kongens Sind.

»Ja, det var en trang Tid for Deres Majestæt,« bemærkede jeg.

»Ja, det var den trangeste Tid i mit Liv.« Kongen tav.

Mange sørgelige og bittre Erindringer drog vist forbi.

Jeg selv husker tydeligt de Begivenheder, som fandt Sted, medens jeg paa et Par Dages Besøg var her i Kjøbenhavn kort efter Dannevirkes Rømning: den raabende og brølende Skare, der ved Nattetid drog mod Amalienborg, hvor de blev standset og drevet tilbage af Hestgarden, og det senere fornyede Pøbelopløb, der faldt fuldstændig til Jorden, da Brandsprøjterne pludselig kørtes op i Kolonnaden ved Amalienborg og sendte sine iskolde Vandstraaler ind over Sværmen.

»I de Dage var jeg ovre ved Hæren,« bemærkede Kongen ved Omtalen heraf. »Den 2den Februar kæmpede jo vore brave Tropper ved Mysunde; Dagen efter var jeg der. Jeg mindes det alt saa tydeligt, og den Dag, Kampen stod ved Bustrup, var jeg til Hest derude. Af den voldsomme Skydning forstod jeg, at Hæren var i Engagement, og da jeg kort efter mødte General de Meza — ogsaa til Hest, — spurgte jeg ham: Har Generalen faaet nogen Melding? »Nej, endnu ikke,« svarede han ganske rolig og red videre.«

Jeg bemærkede, at General de Meza havde haft Ord for altid at have været ualmindelig rolig og koldblodig, hvilket Kongen bekræftede, idet Hs. Majestæt udtalte, at Generalens Ro og Koldblodighed ingensinde, selv under de alvorligste Forhold havde forladt ham.

»I Krigens Begyndelse var det vanskeligt at finde en Overgeneral,« bemærkede Kongen. »Men der stilles jo ogsaa saa mange forskjellige Fordringer til den Mand, der skal have Overkommandoen. Forøvrigt er det jo ogsaa ofte — som man siger — »Forholdene, der skaber Manden«. De Meza var og-

saa saa heldig at have en meget dygtig Stabschef, Major Kauffmann, (nu Generallieutenant), som var en meget dygtig og personlig modig Mand, som jeg sætter megen Pris paa.«

Kongen berørte flere Episoder fra hine bevægede Dage i 1864 bl. a. følgende. »En Dag besøgte jeg de Saarede, der laa i det midlertidig indrettede Lazaret i den nuværende Rigsdagsbygning. Da jeg stod hos en af de haardestsaarede, bemærkede Overlægen: »Han ligger i saa voldsom Saarfeber, at han sikkert ikke kjender Deres Majestæt.« »Jo, jeg gjør,« raabte den saarede med høj Stemme, »jeg kjender godt Kong Christian. Gud bevare Kongen!« Kongens Stemme bævede, og han strøg en Taare væk fra Kinden; — ja: »Mindet lader som ingen Ting, er dog et lønligt Kildespring.«

Ingen, som har oplevet de Aar, vil vel nogensinde glemme dem, — glemme disse mørke, tunge Vinterdage, da vore tappre Soldater led og kæmpede med Heltemod mod Preussens og Østerigs forenede Hære, medens Mænd, som her i Kjøbenhavn sad lunt inden Døre og ingen Forstand havde paa, hvad de talte om, udgød Gift og Galde i de da »ledende« Blade: »Fædrelandet« og »Dagbladet«; — Tiden har noksom vist med *hvor megen Føje!* Først Aar efter Krigen gav Danmark sine tappre Sønner den Anerkendelse, de fortjener, i det Mindesmærke, hvorpaa de Ord staar indridset:

»Den Krands, som Fædrelandet gav,
den visner ej paa faldne Heltes Grav«.

---

16. December. Idag til Formiddag afrejste Hs. Majestæt for at tilbringe Julen hos Hertugen og Hertuginden i Gmunden.

Mange var mødt ved Afrejsen paa Banegaarden, og Kongen bød hver enkelt et hjertelig »Lev vel«.

Signalet lød. — Alle Hoveder blottedes, og Toget dampede af Sted med vor kjære gamle Konge.

Vorherre føre ham rask hjem igjen!

1904

20. Januar. Da Kongen d. 16. December i det svundne Aar forlod Danmark paa sit aarlige Julebesøg i Gmunden, var det med den bestemte Hensigt at være her tilbage Nytaarsdag.

Det skulde imidlertid ikke blive saa.

Mellem Jul og Nytaar kom der fra Gmunden Efterretning om, at Kongen ikke befandt sig ganske vel og foreløbig ikke kunde ventes hjem.

Sygdommen sagdes at være et lettere Anfald af Lumbago, som Kongen jo ofte har lidt af, og man haabede derfor ogsaa denne Gang, at Sygdommen vilde faa et saa hurtigt Forløb, at Kongen kunde afrejse sidst i December Maaned for at kunne give den sædvanlige Nytaars-Cour 1ste Januar.

Tryg ved Tanken herom opskræmmedes Kjøbenhavn 2den Juledag ved et Rygte, der bogstavelig talt fløj gjennem Byen: »Kongen er pludselig død i Gmunden!«

Jeg gik strax til Frøken Oxholm, som jeg antog var den, der maatte vide bedst Besked om Forholdene i Gmunden, da jeg vidste, at Frøken Oxholm staaer i hyppig Brevvexling med Hertuginden, og det viste sig da Gud ske Lov ogsaa, at Rygtet dennegang som saa tidt før savnede enhver Grund og maatte antages at stamme fra en fejl Opfattelse af et fra Gmunden afsendt Brev.

Jeg kan med Sandhed sige, at en dyb Glæde og Taknemmelighed greb alle, da der paa de telegrafiske Forespørgsler til Gmunden svaredes, at Kongens Helbredstilstand var tilfredsstillende, om end Hs. Majestæt endnu ikke kunde siges at være fuldstændig fri for sin Lumbago.

Kongen naaede dog alligevel ikke hjem til Nytaarsdag, og Kronprindsen repræsenterede derfor iaar sin Kongelige Fader ved Nytaars-Couren og det derefter følgende Nytaarstaffel, ved hvilken Lejlighed Hs. Kongelige Højhed i smukke og hjertelige Ord udtalte, hvad der sikkert fandt Gjenklang hos alle de Tilstedeværende: »Bekymrede og ængstelige som vi her Tilstedeværende sikkert alle er ved Tanken om at vide vor

højtelskede Fader og Konge syg i Gmunden, vil vi alle forene os i Ønsket om, at han snart maa vende rask og sund tilbage.«

Efter de Telegrammer at dømme, som til Stadighed indløb fra Gmunden og offentliggjordes i Bladene, syntes Kongens Helbredstilstand imidlertid stadig at være lidt vaklende, idet det snart meldtes, at Kongen havde været oppe og ude, snart at Kongen igjen maatte holde Sengen.

Stor og almindelig blev derfor Glæden, da et Telegram fra Gmunden sidst i forrige Uge meddelte, at Kongen førstkommende Søndag vilde afrejse fra Gmunden og saaledes Tirsdag Eftermiddag forhaabentlig naa hjem til Kjøbenhavn fulgt af Hertuginden.

Kl. $6^1/_2$ igaar Eftermiddags samledes en usædvanlig stor Skare i Ankomststationens Ventesal, og paa alles Ansigter læste man Glæden over snart at skulle gjense vor inderlig kjære Konge.

Men Mand og Mand imellem drøftedes Spørgsmaalet: Hvorledes?

Kl. lidt før 7 kørte Toget ind paa Perronen, og hvor glad og taknemmelig blev man ikke, da Kongen kort efter traadte ind i Ventesalen efter paa Perronen at være bleven modtaget af hele den kongelige Slægt, paa hvis Ansigter man noksom læste Glæden over Gjensynet med den »elskede Fader og Bedstefader«.

Kun nu og da støttende sig til sin Stok gik Kongen fra den ene til den anden i den store Forsamling og havde et venligt Ord til enhver.

Ogsaa mig rakte Kongen Haanden, og da jeg allerunderdanigst ønskede Hs. Maj. »Velkommen hjem« svarede Kongen venligt: »Tak min Kjære og Tak for Deres Nytaarsbrev.«

Jeg følte mig ganske skamfuld, men paa samme Tid dybt rørt ved, at Kongen mindedes mit lille Brev. Jeg tror med Sandhed at kunne sige, at vi alle var inderlig glade og taknemmelige ved atter at have vor *kjære* Konge herhjemme efter den lange Sygdomsperiode; thi især paa Afstand vækker

en saadan jo altid mere Bekymring, end naar man har Patienten i sin Nærhed.

Vor *kjære gamle* Konge; — hvor inderlig takker jeg ikke Gud for atter at vide ham i god Behold herhjemme.

Venligt kom ogsaa Hertuginden hen og hilste paa mig, og da jeg udtalte min Glæde over at se Kongen saa vel, svarede hun glad: »Ja, er det ikke dejligt at se Kongen saa rask og rørig!«

Uvilkaarlig maatte jeg mindes nogle Ord i et Brev, jeg for faa Dage siden modtog fra en af Herrerne i Kongens Følge, og hvori Vedkommende skrev om Hertuginden: »Hvad hun er som Datter, Hustru og Moder trodser enhver Beskrivelse.«

Prinds Valdemar, der har været med Kongen i Gmunden, udtalte sig ogsaa i varme Ord om den Kjærlighed og Omhu, hvormed Hertuginden havde plejet »vor kjære Fader«.

Da Kongen viste sig udenfor Ventesalen, brød den store Menneskemasse, som havde samlet sig udenfor Banegaarden og i de tilstødende Gader, ud i Leveraab saa kraftige og fuldtonende, at de noksom tolkede den almindelige Glæde over at vide Kongen hjemme igjen. Mange var mødt med Blomster, som tilkastedes Kongen; Hotel »Bristol« glimrede i Illumination fra Kvist til Kjælder, og alle Gader, som de kongelige Vogne paa Hjemvejen passerede — og da navnlig naturligvis Amaliegade — udstraalede fra Tusinder af Lys et glad »Velkommen«.

En stor Glæde var det for mig idag, Onsdag, for første Gang efter saa lang Tids Forløb at se og tale med Kongen. Hertuginden var hos Kongen, da jeg kom ind, og som de stod der sammen Side om Side, var det tydeligt at se, hvor glade Fader og Datter var ved endnu for en Stund at kunne være sammen i det gamle, kjære Hjem.

Kongen var glad og munter, og da jeg udtrykte min Glæde over at se Hans Majestæt saa vel, bemærkede Kongen spøgende: »Havde De ogsaa allerede anlagt Sorg for mig?«

Hs. Majestæt hentydede hermed til det omtalte Rygte, som jo ogsaa var naaet til Gmunden gennem Aviserne.

Gud ske Lov var det jo blevet ved Rygtet.

Da jeg var midt i mit Referat, trak Garden op. Festligt lød Hornmusiken ude fra Slotspladsen.

»Ja, nu maa De undskylde mig, men Garden maa jeg virkelig se og høre trække op.«

Kongen og Hertuginden gik hen til Vinduet, idet Hertuginden bemærkede: »Her fra dette Sted har jeg set Garden trække op saa mangen Gang; — jeg har saa mange glade Erindringer her fra det kjære Amalienborg.«

Taffel Kl. 6½. Jeg havde Frøken Bluhme tilbords og havde iøvrigt den store Ære at sidde tilvenstre for Hertuginden, der førtes af Kongen. Ved Bordet var en glad Feststemning; thi der sad jo atter vor kjære Konge paa den vante Plads munter og spøgefuld med en af sine kjære Døttre ved sin Side.

For dennegang var de truende Skyer drevet over, og Haabet og Fortrøstningen til endnu en god Stund at maatte faa Lov til at beholde Kong Christian iblandt os fyldte sikkert alle de Tilstedeværendes Hjærter.

10. Februar. Kongen havde det Gud ske Lov godt idag tiltrods for den store, offentlige Audiens i Mandags — den første efter Kongens Hjemkomst, — og hvortil der var mødt saa mange Audienssøgende, at Audiensen først sluttedes efter Kl. 1.

Ved Referatet idag talte Kongen meget om den mellem Rusland og Japan udbrudte Krig i Østasien.

Karakteristisk for Japanesernes Krigsførelse er det, at de uden at afvente den endelige Note fra Rusland, som var undervejs til Tokio, har erklæret Krigen og strax rettet Angreb mod »Port Arthur«, hvor de foreløbig har haft Held til at ødelægge tre russiske Skibe.

Man tør sikkert gaa ud fra, at Japans Regjering ikke har *villet* modtage Noten fra Sct. Petersborg, men for enhver Pris har villet Krigen.

(Port Arthur er som bekjendt en russisk Fæstning beliggende i Manschuriet paa Sydspidsen af en Halvø — Liaotunghalvøen — ved Endepunktet for Jernbanen fra Carbin til Mukden. Desværre siges de planlagte Værker paa Søforterne kun tildels at være færdige). Den russiske Landhær føres af General Stössel.

At Japans Flaade for Tiden er Ruslands overlegen, er der desværre næppe Tvivl om, og tilsøs vil det derfor formentlig kunne komme til at stille sig ret uheldigt for Russerne; men Landkrigen paa Korea bliver vel det afgjørende; thi Russerne har selvfølgelig aldrig tænkt paa Landgang i Japan, hvorfor de har den Fordel at kunne koncentrere hele deres Styrke paa eet Sted.

Imidlertid har Japaneserne ogsaa store Fordele: hurtig og let Adgang til Operationsfeltet Korea, samt let og hurtig Proviantering af deres Tropper.

Den russiske Hærs Forbindelse med det fjerne Hjem ved den milelange ensporede, sibiriske Bane, Provianteringen af Tropperne, som besværliggjøres heraf, og sidst men ikke mindst den Kjendsgjerning, at Landet, hvori Russerne skal føre Kampen, ikke egner sig til at føde saa stor en Hær, fylder alle Militæres Hjerter med bange Bekymringer for Udgangen af denne Kamp.

Man maa haabe, at Japan trods de ovenfor omtalte Forhold ikke i Længden vil kunne tage Kampen op med Rusland; Mængden af de store Troppestyrker, som udfordres, og Tilvejebringelsen af de uhyre Pengesummer, som betinger en Krig, begge lige betydningsfulde Faktorer, saa snart Talen er om en langvarig Krig, vil forhaabentlig i det lange Løb vende Krigslysten til Gunst for Rusland.

Jeg siger »forhaabentlig«! Thi som *Dansk* mindes vi vist alle, da Rusland under den slesvigske Treaarskrig i Løbet af faa Timer rensede Nørrejylland for den preussiske Hær, der alt havde indrettet sig paa at spille »Herrer« i vort lille Land, da daværende Kejser Nicolaus I sendte en skarp Protestnote til Hoffet i Berlin, hvoraf Følgen blev, at den preussiske Hær under Generalfeltmarschal Wrangel i Ilmarsch forlod Jylland

og saaledes gik Glip af den Udskrivning af 4 Mill. Rdlr., som Generalen havde udskrevet »som Erstatning for opbragte tyske Handelsskibe!«

Og med ikke mindre Taknemmelighed mindes vi vel ogsaa alle Kejser Alexander III's venlige Følelser over for Danmark, som sikkert bedre end baade vor Hær og Flaade har beskyttet Danmark mod at lide Overlast i de sidste Decennier. Dog ikke alene som Dansk, ogsaa som Christen og Evropæer maa man ret af Hjertet ønske Rusland Sejer over den gule Race; thi i Længden vil den hvide og gule Race ikke kunne existere Side om Side; sans comparaison: ligesom i Dyreriget de røde og sorte Myrer kæmper om Overtaget, saaledes maa det ogsaa engang komme til Kamp mellem den gule og hvide Race, og for os Europæer er Valget da ikke tvivlsomt.

Om denne Krig i Østasien muligvis vil kunne fremkalde Krig her i Europa er vel ikke helt usandsynligt. Uvilkaarligt gaaer Tanken til England. Man kan kun haabe, at en Verdenskrig maa kunne undgaas; men ingen ved jo hvad Fremtiden kan bringe. Kun eet ved vi sikkert: hvad der end sker, er vi i Guds Haand.

17. Februar. Traf i Forgemakket den svensk-norske Gesandt, Kammerherre Gude, med hvem jeg talte om den russiske-japanesiske Krig. Gude, der selv har levet i Østasien, fortalte en hel Del om Forholdene derovre.

Desværre har Russerne i de sidste Dage haft nogle Uheld tilsøs; men forhaabentlig vender Lykken sig, naar Kampen kommer til at staa tillands.

Ogsaa Aarstiden er meget ugunstig for militære Operationer. Heldigvis er Stemningen i Tyskland og Frankrig absolut paa Ruslands Side, hvorimod Forholdet mellem Rusland og England er meget spændt for Tiden, hvad noksom fremgaaer af de i Aviserne offentliggjorte Telegrammer.

For at holde os til vort eget, lille Land er 1500 Artillerister indkaldt til Søforterne, hvad der ærlig talt synes mig en temmelig »pauvre« Foranstaltning. Man havde nu en ud-

mærket Lejlighed til Mobilisering over hele Linien og kunde derved sikkert indvinde mange Erfaringer, der ikke kan vurderes højt nok i Sammenligning med, hvad de vilde koste, *hvis* en Mobilisering engang skal effektueres under Krigsforhold herhjemme.

Er det atter det danske Folkething, som ikke vil aabne for Pungen, da er det dumt og upatriotisk og vil engang hævne sig.

25. Februar. Paa Grund af Prinds Valdemar's Sønners, Prindserne Aage's og Axel's Konfirmation igaar i Slotskirken, havde jeg først Referat idag, Torsdag.

Traf i Forgemakket den gamle Excellence Estrup, med hvem jeg bl. a. talte om den Diskussion, der i disse Dage føres i »Vort Land« angaaende Conseilspræsident Monrads Optrædende under Krigen 1864, hvilken Diskussion er bleven fremkaldt ved en Artikkel, skreven af min Neveu, Valdemar Rørdam.

Estrup delte ganske V. R.'s Opfattelse, at Monrad fejgt havde undladt at tage de Meza i Forsvar mod den i 1864 herskende uretfærdige Folkestemning overfor Generalen, der *utvivlsomt* reddede den danske Hær fra da at blive taget tilfange og oprevet, og som netop ved Beslutningen om at forlade Dannevirkestillingen lagde for Dagen et moralsk Mod, som vist ingen dansk Officer før han.

Denne Opfattelse er ogsaa i et og alt *min*, ligesom jeg ikke noksom kan misbillige, at Monrad sprængte London'er-Konferencen og derved afskar al Mulighed for dog at redde *noget* af Slesvig.

Skal Monrad dømmes mildt, kan man vist nok med Rette kalde ham en Fantast og ærgjærrig indtil Sygelighed.

At tænke sig at han, efter at være vendt hjem fra Ny-Zeeland og som Indehaver af Lolland-Falster's Bispestol, paa Vejen fra Nykjøbing til Middelfart, hvor han vilde stille sig til Folkethingsvalg, slog om fra at være Tilhænger af Kjøbenhavn's Befæstning til Modstander deraf! Som Grund angav han, at han paa Vejen havde modtaget et Brev fra Krigs-

historikeren, Capitain Sørensen, der ganske havde omstemt ham. Sic!

Nej, Grunden var naturligvis den, at Majoriteten af Vælgerne i Middelfartkredsen var ivrige Modstandere af Kjøbenhavn's Befæstning. Dette — navnlig for en Mand som Monrad — meget mærkelige »Second-Omslag« bragte ham desuagtet ikke Sejren hjem.

Taffel $6^1/_2$. Jagtcapitain Bardenfleth, der idag har meldt sig til Tjeneste efter et syv Ugers Ophold i Athen, var mellem de indbudte. Han fortalte om sit Ophold i den interessante, græske By og nævnede bl. a. det fortrinlige Hospital, hvor ogsaa danske Sygeplejersker gjør Tjeneste, og som staar under Dronning Olga's Protektion. Hver Dag kommer Dronningen paa Hospitalet, som hun omfatter med den største Interesse.

For Tiden vexler Temperaturen i Athen mellem 16 og 4^0 Varme undertiden med stærk Blæst. Den ene Dag altsaa Sommer, den næste saa koldt, at man fryser ikke blot ude men ogsaa inde.

Efter Taflet kom Kongen hen til mig og talte længe om den russisk-japanske Krig. Japanerne har i de sidste Dage gjort flere — heldigvis forgjæves — Forsøg paa at storme »Port Arthur«.

Kongen udtalte iøvrigt, at han, i Anledning af den Indsamling til Fordel for de saarede russiske Soldater, som er sat i Gang af den russiske Gesandt Isvolsky's Frue, havde tilsendt Madame Isvolsky et større Bidrag. Jeg spurgte, om Hs. Majestæt fornylig havde hørt fra Kejserinden.

»Ja, jeg har netop idag modtaget et langt Brev fra hende. Hun er meget bekymret og skriver navnlig om »Port Arthur«.«

»Ja,« svarede jeg, »Russerne vil jo i Begyndelsen have store Vanskeligheder at kjæmpe imod. Den lange Transportafstand, vanskelige Forplejningsforhold og det barske Klima nu ved Vintertid. Men med Henblik paa Ruslands enorme Krigsstyrke og dets gode finansielle Status, — man har sagt mig, at Guldbeholdningen er dobbelt saa stor som Seddelmængden, — og ikke mindst den russiske Soldats bekjendte Udholden-

hed og Tapperhed kan man sikkert ikke tvivle om, at Japan i Længden trækker det korteste Straa.«

»Man maa inderlig haabe det,« svarede Kongen.

2. April (Paaskelørdag). Paa Grund af Kong Edward's og Dronning Alexandra's Ankomst i Onsdags mødte jeg først idag til Referat.

Kongen befandt sig godt og talte med Glæde om sin »kjære Datter«, som tilligemed sin Gemal er ankommet for at fejre Kongens Fødselsdag d. 8. ds. Paa mit Spørgsmaal om Kejserinden kom, svarede Kongen: »Nej, destoværre, i Aar kommer hun ikke til min Fødselsdag og heller ikke min Datter Thyra. De har jo nok hørt, at den ældste af Sønnerne er bleven syg igjen og derfor rejst ned til Cannes, hvor min Datter nu plejer ham. Hertugen har jo alt opholdt sig dernede i længere Tid med de to Døttre Alexandra og Olga, og de ere Gudskelov alle raske; men Vejret har idetheletaget været mindre godt i Cannes i Aar.«

»Men maaske kommer saa Hnds. Maj. Kejserinden efter Deres Majestæts Fødselsdag?« bemærkede jeg spørgende.

»Nej, det gjør hun ikke; men jeg haaber at se baade hende og Hertuginden senere hen paa Sommeren.«

Efter at de mange Sager var refererede meldte jeg mig hos Dronning Alexandra, der var mild og venlig som altid. Hun udtalte sin »inderlige Glæde« over at gjense sin »kjære Fader« saa rask og glad i alle Maader, men var meget utilfreds med det Billede, der findes af Kongen i Bogen »De danske Ridderordener«, og spurgte, om det dog ikke kunde ombyttes med et andet og bedre?

Dette lader sig dog ikke gjøre, da Bogen forlængst er udsendt i et Antal af over 15000 Exemplarer.

Dronningen spurgte mig, om jeg havde set Prinds Carl og Prindsesse Maud's lille Dreng. »Det er saadan et dejligt Barn, og Sundheden selv.«

Jeg svarede, at jeg endnu ikke havde set den lille Prinds og spurgte til Prindsessens Befindende, som jeg havde hørt skulde være mindre tilfredsstillende.

»Ja,« svarede Dronningen, »min Datter har jo skrantet en hel Del i de senere Aar, og den lille Søns Fødsel, synes jeg, har taget meget paa hende; men vi haaber jo, at den milde Søluft, som hun for Tiden opholder sig i, vil være god for hende.«

Med Dronningen følger som sædvanlig hendes Hofdame Miss Knollys, og med Kong Edward dennes Læge Sir Francis Laking, der er dekoreret med Storkors af Victoriaordenen, hvilket han modtog som Paaskønnelse for sin energiske Optræden, da Kong Edward for 2 Aar siden var syg.

General Arendrup, forhen Gouvernør af Vestindien, er attacheret Kong Edward.

4. Maj. I Slutningen af denne Maaned rejser Kongen formodentlig til Brylluppet i Gmunden (Prindsesse Alexandra's med Storhertug Friederich Franz af Mechlenburg-Schwerin).

Om Kongen derefter skulde gjæste Wiesbaden er uvist, idet »man« vil vide, at den stærke Varme, som ofte forekommer der i Juni Maaned, skal kunne være meget ubehagelig for Udlændinge.

Ved Referatet udtalte Kongen sin Glæde over, at det er gaaet Prindserne Aage og Axel saa godt til Søofficers-Skolens Optagelsesexamen, og da jeg i flere Aar har været Censor ved Prindsernes Examiner, kunde jeg med Sandhed udtale, at det gode Resultat var velfortjent, da de begge to i Virkeligheden er flinke og velbegavede, unge Mennesker.

Kongen har faaet en dejlig Pudelhund foræret af sine Børnebørn, og Kongen, som er en stor Dyreven, var allerede blevet gode Venner med den. Den sad paa sin sorte Hale ved Siden af Kongen og saa paa ham med sine trofaste, brune Øjne, som om den forstod hvert Ord, vi sagde. Hunde og Heste har altid været mine Yndlingsdyr ikke alene paa Grund af deres Lærvillighed og Intelligens, men for den Hengivenhed og Forstaaelse, hvori de — til vor Skam — ofte overgaar os Mennesker.

27. Juli. Efter at der i Lørdags d. 23. ds. var indløbet en alarmerende Efterretning om, at Kongen skulde være

blevet alvorlig syg i Schwerin paa Hjemrejsen fra Udlandet, viste det sig dog, Gudskelov, at Kongen, om end ikke helt rask endnu, saa dog var saa meget bedre, at Ankomsten kunde finde Sted her i Mandags d. 25. ds.

Ved Landstigningen paa Toldboden, hvor en stor Menneskemængde havde givet Møde, saa Kongen vel nok noget medtaget ud efter sin Sygdom, men bevægede sig dog — syntes mig — ret let og spændstig, ligesom Hs. Majestæt gav en forholdsvis lang Cour til alle de fremmødte Honoratiores.

Nu idag paa Bernstorff traf jeg Kongen rask og vel, og da jeg spurgte til Befindendet, svarede Kongen: »Tak, nu er det helt forbi; men det var ikke saa behageligt, medens det varede, det var meget stærke Smerter; — men De kan forøvrigt ikke tænke Dem, hvor hurtigt det lykkedes pr. Telefon at tilkalde Professor Schou, som altid hjælper mig saa godt.«

Kongen fortalte iøvrigt meget om sin Rejse, der som altid lader til at have opmuntret Kongen meget, og om Bryllupet i Gmunden, som havde været overordentlig smukt og festligt.

»De kan ikke tænke Dem, hvilket smukt ungt Brudepar det var; de er jo meget kjønne begge to, og saa saae de saa glade ud. Desværre døde jo Hertugens Søster umiddelbart før Bryllupet; det gjorde mig saa ondt for Hertugen.«

11. August. Kongen, der igaar vendte hjem fra sin Jyllandsrejse, var glad over Touren i Jydernes Land og fortalte meget livligt derom. Den smukke Højtidelighed i Ribe Domkirke fremhævede Kongen særligt og udtalte, hvor glad han havde været ved at se og tale med bl. a. Biskop Koch og Stiftamtmand Steemann.

»Det var ogsaa en Glæde,« bemærkede Kongen, »at man paa hele Touren ikke mærkede noget Udslag af politisk Strid og Uenighed.«

Trods det urolige Vejr var Rejsen med »Dannebrog« til Aarhus forløben godt. Kongen omtalte ogsaa med stor Glæde

Besøget i Aarhus og paa »Marselisborg« hos Prinds Christian og Prindsesse Alexandrine.

»Ja, Jyderne er et godt og trofast Folk,« bemærkede jeg.

»Ja, det er de,« svarede Kongen; »jeg har virkelig haft saa megen Glæde og Opmuntring af mit lille Besøg derovre, skjøndt det var saa kort.«

Endvidere fortalte Kongen om det improviserede Besøg paa Samsøe hos Grev Danneskjold-Samsøe, hvilket aabenbart havde fornøjet Kongen meget. Man havde faaet fat i en Vogn, der netop havde kørt en Rejsende til Landingsstedet, og paa den kørte Kongen til »Brattingsborg«, medens Følget fulgte efter. Greven var i Marken, men kom hurtig tilstede, da det Kongelige uventede Besøg blev ham meldt. Kongen talte om de vakre unge Comtesser og om deres afdøde Moder (Datter af Lensgreve Friis-Friisenborg), som Kongen og Dronningen kendte og satte stor Pris paa.

17. August. Lykønskede Hans Majestæt til den lille, russiske Thronfølgers Fødsel (d. 12. ds.). Kongen udtalte sin Glæde derover. Med stor Spænding har man jo imødeset »Begivenheden«. Da de 4 ældste Børn er Prindsesser, var Haabet om en Søns Fødsel maaske ikke stort. Desto større er vel nu Glæden i det store, russiske Rige, der for Tiden sikkert føler Trykket tungt under de alvorlige Krigsbegivenheder i Østasien. Kongen talte meget og alvorligt derom; »Port Arthur« er utvivlsomt stærkt truet, trods General Stössel's heltemodige Kamp og Forsvar.

— — — —

Onsdag d. 24. August fandt Prinds Gustav's Konfirmation Sted i Slotskirken. En meget smuk og højtidelig Dag. Den unge Prinds var meget bevæget saavel under den hellige Handling som senere ved Lykønskningscouren.

Ved Taflet udbragte Kongen en Skaal for den lille, russiske Storfyrstthronfølger, hvis Daab, hvorved Prinds Christian repræsenterer, fandt Sted igaar.

31. August. Dejligt Sommervejr!

Overhovedet har til Dato Sommeren 1904 glimret ved sit skjønne, varme Vejr.

Kongen fortalte om Besøget i Lørdags i Odense i Anledning af Kanalens Aabning og udtalte sin Glæde over den smukke, venlige Modtagelse og loyale Stemning i Byen, hvor mange Huse havde været smykket med dejlige Blomsterdekorationer.

»De har maaske ogsaa set i Bladene, at jeg aflagde et lille Besøg paa Ærø. Jeg har ofte ønsket at se den lille Ø, saa nu var det jo snart paa Tide.«

Siden Frederik d. 4des Dage har ingen dansk Konge besøgt Ærø. Pudsigt nok kom begge Konger til at staa Fadder til et Ærø-Barn. Om det forud var bestemt for Frederik d. 4des Vedkommende, ved jeg ikke, men her gik det saaledes til, at der netop skulde et Barn i Kirke paa samme Tid, som Kongen besaa denne, og vedkommende Præst bad da Kongen om at ville staa Fadder, hvilket Hs. Majestæt villigt gik ind paa.

Kongen overværede dog ikke den kirkelige Handling, men blev indskrevet i Kirkebogen som Fadder og skænkede den Lille et smukt Sølvbæger. Besøget paa Ærø var dog ikke langvarigt, men indskrænkede sig til en halvanden Times Kjøretur omkring paa Ærø.

Allerede Mandag Formiddag gik Kongen i Land ved Nordre Toldbod og modtog en Time efter Kong Georg, der er ankommet hertil paa sit sædvanlige Sommerbesøg.

Fredag d. 9. September. I Tirsdags Aftes kom jeg tilbage fra Silkeborg, hvor jeg sammen med min ældste Datter havde tilbragt nogle dejlige Dage hos Driftsinspektør Henrik Godske-Nielsen, som er gift med min Søsterdatter. Sammen med det elskværdige Ægtepar havde vi gjort herlige Udflugter til »Himmelbjerget« og mange andre af de vidunderlig smukke Steder, hvorpaa hele denne Egn er saa rig. De røde Lyngbakker, de mørke, susende Skove og Søernes blinkende Baand, — vidunderligt smukt er der her-

ovre i det af St. St. Blicher med Rette lovpriste »Jydernes Land«. Idag Fredag meldte jeg mig saa atter til Tjeneste og takkede Kongen for Orloven og de herlige, glade Dage, den havde bragt mig.

»Naa, det glæder mig da, De har haft saa megen Glæde ud af den lille Tour, min kjære Oberst,« bemærkede Kongen venligt, »jeg synes jo bare, De godt med det samme kunde have taget lidt længere Orlov; jeg synes ikke, det gaar saa tidt paa for Deres Vedkommende.«

Kongen talte forøvrigt meget om sine Døttre's forventede Besøg. Dronning Alexandra kommer hertil fra Norge efter et lille Besøg der. Hvorvidt Kejserinden kommer, staar endnu hen i det Uvisse, hvorimod Hertuginden kommer hertil i Slutningen af denne Maaned.

»Hendes Majestæt Kejserinden vilde under de alvorlige Forhold i Rusland kunne trænge til at tilbringe en god og rolig Tid heri Danmark,« tillod jeg mig at bemærke.

»Ja, det har De sandelig Ret i,« svarede Kongen og udtalte sin Bekymring for, hvorvidt det i Længden vilde lykkes Russerne at faa Bugt med »de Gule«.

Kampene ved Liaojang har sikkert været meget blodige; størst Tab synes dog Japanerne at have lidt, og General Kuropatkin er ikke bleven afskaaret fra sin Tilbagetogslinie mod Mukden. I »Port Arthur« værger man sig med exempelløs Heltemod, og Belejringen har indtil Dato voldet Rusland's Modstandere enorme Tab.

Taffel Kl. $6^1/_2$. Indbudte var: Justitsminister Alberti, den danske Gesandt i Paris, Grev Reventlow og en græsk Militærlæge, hvis mærkelige Navn jeg ikke opfattede.

Det glædede mig at gjense og hilse paa Frøken Oxholm, der er vendt tilbage fra sin Orlov paa sin smukke Ejendom »Bergmansdal« ved Helsingør.

Ved Taflet sad jeg ved Siden af Excellencen Castenskjold, der fornylig er vendt hjem fra sin Rejse til Sct. Petersborg, hvorhen han ledsagede Prinds Christian til Storfyrstthronfølgerens Daab.

Jeg spurgte, om Excellensen havde set Ruslands vordende Kejser?

»Nej, han laa indhyllet i en saadan Sky af Tyll og Kniplinger, at jeg ikke kunde se et Glimt af hans Ansigt.«

Den lille Storfyrstthronfølger blev før og efter Daabshandlingen baaret af Overhofmesterinden, understøttet af to meget højtstillede Hofmænd, hvad der nok kunde gjøres nødvendigt, eftersom hele den højtidelige Daabshandling varede ca. 2 Timer, men kun een Gang hørte man den Lille græde lidt. *Det* skulde man jo synes var et godt Varsel; thi er der noget, Ruslands Hersker faar Brug for, saa er det sikkert Taalmodighed.

14. September. Da jeg spurgte, om Hs. Majestæt havde hørt fra Kejserinden fornylig, svarede Kongen: »Nej, ikke lige i de sidste Dage; men jeg haaber alligevel at faa den Glæde at se min kjære Datter her, selv om det ikke bliver saa lang Tid.«

Det var let at se paa Kongens Ansigt, hvor glad han var ved Tanken om at gjense sine tre kjære Døttre, som jo navnlig efter Dronning Louises Død er til saa stor Glæde og Opmuntring for Kongen; men mange er sikkert ogsaa de, der rundt om i det danske Folk glæder sig, saa ofte vore Kongedøttre vender tilbage til deres lille Fædreland.

Taffel Kl. 6½. Kong Georg, der sad lige overfor den lille Prinds Viggo (ca. 9 Aar gammel), bemærkede, da denne tog en Postei fra Sølvfadet: »Dagen før jeg blev Konge, var det saamænd første Gang, jeg spiste en Postei. Da jeg var Barn, blev Posteien ikke anset for at være sund Føde for Børn.«

Jeg anfører dette, fordi det paa sin Viis charakteriserer Opdragelsen nu og dengang.

Ved Siden af Kong Georg sad Prinds Aage, der saavelsom Broderen Prinds Axel med Ære har bestaaet Adgangsexamen til Søofficersskolen. Jeg hørte ham rette det Spørgsmaal til sin Onkel: »Hvordan bar du dig egentlig ad med at klare dig i det græske Sprog, da du blev Konge?«

Hvortil Kong Georg svarede: »Det havde ogsaa sine Vanskeligheder, men det gik dog, for det *skulde* gaa.«

Iøvrigt fortalte han sin Neveu om Livet paa Søkadetakademiet, da han var Kadet. Mange Spilopper havde de gjort, og blidt blev der ikke taget paa dem.

21. September. I Søndags ankom Dronning Alexandra og Prindsesse Victoria hertil og steg i Land paa Nordre Toldbod i straalende Sommervejr. Hendes Majestæt havde paa Rejsen herned aflagt et kortere Besøg i Norge ombord paa »Victoria and Albert«.

Flot saa det ud, da den engelske Kongechaluppe, bemandet med 16 smukke, engelske Matroser i deres blaa Orlogsdragt og med hvide Panamahatte, hvorfra lange Silkebaand flagrede, som en Pil skød ind til Landgangsbroen. En guldgaloneret Søofficer holdt Rorpinden. Pludselig, som ved et Tryk paa en elektrisk Kontakt, rejstes de 16 hvide Træaarer, bemalet paa Aarebladene med Drager i blaat Felt, — og »Søkongens Datter« steg atter engang i Land ved sit skjønne Barndomshjems Strand.

Næsten lige unge syntes Fader og Datter, da de smilende og hilsende passerede det opstillede Æreskompagni's Front, medens Musiken spillede: »God save the King.«

28. September. Taffel Kl. 6½. Indbudte var Chefen for den engelske Konge-Yacht Admiral og Næstkommanderende.

Prinds Valdemar, der nu har afsluttet sit Togt, takkede mig venligt for den Fornøjelse, det havde været for ham, Prindsesse Marie og Børnene, fra Altanen, der løber over Buegangene udenfor vor Lejlighed paa Christiansborg Slot, at have haft Lejlighed til at se det store Haandværkertog, der d. 1. August drog gjennem Byen med Christiansborg Slot's Ridebane som Udgangspunkt.

Det var virkelig ogsaa meget interessant at se alle de mange forskellige »Lav« og Foreninger drage forbi, hver paa sin smukt pyntede Vogn, trukket af et eller flere Spand Heste,

ført af Haandværkere klædt i Datidens morsomme og betegnende Dragter. Foran hver Vogn red desuden en eller to Herolder ogsaa klædt i Datidens maleriske Dragter og bærende vedkommende Lav's blomsterprydede Fane.

Rejsestipendieforeningen, der jo er af langt nyere Dato fremførte ikke desmindre et veritabelt Vikingeskib bemandet med harniskklædte »Vikinger«, hvoraf hver førte et Skjold, hvorpaa Navnene paa de forskellige Lande, hvortil Rejsestipendier kan erholdes, var malet i straalende Farver, ligesom Sejlet paa Vikingebaaden viste et Europaskort, hvorpaa de forskellige Hovedstæder og Lande var afmærket.

Idet hele taget et smukt og interessant Tog, som gjorde Arrangeurerne stor Ære.

Musikken fra »Victoria and Albert« spillede ikke blot under hele Taflet men det meste af en Times Tid efter dette.

Jeg havde den Ære at tale baade med Dronning Alexandra og Prindsesserne Victoria og Maud, der elskværdigt inviterede mig til at komme op og se den lille Prinds Alexander, inden han blev lagt til Ro. Han saa virkelig ud til at være en ualmindelig sund og rask lille Dreng, og har efter min Mening en forbløffende Lighed med sin Oldemoder, Dronning Victoria.

Den engelske Concert gav Anledning til, at jeg kom til at tale med Kong Georg om det græske Folks musikalske Sans. Kongen udtalte, at Grækerne har stor Lethed ved at lære at spille allehaande Instrumenter, men derimod sletikke er musikalske i den Betydning, at de *selv* er istand til at præstere noget paa Musikkens Omraade. Karakteristisk er det saaledes, at Grækenland aldrig har fostret en bekjendt Komponist.

»Sproget er i sig selv hellerikke musikalsk,« bemærkede Kongen, »derimod skulde De høre en Tyrker tale; det er et overordentlig smukt og velklingende Sprog. Ogsaa Russisk er et meget musikalsk Sprog; men de har jo ogsaa store og velkjendte Komponister, som f. Ex. den berømte Tschaikovsky.«

I dette Øjeblik spilledes paa Harpe en meget smuk Melodi. Jeg bemærkede: »Harpespil er jo egentlig en udpræget kvinde-

lig Færdighed, som nutildags saa godt som aldrig udøves,« hvortil Kong Georg svarede: »De har ganske Ret. Til Harpespil hører en fin, lille Haand og en smuk, hvid Arm. I Spanien hørte jeg engang en Harpespillerske, der havde den dejligste, mest velskabte Haand og Arm, og idet hele taget var ualmindelig smuk, saa smuk at -- — —« Kongen standsede og søgte efter Ord.

»At det maaske ikke var til at staa for?« indskød jeg spøgende.

»Ganske rigtig. Man maatte sætte sig ned,« svarede Kongen leende.

5. October. Kejserinden ankom hertil i Søndags. Og modtoges paa Gjentofte Station af hele den Kongelige Familie med Følge.

Efter hjerteligt at have omfavnet sin Fader hilste Kejserinden paa hele den store Slægt, men ogsaa med mange andre af de Tilstedeværende vexlede Kejserinden et Par venlige Ord.

Desværre bliver Kejserinden næppe længe i Aar; heller ikke kan vel Hendes Majestæt saa fuldtud som ellers glæde sig ved Besøget i sit lille, fredelige Barndomshjem; thi selv om man paa Kejserindens Ydre ikke ser Spor af den bevægede Tid, som hun sikkert siden hin Februardag, da den russisk-japanske Krig udbrød, har gjennemlevet, saa ved dog enhver, som kjender Kejserinden, hvor varmt og inderligt hun tager Del i alt det, der for Tiden foregaar i det store Czarrige.

Ved Referatet idag fortalte Kongen mig, at Kejserinden næsten strax efter sin Ankomst havde maattet gaa til Sengs, lidende af en stærk Lumbago og Forkølelse, som Kejserinden ligesom sin Fader Kongen til Tider er plaget af.

Naar Hertuginden kommer vides endnu ikke bestemt, idet den ældste Søn's Helbred muligvis vil gjøre et Ophold i Cairo ønskeligt.

I Søndags d. 2. October, havde vi den store Glæde at faa vor inderlig kjære, yngste Søn, Henning konfirmeret. Inderlig

takker min Hustru og jeg Vorherre, at vi fik Lov at opleve ogsaa denne store Festdag.

Den prægtige og troesvarme Provst Fenger har forberedt ham som alle vore andre Børn til den højtidsfulde Stund, da han selv skulde svare »Ja« til sit Daabsløfte. Vorherre bevare ham og alle vore kjære Børn i deres Barnetro indtil deres sidste Stund hernede. Saa skal vi alle engang for Jesu Christi Naade's Skyld mødes for aldrig mere at skilles.

19. October. Kongen glad for og meget optaget af de gunstige Telegrammer, der er indløbet om Russernes Sejer ved Shako. Blot man kan stole paa dem! tænkte jeg i mit stille Sind og spurgte, om Kejserinden havde faaet Meddelelse derom.

»Nej, endnu ikke, men man maa dog haabe, at det forholder sig, som Telegrammerne siger.«

Iblandt de Sager, som jeg idag skulde referere for Kongen, var en Opfordring til at støtte en Indsamling til et Monument, som tænkes rejst for *Niels Finsen*, vor vidtberømte Landsmand, der desværre altfor tidligt kaldtes bort fra sin store Gerning.

Dronning Alexandra og Kejserinden har altid med stor Interesse fulgt Niels Finsen's epokegørende Opdagelser om de forskjellige Lysstraalers helbredende Virkning paa det menneskelige Legeme, og har ofte aflagt Besøg paa Finsen's Klinik i »Rosenvænget«, hvor de Kongelige Damer med den største Interesse har ladet sig forevise og forklare de forskjellige Straalers Anvendelse.

Kongen spurgte, om jeg vidste, hvorledes Operasanger Herold nu befandt sig. Jeg kunde heldigvis svare, at Operasangeren mentes at være i saa god Bedring, at han eventuelt paa Lørdag kan optræde i »Faust«, en af sine Glansroller, hvori jeg aldrig forsømmer at høre ham synge. Aldrig, synes jeg, har jeg hørt saa skøn en Stemme! Især i min Yndlingssang: »Oh, dunkle Nat!« føler man sig hensat til en anden og bedre Verden. Hvilken Naadegave saa dejlig en Røst dog er, som saaledes kan gribe og bevæge Tusinders Hjerte. Uvilkaarlig maa jeg

altid mindes H. C. Andersens herlige Æventyr om Nattergalen, hvis vidunderlige Sang endogsaa sejrede over »Døden«.

26. October. Den russiske Østersøeskadres Beskydning af en engelsk Fiskerflaade i Nordsøen har rejst en vældig Storm over snart sagt hele Evropa, især er Ophidselsen enorm i England! Allarmerende Rygter om Krig mellem Rusland og England fylder alle Bladene. Ogsaa herhjemme discuteres Begivenheden ivrigt; ja, der er dem, som allerede synes at høre »Kanontorden« i det fjerne!

Hvorfor lod England ikke, — som det er Tilfældet med den danske Fiskerflaade, — den engelske Flaade eskortere af et Par »Orlogsmænd«? Man havde dog sikkert i England ligesaavel som her hørt Rygtet om japanesiske Skibe, der antoges muligt at ville »genere« de russiske Krigsskibe paa Vejen til Krigsskuepladsen. Krig er jo nu engang desværre Krig, og den engelske Regering, som vel er paa det Rene med i *hvilke* Farvande deres Fiskerflaader samles, kunde og burde — selv om vedkommende Farvande er erklærede »neutrale«, — have sikret de omtalte Fiskerflaader ved betryggende Ledsagelse af engelske Krigsskibe. — -- —

I Formiddags aflagde jeg Visit hos Frøken L'Escaille, der i sin Tid har været Lærerinde i Fransk for de Kongelige Døttre, og ved sin store Dygtighed og Elskværdighed vandt Kongedøttrenes og da navnlig Kejserindens Venskab i den Grad, at Frøkenen nu altid følger med Kejserinden paa de aarlige Besøg til Danmark og herfra følger Kejserinden tilbage til Sct. Petersborg, hvor hun ofte tilbringer flere Maaneder.

Jeg spurgte i Samtalens Løb, om Frøkenens Besøg i Sct. Petersborg ogsaa denne Gang vilde blive af lang Varighed. »Sikkert! jeg bliver der nok, til vi atter kommer til Danmark.«

Frøken L'Escaille, som, naar hun ikke er hos Kejserinden, har sit Hjem i Brüssel, følger med stor Interesse alle russiske Forhold, hvorfor jeg i Dag benyttede mig af Lejligheden til at faa en lang og meget interessant Samtale om Forholdene i det store, urolige Czarrige. Man kan sikkert uden Over-

drivelse sige, at det gamle Ord: »Ingen kender Dagen, før Solen gaaer ned«, aldrig med større Sandhed har kunnet udtrykke Tanken om Fremtiden end naar Talen er om, hvad der kan ske snart sagt hver Time i det store russiske Rige.

2. November. I Mandags afrejste Kejserinden herfra. Fra de fredelige Forhold herhjemme kommer Kejserinden nu tilbage til de sydende, gærende Forhold i Ruslands gamle Hovedstad! Hvilken Forskel! Tanken fatter det næppe.

Kejser Nicholaus har igjennem Pressen ladet udtrykke sin Tak for den Loyalitet, hvormed den russiske Flaade var blevet mødt under Passagen gjennem vore Farvande.

Det synes omsider at være gaaet op for Majoriteten af vor Presse, at Sympathien i Danmark maa og bør være *for* det russiske Kejserrige!

Taffel 6½. Sad ved Siden af Frk. Oxholm, der førtes af Kongen. Hs. Majestæt vilde i det Kongelige Theater for at se »Den gamle Præst« og spurgte i den Anledning, om jeg havde set Stykket. Jeg svarede benægtende, men at jeg havde læst det og derfor kendte Indholdet, der bl. a. fremstiller en gammel — efter Forfatterens Mening — »troende« Præst, som imidlertid tilskynder en fynsk Greve, som vil tage sig selv af Dage, til at begaa denne forfærdelige Synd, hvilket jo noksom viser, at Forfatteren ikke har Begreb om, *hvad* Kristendom er.

Stykket skal iøvrig blive fortrinligt spillet med Mantzius og Jerndorff i Hovedrollerne.

9. November. Ved Taflet talte Kongen om »Den gamle Præst«, som han sidste Onsdag havde været henne at se, men aldeles ikke følt sig tiltalt af.

I Aften glæder Kongen sig til at høre Herolds dejlige Sang i »Faust«.

Som næsten altid i den sidste Tid drejede Samtalen sig om Krigen i Østasien og da navnlig om »Port Arthur«, hvis Fald sikkert er forestaaende. Fæstningens lange og heltemodige Forsvar vil i Krigshistorien nævnes som et talende Ex-

empel paa, hvad en Kommandant som General Stössel med en Besætning som hans formaar at yde selv overfor en haard og langvarig Belejring. — Fulgte med Kongen i Theatret, hvor jeg ret glædede mig over at høre Herold, hvis Stemme i Fylde og Skønhed er fuldt paa Højde med, hvad den var for et Aar siden. Man maa blot ønske, at Operasangeren vil slaa sig til Ro herhjemme i Stedet for maaske at sætte sin herlige Stemme paa Spil paa Verdens-Theatrenes Scener; — det vilde være mere end sørgeligt!

16. November. Den franske Krigsminister André fik forleden i Deputerkamret tildelt to alvorlige Lussinger af Deputerede Sylverton. Han (André) har derfor — som rimeligt er — maattet indgive sin Dimission og er bleven efterfulgt af en civil Børsmatador: Berteaux. Mon denne kan være en værdig Repræsentant for den franske Hær?

Fra de franske Autoriteters Side udfoldes for Tiden en stærk Bestræbelse for at komme Kristendommen »tillivs«! Det skal jo nok vise sig, at Staten derved arbejder paa sin egen Ruin; thi: »den, som ikke er *for* mig, er imod mig, og de, som modstaae, skal faa deres Dom!« som skrevet staar.

Ved Taflet kom Frk. Bluhme til at nævne Ordet: »Skandinavien«, hvortil Prinds Hans bemærkede: »Jeg kender ikke Skandinavien«. Kongen: »Jeg hellerikke!« Frk. Bluhme bemærkede, at hun kun brugte Ordet i geografisk og ikke i politisk Betydning. Samtalen kom nu ind paa »de nordiske Studentertog« før Krigen 1864, og Kongen fortalte da: »Jeg havde saamænd ogsaa nogle norske og svenske Studenter som Gæster og søgte paa bedste Maade at opfylde mine Pligter som Vært. Navnlig husker jeg tydelig Frokosten i »Nordmandsdalen«, som Kongen (Fr. VII) gav. Pludselig blev det et forfærdelig Regnvejr. Vandet strømmede ned i saa stride Strømme, at alt blev fuldstændigt ødelagt. Jeg ser endnu Franskbrødene, som var svulmede op til en ganske uforholds-

mæssig Størrelse! Sultne og dyngvaade, som vi alle var, maatte Spisningen afbrydes, og jeg og mine Gæster tog hurtigst mulig tilbage til »det gule Palais«, hvor der blev sørget for tørt Tøj og et rigtigt godt Maaltid, som de nok kunde trænge til!

Det var ellers meget fornøjelige Dage, og vi skiltes som gode Venner!«

Da Samtalen senere drejede sig om den store Skuffelse, som »Brødrefolket« i 1863—64 beredte mange af dem, som sikkert havde stolet paa en svensk-norsk Aktion, bemærkede Kongen: »Ja, jeg personlig tvivler ikke om, at Carl XV selv gjerne vilde være kommet Danmark til Hjælp, men — — han »*maatte*« jo ikke!«

7. December. Ved Referatet idag viste Kongen mig et Aftryk af det »Julemærke«, som Postassistent Holbøl har foreslaaet at anbringe paa alle de Julekort og Pakker, som i Aar udsendes. Det koster kun 2 Øre og viser et meget smukt Aftryk af Dronning Louise (Brystbillede i Guldbryllupsdragten). Farven er violet. Det antages, at denne ualmindelig smukke Idé vil kunne indbringe adskillige »Tusinder«, der skal anvendes til et Hospital for kirtelsvage Børn. Denne smukke Tanke glædede Kongen meget, og efter Hs. Majestæt's Ønske vil alle Breve, som i Juletiden udgaar fra Intendanturen, blive forsynet med »Julemærke«.

Kongen har i længere Tid ikke hørt fra Kejserinden, hvad der sikkert ikke er gode Tegn, og som derfor ogsaa ængster Hs. Majestæt.

De sidste Efterretninger fra Krigsskuepladsen synes at vise, at Japaneserne nu anstrenger sig til det yderste for at indtage forskjellige befæstede Yderforter ved »Port Arthur«, hvorfra det saa vil kunne lykkes dem at molestere de i Havnen liggende russiske Krigsskibe, forinden den russiske Stillehavsflaade kan naa frem i Farvandene ved »Port Arthur«.

Af Telegrammerne fra Tokio ser man, at Japaneserne i det hele er noget nervøse ved Tanken om den mægtige russiske Flaade, som med hver Dag kommer nærmere.

21. December. Taffel 6½. Da det efter Sigende er sidste Gang, Herold synger forinden sin Afrejse, vil Kongen, der i denne Saison saa at sige har været i Theatret hver Gang, Herold har sunget, ogsaa i Aften i »det Kongelige« for endnu engang at nyde vor danske Nattergals herlige Sang.

Kongen, som i længere Tid ikke har redet, spurgte, om Indlægningen af Varmerørene i Ridehuset nu var færdig. Jeg havde netop i Morges redet dernede og kunde derfor meddele Majestæten, at alt nu var i Orden. »Kan man nu mærke nogen Temperaturforøgelse?« spurgte Kongen. »Jo, det synes jeg nok, Deres Majestæt. Men det er jo vanskeligt at opvarme saa stort et Rum, og navnlig her har det ikke været nogen let Opgave paa Grund af Ridehusets Construktion.«

Frk. Bluhme mente, at Pigtraadshegns Anvendelse i Krigen i Østasien var noget ganske nyt og ukendt og æskede min Mening herom. Som gammel Ingenieurofficer kunde jeg oplyse Frøkenen om, at Jerntraadshegn alt i mange Aar har været anvendt i Forsvarets Tjeneste. I 1864 anvendtes det af den danske Hær til at sikre Dybbølstillingen, og de preussiske Pionerer medførte derfor en dertil særlig konstruerede Slags Sakse, hvormed de søgte at uskadeliggjøre denne Form for Forsvar fra vor Side.

Det nye ligger imidlertid i de frygtelige Pigge, hvormed Jerntraaden nu er forsynet, men som unægtelig forhøjer Virkningen af denne Form for Forsvar. Frøkenen udtalte sin Afsky for den Raahed og Brutalitet, hvormed de moderne Krige føres, hvori jeg ganske samstemmede, idet jeg dog bemærkede, at Krigene i Fremtiden sikkert i denne Retning vilde naa en Højde, som vilde stille alle tidligere i Skygge. Bortset fra den enkeltes personlige Tapperhed og Mod, udvikler Krigen jo altid de laveste og mest bestialske Egenskaber i de store Menneskemasser, som kun den strængeste Disciplin kan holde i Tømme.

28. December. Skjøndt vi jo ganske vist er et godt Stykke forbi Julehøjtiden, ønskede jeg dog Hs. Majestæt en »glædelig Jul«, idet det er første Gang efter Juleaften jeg har

haft Referat. Kongen har iaar fejret Juleaften i »det gule Palais« hos Prinds Valdemar og Prindsesse Marie og var 1ste Juledag til Juletræ hos Kronprindsens.

Den 12te Januar ventes Hertugen og Hertuginden af Cumberland at ville ankomme hertil paa et længere Besøg. Jeg havde til Julen Brev fra Hertuginden, hvori hun bl. a. skrev: »Tanken om at skulle tilbringe Vinteren paa Amalienborg er vidunderlig! Gud holde sin Haand over vor elskede Fader og give os alle et glædeligt Gensyn. Fra Cairo har vi, Gud være lovet, de bedste Efterretninger.«

Kongens Befindende har, Gudskelov, i længere Tid været godt, og hertil har sikkert bidraget, at Kongen paa Grund af den langvarige Indlæggelse af Varmerør i Ridehuset ikke har kunnet tage sine daglige Rideture, hvad der har været mere end heldigt, da Temperaturen længe har været under o med stærk Blæst.

Taffel 6½. Sad ved Siden af den svenske Baron Blixen-Finecke, Lieutenant i de skaanske Husarer, et smukt og vakkert, ungt Menneske. Hans »danske« Broder, der er Kapitain i Garden her, forlader nu Hæren, da han har købt »Hesselagergaard« paa Fyen, hvor han fremtidig vil leve som Godsejer.

Vi talte om flere svenske og danske Forfattere, — Baronen er meget litterært-interesseret — og var enige i, at Memoirer er den Læsning man i en ældre Alder har mest Fornøjelse og Udbytte af.

Baron Blixen-Finecke forbavsede mig ved sit omfattende Kendskab til dansk Litteratur og Kunst, og da han tillige er ualmindelig køn og elskværdig, forstaar man godt, at Kronprinds Gustav af Sverrig-Norge har ønsket Baronen til Adjutant.

1905

4. Januar. Hs. Majestæt syntes mig idag noget nedtrykt og ikke ganske vel. Den anstrengende Nytaarsdag og de for Tiden herskende lidt urolige Ministerforhold har aabenbart afficeret Kongen.

Vi talte bl. a. om Port Artur's Fald, der jo nu desværre er et Faktum til Trods for det lange og heltemodige Forsvar. Alle er enige i at nære den største Beundring for General Stössel og hans tapre Soldater. —

Kongen agter i Aften at overvære Herold-Koncerten i Raadhushallen, som gives til Fordel for Friskolebørns Bespisning og gav mig i den Anledning de fornødne Ordre.

Under den vercerende Ministerkrise har man nævnet som en Mulighed: en *civil* Forsvarsminister, der saaledes skulde være fælles for Hær og Flaade.

Jeg indrømmer, at under de nuværende Forhold kunde Hensynet til Forsvarskommissionen lede til en saadan Tanke.

To *Ulemper* knytter sig imidlertid til den:

1) Denne Plans Realisation vil være en meget beklagelig *Falliterklæring* for Hæren og Flaaden, der ikke bør lide under de nuværende to Ministres, Marineministerens og Krigsministerens Mangel paa Fordragelighed og ligeledes manglende Vilje til ihvert Fald udadtil at bevare Skinnet af at følge det samme Maal.

2) En fælles *civil* Forsvarsminister vil trods sin bedste Vilje bl. a. let bidrage til Svækkelse af den militære Disciplin; idet han til Dels maa staa uforstaaende overfor dennes *enorme* Betydning.

11. Januar. I Forgemakket drøftedes Ministerkrisen med Oberst Løvenfeldt og Adjutanten. Justitsminister Alberti, Kultusminister Christensen-Stadil, Indenrigsminister Enevold Sørensen og Landbrugsminister Ole Hansen har alle indgivet Ansøgning om Afsked.

Paa de »rygende Tomter« staar ene tilbage: Conceilspræsident Udenrigsminister Deuntzer, Marineminister Jøhncke og Finansminister Hage. At de tre ikke alene kan klare Situationen ved at danne et Ministerium med Deuntzer i Spidsen er klart.

Fremtiden tilhører aabenbart Christensen-Stadil og Alberti.

Deuntzer ventedes hvert Øjeblik, men da han igaar har lidt Nederlag ved Reformpartiets Møde, hvilket fortsættes idag, er det ikke vanskeligt at forudsige, i hvilken Anledning han har bebudet sit Komme idag til Kl. 12.

Som vi stod bedst og snakkede, traadte Excellencen Estrup ind. Hans Indtræden var ingenlunde »för tilfället«. Thi Excellencen, der opholder sig paa »Skafføgaard« ved Nytaarstid, søger altid Audiens kort efter sin Tilbagekomst derfra for at ønske Majestæten et glædeligt Nytaar.

Efter at man havde udvexlet Ønsker for 1905 drejede Talen uvilkaarligt ind paa den politiske Situation. At Estrup ikke er Ildtilbeder af det Deuntzer'ske Ministerium turde ikke være en Statshemmelighed. At Deuntzer under den kritiske Ministerstrejke har fulgt det folkeparlamentariske Princip: at opgjøre Status ved et Reformparti-Møde er selvfølgelig ikke faldet i Estrups Smag. At Princippet i og for sig er galt, kunde jeg ikke indrømme; men *besynderligt* er det, at Deuntzer ikke har kjendt Partiets Stemning saa godt, at han uden at udsætte sig for unødig Ydmygelse straks indgav sin Begjæring om Afsked.

En General bør kjende sine Tropper og ikke opfordre dem til et »Hurra«, naar der er Udsigt til Pibeconcert.

Umiddelbart efter Estrup kom jeg ind til Kongen, der atter er fuldstændig vel efter en lille Upasselighed i Fredags og i Lørdags og nu glæder sig til Hertugen og Hertugindens forventede Besøg paa Torsdag. Prindsesse Olga følger denne-gang med sine Forældre, og alt er rede i Chr. d. VII's Palæ til at modtage Herskaberne, saa længe Besøget varer.

Kongen talte iøvrigt om den nuværende Ministerkrise, der formentlig idag faar sin foreløbige Afslutning derved, at Dannelsen af et nyt Kabinet fastslaaes.

Som tidligere berørt vil Stillingen som fælles Forsvarsminister for de to militære Ministerier dennegang komme paa civile Hænder.

Politisk set kan det af Hensyn til den fungerende For-

svarskommission *maaske* være formaalstjenligt; af andre Grunde, som jeg tidligere har anført, er det sikkert uheldigt.

Deuntzer har begaaet en stor Fejl ved ikke i 1901 at sikre sig to militære Ministre, der i Hovedsagen var enige i Forsvarsspørgsmaalet.

Kl. 3 kaldtes Christensen-Stadil til Kongen, der overdrog ham at danne det nye Ministerium.

Taffel Kl. 6½. Excellensen Estrup indbudt. Hs. Majestæt Kongen befandt sig aabenbart rigtig vel, og Konversationen var meget livlig. Man talte bl. a. om General Støssel, der siges at have skænket sin Modstander, General Nogi sin Stridshest. Kongen bemærkede hertil: »Det havde jeg ikke gjort. Jeg havde taget den med hjem til Rusland.«

De politiske Forhold berørtes ganske let i Samtalens Løb, idet Kongen højt bemærkede til sin Borddame, Frk. Oxholm: »Ja, havde Excellencen dér været 20 Aar yngre!«

Estrup hørte Kongens Ord, blev tankefuld og stirrede længe op i Lysekronen. Adskillige Tanker jog vist gjennem hans Hoved.

18. Januar. Forrige Torsdag saae Ministeriet Christensen-Stadil Lyset. Christensen-Stadil er blevet Conseilspræsident, samt Krigs- og Marineminister, Alberti har overtaget sit gamle Justitsministerembede, ligesom Ole Hansen er vedblevet at være Landbrugsminister. Enevold Sørensen har overtaget Kultusministeriet. De nye Udnævnelser er: Lensgreve Raben-Lewetzau: Udenrigsminister; Højesteretssagfører S. Høgsbro: Trafikminister; cand. juris Vilhelm Lassen: Finansminister og Redaktør Sigurd Berg: Indenrigsminister.

Da jeg i Lørdags var hos Kongen for at takke for Udnævnelsen til Kommandør (af anden Grad), havde jeg Lejlighed til at se og hilse paa det nye Ministerium, som var mødt paa Amalienborg for at præsenteres for Hs. Majestæt. En undertrykt Glæde straalede fra de nye Excellencers Aasyn.

En hel Del mindre tilfredse saa de afgaaede Excellencer ud, da de kort efter deres Afløsere mødte for at melde sig fra. Særlig Jøhncke var meget mellemfornøjet; — men hvor

straalede hans Ansigt, da han vendte tilbage fra Kongens Arbejdsværelse! Han havde ligesom General Madsen faaet Storkors, medens Deuntzer er blevet Excellence for Livstid, og Hage har faaet 1ste Grad af Kommandørkorset.

Man maa nu *haabe*, at Christensen-Stadil kan bringe noget godt ud af Forsvarssagen, og iøvrigt kan man kun være glad over, at de »røde Radikalere« ikke har faaet Repræsentanter i Ministeriet.

Reformpartiet er faktisk sprængt af de 8 Rebeller, men disse i Forbindelse med Socialdemokraterne vil jo kun danne en Minoritet, som Ministeriet ihvert Fald foreløbig ikke behøver at frygte.

Meget belærende har det været i disse Dage at læse Venstrepressen. Naar man mindes Udtalelserne ved Ministeriet Deuntzer's Dannelse 1901, udbryder man uvilkaarlig: »Ak, hvor forandret!« Fremtiden vil sikkert markeres af politiske Storme.

Da jeg spurgte til Kongens Befindende, svarede Majestæten: »Aah, jo, — men jeg er blevet noget forkølet.« Kongen var ogsaa en Del hæs, men befandt sig ellers vel.

Det er nu flere Dage siden, Kongen har hørt fra Kejserinden. De indre Forhold i Rusland ser meget truende ud. Mod Slutningen af Referatet bemærkede Kongen: »Min Datter vil gerne se Dem, inden De forlader Palaiset.«

Jeg gik derfor op til Hertuginden, der allerede havde modtaget adskillige Breve og Ansøgninger, som skulde besvares.

Hertuginden var meget ked over, at Kongen er forkølet og yttrede: »Men Fader er ogsaa skrækkelig uforsigtig. Vil De tænke Dem, han gik forleden Aften uden Overtøj gjennem Kolonnaden for at se til Hertugen og gik derfra over i »det gule Palais«, og De ved nok, hvor det trækker baade i Kolonnaden og i Gaarden, naar det blæser saa stærkt og saa tilmed i saadan en Kuldel Men det kan ikke nytte at tale til Kongen om Forsigtighed.«

Hertuginden har selv været forkølet lige siden Ankomsten i Torsdags og har endnu ikke kunnet forlade Chr. d. VII's

Palais; men idag følte Hertuginden sig meget bedre og udtalte, at hun haabede snart at kunne være tilstede ved Taflet.

25. Januar. Det var blevet mig fortalt, at Kongen ved Taflet i Mandags havde befundet sig meget ilde, havde haft Feber og straks efter Taflet var gaaet i Seng. Imidlertid havde Kongen faaet en lang tryg Søvn og Tirsdag Morgen befundet sig saa meget bedre, at han — trods Lægens Forbud — var staaet op for Kl. 11 at modtage flere af Ministrene.

Da jeg idag, Onsdag, spurgte den jourhavende Adjutant, hvorledes Kongen nu befandt sig, svarede han, at Hs. Majestæt nu atter var ganske vel.

Dette fik jeg imidlertid langtfra Indtryk af, da jeg kom ind til Kongen.

Da jeg spurgte til Befindendet, svarede Kongen undvigende, og iøvrigt var det let nok at se og mærke, at alt ikke var, som det skulde være. Der var over vor kjære, gamle Konge en Uro, som jeg aldrig tidligere har bemærket.

Kongen begyndte strax at tale om de sørgelige Forhold, der siden i Søndags d. 22. ds. har hersket i Rusland, og som ganske naturligt fylder Kongens Sind med megen Bekymring, idet hans Tanker til Stadighed dvæler hos Kejserinden og alle dem af Slægten, som i disse Dage oplever saa alvorlige Forhold ved Nevaen's Bred.

At Uroligheder i Rusland dennegang maa betegnes som en begyndende Revolution er der næppe nogen Tvivl om; men ligesaa vist som man kan ønske Russerne en tidssvarende Forfatning, ligesaa meget maa man haabe, at Regeringen vil have Kræfter til at standse et voldsomt Udbrud, som kun vil virke i modsat Retning af det, som russiske Fremskridtsmænd anser for ønskelige.

Thi skal man dømme efter Telegrammerne, har Czaren jo ikke stillet sig afvisende overfor Folkets fremsatte Ønsker om liberale Reformer men udtalt, at saadanne er under Overvejelse, men at Tidspunktet for slige store Forandringer i

Statsforfatningen ikke er gunstige under den nuværende Krig i Østasien.

Krig udadtil og samtidig en blodig Revolution hjemme ville sikkert ødelægge det russiske Rige mere, end man for Øjeblikket kan have nogen Forestilling om.

Kongen, der ikke blot læser alle indenlandske men ogsaa en stor Mængde udenlandske Blade, i hvilke allehaande sensationelle Meddelelser svirrer som Snefnug i Stormvejr, kan vanskelig undgaa at blive nervøs ved alle disse Telegrammer, ifølge hvilke ogsaa Czarfamiliens personlige Sikkerhed synes at være truet.

Det gjorde mig inderlig ondt for vor kjære gamle Konge, og jeg søgte saa godt jeg kunde at berolige ved at fortælle Exempler paa, hvor farvede og usande de fleste Telegrammer er under saadanne Forhold.

Kongen talte meget baade om sin »kjære Datter« og Czarfamilien, der siden i Søndags har taget Ophold paa Czarkoje-Zelo.

Præsten Gapon, der jo er en af Revolutions-Lederne, synes de sidste Dage at være forsvunden. Mulig er han flygtet, mulig saaret. Man kender ihvertfald ikke hans Opholdssted.

Kejserens Farbroder, Storfyrst Wladimir (58 Aar gl.), hvem jeg i sin Tid har set paa Fredensborg, har faaet Overkommandoen i Sct. Petersborg.

Under slige alvorlige Forhold mærker man bedst Kongens faste Tro paa, at der — trods alt — er Een, der styrer og leder alt hernede paa denne urolige Jord; men ganske naturligt drejer ens Tanker sig i en saadan Tid om dem, man saa gerne skaanede for Sorg og Ulykke.

Taffel Kl. $6^1/_2$. Sad mellem Hertugens ledsagende Kavaller, Hofmarschal Grev Grote og Captain Kaufmann. Jeg udtalte min Glæde over, hvor meget bedre end i Formiddags Kongen aabenbart befandt sig. Hertil bidrog sikkert meget, at Hertuginden idag atter var tilstede ved Taflet.

Da General Kranold, der er attacheret Hertugen, og jeg efter Taflet stod og drøftede Forholdene i Rusland, kom

Kongen hen til os og udtalte sin Glæde over, at Tilstanden — efter de sidste Telegrammer at dømme — synes at være mindre foruroligende. General Kranold gjorde den meget rigtige Bemærkning, at Udlandets Børser, der jo i Regelen er gode »Barometre«, trods Krisen i Rusland dog stadig holdt sig faste. Det var tydeligt at mærke, at denne Bemærkning beroligede Kongen meget. Regeringen menes jo ogsaa at raade over saa store Troppemængder, at de Revolutionære ikke vil kunne faa Overtaget.

I dette Øjeblik kom Hertuginden til og fortalte glædestraalende, at hun for et Øjeblik siden havde modtaget et Telegram fra Kejserinden. Hertuginden læste Telegrammet op; — hvor kendte man Kejserinden i den korte, beroligende Form! Sikkert frygtede Hnds. Majestæt, at Avisernes Meddelelser skulde ængste hendes Kjære herhjemme og tænkte midt under egne Sorgers og Ængstelsers Tryk paa i det længst mulige at skaane dem, der om end kun i Tanken kunde lide for hendes Skyld.

Hertugen, som interesseret havde lyttet til Telegrammets Oplæsning, bad Herrerne efter Couren komme over og »faa en Cigar«, og da Kongen med et venligt »Farvel« til hver især havde trukket sig tilbage, samledes man i Christian VII's Palais, hvor Samtalen som altid, naar Hertugen er Vært, gik livligt og let.

1. Februar. Den revolutionære Bevægelse i Sct. Petersborg og de større Byer — navnlig Moschau, Warschau og Havnebyerne ved Østersøen — synes nu at være saa godt som endt; slaaet ned med Vaabenmagt. Formentlig vil det vare en Stund endnu, inden Revolutionens Uhyre paany rejser sit Hoved, saafremt ikke inden den Tid en frisindet Forfatning har berøvet Revolutionens Hovedmænd deres *Agitationspiedestal*, hvad man meget maa haabe. I Rusland gaar alting langsomt! Allerede i December Maaned bebudedes det, at forskellige vigtige Reformer i Statsstyrelse var under Overvejelse; — men endnu har ingen af disse set Lyset! Efter at Regjeringen endnu denne Gang har vist sig at være Herre

over Situationen, skulde man synes, at det var lettere for Czaren at gaa med til de ønskede Reformer, selv om Opgaven i en for de russiske Forhold passende frisindet og folkelig Forfatning, maa siges at være *mere* end vanskelig.

Som det nu er, at Hundreder har maattet bøde med Livet for deres Føreres Planer, og som det i Tilfældet »Præsten Gapon« synes: Forræderi, kan man ikke tænke sig, at det kan vedblive at gaa. Man skulde dog synes, at Masserne engang maatte faa Øjnene op og ikke mere fandt sig i at være »Skydeskive« for samvittighedsløse Førere, der nok kan agitere og raabe op men kryber i Skjul, naar det gjælder.

Forfatteren Gorki, der tillige med nogle andre Liberale siges at have dannet »en midlertidig Revolutionskomité«, befinder sig sammen med flere af disse i Sct. Paulsfæstningen.

Udenlandske Blade véd at fortælle, at Kejserinde Maria Feodorowna (Dagmar), da hun d. 25. Januar vendte tilbage fra Czarkoje-Zelo til Sct. Petersborg, nægtede at lade sin Vogn eskortere af Kosakker og uden nogensomhelst militær Eskorte kørte til sin Residents, Anitscha-Palaiset!

Ligner saa ganske »vor« Kejserinde, der, efter hvad de, der hører til Kejserhusets Nærmeste i Rusland siger, aldrig har kendt til Frygt. Naar en eller anden har gjort en Bemærkning herom til Kejserinden, har Vedkommende faaet til Svar: »*Gud* er med mig. Hvorfor skulde jeg da frygte?«

Ved Referatet idag mærkedes det tydeligt, hvor beroligende de sidste Dages roligere Tilstand i Rusland havde virket paa vor kære, gamle Konge, selv om Bekymringen for, hvad Fremtiden kan bringe, nok alligevel kan være tilstede.

Kongen oplæste et nylig modtaget Telegram fra Kejserinden og efter at have talt derom, spurgte jeg til Prindsesse Victoria, som igaar er blevet underkastet en Blindtarmsoperation. Kongen svarede, at der i Dag til Morgen var indløbet et Telegram fra Dronning Alexandra, at Operationen var forløbet godt, og at Lægerne mente, at Prindsessen snart atter vilde kunne blive ganske rask.

Ministeriet Christensen-Stadil synes at være en god Afløser af det hidtidige, idet de social-radikale Elementer: Jøhnke, Hage og Deuntzer er erstattet med Reformmændene: Høgsbro, Berg og S. Lassen.

Ministeriet er »ensfarvet« og repræsenterer Bondestanden, der utvivlsom er konservativ. Ministeriets Dannelse fremkaldte strax Reformpartiets Sprængning, idet »Rebellerne« dannede Partiet »Venstre« og derved mener at markere, at de følger »det gamle Venstre's« oprindelige Principper særlig i Forsvarsspørgsmaalet (Nedrivelsen af Kjøbenhavns Befæstning og Nedsættelse af Militærudgifterne).

I *Folkethinget* tæller »Reformpartiet« 57 Medlemmer og »Rebellerne« (Venstre) 13 Medlemmer.

I *Landsthinget* tæller Reformpartiet 20 Medlemmer.

Misfornøjelse med ikke at have faaet Repræsentanter i Ministeriet er formentlig en af Grundene til »Rebellernes« Optræden.

De og Socialisterne vil utvivlsom blive allierede i Kampen mod Ministeriet. At det vil komme til at gaa *varmt* til, kan der ikke tvivles om.

At det ikke vil blive helt let for Conseilspræsident Christensen at faa fuld Overensstemmelse mellem sine Udtalelser fra Fortid og Nutiden maa blive hans Sag.

Faktum viser *altid*, at det er lettere at ville reformere end at regjere. Det skulde de gode Oppositionsmænd tænke paa; men — paa den anden Side — tænkte de derpaa og lod sig bestemme deraf, blev de næppe Ministre!

Situationen maa være vanskelig! Den lille Episode i Folkethinget med Skibslæge Rørdam har vakt megen Moro. Naa, Tiden læger alle Saar — ogsaa hans forhaabentlig!

Har man engang været ivrig Højremand og er senere endt som »rød« Venstremand, hvorfor saa ikke aabent vedgaa det? — Man maa haabe, at hvad der nu er sket, vil bidrage yderligere til Dannelsen af eet stort, konservativt Parti contra Socialdemokratiet.

De næste Folkethingsvalg vil kunne give et Fingerpeg i saa Henseende.

Om en *civil* Mand som Forsvarsminister har jeg tidligere udtalt mig.

I *politisk* Henseende kan Valget af Christensen-Stadil være heldigt, — i alle andre Retninger siger det sig selv, at det maa være uheldigt.

Alle udenlandske illustrerede Blade bringer hans Billede!

Men hvad der end kan siges for og imod: vort lille Fædreland har i *visse* Retninger Têten nutildags.

22. Februar. Siden mit sidste Referat hos Hs. Majestæt synes de indre Forhold i Rusland atter at have antaget en ret truende Charakter.

Fredag d. 17. ds. dræbtes i Moskau ved et Bombeattentat Storfyrst Sergius, Czarens næstældste Farbroder. Den dræbte Storfyrst og hans ældste Broder, Storfyrst Wladimir, siges at have været ivrige Modstandere af Reformer.

(Kejserens Farbrødre er: Storfyrsterne Wladimir, Alexis, Sergius og Paul, — den sidste gift med Kong Georg af Grækenlands Datter Alexandra, der døde samme Aar som Dronning Alexandra's og Kong Edward's ældste Søn: Hertugen af Clarence. Storfyrsten er nu gift med en ikke fyrstelig Dame, hvorfor han faldt i Unaade og forvistes fra Hoffet, men har nu faaet Tilladelse til at vende tilbage, dog uden sin Hustru.)

Trange Tider maa det være for den stakkels, unge Czar og for alle hans Nærmeste, *ikke mindst* hans Moder, der føler dybt og varmt baade for sine Kjære og for det russiske Fædreland, hvis vanskelige Forhold hun sikkert kender tilbunds. Kejserinde Maria Feodorovna var jo sin Gemals, Alexander III's trofaste Raadgiver og højre Haand i alle Spørgsmaal, — saa sagde man ihvert Tilfælde i sin Tid og der er vist heller ikke Tvivl om, at det er sandt.

15. Marts. Efter Referatet hos Kongen var jeg oppe hos Hertuginden, som talte meget om Rusland og Kejserindens vanskelige Stilling, idet man jo vil vide, at Kejserinden absolut er *for* de ønskede Reformer — den unge Kejserinde derimod absolut imod disse. Hertuginden yttrede bl. a.: »Min

Søster skriver aldrig noget om, hvorledes hun selv har det, men spørger kun altid om, hvorledes alle vi andre lever. Frøken L'Escaille fra Brüssel, der herfra fulgte hjem til Sct. Petersborg med Kejserinden i October Maaned, er endnu hos Kejserinden paa Czarkoje Zelo. Hun vil aabenbart ikke forlade min Søster under disse Forhold.« Jeg fortalte Hnds. Kgl. Højhed, at jeg for ca. 14 Dage siden havde truffet Etatsraad Andersen, som da nylig var vendt hjem fra Sct. Petersborg, og at han havde udtalt sin Forundring over at have kunnet køre lige op til Czarkoje-Zelo Paladset uden at blive standset af Vagtposter eller lignende. »Ja, under de nuværende Forhold var det jo ogsaa ret paafaldende,« mente Hertuginden; »men man kan jo hellerikke altid stole paa Avisreferater, de er som Regel mere eller mindre »farvede«!« »Sikkert under Hensyn til at opnaa saa stort et Salg som muligt,« svarede jeg.

»Jeg haaber inderligt, min Søster kommer til d. 8. April,« vedblev Hertuginden; »men under disse Forhold anser hun det jo for sin Pligt at tænke først paa sin Søn og bliver derfor maaske foreløbig hjemme.«

Inden jeg gik, gav Hertuginden mig en Pièce til Gjennemlæsning, betitlet: »Die Lösung der hannover-braunschweigischen Frage«, (von: einem Legitimisten).

»Jeg forstaar ikke rigtig, hvad det er, Forfatteren *vil*,« yttrede Hertuginden; »men nu kan De jo læse den, — saa kan vi siden diskutere den.«

22. Marts. Ved Referatet idag spurgte jeg, om Hs. Majestæt havde hørt fra Kejserinden.

»Ja, et Telegram har jeg modtaget fra min kjære Datter,« svarede Kongen, hvorpaa vi talte om det sørgelige Slag ved Mukden og Kuropatkins formentlige Fratrædelse som Øverstkommanderende.

Efter endt Referat oppe hos Hertuginden for at aflevere den omtalte Pièce om det Hannover-Brunsvigske Spørgsmaal, som jeg nøje havde studeret, og som havde interesseret mig meget. Hertuginden debatterede Sagen indgaaende og raadede

mig til at læse en anden Pièce om samme Spørgsmaal: »Grev Bernstorff's Tale i den tyske Rigsdag 1903«, som jeg laante af Hnds. Kgl. Højhed.

Paa Bordet stod et Billede af den unge Prinds Christian omgivet af et Væld af de skjønneste Roser.

Hertuginden talte bevæget om sin »søde lille Søn«, som saa brat var kaldet bort fra sine Kjære. Ja,

»den største Sorg paa Jorden er
at miste den, man ret har kjær!«

Hertuginden havde lige modtaget et Brev fra Kejserinden og oplæste noget deraf. Med Begejstring udtalte Kejserinden sig om »de russiske Soldaters Heltemod og Udholdenhed« under de frygtelige Kampe i Østasien. Og nægtes kan det jo heller ikke, at der fra begge de Kæmpendes Sider vises en Heroisme, som næppe overstraales af, hvad Fortidens Kampe kan opvise. Men af 2 Feltherrer vil der nu engang altid være een, der er den dygtigste.

I en Skoleklasse sidder en som Dux og en som Nr. 2; maaske har begge »ug« i Hovedkarakter, — men én bliver dog Nr. 1; — alt er relativt i denne Verden.

Da Hertuginden havde gjennemlæst Brevet, sagde hun med et Suk: »Min Søster kommer nok ikke til Kongens Fødselsdag. Maaske er det ogsaa det rigtigste!«

5. April. Det var ventet, at Kong Edward og Dronning Alexandra vilde være kommet til Kongens Fødselsdag; men det bliver næppe til noget, da Kongeparret, som ombord paa »Victoria and Albert« i disse Dage har gjæstet Lissabon og Madrid, endnu ikke har forladt Middelhavet. Kejserinden kommer heller ikke, — godt, at Kongen har den elskværdige, hertugelige Familie hos sig paa den Dag, der paa saa mange Maader kalder Minderne frem fra svundne, lykkelige Aar.

Taffel $6^1/_2$. Fik med min Sidemand ved Taflet, General

Kranold, en interessant Samtale om Generalens ældste Broder, der i Begyndelsen af Tredserne var Theaterchef ved det Kongelige Theater. Han havde altid omtalt de tre Brødre Wiehe: Michael, Vilhelm og Johan som tre saare elskværdige, let omgængelige og taktfulde Mennesker, som det havde været en Fornøjelse at have at gjøre med. Vilhelm W. var en Dag kort før Saisonens Ophør kommet til Theaterchefen og bedt om Tilladelse til i Sommermaanederne at maatte give Forestillinger i Provindserne.

Chefen nægtede dette med den Motivering, at Wiehe efter den anstrængende Saison trængte til Ro og Hvile og ved at gaa paa Tourneer vilde sætte Kræfterne til, hvilket Afslag W. tog meget fromt og uden Indvendinger.

Kranold talte derefter om Sagen med Kultusministeren, der svarede, at Ministeriet desværre ikke havde Penge til en Recreationsrejse for Wiehe, men at han (Ministeren) med Glæde personlig vilde udrede, hvad en saadan Rejse vilde koste (ca. 1200 Kr.), hvis Chefen kunde formaa Wiehe, der var meget fintfølende, til at tage derimod.

Dette lykkedes ogsaa Kranold, men kun efter mange Overtalelser og egentlig kun paa Basis af det Raisonnement, at det slet ikke var for Wiehes Skyld, at man gjorde ham dette Tilbud, men udelukkende af Hensyn til Theatret, der selvfølgelig maatte sætte stor Pris paa, at dets dygtigste Skuespiller ved den nye Saisons Begyndelse kunde møde med friske Kræfter til sin anstrængende Gjerning.

Rigsdagen er nu hjemsendt, og den politiske Fremtid ser for Øjeblikket noget »graa« ud: Venstre og Socialisterne gjør fælles Sag, — Reformpartiet (Christensen-Stadil) og Højre synes ikke at kunne finde hinanden. Der maa aabenbart »skarpere Lud« til førend alle Conservative og »Besiddende« tvinges til at gjøre fælles Sag mod Socialdemokratiet.

Mørkt ser det ud, naar det kommer saa vidt, at Partifæller gaar over til Oppositionen, *fordi* de ikke bliver Ministre!

De *kan* jo nu engang ikke alle blive Ministre, allenstund et Ministerium kun tæller 7 à 8 Medlemmer.

Paa den Vis skulde det først blive godt, naar der bliver ligesaa mange Ministerpartifæller, som der er Vælgere i Landet, — — tragikomisk!!

12. April. Igaar rejste Hertuginden og Prindsesse Olga, iforgaars Hertugen og Prinds Ernst August, idet Hertugen først vilde gjøre en lille Tur til Schweiz, hvorpaa Hertugparret skulde mødes i Berlin, hvorfra Rejsen fortsættes til Gmunden, hvor Enkedronningen af Hannovers Fødselsdag fejres d. 12. ds.

Vejret var igaar meget uroligt og blæsende, hvorfor Afrejsen udsattes fra Kl. 11 Formiddag til 7 Aften.

Som naturligt er faldt Afskeden trang baade for Fader og Datter, der dennegang har kunnet glæde sig ved et 3 Maaneders Samvær. Det har været let at mærke, hvilken *Glæde* det har været for Kongen at have Hertuginden med Familie hos sig i de lange og mørke Vinterdage. Desto større bliver Savnet nu for vor kjære, gamle Konge!

Kongen talte derom ved Referatet og tilføjede: »Jeg fik lige for et Øjeblik siden et Telegram fra min Datter, at de kom over Bæltet i blikstille Vejr. Det havde jeg ikke turdet haabe, da det dog blæste ret stærkt her i Kjøbenhavn. Det glæder mig saa meget, for min Datter taaler daarligt Søen.«

Samtalen gled derpaa hen paa de russiske Forhold og Udsigten til et forestaaende Søslag ovre ved Krigsskuepladsen.

Ja, vor gamle Konge har mange og for Tiden store Bekymringer; *taalmodigt* og *stille* bærer han dem; thi han ser dem fra og staar paa Troens faste Grund.

Da Kongen sagde mig Farvel, yttrede han: »Jeg har udnævnt Deres Søn, Premierlieutenanten i Artilleriet til Kammerjunker!«

Det fornøjede aabenbart Kongen at kunne være den første til at meddele mig denne glædelige Nyhed, og saa varmt som jeg kunde takkede jeg Hs. Majestæt for min Søns Udnævnelse, som jeg vidste tillige vilde være en Glæde ikke alene for min Hustru og andre Børn, men ogsaa for hans unge Forlovede,

Maud, en Datter af Direktør Carl Jensen ved Brede Klædefabrik, som er blevet os alle meget kjær.

31. Maj. Traf vor kjære, gamle Konge meget nedslaaet over det ulykkelige Søslag i Koreastrædet.

Den russiske Flaade synes i Virkeligheden at være ganske ødelagt. Den ulykkelige Kamp begyndte i Lørdags, og alle Aviser er fulde af Beretninger om den sørgelige Begivenhed.

Det er trange Tider for Rusland!

Kongen havde lige modtaget Brev fra Kejserinden.

»Men dette Brev,« tilføjede Kongen, »er jo skrevet paa et Tidspunkt, da man endnu ikke kjendte de sørgelige Krigsbegivenheder saa godt og fuldstændigt som nu.

Man bliver helt taus overfor saa megen Ulykke!

Stakkels Kejserinde!

Hvor maa det være svære Tider at gjennemleve! Hvor kan det gjøre en ondt for hende, at hun i sit Livs Aften skal gjennemgaa saa store Sorger og Prøvelser.

16. Juli. Kongen kom idag hjem fra sit Sommerbesøg i Gmunden.

Rask og solbrændt stod vor kjære, gamle Konge paa »Dannebrog«s Dæk, da Skibet lagde til ved Nordre Toldbod, og venlig hilste han paa alle, der var mødt for at tage imod ham.

Alle var vi glade over atter at have Kongen hjemme i god Behold. Det er jo saa sin Sag at rejse til Udlandet, naar Alderen nærmer sig de 88.

Strax efter Modtagelsen kjørte Kongen til Bernstorff.

19. Juli. Ved Referatet idag fortalte Kongen en hel Del om sin Rejse, der i alle Maader var forløben godt. Hele den Hertugelige Familie i Gmunden befinder sig vel. Den ældste Søn, der har tilbragt flere Maaneder i Ægypten, er nu atter hjemme.

»Vinteropholdet i det lune Ægypten har gjort ham godt,«

yttrede Kongen, »om han end nu og da føler lidt Mindelser af sin Sygdom.«

Jeg spurgte om Hs. Majestæt nylig havde hørt fra Kejserinden, hvortil Kongen svarede: »Ja, jeg faar jo tidt Telegrammer fra min kjære Datter; men hun skriver aldrig noget om sig selv. Det er alvorlige Tider derovre.«

»Deres Majestæt har ofte nævnt et Ordsprog: Man skal træde paa Jorden, selv om den er gloende. Kejserinden følger sikkert ogsaa dette Ordsprog.«

»Ja, det gjør hun, og naar hun ikke skriver saa meget om Forholdene derovre og sine egne private Sorger, er det for ikke at volde mig flere Bekymringer end højest nødvendigt. Hun har altid været mig en god og kjærlig Datter.«

Jeg spurgte, om ikke Hnds. Majestæt kunde ventes hertil senere hen paa Sommeren. Nogle Maaneders Ophold her i det fredelige Danmark vilde dog være en stor Recreation og Hvile. Hertil svarede Kongen: »Ja, jeg ved det ikke rigtig endnu. Det vil afhænge af, hvorledes alt stiller sig derovre.«

Kongen talte derefter meget om de svensk-norske Forhold. (Den 7ende Juni sagde Norge sig løs fra Unionen, et Skridt, Sverrig indtil Dato med en næsten uforstaaelig Ro tilsyneladende synes at ville gaa med til uden Repressalier. Siden den Tid har der verceret mange forskjellige Rygter om en eventuel vordende norsk Konge og Norges Fremtid idetheletaget. Kan denne Sag virkelig ordnes fredeligt og godt, vil den sikkert hos alle Danske fremkalde en dyb Respekt og stor Beundring for vort svenske Broderfolk, som paa en Maade, som søger sit Sidestykke i Historien, ridderligt og ædelmodigt løser »Broderriget« fra sine Forpligtelser og uden Forviklinger af nogen Art giver dette Chancen: At leve sit eget Liv under de Former, som menes at være de bedste.)

2. August. Kejser Wilhelm, der ankom hertil i Mandags, er i disse Dage Kongens Gjæst paa Bernstorff, og idag har Kongen været Kejserens Gjæst ved en Dejeuner ombord paa »Hohenzollern«.

Efter at Kongen og Kejseren var vendt tilbage herfra, lod Kongen mig kalde ind til Referat.

Paa mit Spørgsmaal, om Hans Majestæt ikke var noget træt efter disse Dages Festligheder, svarede Kongen: »Aah nej, jeg har det saamænd rigtig godt.«

Kongen talte derefter om Kejserens elskværdige Optræden og yttrede bl. a.: »Det glædede mig meget at høre Kejseren udtale sig med saa stor Deltagelse om min Dattersøn i Rusland, med hvem han jo fornylig har haft et Møde.«

Ved denne Bemærkning kom Samtalen naturligt til at dreje sig om Forholdene i Rusland og om Udsigten til et muligt Besøg af Kejserinden, idet Kongen meget haaber, at dette vil blive muligt senere hen paa Sommeren.

Kongen omtalte derpaa Enkekejserinde Eugenie, som nylig har aflagt et kortere Besøg ved det danske Hof. Da jeg ikke havde haft Lejlighed til personlig at træffe Enkekejserinden, spurgte jeg, om man endnu kunde spore Træk af den store Skjønhed, for hvilken Kejser Napoleon III's Gemalinde i sin Tid var saa berømt. »Aa jo,« svarede Kongen, »det synes jeg jo nok man kan; men ganske vist er der en stor Forandring fra den Tid, jeg saa hende ved Kejserhoffet i Paris. Hun var dengang en af de smukkeste Damer, jeg nogensinde har set.«

10. August. Kongen aflagde igaar Besøg paa »Marienlyst« for at se til de russiske Officerer, der for Tiden — efter Sigende paa Foranledning af Kejserinde Dagmar — opholder sig som Reconvalescenter ved dette Badested.

Jeg kom derfor først til Bernstorff idag, Torsdag.

Justitsminister Alberti var inde hos Kongen, da jeg kom. Efter han var gaaet, aabnede Kongen Døren med et: »Værs'go', Rørdam!«

Hs. Majestæt lod til at befinde sig rigtig godt idag, mulig bidrager hertil Efterretningerne om de indledede Fredsunderhandlinger, som over Amerika føres mellem Rusland og Japan. Inderlig maa man haabe, at disse maa føre til en endelig Af-

slutning af Krigen, og at da ogsaa de indre Forhold i Rusland vil komme i en bedre og roligere Gjænge.

Ogsaa vor kjære gamle Konge vilde derved blive befriet for mange Ængstelser og Bekymringer, som nu fylder hans Sind.

Taffel 6½. Ved Taflet idag indtraf den Mærkværdighed, som jeg i de 14 Aar, hvori jeg har færdedes ved Hoffet aldrig før mindes at have oplevet: Der var slet ingen Damer tilstede ved Bordet, naar undtages den lille tiaarige Prindsesse Margrethe, som derfor nød den Ære at faa Plads ved Kongens højre Side.

Prindsesse Marie var nemlig i Kjøbenhavn for at uddele Præmier i Selskabet »Dyrenes Beskyttelse«, og Frk. Bluhme havde med Kongens Tilladelse gjort Prindsessen Følgeskab.

Trods Mangelen paa Damernes Selskab var Stemningen meget livlig. Jeg sad ved Siden af Prinds Hans, der lige er kommet hjem fra sit Besøg i Itzehoe og paa »Louisenlund«, hans Barndomshjem, hvor han kjender hver en Plet, og hvor han havde glædet sig ved at besøge alle de kjære kjendte Steder og tale med de faa, der endnu huskede hans afdøde Forældre og det smukke og hyggelige Familieliv, som i sin Tid levedes paa Glycksborg Slot. Igaar, da Kongen og Prindsen var paa »Marienlyst«, havde de besøgt Hofdame, Frk. Oxholm, paa »Bergmandsdal«. Hun er for Tiden Reconvalescent efter en ret alvorlig Sygdom; men baade Kongen og Prinds Hans udtalte, at det havde glædet dem at træffe hende saa vel, og at hun gjorde Indtryk af nu at være ganske rask.

Kongen fortalte om de russiske Reconvalescenter paa »Marienlyst«, hvoriblandt ogsaa findes to Sygeplejersker (russiske). Alle har de opholdt sig i »Port Arthur« i den lange og forfærdelige Tid under Fæstningens Belejring.

De fleste af dem synes dog nu,« bemærkede Kongen, »at have gjenvundet Helbredet.«

»Dog fortalte Kongen i Samtalens Løb, at en af Sygeplejerskerne endnu er meget sensible overfor den mindste Lyd. Hun farer da op og faar, hvad hun selv kalder »a fit«; dette

er vel Reminiscencer fra Kampbuldret i »Port Arthur«. En af Officererne havde lært sig en hel Del Dansk, som han glædede sig til at brillere med, naar Kejserinde Dagmar forhaabentlig til Eftersommeren kommer hertil.

23. August. Kongen har det Gudskelov vedblivende godt. Med Spænding følger man Fredsforhandlingernes Gang i Portsmouth mellem Rusland og Japan. Meget af, hvad Bladene bringer, er dog sikkert upaalideligt og tendentiøst; thi selve Forhandlingerne mellem de to Parter er jo først og fremmest et diplomatisk Spil, under hvilket Kortene aldrig lægges aabne paa Bordet til behagelig Beskuelse for Udenforstaaende. Det gjælder jo nemlig for begge Parter at opnaa saa meget som muligt: Den Stærkere paa Gevinstkontoen og den Svagere paa Tabskontoen.

Præsident Roosewelt synes ærligt at arbejde for Freden, og ikke mindst de indre Forhold i Rusland gjør jo Freden i høj Grad ønskelig.

Da Kongen inviterede mig til Taffel, maatte jeg desværre undskylde mig, da jeg i den sidste Tid ikke har befundet mig ganske vel.

30. August. Det er længe siden, jeg har set Kongen saa glad som i Dag. Grunden hertil var den igaar Aftes telegrafisk indløbne Meddelelse fra Portsmouth, at det var lykkedes de russiske og japanske Delegerede at blive enige om Fredsbetingelserne. Jeg udtalte min — glædelige — Forundring over, at Japan havde opgivet saa mange af de store og betydelige Fordringer, som først havde været opstillet som absolute Fredsbetingelser og da særlig de $2^1/_2$ Milliarder i Krigsskadeserstatning m. m., men selv om Kongen ogsaa var forundret herover, var hans Glæde over, at der nu var en Ende paa denne frygtelige og blodige Krig, stor og dybtfølt.

»Og nu haaber jeg jo da ogsaa, at min kjære Datter kan komme lidt herhjem!« yttrede Kongen.

Vi talte om det Heltemod, der saavel fra russisk som japansk Side er udvist under Krigen, om det forfærdelige

Tab af Menneskeliv og den Sum af Lidelse og Elendighed, denne Krig havde bragt med sig. For hele Menneskeheden er denne Krigs Afslutning en Velgjerning. Den har kostet Blod som vist ingen af Fortidens Krige i samme forholdsvis korte Tidsrum; dog derom vil Statistikken jo i sin Tid bringe nøjagtige Oplysninger. Eet kan man være sikker paa, at der baade i Rusland og Japan vil være Partier, som hellere havde set Krigens Fortsættelse end de nu antagne Fredsbetingelser.

Ifølge Kongens Ordre har jeg hidtil daglig ladet anbringe friske Blomster i de Villaer paa Marienlyst, der bebos af de russiske Officerer og Sygeplejersker fra det russiske »røde Kors«.

Hs. Majestæt har nu faaet den smukke Tanke, at det maaske vil fornøje disse stakkels Mennesker at se Fredensborg Slot og Park og gav mig derfor Ordre til at ordne alt, hvad der i saa Henseende er fornødent.

Af Hensyn til, at flere af dem endnu er meget medtagne af, hvad de har udstaaet i Krigen, skal det stilles dem ganske frit, *naar* de vil aflægge Besøget, og om de helst vil gjøre det enkeltvis eller flere i Følge, alt eftersom det maatte passe bedst med deres Helbredstilstand.

Jeg har derfor henvendt mig til den russiske Gesandt, Kammerherre Isvolsky og bedt ham overbringe sine Landsmænd Kongens smukke Indbydelse.

6. September. Imorgen tager Kongen og hele den Kongelige Familie til Roeskilde Domkirke for at lægge Krandse paa Dronning Louises Kiste. Underligt at tænke paa, at der allerede er gaaet 7 Aar siden hin bevægede Dag, da Dronning Louise bragtes til Hvile i den gamle Domkirke ved Roeskilde Fjord.

Da jeg havde endt mit Referat, sagde Kongen venligt: »Idag kan De maaske nok spise hos mig. Jeg skal nok selv sammensætte Spiseseddelen, saa De trygt kan spise af alle Retterne.«

Jeg takkede, meget rørt for Hs. Majestæt's Godhed og Omsorg for mig og mødte altsaa til Taflet $6^1/_2$.

Kong Georg af Grækenland, der ankom i Mandags, hilste venligt paa alle os indbudte Kavallerer og bemærkede henvendt til mig: »Kongen har fortalt mig, at min Søster Kejserinden har sendt et Telegram, at hun glæder sig til at komme til Danmark i den nærmeste Fremtid, og ogsaa min Søster Dronning Alexandra og Prindsesse Victoria har jo meldt deres Besøg, saa snart den store engelske Pansereskadre, som kommer hertil paa Fredag, atter er afsejlet. Saa faar De en travl Tid!«

Jeg svarede, at det havde glædet mig meget, da Kongen i Formiddags ved Referatet havde fortalt mig, at Kejserinden ventedes hertil; thi sikkert kan Hnds. Majestæt trænge til at være nogen Tid her i vort fredelige, lille Land efter det sidste Aars sørgelige Begivenheder i Rusland.

13. September. (Min kjære Faders Fødselsdag, født i Serup Præstegaard $^{13}/_{9}$—1804).

I Mandags ankom Kejserinden hertil, i hvilken Anledning der var stor Modtagelse paa Gjentofte Station.

Da Toget kjørte ind paa Stationen, stod Kejserinden i Vinduet, og hvis maaske en og anden havde ventet i Kejserindens Ansigt at have kunnet se Sporene efter de lange og trange Tider i Rusland, saa viste det sig atter dennegang, at Kejserinden ikke for intet er en Glücksborger, og hverken lader sig bøje eller knække af Modgangen. Elskværdig som altid hilste Kejserinden paa alle de Tilstedeværende og havde et venligt Ord til hver.

Efter Referatet idag meldte jeg mig hos Dronning Alexandra og Kejserinden, som begge bemærkede til mig:

»De er rigtignok ikke rask, kjære Rørdam, kan jeg se paa Dem.«

»Nej, helt vel er jeg ikke, Deres Majestæt.«

»Ja, men saa maa De da virkelig gjøre noget for at komme Dem, ellers gaar det ikke, skulde De ikke tage til et Badested?«

Idet jeg takkede for Deres Majestæters venlige Deltagelse, svarede jeg, at jeg ganske vist i den senere Tid til Tider

havde befundet mig alt andet end vel, men at jeg haabede at kunne »ride Stormen af« uden at behøve at gaa til Sengs, idet jeg spøgende tilføjede, at jeg ikke havde ligget i Sengen i 39 Aar — undtagen om Natten, naturligvis!

Da jeg Onsdag d. 13. September kom tilbage til mit Hjem fra Bernstorff, befandt jeg mig imidlertid saa ilde, at den tilkaldte Læge beordrede mig øjeblikkelig at gaa til Sengs, og først d. 31. October var jeg igjen for første Gang lidt oppe.

Vorherre var mig usigelig god og gav mig Lov til at leve sammen med alle mine Kjære. Mageløst trofast og kjærligt passede min elskede Hustru mig, og trofast skiftedes alle mine kjære Børn til at sidde hos mig i den lange Sygdomstid. Jeg veed, at de alle søgte derhen om Hjælp, hvor den bedste og eneste Hjælp er at finde: til vor almægtige Gud og Fader, Vorherre Jesus Christus.

Inderlig taknemmelig er jeg, at jeg har erfaret dette. Vorherre lade dem altid søge til Ham under alle deres Livs Tilskikkelser, de lyse med de mørke. Da vil de altid have fast Grund under Fødderne, og trygt kan vi gamle engang da lukke vore Øjne, naar vi ved, at vore Børn vil bygge deres Liv paa »Klippen«; thi hvilken Bekymring er ellers saa stor, som hvorledes det vil gaa vore Børn, naar vi selv engang ikke *er* mere! Saasnart jeg paa nogen Maade kunde taale det, besørgede jeg ved min Hustrus trofaste og dygtige Hjælp mine tjenstlige *skriftlige* Forretninger, og Geheimeetatsraad Hørring, der er Decisor ved Kongens Civilliste, var saa elskværdig at overtage mine sædvanlige Onsdags Referater hos Kongen.

Alle vore Venner og Bekendte viste os kjærlig Deltagelse, og ikke mindst var det en stor Glæde for mig at høre, at Kongen ligesom hele den øvrige Kongelige Familie saa at sige daglig lod forespørge til mit Befindende og flere Gange lod bringe de skjønneste Blomster og Frugter.

Ja, det er i Nøden — eller som her i Bekymringens Ti-

mer, man skal kjende sine Venner, og med dyb Taknemmelighed vil jeg altid mindes al den Godhed og Deltagelse, som i denne trange Tid vistes mig og mine, og som var til saa stor Trøst og Opmuntring for os alle.

Under min Reconvalescens fandt den mindeværdige Begivenhed Sted, som vel navnlig for os Danske var en virkelig stor og betydningsfuld Glæde: Kronprinds Frederik's næstældste Søn, Prinds Carl kaaredes til Norges Konge.

Jeg maatte jo nøjes med at læse om denne store Begivenhed i Bladene; men af mit ganske Hjerte delte jeg den Glæde, som jeg vidste dette Valg vilde være saavel for vor egen kjære gamle Konge som for hele den store Kongelige Slægt og da ikke mindst for det unge Fyrstepar selv: Kong Haakon og Dronning Maud.

Deres lille Søn, Alexander (Olav), født 1903 bliver saaledes Norges Kronprinds.

Efter en Folkeafstemning, som i det store og hele var *for* Prinds Carl, kaarede Storthinget d. 18. November enstemmigt Prinds Carl til Norges Konge. Som Konge har Prinds Carl antaget Navnet Haakon VII og givet sin Søn som Kronprinds for Norge Navnet Olav. Til Valgsprog har Kong Haakon valgt: »Alt for Norge«.

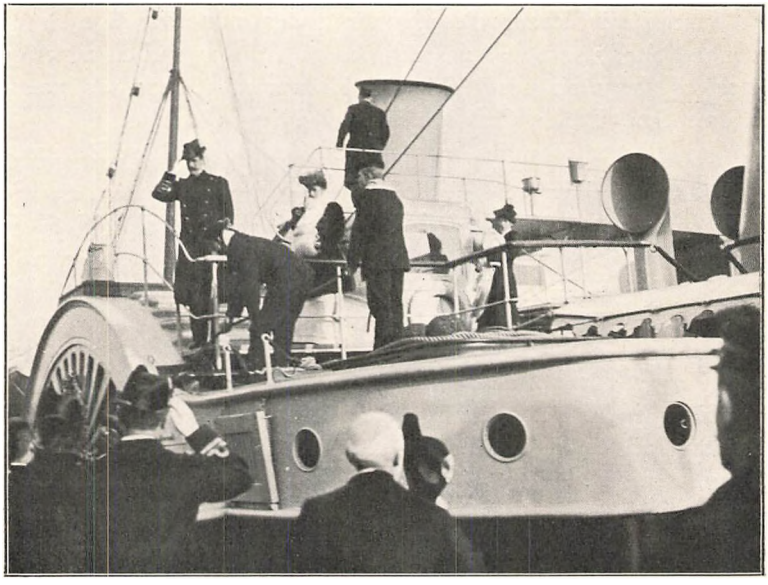
Den sidste Konge i Norge, som bar Navnet Haakon, var Haakon (VI) Magnussøn, gift med Dronning Margrethe af Danmark, Valdemar Atterdags berømte Datter.

Den 25. November holdt det unge Par sit Indtog i Kristiania hilst med stormende Jubel af den forsamlede Menneskemængde. Gud den Almægtige give Kong Haakon og Dronning Maud Glæde og Velsignelse af Livet blandt det Folk, som frivilligt har kaaret dem til Norges Kongepar.

For Dronning Alexandra er det sikkert en *stor* Glæde at se Prindsesse Maud som Norges Dronning, denne Datter, til hvem hun altid har følt sig saa stærkt knyttet; ligesom det sikkert er en forunderlig Oplevelse for vor Konge og Kron-

prinds Frederik at opleve at se det Baand knyttet paany, som brast i 1814.

At vi Danske idetheletaget ikke kan andet end føle en vis Tilfredsstillelse ved, at en dansk Prinds i 1905 bestiger den Throne, som de ulykkelige politiske Forhold berøvede Frederik VI, vil vist enhver kunne forstaa. At det svenske

NORGES KONGEPAR OG DEN LILLE PRINS OLAV FORLADER KØBENHAVN.

Folk ikke deler denne vor Glæde er lige saa forstaaeligt som den Beundring, som ingen kan undgaa at føle over for den *Besindighed* og *sande Ridderlighed*, hvormed saavel Kong Oscar (II) som Størstedelen af det svenske Folk har baaret denne store og i Sandhed mærkelige Statsomvæltning. *Ære være vort svenske Broderfolk*, som har vist et *Højsind*, som Historien ikke kan opvise Magen til!

Torsdag 30. November. Efter med Lægens Tilladelse igjen at have meldt mig til Tjeneste, fik jeg igaar, Onsdag, Bud fra Kongen om at møde idag til Referat paa Amalienborg.

Ved min Ankomst hertil meddelte en Lakai mig, at Kejserinden og Hertuginden, som endnu er Kongens Gjæster, ønskede at se mig.

Saa stod jeg da engang igen i Kejserindens smukke, velkjendte Salon. Hendes Majestæt var ene og modtog mig saa hjerteligt, at det rørte mig dybt. Jeg paa min Side bragte Hendes Majestæt min bedste Tak for de mange venlige Forespørgsler og dejlige Blomster, som jeg havde modtaget under min Sygdom.

»Ja, sæt Dem nu ned min, kjære Rørdam, De kan vist endnu ikke taale at staa saa længe,« sagde Kejserinden venligt.

Jeg spurgte, hvorledes Kejseren og den øvrige Kejserlige Familie befandt sig, hvortil Kejserinden svarede, at hun desværre intet vidste derom, idet Telegrafledningerne for Tiden er afbrudt paa Grund af store Strejkeuroligheder.

Paa min Bemærkning om, at der i Bladene udtaltes den Formening, at disse Strejker snart vilde være endt af Mangel paa Penge, svarede Kejserinden: »Det tror jeg desværre næppe. Lederne har Penge nok til deres Raadighed og faar stadig rigelig Understøttelse andre Steder fra.«

Hendes Majestæt udtalte sig i Samtalens Løb med stor Beundring om den russiske Bondestand og beklagede kun, at de russiske Bønder saa mange Steder ganske i Blinde og uden Spor af Kritik eller Forstaaelse for Kærnen i Sagen følger de Førere, som af Revolutionspartiet i saa rigt Maal spredes iblandt dem.

»Det er jo idetheletaget disse Førere, der foraarsager hele Ulykken, idet de leder Mængden efter Forgodtbefindende, uden at de fleste af disse vist i Virkeligheden har nogensomhelst Anelse om den Ulykke, som disse Førere — om alt gaar som *de* vil — kan bringe over det ulykkelige Rusland,« sluttede Hnds. Majestæt.

Jeg havde medbragt en hel Del til Hnds. Majestæt ind-

sendte Breve og Ansøgninger, og medens jeg refererede disse, traadte Hertuginden ind. Ogsaa hun gav mig et saare hjertelig »Velkommen«. Mest af alt glædede det mig at høre Hertuginden sige: »Jeg kan fortælle Dem, at Fader glæder sig meget til at se Dem igen.«

Efter at have refereret alle Breve osv., som under min Fraværelse var indløbet til de to Kongelige Døttre, anbefalede jeg mig og gik ned til Referat hos Kongen.

Med *stor* Taknemmelighed vil jeg altid mindes den varme og hjertelige Modtagelse vor kjære, gamle Konge gav mig. Faa Mennesker ejer Kong Christians Evne til i faa Ord at udtrykke sin Deltagelse saa varmt og medfølende, at det sikkert aldrig glemmes af den, til hvem disse Ord henvendes. Kongen siger aldrig andet eller mere, end han mener, — paa hans Ord kan man i Sandhed stole. Ingen har haft bedre Lejlighed til at erfare det end jeg, der i disse mange Aar har haft den Lykke og Glæde at turde tjene Kong Christian.

Kongen var aabenbart meget glad over Prinds Carls Udnævnelse til Norges Konge. Vi talte længe derom. Det er jo ikke saa let selv for en Prinds, om jeg saa maa sige: en skjøn Morgen at vaagne som Konge. Hvor store Krav følger ikke i mange Retninger med denne høje Stilling! Man har dog sikkert god Grund til at tro, at Lykken ogsaa i denne Retning vil være det unge Kongepar god. Kong Haakon er som bekjendt meget dygtig og velbegavet, og de mange officielle Taler, han som Konge har maattet holde i Norge, har været baade smukke og vel afpassede efter Situationen, og hans aabne, jævne Væsen, som ikke saa lidt minder om hans Bedstefader, vil sikkert altid vinde ham mange Hjerter i det nye Fædreland.

Jeg udtalte min Glæde over, at Kongen nu atter kunde have Kejserinden hos sig i nogen Tid, idet jeg bemærkede, at man maatte beundre den Resignation og Sjælsstyrke, hvormed Kejserinden vidste at bære de tunge Tilskikkelser.

Kongen yttrede hertil bl. a.: »Min Datter fik paa sin Fødselsdag (d. 26. ds.) saa mange Beviser paa den Sympathi, som mange i Rusland virkelig nærer for hende, at det rigtig glæ-

dede hende. Vil De tænke Dem: de oprørske Matroser i Sebastopol sendte hende ogsaa et overordentlig hjerteligt Lykønskningstelegram; men jeg har jo ogsaa i Aviserne læst, at bemeldte Matroser er fuldt og fast overbevist om, at de kæmper for *Czarens* Sag; mere bagvendte Forhold kan vist ikke let tænkes.«

Da jeg efter endt Referat trak mig tilbage, bemærkede Kongen venligt: »Ja, jeg beder Dem ikke til Taffel endnu. Hold Dem nu blot i Ro i Deres Hjem, og tag Dem ikke mere Arbejde paa, end De kan overkomme.«

6. December. Traf Kongen tilsyneladende rask og vel; dog har Hs. Majestæt desværre stadig nogen Hoste. Men Kongen tager hellerikke Hensyn til sit Helbred. Han gaar hver Dag sin Tour som sædvanlig og er om Aftenen ofte enten til Concert eller i Theatret; og ingen — end ikke Livlægen — har her den mindste Indflydelse over Kongen, hvad der kun i høj Grad kan beklages.

Ved Referatet idag hos Kongen fortalte jeg Hs. Majestæt, at jeg for et Par Dage siden havde modtaget et Brev fra Kong Haakon, der bl. a. skriver: »Som De kan tænke, er der her meget at gjøre til at begynde med, da alt jo skal startes fra Nyt, men vi haaber begge, at det med Tiden maa lykkes os at kunne lægge lidt personligt i den Hyldest, der i Øjeblikket vises Norges Kongehus.«

Brevet der er dateret 30. November 1905 slutter saaledes: »idet jeg og min Kone ønsker Dem en god Bedring, slutter jeg og forbliver

Deres hengivne

Haakon,

dog bedre kjendt af Dem som Carl.«

13. December. Lørdag d. 9. ds. afrejste Hertugens. Det var godt, at Afrejsen ikke skete efter Bestemmelsen idag, da det blæser en sand Orkan; thi selv om Touren over Østersøen kun varer et Par Timer, kan den dog være ubehagelig nok. Kongen talte herom og om, hvor glad han var over, at Kejserinden foreløbig vilde blive her i Danmark, hvad der

selvfølgelig er meget beroligende for Kongen, saalænge alt ser saa mørkt og truende ud i Rusland.

Greve Sergjei Witte, (som i 1899 førte en økonomisk og reformvenlig Politik, men som i 1903, fordi han ikke vilde gaa med til Plehves Undertrykkelsespolitik, blev fortrængt af denne), har efter Krigen med Japan reddet Rusland for ydmygende Fredsvilkaar. Først og fremmest er det lykkedes ham at faa afskediget Reaktionens onde Aand Pobjedonostjev; men nu venter der Greven et sandt Sisyfusarbejde med Indkaldelse af en parlamentarisk Rigsforsamling, Indførelse af almindelig Pressefrihed osv.

Czaren siges nu at have givet endelig Tilsagn om en fri Forfatning, som man jo nok alle kan være enige om vilde være et stort Gode. Men til Gjennemførelse af alle disse Foranstaltninger kræves Tid og atter Tid.

Vil de Revolutionære ikke give Tid maa de kues med Vaabenmagt. Dette er ganske vist i sig selv et *Onde,* men bliver dog sluttelig til et *Gode* for hele Folket og Samfundet. Som det nu gaar — i store Svingninger frem og tilbage, — maa Situationen være mere end fortvivlet for dem, som er udset til at ordne den. Man giver ikke et Land som Rusland en »fri Forfatning« i Løbet af nogle Maaneder; det kan vist enhver sige sig selv, og det véd de revolutionære Førere selvfølgelig ogsaa meget godt; men de har i Virkeligheden ganske andre Planer end den »Frigjørelse, Ligeberettigelse« osv., som de kun tilsyneladende kæmper for. I Virkeligheden kæmper den Slags Mennesker kun for deres egne Formaal og Interesser, og Masserne er dem kun et Redskab paa Vejen til dette Maal. Kunde man tænke sig et revolutionært Rusland med en dertil passende Regjering, tør jeg indestaa for, at ingen vilde komme til at lide derunder som Arbejderbefolkningen.

20. December. Kongen er desværre stadig en hel Del forkjølet med Snue og Hoste.

I Anledning af den sig nærmende Jul, glædede Kongen mig med at forære mig to meget smukke Sølv-Ragoutskeer. De vil altid være mig en kjær Erindring om vor kjære, gamle

Konge og de lykkelige Aar, jeg har levet ved Christian IX og Dronning Louises Hof. Kongen udtalte sin Glæde over, at Kejserinden vilde blive Julen over. I Virkeligheden kan vist ingen sige, hvornaar Kejserinden kan tænkes at rejse hjem til Rusland. Forholdene er for Tiden frygtelige derovre.

Da jeg gik, ønskede Kongen mig og min Familie en »glædelig Jul«, idet han paa sin hjertelige Maade yttrede: »Gudskelov, De blev rask igjen, min kjære Rørdam.«

Med Juletiden synes der altid at følge en forunderlig Fred og Ro. Over Kong Christians Væsen er der *altid*, hvad enten det er Jul eller ikke, noget af denne Stemning, en Fred og Ro som *den* føler, der i tryg Tillid har lagt sit Liv, dets Glæder, Sorger og Skuffelser i en Mægtigeres Haand. Det er *det*, der altid gør det til en Glæde at tale med Kongen og tjene ham.

I Anledning af Julen plejer Kejserinden at udbetale en større Sum Penge til de mange Fattige og Nødlidende, som har indsendt Ansøgninger til Hendes Majestæt. Ogsaa i denne Retning ligner Kejserinden sin Fader i sin store Medfølelse med alle dem, »der lider ilde«, og i sin Glæde over at kunne hjælpe disse.

27. December. Ved Referatet idag viste Kongen mig mange af de smukke Gaver, han havde faaet til Julen. »Og her skal De ogsaa se et Photografi af min kjære Datter i Gmunden. Synes De ikke det ligner?« og Kongen pegede paa et af de mange paa Skrivebordet staaende Billeder af Dronning Louise.

»Ganske vist, Deres Majestæt; der er stor Lighed.«

»Jeg kan ikke forstaa, at det nu i September alt var 7 Aar siden, Dronningen døde. Forunderligt, hvor Tiden dog gaar!« og Kongen drog et dybt Suk.

»Men det maa dog være en stor Glæde for Deres Majestæt at modtage de mange Hilsner fra hele den store Slægt, baade ældre og yngre,« bemærkede jeg, idet jeg pegede paa en Stabel af Kort og Breve, som laa ved Kongens Skrivemappe.

»Ja, det er det ogsaa, kan De tro, og alle tænker de saa kjærligt paa mig gamle Mand,« svarede Kongen.

»Det er ikke saa underligt,« havde jeg haft stor Lyst til at svare; men Kongen holder nu engang ikke af at høre, hvad der *kan* lyde som Smiger, om det end i Virkeligheden er Sandheden selv. Han mener i alle Forhold kun at have været, hvad det er hans *Pligt* at være. Jeg mindes alt for godt Kongens Svar ved Lejligheder, hvor man kunde mistænke Vedkommende for at ville smigre Kongen. Saaledes bemærkede en Dame engang, at det var en »Nydelse« at se Hans Majestæt til Hest. Hertil svarede Kongen roligt: »Det er ingen Sag at sidde ordentlig til Hest, naar man rider en saa fortrinlig Hest som min.«

Gik efter endt Referat op til Kejserinden, hvor jeg modtog en Mængde indkomne Breve osv.

Samtalen drejede sig dog idag ikke om Rusland, hvor Revolutionen gaar sin alvorsfulde Gang i flere af de større Byer. Navnlig skal Forholdene i Østersøprovindserne være forfærdelige.

Man vil vide, at Kejseren indtrængende har bedt sin Moder om endnu ikke at vende tilbage, man formoder paa Grund af de herskende Streiker paa snart sagt alle Omraader, Jernbane, Telegraf osv. osv., saaledes at man godt forstaar, at Kejseren føler sig mere tryg ved at vide sin Moder heri vort rolige, lille Land.

1906

3. Januar. Da jeg endnu er lidt Reconvalescent, har Kongen fritaget mig for Nytaarscouren, saaledes at det idag, d. 3. Januar, var den første Dag i det nye Aar, jeg havde Lejlighed til at frembære mine bedste Ønsker for vor kjære, gamle Konge for Aaret, som kommer. Kongen synes at være rask og vel til Mode, men talte med megen Alvor om de blodige Revolutionsdage i Moskva i Juleugen.

Russernes Jul falder som bekjendt 13 Dage efter vor, saa-

ledes at hine rædselsfulde Begivenheder dog ikke har skjændet deres *Jul.* Skjøndt man ganske vist ikke kan tro alt, hvad Bladene fortæller, er der dog ingen Tvivl om, at Kampene i Moskva har været ført med voldsom Energi baade fra de revolutionære og Troppernes Side, men at de revolutionære omsider er bukket under. I store Dele af Østersøprovindserne [Lifland, Kurland og Estland] ligesom ogsaa i Kaukasus-Egnene raser Revolutionen med fuld Kraft. Man maa haabe, at det maa lykkes Tropperne til Slut at faa Bugt med Oprørerne; — hvorledes ville det vel ellers komme til at se ud i det store, ulykkelige Rige!

Her som altid ved slige Lejligheder søger Lederne at bringe deres egen »dyrebare« Person i Sikkerhed, saasnart Oprørsforsøgene viser sig at mislykkes, og lade de store Masser bløde for, hvad *de* har sat igang. Heldigvis er det dog lykkedes at fange adskillige af Lederne. —

Af Tropperne ved Mantschuriet er endnu kun en ringe Del vendt tilbage. Forhaabentlig vil det ikke lykkes Oprørsbevægelsen at trænge ind i Hæren og Flaaden, selvom enkelte sørgelige Exempler i saa Henseende foreligger; thi frem for alt maa en Regjering trygt kunne stole paa Hærens og Flaadens Mandskab.

10. Januar. Blev i Forgemakket præsenteret for Oberst Knollys, der er paa Hjemrejse fra Kristiania til London.

Obersten, der er en Broder til Dronning Alexandra's Hofdame, Miss Knollys, har været en Slags Gouvernør for Dronning Maud fra de tidligste Barneaar. Han har som Kongens og Dronningens Gjæst opholdt sig i Kristiania fra Indtogsdagen, og kan man tro Bladene, har Nordmændene været lidt jaloux paa den gamle Herre, der jo imidlertid ved nu at rejse hjem har fjernet mulige »Spøgelsesforestillinger« i norsk Fantasie. Han gjorde iøvrigt et meget elskværdigt Indtryk paa os danske Herrer — ikke det mindste »spøgelsesagtig«.

Kongen har Fredag og Lørdag maattet holde Sengen paa Grund af Lumbago, men var dog Søndag atter oppe og ude. Da jeg spurgte til Befindendet, svarede Kongen:

»Jo, Tak. Nu gaar det meget bedre; men det er ikke rart saa længe, det staar paa. Lægen har ordineret Massage, som jeg ogsaa har faaet nogle Gange.«

»Er det ikke meget smertefuldt, Deres Majestæt?«

»Jo, jeg kan ikke nægte, at det gør dygtig ondt.«

Paa mit Spørgsmaal om Prindsesse Louise af Schaumburg-Lippe's Tilstand, (Prindsessen er desværre for nogle Dage siden bleven alvorlig syg af en Slags Hjerne-Rygmarvsbetændelse), svarede Kongen, at Efterretningen Gudskelov nu lød noget bedre, men at hvis det virkelig var denne Sygdom, kunde man ikke andet end ængstes ved Tanken om, hvorledes det kunde ende.

»Jeg holder nu saa meget af den Sønnedatter,« yttrede Kongen; »hun er saadan et godt og kjærligt, lille Menneske. Her ligger netop et kønt, lille Kort fra hende. Lad mig se, — ja, det er skrevet d. 27. December, altsaa kort før hun blev syg.«

Jeg kunde ikke lade være at fortælle Kongen om, hvilken ualmindelig god og kjærlig Søster Prindsesse Louise havde været for Prinds Harald; hvor meget hun tog sig af ham, og hvorledes hun altid søgte at opmuntre ham, der som Dreng var ret indesluttet. I de Aar jeg læste med Prinds Harald, havde jeg god Lejlighed til at lægge Mærke til det smukke Forhold, der var imellem Prindsesse Louise og hendes yngre Sødskende. Dette glædede og bevægede Kongen meget at høre.

Jeg spurgte nu Hs. Majestæt, om jeg maatte meddele Kong Haakon's vordende Kabinetssekretær, Expeditionschef Grønvold, (som f. T. opholder sig her i Kjøbenhavn), Oplysninger om Intendanturens Administration m. m.

»Ja,« svarede Kongen, »jeg var jo desværre ikke ganske rask, da han var her, og fik ikke Lejlighed til at tale med ham. Men lad ham kun conferere baade med Dem og Kabinetssekretær Rosenstand om, hvorledes det her er ordnet under de to Herrer.« —

Expeditionschef Grønvold gjorde et meget behageligt Indtryk paa mig; han udtalte bl. a., at det egentlig var Meningen,

at han hos Kong Haakon skulde være baade Kabinetssekretær og Chef for Civillisten. Skjøndt han qua Kabinetssekretær *ikke* skal forelægge Kongen de ministerielle Sager, (saaledes som Tilfældet er her) og saaledes fritages for en Del Arbejde, fraraadede jeg dog af flere Grunde denne dobbelte Stilling, uden at jeg dog ved, om han vil lægge sig Raadet paa Sinde.

Med stor Beundring udtalte G. sig om Kong Haakons og Dronning Mauds Ligefremhed og Elskværdighed og deres hyggelige Familieliv. »Det er netop, som vi Nordmænd ønsker det,« yttrede han.

17. Januar. Kongen har nu ganske overstaaet sin Lumbago; den foreskrevne Massage-Kur synes saaledes at have svaret til Forventningerne.

Kongen saa ogsaa langt raskere ud og rejste sig med sædvanlig Lethed fra sin Stol, da jeg idag stillede til Referat, idet han spøgende bemærkede: »Kan De se, hvor godt jeg igjen har det.«

Fra Oedenburg lyder de sidste Dages Efterretninger om Prindsesse Louise heldigvis en hel Del mere beroligende. Maatte det kun vedblive, saa at Prindsessens Nærmeste ikke mere skal leve i denne sørgelige Uvished. Den Sygdom, hvoraf Prindsessen lider, er den frygtede »Meningitis«, der dog lykkeligvis de senere Aar synes at have antaget en mildere Karakter — ihvertfald herhjemme. —

Samtalen ved Referatet drejede sig om de for Øjeblikket ret urolige, saavel inden- som udenlandske politiske Forhold. Vor hjemlige Politik paavirkes selvfølgelig af de forestaaende Folkethingsvalg nu til Sommer, og hvad den udenlandske Politik angaar, er det Marokkospørgsmaalet, der i disse Dage kalder Europas Diplomater til Konferencen i Algerica. At denne skulde føre til Krig, maa man — trods det fransk-tyske Sprængstof, der i saa høj Grad er tilstede, — ikke haabe. Længe har det ulmet mellem disse to Stater paa Grund af de marokkanske Kontrovers, og havde England

ikke grebet ind, var muligvis forlængst det første Kanonskud faldet.

Selvfølgelig kan det gamle Europa lige saa lidt som i tidligere Dage i Længden holde Fred, skjøndt man jo nok i vore Dage betænker sig mere, før man slaar til med Sværdet end i vore Forfædres Tid.

Da jeg kom op til Kejserinden, stod udenfor Døren den gamle Kammertjener, som i mange Aar altid er fulgt med Kejserinden hertil. Da jeg idag spurgte, om han havde gode Efterretninger fra sit Hjem i Sct. Petersborg, hvor han har flere gifte Børn, lyste et stort Smil paa hans Ansigt, en glædelig Kontrast til den nedslaaede Mine, hvormed han tidligere har besvaret mine Spørgsmaal desangaaende.

I Samtalens Løb fortalte han om Kosakkerne, hvad jeg ikke tidligere har vidst, at de hvert 5te Aar har Tilladelse til at tilbringe dette i deres Hjem, hvorefter der atter indtræder en 4-aarig Tjenestetid og saaledes videre, indtil Alder og Svagelighed gjør dem uskikkede til Soldaterlivet.

Den gamle Russers Beundring for og Tillid til Kosakkerne er grænseløs, og haabes maa det kun, at disse, om det engang skulde komme saa vidt, vil vise sig værdige til den Tillidspost de indtager som Czarfamiliens Livvagt.

Taffel 6½. Havde Frøken l'Escaille tilbords og Professor Schou paa den anden Side.

Det fornøjede mig engang igjen at tale med den elskværdige Belgierinde, der paa saa nært Hold har været Vidne til de alvorlige Tider, som har rystet Rusland i sin Grundvold.

Sikkert har hun ofte været Kejserinden til stor Trøst og Opmuntring.

Det var idetheletaget en *stor Glæde* for mig igjen at sidde ved Kong Christians Taffel paa det hyggelige Amalienborg, — det er nu over 4 Maaneder siden, jeg sidste Gang inden min Sygdom var tilstede ved Taflet.

Kongen drak venligt et Glas med mig, idet han bemærkede: »Nu maa De passe paa, at De kun spiser, hvad De kan taale, min gode Oberst.«

Efter Taflet spillede Kongen flere Musikstykker paa sit

»Pianola«; det fornøjer aabenbart Hs. Majestæt paa denne Maade at kunne bidrage til sine Gjæsters Underholdning.

24. Januar. Da jeg idag spurgte til Befindendet, svarede Hs. Majestæt: »Jo, Tak, men endnu synes jeg, jeg kan mærke lidt til denne Lumbago. Men forøvrigt befinder jeg mig ganske vel. Men hvorledes har De det selv? Jeg haaber ikke, De følte nogen Mén efter i Onsdags?«

Overensstemmende med Sandheden og idet jeg takkede for Kongens venlige Forespørgsel, kunde jeg heldigvis svare benægtende.

Kongen udtalte sin Glæde over nu til Morgen at have modtaget et Telegram fra Oedenburg, hvorefter der stadig synes at være en Bedring i Prindsesse Louise's Befindende.

Blandt de Sager, jeg havde at referere for Kongen var bl. a. nogle Ansøgninger fra forskjellige Italienere, der har mistet alt, hvad de ejer og har under de for nogen Tid siden stedfundne Jordskælv i Calabrien. Da Kongen imidlertid paa Opfordring af Ruggiers Leoncavallo, »Bajadser«s berømte Komponist, allerede for 1 Maaned siden har sendt en større Sum til den italienske Komité, som er dannet med det Formaal for Øje at hjælpe de ved Jordskælvet nødstedte Mennesker, fik jeg Ordre til at henvise ogsaa disse Italienere til den omtalte Komité.

Desuden forelagde jeg Kongen Ansøgninger fra nogle af de gamle Veteraner fra første slesvigske Krig, som i nær Fremtid fejrer deres Guldbryllup. At disse Guldbrudgomme med Hæder har deltaget i vore Krige er naturligvis en yderlig stor Anbefaling; thi Kong Christian omfatter med sjælden varm Troskab alle sine gamle Soldater.

Hvor vilde det glæde mange af disse gamle Krigere at vide, hvor ofte Kongen med Beundring og Taknemmelighed taler om dem.

Da Referatet var endt, sagde Kongen: »Saa kan De jo ogsaa nok spise her idag?«

Jeg takkede allerunderdanigst.

Taffel 6½. Til Taflet var indbudt flere af de russiske Officerer fra Marienlyst.

En af disse, en ældre Greve, fortalte, at han stod i Spidsen for flere store, russiske Gymnasier, der tilsammen talte flere tusinde unge, russiske Piger. Kejserinden er Protektrice for disse Gymnasier, og Greven, der er 72 Aar gammel, tænker nu paa at bede Kejserinden om at turde trække sig tilbage fra denne Stilling paa Grund af sin høje Alder, hvad sikkert ingen kan fortænke ham i.

Vor *elskede, gamle Konge døde pludselig idag Mandag, d. 29. Januar 1906 Kl. 3½ Eftermiddag.*

Kongen havde som sædvanlig om Mandagen givet offentlig Audiens paa Amalienborg, og jeg, der altid skulde være tilstede ved Audienserne for at tale med dem, der søgte om Understøttelse o. lign., mødte som sædvanlig paa Palaiset 11¼.

Som jeg plejer, ventede jeg inde i Jourværelset indtil henimod Audiensens Slutning.

Kl. 12 hørte og saa jeg Livgarden trække paa Vagt, *mindst ahnende*, at det var sidste Gang, Garden trak paa Vagt for vor *kjære, gamle Konge*, og at om faa Timer saa meget skulde være forandret. Jeg gik derpaa ind i Audienssalen, hvor der paa dette Tidspunkt endnu var mange Audienssøgende tilbage. Blandt disse talte jeg en Del med Skuespiller Sophus Neumann, der saa ofte har glædet mig ved sin udmærkede Komik, hvilket jeg benyttede Lejligheden til at takke ham for, — og Forfatterinden, Fru Elfriede Fibiger, der var kommen for at overbringe Kongen sin sidste litterære Frembringelse, en Bog om Grækenland.

Jeg traf ogsaa og hilste paa min gamle, elskværdige Kammerat fra Officersskolen, Admiral Zachariae, der skulde forestille for Hs. Majestæt de Underofficerer af Flaaden, der iaar har faaet den Medaille, som aarlig paa Christian VII's Fødselsdag — d. 29. Januar — af Kongen personlig overrækkes dem.

Da Skuespiller Neumann kom ud fra Kongen, kom han

hen til mig og bemærkede dæmpet: »Hvor ser Kongen dog gammel og træt ud!«

»Det er jo ogsaa en temmelig stor Audiens idag,« svarede jeg, »ellers har Hs. Majestæt i den senere Tid befundet sig ganske vel.«

Naar Døren nu og da aabnedes ind til Kongen, havde jeg faaet et Glimt at se af hans *kjære* Skikkelse, men havde iøvrigt intet særligt usædvanligt bemærket. Neumanns Bemærkning foruroligede mig derfor ikke. Ganske vist har jeg i de senere Aar nok kunnet se, at Kongen ældedes; — ikke Skikkelsen, thi Kongen holdt sig altid rank og bevægede sig med Lethed og Elasticitet, og heller ikke havde jeg nogensinde ved mine Referater mærket, at Kongens Tanke eller Hukommelse var svækket. Kun var Kongen i de sidste Aar bleven meget mager; men i det store og hele forekom han mig sig selv saa lig fra Foraaret 1891, da jeg havde den Glæde af Kongen at blive udnævnt til Adjutant.

I Kongens skjønne, blaa Øjne var altid det samme milde, venlige og *trofaste* Udtryk, der vandt *alle* for *ham*, hvem man fuldt ud kunde stole paa.

Som jeg plejer, bad jeg ved Audiensens Slutning Adjutanten, Kapitain Gotschalk, spørge, om Hs. Majestæt ønskede at se mig, idet jeg af Hensyn til den store Audiens bad Adjutanten tilføje, at jeg intet havde at referere. Da Kapitain Gotschalk kom tilbage fra Kongen, kom han hen til mig med disse Ord: »Kongen har intet at befale.«

Efter endnu at have talt med forskjellige Audienssøgende forlod jeg ca. Kl. 1 Amalienborg. Livet deroppe gik da sin daglige, rolige Gang.

Jeg var i mit kjære Hjem og havde just sat mig hen for at hvile mig lidt, da Expeditionssekretæren ved Hofmarschallatet, Justitsraad Holm omtrent Kl. 4 blev meldt.

Jeg gik ind til ham.

»Jeg kommer for at sige Obersten, at Kongen er død,« sagde han med rystende Stemme.

»*Død? Kongen? Hvorledes?* Jeg kommer jo saa at sige lige fra Amalienborg!«

»Hofmarschallen har lige været her paa Kontoret for at melde den sørgelige Efterretning. Kongen følte sig ilde tilpas efter Frokosten, trak sig tilbage og døde kort efter.«

Meddelelsen om at *vor elskede, gamle Konge* ikke var mere, greb mig *dybt.*

Som et Lyn kom det!

Man bliver som forstenet.

Tanken om, at Kongen, der jo gik i sit 88de Aar, kunde blive kaldt pludselig bort, har vel nu og da staaet for mig som en Mulighed, og da særlig naturligvis, naar Kongen var syg.

Men nu, idag! Efter igaar at have været i Garnisonskirke med Kejserinden, idag givet en stor Audiens, talt med en Mængde Mennesker og tilsyneladende befundet sig vel.

Kun et Par Timer efter at hans Nærmeste og saa mange andre har set ham rask og spændstig som altid.

Død!

Og dog, jeg maatte takke Vorherre, at Han havde givet vor inderlig kjære Konge en mild og hurtig Død. Om det nu var blevet et langt, maaske smertefuldt Dødsleje! Nej, *Vorherre* gjorde det dog saa godt for vor gamle Konge, og ingen vilde vel nænne at ønske ham tilbage.

Kong Christian var en varm og inderlig troende Christen; saa mangen Gang vidnede hans smukke, ydmyge Udtalelser noksom derom.

Han er gaaet hjem til *evig Fred og Glæde*, og til Gjensyn med *hende*, som han elskede saa højt, og som i over femti Aar trofast og kjærligt delte Livets Glæder og Sorger med ham, — vor kjære Dronning Louise. —

Da jeg havde fattet mig lidt, gik jeg ind for at meddele min Hustru og ældste Datter det sørgelige Budskab. Ogsaa de blev dybt grebet deraf.

Bevægede sad vi og talte sammen, da kort efter et Par af mine Sønner kom hjem fra Byen, hvor Dødsbudskabet allerede havde bredt sig med Lynets Hastighed.

Kl. $5^1/_2$ kjørte jeg sammen med min ældste Datter til Amalienborg. Det var Ruskregn, mørkt og uhyggeligt Vejr.

Gaderne var sorte af Mennesker. Paa den tunge og trykkede Stemning mærkede man noksom, at alle kjendte Sørgebudskabet.

Undervejs kjøbte jeg en Bouket af skjønne højrøde og hvide Nelliker. Amalienborgplads var fuld af Mennesker, som tause og stille stod og stirrede op mod Christian IX's Palais.

I Jourværelset traf jeg bl. a. Hofmarschallen, Kabinetssekretæren, Kommandør Bardenfleth og Adjutanten Kaptain Gotschalck.

Kun faa Ord vexledes imellem os. Alle var dybt bevægede.

Sammen med Adjutanten gik jeg ind i Kongens Soveværelse.

Dér laa han, min kjære, gamle Konge i sin Seng. Med Hovedet drejet lidt til venstre og et fredeligt og smukt Udtryk i sit Ansigt syntes han at sove en tryg Søvn.

Jeg lagde min Bouket paa Tæppet.

Her ved min kjære Konges Dødsleje følte jeg ret, hvad jeg skyldte ham igjennem de mange Aar.

Det var for mig et Øjeblik, som jeg aldrig, aldrig vil kunne glemme!

Det sidste — allersidste Farvel! — — —

Endnu en Stund blev jeg i Havesalen, samtalende med Hofmarschal Oxholm og Adjutanten, som fortalte: »Da Kongen havde sagt Farvel til »Medaillemændene«, sagde han til mig: »Ja, Dem siger jeg ikke Farvel til, for vi ses jo ved Taflet.« Kl. 2 stod jeg her i Jourværelset, da Prinds Hans passerede igjennem fra Havesalen. »Kongen har det nu meget bedre,« yttrede han i Forbigaaende. Jeg anede ikke, at Kongen havde været upasselig og lagde derfor ikke videre Vægt paa Prindsens Ord, som jeg ærligt talt ikke forstod. Jeg maatte aflægge et Besøg i Frederiksberg Allé, og da jeg staaende bagpaa en Sporvogn vendte tilbage derfra, siger en Herre, der stod ved Siden af mig: »Ved De, at Kongen er død?«

KONG CHRISTIAN IX PAA DØDSLEJET.

Jeg blev tilmode, som om en havde givet mig et voldsomt Slag i Hovedet. Hjemkommen til Palaiset erfarede jeg, at Kongen lige efter Frokosten Kl. 1 havde befundet sig noget ilde og derfor var gaaet til Sengs, hvorefter Kongen havde udtalt, at han nu befandt sig bedre. Kejserinden havde siddet i Kongens Arbejdsværelse og med Døren aaben ind til Soveværelset, hvor Kongens Seng staar med Hovedgjærdet ikke 1 Alen fra Døren. Kejserinden havde siddet og skrevet, da hun paa engang hørte ligesom et Suk. Hun gik ind for at se til sin Fader, — Kongen var død. —

Inden jeg forlod Palaiet gik jeg op til Kejserinden.

Kammertjeneren meddelte mig imidlertid, at Hendes Majestæt var bleven saa stærkt grebet af Kongens Død, at hun havde faaet et stærkt Ildebefindende, og at ingen med Undtagelse af Hofdamen var hos hende.

Jeg forlod Amalienborg, medens det sukkede i mit Hjerte: »Ak, hvor forandret! Hvor pludseligt!«

Velsignet vil Kong Christians Minde være, sikkert vil i Historien hans Navn lyse med en Glans som faa andre Kongers, saavist som Kong Christian var en *sjælden retlinet*, *trofast* og i alle Livets Forhold *mandig* Charakter, paa hvem det Valgsprog, han gjorde til sit, i en sjælden Grad passede fuldt ud: »*Med Gud for Ære* og *Ret!*«

30. Januar. Efter en lang Nat gryede Tirsdagen.

Jeg havde faaet Ordre til at møde Kl. 11½ i Christian VII's Palais.

Kl. 10 begyndte Klokkerne i alle Byens Kirker at ringe. Hvor højtidsfuldt det lød! Det var, som svarede Klokkerne hinanden; intet stemmer i den Grad til Højtid som Kirkeklokkeklang.

I Palaiset mødtes de forskjellige Hoffers Herrer, Ministrene og Byens øverste Autoriteter, alle i fuld Galla. Vi samledes i Værelserne ud mod Haven og førtes derfra til Throngemakket, hvor den nye Konge stod tilligemed sine Sønner, samt Prindserne Valdemar og Hans.

Idet vi gik forbi dem, gav hver af dem os Haanden. Prindserne var dybt bevæget.

Kong Frederik, der ogsaa var meget bevæget, sagde, da han rakte mig Haanden: »Det var en *stor* og *pludselig* Sorg!

Jeg svarede hertil: »Ja, *det var det*, og dog er det en *stor Trøst* at vide, at Kongen fik en saa let og mild Død.«

Da alle var samlede inde i Riddersalen, aabnede Lakaien paa Slaget 12 Dørene til Altanen ud imod Slotspladsen. Conseilspræsident Christensen-Stadil traadte ud paa Altanen og raabte 3 Gange med høj og klar Stemme ud over det enorme Menneskehav, der stod nede paa Slotspladsen: »Kong Christian den Niende er død! Længe leve Hans Majestæt Kong Frederik den Ottende!«

Samtidig faldt Kanonsalutten ude fra »Sixtus« drønende ind.

Kong Frederik traadte frem paa Altanen, hilst af Hurraraab og talte kort men smukt til Menneskemængden dernede.

Kronprinds Christian, der sammen med de andre Kongelige Prindser stod i Salen nærmest Altanen, var dybt bevæget. Paa hans Sorg saa man noksom, hvor meget han havde holdt af sin Bedstefader.

Efter Højtideligheden gik jeg over i Kejserinde Dagmars Forgemak; men da Kammertjeneren sagde mig, at den Nerverystelse, hvoraf Kejserinden ved sin Faders pludselige Død var bleven angrebet, endnu ikke havde fortaget sig, trak jeg mig tilbage efter at have skrevet mig i den fremlagte Bog.

Stakkels Kejserinde Dagmar!

Hvor mange Sorger har hun ikke allerede oplevet, — hvor mange af dem, der stod hendes Hjerte nær, har hun ikke maattet sige det sidste tunge Farvel, og nu denne sidste bratte Adskillelse!

Aldrig mere hernede skal hun se sin elskede Faders Ansigt, høre hans Stemme, færdes med ham her paa det gamle, minderige Palais eller ved Sommertid paa Bernstorff skjønne Slot. Menneskeforstanden fatter ikke de Ord: *forbi! aldrig mere!*

Nede ved Colonnaden, hvor min Vogn holdt, traf jeg to af mine Børn, som fra et af Palaisets Vinduer havde over-

været Højtideligheden. Selv om de ikke kunde være hos mig, vilde de dog ikke, at jeg skulde være »ganske alene«, som de sagde, paa denne for mig saa vemodsfulde Dag.

Resten af Dagen sad jeg stille hjemme sammen med alle mine Kjære.

Klokken 4—6 ringede Klokkerne atter.

I Christian IX's Palai ligger nu vor *kjære, gamle Konge* Lig.

I Formiddags, medens Kanonsalutten drønede og Hurraraabene lød, gik Flaget til Vejrs paa Christian VII's Palai; medens det stadig vajer paa halv over Christian IX's Palai.

Hvilken forunderlig, uvirkelig Dag dette har været.

Godt, at man ikke oplever mange af den Slags Dage!

31. Januar. Efter derom modtagen Tilsigelse begav jeg mig i Formiddags til Amalienborg, idet Kejserinden og Hertuginden, som ankom igaar Aftes efter at have rejst Nat og Dag, havde ønsket at tale med mig.

Dybt greb det mig at mødes med vor kjære, gamle Konges to Døttre. Og dog var der over deres Sorg en stille, mild Vemod, som gjorde ogsaa mig saa godt; thi ogsaa jeg har jo mistet saa *meget*. Ikke mange Ord blev der talt, Taarerne talte deres rige Sprog; thi om man end ved, hvor Ens Kjæres Sjæl er gaaet hen, og var det end her en Trøst, at Døden havde været blid og smertefri, saa *bliver* dog altid Savnet, — det Savn, Mennesker siger, at Tiden »læger«!

I Kongedøttrenes som i min Sjæl var der sikkert kun een Tanke: en Tak til ham, som ikke var mere.

Velsignet være hans Minde!

1. Februar. Modtog imorges et smukt Brev fra Prinds Harald, hvori han skriver, at han ved, det vil glæde mig at modtage en Blomst fra hans »højtelskede Bedstefaders sidste Leje.«

Denne Prindsens Tanke glædede mig *meget*. Jeg skrev strax og takkede saa varmt, som jeg kunde.

Højtidsfuldt ringede atter idag alle Kirkeklokkerne. Alle

Butiksvinduer er pyntede med sort. Utallige Steder, fra offentlige og private Bygninger vajer »Dannebrog« paa halv Stang. Kjøbenhavn er en By i Sorg. Stille og dæmpet føres al Samtale. Alle ser grebne og alvorlige ud. Ja, hele Danmark sørger over sin Konge. Alle elskede ham. Hvem kunde vel andet!

2. Februar. Gik om Formiddagen til Amalienborg for paa min kjære Konges Kiste at lægge en dejlig, stor Krans af Roser og Violer. Den var kun en ringe Tak fra mig selv, min Hustru og Børnene.

Midt i »Havesalen« staar Kongens Kiste indhyllet i et Orlogsflag og dækket af et sandt Væld af vidunderlige skjønne Blomster.

Paa Kistens Laag ligger Kongens Pallask og hans Hestgardisthjelm (dog næppe den oprindelige; thi Messinghjelmen med den hvide Fjerbusk blev senere ombyttet med *den* Hjelm, som vi ser den paa Billedet: »Hestgarden indskibes i Korsør«).

Jeg tænkte paa, hvor ofte hans trofaste Haand har grebet om dette Sværdhæfte. Ak, nu er den Haand kold og stiv; men hvad *Kong Christian* har været for Danmark vil *altid* mindes!

Ved Kisten staar de pragtfulde Sølv-Gueridon'er fra Rosenborg; bag Hovedgjærdet et mægtigt Sølv-Krucifix og de to Hestgarde-Standarter fra Jourværelset.

Under friske og duftende Blomster hviler her vor inderlig kjære Konges Legeme, — her i den samme Sal, hvor jeg saa mangen en Gang har set ham færdes mild og venlig mod alle, Fornemme som Ringe, den smukke, sympatiske Skikkelse, der trods de mange Aar holdt sig rank og smidig til det sidste.

Jeg vilde have lagt Kransen ved Kisten, men den tilstedeværende Adjutant, Kaptain Gotschalk sagde: »Kongens Døttre har bedt om, at Kransene maa blive lagt paa dette Bord, for at de Kongelige Damer kan se hver enkelt og derefter selv lægge dem paa Kongens Kiste.«

Noget efter at jeg var kommet hjem, modtog jeg følgende lille Brev:

2—2—1906.

Kjære Hr. Oberst!

Efter Ordre skal jeg meddele, at den Kongelige Familie vilde sætte Pris paa, at Hr. Obersten kom iaften Kl. 9 til en Bøn ved Kongens Kiste.

Deres ærbødige
F. Gotschalk.

Paaklædning: civil, Kjole.

Lidt før Kl. 9 Aften samledes Damer og Herrer af Christian IX's Hofstat, Provst Fenger m. fl. i Jourværelset.

Jeg talte bl. a. med Livchirurg, Dr. le Maire, der fortalte, at han i Mandags Eftermiddag ca. Kl. 2 blev kaldt ned til Kongen, der havde faaet et Ildebefindende. »Jeg gav Kongen flere oplivende Midler,« fortsatte han, »men raadede iøvrigt Kongen til at gaa i Seng og faa lidt Hvile. Det havde jo været en stor Audiens. Kongen gik da ogsaa i Seng, og Kejserinden blev nede i Kongens Værelser. Jeg sad just oppe i mit Værelse og skrev til Professorerne Petersen og Schou, hvilket jeg dog fandt raadeligst, da der kom løbende Bud efter mig fra Kejserinden. Jeg skyndte mig ned. Kongen levede endnu, men det var lige paa det sidste.«

Kl. 9 aabnedes Dørene ind til Havesalen, hvor Kong Frederik, Kejserinden og Hertuginden stod omgivet af hele den Kongelige Slægt.

Efter de Kongelige bevæget havde hilst paa de Tilstedeværende, tog alle Plads om Kisten.

Varmt og *smukt* bad Provst Fenger en Bøn for vor kjære, gamle Konge, idet Provsten i sin Tale iøvrigt særligt fremhævede Kong Christians Trofasthed i Stort som i Smaat.

Fengers sande og jævne Ord gjorde dybt Indtryk paa os alle. Ogsaa han har jo holdt saa meget af Kongen, ligesom ogsaa Kongen næsten aldrig forsømte i Vintermaanederne at høre Fenger, baade da han var ved Garnisons — og nu i de senere Aar ved Holmens Kirke.

Ifølge Ceremoniellet blev der ikke sunget eller spillet før

eller efter Provstens Bøn. Efter Højtideligheden skiltes man stille og gik hver til sit.

5. Februar. Dagene gaar deres vemodsfulde Gang. Idag er det Tilbagetogsdagen fra »Dannevirke« 1864.

Minder og Erindringer fra hin svundne Tid dukker frem for Tanken.

Idag for 42 Aar siden var Kong Christian i Flensborg efter sit Besøg i Mysunde.

Hvor blev ikke Kongen *varm* og *talende*, naar han mindedes de Dage og Dagene, der gik forud. *Tunge, trange* Dage var det for *ham*, hvis Hjerte slog saa *varmt* for Danmark! — —

Jeg var idag efter Tilsigelse hos Dronning Alexandra, som ankom hertil i Lørdags.

Dronningen var dybt bedrøvet og talte med stor Bevægelse om alt, hvad »de elskelige Forældre« altid havde været for deres Børn og om de mange skjønne og uforglemmelige Minder fra det kjære, gamle Hjem.

»Mandag d. 29de Januar modtog jeg et Telegram fra min Søster, Kejserinden,« sagde Dronningen bevæget, »at Kongen efter at have givet en stor Audiens var blevet upasselig og gaaet til Sengs. Mærkelig nok havde jeg selv ved samme Tid et ualmindelig stærkt Ildebefindende. Jeg plejer ikke at lide deraf, — vidste ikke ret, hvorledes det var fat med mig. Ud paa Aftenen syntes jeg at mærke paa Kongen (Edward), at han havde modtaget alvorlige Efterretninger. Jeg bad ham sige mig, om det var herhjemme fra, — og lidt efter lidt fortalte han mig den forfærdelige Sandhed!« Dronningen tav, — Taarerne løb ned ad hendes Kinder.

»Saa De min Fader efter — efter — —?« spurgte Dronningen afbrudt.

»Ja, Deres Majestæt. Jeg saa Kongen kun faa Timer efter; — — Kongen laa, som sov han en tryg, dyb Søvn.

Der var et Udtryk af den dybeste Fred og Hvile over Kongens Ansigt!«

»Gud være takket derfor!« sagde Dronningen dybt grebet. »Har De forøvrigt hørt noget om, hvorledes lille Louise (Prindsesse Louise af Schaumburg-Lippe) har det nu?«

Jeg svarede, at jeg kun vidste, at Tilstanden vist var meget alvorlig.

Fra Dronningen gik jeg op til Hertuginden, som dog ikke var tilstede, hvorimod jeg traf Hertugen, som fortalte, at netop til d. 29de Jan. havde Hertugens udstedt Indbydelser til en større Diner; men da Hertuginden modtog et Telegram fra Prinds Valdemar, som dog kun meddelte, at Kongen havde faaet et stærkt Ildebefindende og var gaaet tilsengs, afrejste Hertuginden øjeblikkelig, som hun gik og stod i sin Selskabsdragt, da der ikke var Tid til nogensomhelst Forberedelser, og idet Hertuginden haabede muligvis endnu engang at se og tale med sin Fader.

Først nogle Timer senere modtog Hertuginden, medens Toget var undervejs nordpaa, den sørgelige Meddelelse.

Med Varme og Veneration omtalte Hertugen »min kjære Svigerfader«, og udtalte at han i alle Retninger altid havde set op til og beundret Kong Christian, hvem man — baade som Konge og som Menneske altid maatte mindes med Beundring og Kjærlighed.

6. Februar. Modtog fra Dronning Alexandra et Brev, som glædede mig meget, fordi jeg heraf saa, hvor hjerteligt Kong Christian har talt om mig til sine Døttre.

I Slutningen af Brevet skrev Dronningen:

»Af denne vedlagte Annonce ser vi, at det yndige »Hvidøre« ved Emilies-Kilde skal sælges. Vil De derfor være saa god at forhøre Dem, hvormeget der forlanges derfor etc. etc. Thi det er netop Stedet, min Søster, Kejserinden og jeg altid har syntes saa godt om, og Beliggenheden ved Stranden og tæt ved Charlottenlund og Bernstorff vilde passe os allerbedst. Men ikkesandt! De *nævner os ikke* i Sagen foreløbig, indtil De er sikker.

Altsaa haaber vi, De vil gjøre Deres bedste og lade os nærmere høre om det altsammen.

Deres dybtbedrøvede
Alexandra.

Naar de Kongelige Damers Navne ikke foreløbig maatte nævnes ved det eventuelle Kjøb af »Hvidøre«, maatte jeg selvsagt ogsaa holde mig i Baggrunden, da min Hofstilling ellers let kunde røbe Sagen.

Gjennem min gode Ven, Amtsforvalter Gemzøe kom jeg i Forbindelse med Ejerindens, Legationsraadinde Bruuns Sagfører J. R. Lund, der opgav Købeprisen til 300,000 Kr., hvilken jeg ærlig talt ikke fandt særlig høj, men mente dog mulig at kunne trykke denne noget ned, da Lysthavende til en saa kostbar Sommerbolig næppe »voxer paa Træerne« her i Danmark. — —

Alvorsfuldt ringer Kirkeklokkerne Formiddag og Eftermiddag! Oppe i den smukke Sal paa det gamle Palais hviler vor inderlig kære Konge i sin Kiste, svøbt i Dannebrog under et *Væld* af Blomster!

Dronningens og Kejserindens Tanke: at kjøbe »Hvidøre« og derved at erhverve sig eget Hjem i deres gamle Fædreland, som de sikkert elsker som ingen anden Plet paa Jorden, er for mig som et Lysglimt i disse mørke, tunge Dage.

8. Februar. Efter igaar med fuld Kraft at have drevet Forhandlingerne angaaende Kjøbet af »Hvidøre«, kunde jeg idag, Torsdag Formiddag meddele Majestæterne, at det var lykkedes at faa Kjøbesummen nedsat til 280,000 Kr. Jeg kunde kun tilraade Kjøbet, forudsat at Deres Majestæter vilde nøjes med den utilstrækkelige Plads, som »Hvidøre« efter min Mening vilde kunne afgive, hvis Majestæterne kom med det samme store Følge som hidtil og nævnede derfor et muligt Kjøb af »Kokkedal« og »Enrum«, — men saavel Dronningen som Kejserinden stod fast paa *kun* at ville kjøbe »Hvidøre«.

»Vi kommer kun med saa lille Følge, at der nok kan blive Plads!« bemærkede Dronning Alexandra. Jeg havde her-

efter kun at udbede mig *skriftlig* Ordre til Kjøbet og modtog følgende Billet:

»Altsaa køber min Søster og jeg saa »Hvidøre«.

Alexandra og Dagmar.

Kl. 4 idag mødtes jeg saa paa Gemzøe's Kontor med Overretssagfører Lund, — blev præsenteret for denne Herre som de Kongelige Damers Befuldmægtigede, — Slutsedlen blev underskrevet, og jeg havde herefter den Tilfredsstillelse at kunne meddele Deres Majestæter, at »Hvidøre« nu var de Kongelige Damers Ejendom for den ovenfor omtalte Sum.

9. Februar. Ude paa »Hvidøre«, — det skjønne hvide lille »Slot«, hvorfra man har en vidunderlig smuk Udsigt over Sundet med de mange Sejlere og den couperede danske Kyst.

Værelserne paa »Hvidøre« er ret store, rummelige og solrige; men hele Bygningen maa gjennemgaa en fuldstændig Restauration, inden Kejserinden og Dronningen kan tage den i Besiddelse.

11. Februar modtog jeg, der paa Grund af en stærk Forkølelse ikke havde kunnet give Møde for at aflægge Rapport til Deres Majestæter, følgende Brev fra Dronning Alexandra:

»Vi to Søstre takker Dem saa uendelig meget, kjære Oberst Rørdam, for al Ulejlighed for os ved Kjøbet af »Hvidøre«. Jeg frygter blot, De forkjølede Dem paa Besøget der!

Vi er ogsaa meget glade over, at De fik det for 20,000 mindre, end man først forlangte derfor — — —«.

12. Februar. Kl. 9 Aften fandt den sidste Sørgehøjtid Sted paa Amalienborg. Hele den Kongelige Familie, alle Hoffernes Damer og Herrer samt enkelte andre, f. Eks. de to kommanderende Generaler var tilstede.

En højtidsfuld, sorgtung Stund!

Dèr stod den i Dannebrog indhyllede Kiste dækket af Tusinder af skønne, duftende Blomster — af Guld- og Sølv-

krandse, de sidste sendt fra forskjellige Institutioner, Foreninger, Skoler osv.

Blomsterne laa som et mægtigt Tæppe langt ud over Gulvet, — der var næppe Plads til de Tilstedeværende.

Lysene straalede fra de mægtige, floromvundne Sølv-Gueridoner og fra de pragtfulde Prismekroner. Det blinkede i den gyldne Hestgardisthjelm paa Kistens Laag og fra det store Sølvkrucifix.

Under Akkompagnement fra et Orgel afsang Koret fra Slotskirken nedenstaaende *meget smukke* Sang af Konfessionarius Paulli:

Kong Christian har sig til Hvile lagt,
imedens mod Kvæld det stunder,
og Folket flokkes i Sørgedragt
om Slottet, hvor Kongen blunder.

Vi ved, at Kronen var ikke let,
dens Ring har brændt om hans Pande;
dog stod: »Med Gud for Ære og Ret«
indristet dybt i dens Rande.

Vor Konge delte i lange Aar
med Folket hver Fryd og Smerte, —
men Danmarks dybeste Ulivssaar
blev aldrig lægt i hans Hjerte.

Og naar der dog var Fred i hans Bryst,
skjønt Skygger gled over Tronen,
saa kom det af, at hans Sjæl fandt Trøst
ved Korset og Tornekronen.

Nu hænger Kongeflaget paa halv,
og Mørket sænkes derover,
men Stjerner skinne fra Himlens Hvælv
paa Slottet, hvor Kongen sover.

Dybt greb denne Sang mig. Dens jævne Ord siger saa meget. »Ja,« siger jeg i mit Hjerte. *Det* er rigtigt! *saadan var Kong Christian, — velsignet* være hans Minde, og velsignet er det for *mig*, der i saa mange Aar har haft den Lykke at tjene ham, jeg aldrig vil glemme!«

Efter et Præludium talte Paulli saa smukt og varmt, som jeg aldrig før mindes at have hørt ham tale. Man mærkede, hans Hjerte var med!

Efter Paulli havde lyst Velsignelsen, sang vi alle Slutningssalmen (af Paulli):

Du, som læger, naar du saarer,
kan forvandle vore Taarer
til en frugtbar Foraarsregn,
som kan kalde Haabets Tanker
frem af Hjerterne, der banker
ængstede ved Dødens Tegn.

Vis os, Herre, at det sidste
ikke er en lukket Kiste
men det Hjem, *du* raader for.
Der kan du os Fred berede,
du som hører, naar vi bede:
Ske din Vilje, ikke vor!

Og nu traadte hele den Kongelige Slægt frem, to og to — først Kong Frederik og Dronning Alexandra; — knælede ved Kisten, foldede Hænderne til en kort, taus Bøn og rejste sig atter efter at have kysset »Dannebrog«, som omsluttede deres elskede Faders og Bedstefaders Legeme.

Hvor greb det mig dybt!

Held den Slægt der, gamle som unge, ikke skammer sig ved at vise sin christne Tro og Hjertes varme Følelse og Taknemmelighed! Vorherre velsigne og bevare dem alle!

Om *hele* det danske Folk havde kunnet bivaane denne Højtid! Jeg skal *aldrig* glemme den. Mindet om den vil altid være mig til *Velsignelse*. — — —

Da vi kom ud til vore ventende Vogne, stod paa Amalienborg Plads og i Kolonnaden en stor Menneskemængde. De vilde vente, til Kongen førtes til Slotskirken. Stille og ærbødigt spurgte de om Tiden herfor; men ingen kunde sige bestemt, naar Overførelsen vilde finde Sted.

»Maaske i Løbet af Natten?« »Ja, maaske«. »Saa venter vi. Vi vil følge Kong Christian for sidste Gang — vor *kære, kære* Konge!«

Tirsdag, Onsdag. Torsdag ligger Kong Christian paa »castrum doloris« i Slotskirken. Fredag føres Kisten til Roeskilde Domkirke, og Søndag d. 18. ds. finder Bisættelsen Sted. For sidste Gang drøner da Kongesalutten for Kong Christian den Niende, Glycksborgernes ridderlige, mandige og trods al Modgang dog lykkelige Stamfader

14. Februar. Allerede $8^1/_2$ igaar Morges saa vi fra vore Vinduer de mange Mennesker staa opstillet, som ønskede at komme ind i Slotskirken for at se »castrum doloris«. Det var kønt at se, hvor stille og taalmodigt de stod trods den lange Ventetid. Først Kl. 10 aabnedes Dørene til Slotskirken, paa samme Tid som alle Kjøbenhavns Kirkeklokker begyndte deres Sørgeringning.

Idag, Onsdag, var jeg selv med min Hustru, alle Børnene og enkelte af den nærmeste Slægt ovre i Slotskirken, idet vi af en Sideindgang lukkedes ind uden at behøve at vente udenfor blandt den stadig voksende Menneskemængde.

Smukt og stemningsfuldt var alt ordnet i det skønne Kirkerum. Midt i Kirken staar Kongens Kiste, dækket af en hvid Silkekatafalk, hvorpaa ligger paa sorte Fløjelspuder Kongeinsignierne. Sølvløverne fra Rosenborg er opstillet foran den med store dejlige Krandse smykkede Katafalk. Lysene funkler fra de i Sørgeflor indhyllede Sølvgueridoner ligesom fra alle Kirkens — ligeledes floromvundne — Kandelabre. Stille og

ubevægelige som Statuer staa ved begge Sider af Kisten de paraderende Officerer. Ordner og Guldgehæng dækket af Sørgeflor.

Stille, ganske stille og langsomt passerer Folk forbi; ikke et Ord bliver der talt, men ikke faa er de, som med Taarer i Øjnene bøjer sig for Kongens Kiste, idet de sikkert i deres Hjerte siger deres Konge det sidste Farvel; ja, hvo ved, hvormeget mange af disse Forbipasserende har Kong Christian at takke for!

Jeg er jo selv en af dem, som staar her ved min Konges Kiste med Hjertet fuldt af Tak.

15. Februar. Hos Kejserinden, Dronning Alexandra og Hertuginden, som gav mig forskellige Kommissioner at udføre.

»Og en Ting vil vi tre Søstre gerne bede Dem om,« sagde Hertuginden, »at vi imorgen oppe fra Deres Kontor (beliggende i samme Fløj som og stødende op til Slotskirken) maa se Sørgetoget, naar vor elskede Fader føres fra Kirken. Jeg ved ellers ingen Steder, hvorfra vi kan se det!«

Jeg kunde selvfølgelig kun med vemodblandet Glæde takke Hertuginden for denne Anmodning.

»Men nu har De maaske allerede sagt til Deres Familie om at se Toget fra Deres Vinduer?« vedblev Hertuginden.

Jeg svarede, at der i det tilstødende Værelse vilde være god Plads for min Familie; men Hertuginden stod fast paa, at min Hustru og Børn maatte komme ind i mit Privatkontor for tillige med de Kongelige Døttre at se Kongens Kiste føres fra Kirken efter endt Sørgehøjtid.

»Min Broder Valdemar vil vist ogsaa gerne, at de to yngste Børn maa faa Lov at komme over til Dem!« yttrede Kejserinden; »hvis de da ikke generer; men Bonnen følger jo med.«

Jeg gjentog, at det hele kunde ordnes efter Ønske, hvorefter Kejserinden og Dronningen havde forskellige Ordre til mig angaaende »Hvidøre«.

16. Februar. Kl. $11^1/_2$ fulgte jeg min Hustru og Børn over til mit Kontor.

Lidt efter kom Prinds Valdemars to yngste Børn: Prinds Viggo og Prindsesse Margrethe med deres Bonne.

Ved Kirkehøjtideligheden var kun den Kongelige Familie med Følge, samt de til Sørgehøjtiden ankomne Kongelige Personer tilstede.

Efter et meget smukt Orgel-Præludium bad Konfessionarius Paulli en overordentlig gribende Bøn og lyste Velsignelsen. Under Præludium bares derpaa Kisten ud af Kirken til den udenfor med sort draperede Ligvogn.

Lige efter Kisten fulgte Kongens tre Døttre, Kejserinden i Midten, støttet af sine to Søstre. Alle tre græd de bitterligt, og jeg saa Kejserinden skælve stærkt flere Gange, som om Kræfterne var ved at svigte hende; men de to Søstre støttede hende trofast.

Ja, i saa trang en Stund er det godt at have trofaste Venner, — — og en mørk, trang Stund var dette Øjeblik for os alle. Medens Kirkeklokkerne ringer, og Kanonskudene drøner, føres Kong Christian fra Kjøbenhavn.

Hvor ofte har jeg ikke hørt Kongen sige, naar han rejste, og Vejret saa truende ud: »Det forandrer sig nok, til jeg skal afsted. Jeg er en Glycksborger!« Og det slog ogsaa altid til — ogsaa idag paa hans sidste »Rejse«: Solen brød pludselig frem; det blev det skønneste Vejr.

Da Kongens Kiste var bleven anbragt paa Ligvognen, gav Hertuginden mig et Vink, og gjennem Kirken og »Kirkeporten« førte jeg de Kongelige Damer til mit Kontor. Foruden de tre Kongedøttre fulgte Kejserindens to Døttre: Storfyrstinderne Zenia og Olga; Hertugindens Døttre: Prindsesse Alexandra (af Mecklenburg-Schwerin) og Olga samt Kong Georgs Datter, Storfyrstinde Marie, Hertugen af Cumberland og Prinds Hans,

Jeg havde ladet Stole hensætte ved de to brede Fag Vinduer, hvorfra Kongens *dybt bedrøvede* Slægt nu saa Ligtoget langsomt bevæge sig henimod Holmens Bro.

Umiddelbart efter Kongens Kiste førtes — iført Generals-

skaberak — Kongens Livhest »Yussuf«, en smuk, rød Hingst, som jeg ofte har set Kongen ride. Bag den kom Kgl. Staldmester, Grev Frijs tilhest.

Meget saa jeg forøvrigt ikke af det lange Sørgetog! Mine Tanker dvælede ved *ham*, der nu for sidste Gang førtes fra sin kjære Hovedstad, og ved de tre Søstre, som stod der, sørgende og grædende.

Først da man intet mere kunde se af Sørgetoget, forlod de Kongelige Damer deres Pladser og bad mig præsentere min Hustru og Børn, og i min store Sorg var det mig en Glæde, hvor hjærteligt og venligt Kejserinden, Dronning Alexandra og Hertuginden talte med mine Kjære.

Efter derpaa at have fulgt de Kongelige Damer til de ventende Vogne, som skulde kjøre dem til Hovedbanegaarden, hvorfra et Extratog førte Kongefamilien til Roeskilde, (ingen andre fulgte med til Roeskilde), gik jeg tilbage til mit Hjem.

En Dag var endt, jeg sent vil glemme — saa fuld af *Sorg og dyb Vemod*, og dog saa fuld af *Fred; den* Fred, som »overgaar al Forstand«.

Søndag d. 18. Februar 1906. Min *inderlig kjære* Konges Bisættelse i Roeskilde Domkirke kom jeg ikke til at overvære.

Et stærkt Ildebefindende, som allerede begyndte i Fredags under Sørgegudstjenesten i Slotskirken, forhindrede mig deri.

At det var mig en *stor Sorg*, vil vist alle kunne forstaa, selv om jeg kunde være i mit kjære Hjem hos Hustru og Børn. Og dog — saa fjærnt fra den store Højtid — var det mig, som var jeg dog tilstede der i den dejlige Domkirke, hvor jeg kjender hver Plet. Det syntes mig, at jeg hørte Orglets Brusen, hørte Salmesangen, — saa hele den sorgfulde Skare samlede om den elskede Faders og Bedstefaders blomstersmykkede Kiste.

Erindringen om hin Dag, da Dronning Louise stedtes til Hvile under Domkirkens Hvælvinger under Orgelbrus og Salmesang, som saa dybt greb og rystede alle os Tilstedeværende, traadte levende frem for min Tanke.

Fra mit Vindue saa jeg Flag paa Flag vaje paa halv Stang.

Saa drønede Kanonskudene!

Kong Christian er bragt til Hvile ved Siden af hende, der var hans trofaste Ven og Ægtefælle, — Danmarks ædle Dronning Louise!

Tiden er omme! og jeg slutter: »Mine Referatdage hos Kong Christian den Niende« med et lille Digt (trykt i Berlingske Tidende 1. Februar 1906), i hvilket jeg — ganske vist *kun* efter *fattig* Evne — har »sunget« om *Kong Christian* og *Dronning Louise*, hvem jeg skylder saa uendelig meget, og i hvis skønne Hjem jeg fik Lov at leve i 15 lykkelige, uforglemmelige Aar.

Jeg tror ikke, jeg kommer til at overtage »Civillisten« under Kong Frederik VIII. Men bliver det saaledes, saa vèd jeg, at vor *kjære*, gamle Konges tre Døttre: *Kejserinde Dagmar*, *Dronning Alexandra* og *Hertuginde Thyra* vil tage mig i deres Tjeneste, og nu, da Kong Christian og Dronning Louise ikke er mere, tjener jeg Ingen hellere end de Tre, der i mangt og meget minder om deres *elskelige* Forældre.

Hvad Fremtiden vil bringe er skjult for vore Øjne!

Vorherre gjøre den *lys* og *god* for *Danmarks Folk*, for *Danmarks Konge*, for *hele hans Slægt*, — ja, for *os alle!*

KONG CHRISTIAN IX.

Paa Baaren ligger kold og bleg
vor *Drot*, *Kong Christian*;
men om end Liv for Døden veg:
Du mindes skal i Danmarks Land
med *Tak* for, hvad Du været har
den Tid, Du Kronen bar.

Da op ad Tronens Trin Du steg,
det lyned' alt fra Syd.
Men om end Ret for Magten veg,
dog Danmarks Skjold — vor Æres Pryd —
uplettet blev, saa »Dannebrog«
end tolker Danskes Sprog.

Og brødes stundom lovlig stærkt
i Folkets indre Liv
det Nye med, hvad der var mærk't
af gamle Tiders Sæd og Skik,
vi følte *alle*, at vor Drot
kun vilde Folket godt.

Trygt saa vi dig ved Roret staa;
vi vidste, Du holdt Stand.
Varmt følte vi Dit Hjerte slaa
for Danmarks Folk og Danmarks Land.
Dit »Ja« var Ja; *Dit* »Nej« var Nej.
Du gik den *lige* Vej.

Med kærlig Haand Du stedse gav
hvor Nød og Trang var Gæst.
Paa fattig Kvist, i Hytten lav
vil Savnet vidne allerbedst:
At trøste den, der intet har,
Kong Christians Glæde var.

Vorherre lod Dig naadig se
Dit Kongetræ i Flor
med løvrig Krone — Slægtled tre,
der trofast følge vil Dit Spor:
»Med Gud for Ære og for Ret«,
som Du dem lærte det.

Ved Dig fik Glycksborg-Navnet Klang
blandt fjærne Rigers Folk,
saa russisk Tunge, britisk Sang
og græske Læber nu en Tolk
for Følelser, der vidner smukt
om Stammens ædle Frugt.

Men Lys og Skygge vexler tidt
i syv og otti Aar.
Dog trangest og vel mest ublidt
blev Livets Gang og Fremtids Kaar,
da Døden *hende* fra Dig tog,
der var Dit Livs Klenod.

Hun trofast ved Din Side stod
i over femti Aar.
Som kærlig Hustru, Moder god
vel ej saa mange *hende* naar,
og længe mindes vil med Savn
Dronning Louises Navn.

I høje, lyse Kirkehal
ved Issefjordens Bred
Dit Støv, Kong Christian, hvile skal
ved hendes Side nu i Fred,
mens Folket beder: Gud, dem giv
hos Dig et evigt Liv!

C. H. R.

Tidligere udkom:

C. H. RØRDAM

SVUNDNE DAGE I
Erindringer fra Ondløse Præstegaard og Roskilde Latinskole. UDSOLGT

SVUNDNE DAGE II
Erindringer fra Tyveaars-Alderen. Kr. 5,50.

SVUNDNE DAGE III
Erindringer fra Ingenieurregimentet. Kr. 3,25.

SVUNDNE DAGE IV
Hofliv hos Christian IX. UDSOLGT

SVUNDNE DAGE V
Hofdage hos Christian IX. Kr. 8,00.

H. HAGERUP - KØBENHAVN

KØBENHAVN - GRÆBES BOGTRYKKERI